



GENERALNY DYREKTOR OCHRONY ŚRODOWISKA

Warszawa, dnia 30 września 2022 r.

DOOŚ-WDŚ/ZOO.420.41.2020.AB.46

DECYZJA

Na podstawie art. 138 § 1 pkt 1 i 2 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. - Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2021 r. poz. 735, ze zm.), po rozpatrzeniu odwołania Fundacji Frank Bold z dnia 18 lutego 2020 r., Stowarzyszenia Greenpeace Česká republika z dnia 18 lutego 2020 r., reprezentowanego przez r.pr. ██████████, Stowarzyszenia Ekologicznego Eko-Unia z dnia 17 lutego 2020 r., znak: 38/EU/20, Fundacji Greenpeace Polska i Greenpeace e.V. z dnia 17 lutego 2020 r., reprezentowanych przez r.pr. ██████████, Gminy Grodek nad Nysą z dnia 18 lutego 2020 r., reprezentowanej przez r.pr. ██████████, Regionu Liberec z dnia 18 lutego 2020 r., wniesionego przez r.pr. ██████████, Miasta Żytawa z dnia 20 marca 2020 r. wraz ze wszystkimi uzupełnieniami, od decyzji Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska we Wrocławiu z dnia 21 stycznia 2020 r., znak: WOOŚ.4235.1.2015.53, określającej środowiskowe uwarunkowania realizacji przedsięwzięcia: *Kontynuacja eksploatacji złoża węgla brunatnego „Turów”, realizowanego w gminie Bogatynia,*

1. uchylam punkt I.2.1 ww. decyzji w brzmieniu:

„Wydobycie węgla prowadzić do 11 500 000 Mg/rok w latach 2020-2038 r. oraz 7 000 000 Mg/rok w latach 2039-2044 r.”

i w tym zakresie orzekam:

„Dopuszcza się realizację przedsięwzięcia w wariantcie 2. Wydobycie węgla prowadzić do 11 500 000 Mg/rok w latach 2020-2038 r. oraz 7 000 000 Mg/rok w latach 2039-2044 r.”;

2. uchylam punkt I.2.6 ww. decyzji w brzmieniu:

„Część wierzchowiny zwałowiska wewnętrznego należy zabezpieczyć przed pyleniem, np. poprzez zadarnienie tej powierzchni przy użyciu humusu pozyskiwanego na przedpolu odkrywki w powiązaniu z innymi zabiegami agrotechnicznymi zmierzającymi do poprawy struktury utworów zwałowiskowych umożliwiającymi utrzymanie roślinności.”

i w tym zakresie orzekam:

Część wierzchowiny zwałowiska wewnętrznego, podlegającej redepozycji lub ponownemu zwałowaniu nakładu, należy zabezpieczyć przed pyleniem poprzez co najmniej: neutralizację gruntu, kultywatorowanie, wprowadzenie roślinności trawiasto zielonej, a w przypadku zastosowania także roślinności krzewisto-drzewiastej dodatkowo przez bruzdowanie i nawożenie mineralne. Do obsiewu oraz nasadzeń wykorzystać gatunki rodzime. W miejscach gdzie nie jest możliwe zastosowanie gatunków rodzimych z uwagi na lokalne warunki

występujące na danej powierzchni, dopuszcza się zastosowanie obcych gatunków, wyłącznie nieinwazyjnych. Zabezpieczenia przed pyleniem dokonać w okresie do roku od zakończenia niezbędnych prac technicznych formujących część wierzchołki zwałowiska wewnętrznego. Następnie jeden raz w roku, przez okres prowadzenia rekultywacji tymczasowej, w okresie pełnego ulistnienia roślin (wiosna lub lato), przeprowadzać przy udziale specjalisty dendrologa lub botanika kontrolę udatności dokonanych nasadzeń drzew, krzewów oraz dokonać cięć pielęgnacyjnych. W przypadku stwierdzenia ubytków w nasadzeniach, należy je uzupełnić w stosunku 1:1. Nasadzenia należy uzupełnić najpóźniej w następnym roku kalendarzowym. Termin nasadzeń uzupełniających należy ustalić we współpracy ze specjalistą dendrologiem lub botanikiem, który uczestniczył w monitoringu ich udatności. Przy ustalaniu terminu należy uwzględnić rodzaj zastosowanych sadzonek (z zakrytym bądź odkrytym systemem korzeniowym), gatunki drzew i uwarunkowania meteorologiczne.”

3. uchylam punkt I.2.9 ww. decyzji w brzmieniu:

„W 2020 r. zamontować system zabezpieczeń przed emisją pyłów w rejonie zasobnika węglowego składający się z:

a. półprzepustowych ekranów zmniejszających prędkość wiatru, zamontowanych na całej długości zasobnika węglowego, o minimalnych parametrach: długość 700 m od strony północnej i 800 m od strony południowej oraz minimalnej wysokości 15 m (jednak nie niższej niż wysokość składowania węgla). Ekranu powinny zostać skonstruowane w taki sposób, aby uniknąć turbulentnego przepływu powietrza w okolicy źródła emisji (zasobnika węglowego). Ostateczny dobór parametrów poprzedzić analizą dotyczącą profili oraz pola wiatru (kierunek i prędkość wiatru w pionie i poziomie),

b. systemu opomiarowania pracy zasobnika węglowego obejmującego instalację co najmniej 2 czujników mierzących stężenie pyłu PM_{2,5} i PM₁₀ w sposób optyczny w pobliżu zasobnika węglowego oraz stacji meteorologicznej monitorującej temperaturę, wilgotność oraz kierunek i prędkość wiatru (możliwe jest wykorzystanie stacji istniejących). Celem działania systemu będzie sygnalizowanie Dyspozytorowi Ruchu Kopalni konieczności reakcji poprzez podjęcie adekwatnych działań minimalizujących oddziaływanie, takich, jak: obniżenie wysokości zrzutu węgla, włączenie systemu zraszania armatkami wodnymi lub zatrzymanie pracy poszczególnych elementów układu zasobnika, w zależności od warunków atmosferycznych i stężenia zapylenia powietrza generującego możliwość przekroczenia poziomów dopuszczalnych poza terenem przedsięwzięcia.”

i w tym zakresie orzekam:

„Zamontować system zabezpieczeń przed emisją pyłów w rejonie zasobnika węglowego składający się z:

a. półprzepustowych ekranów zmniejszających prędkość wiatru, zamontowanych na całej długości zasobnika węglowego, o minimalnych parametrach: długość 700 m od strony północno-wschodniej i 800 m od strony południowo-zachodniej oraz wysokości 18 m i przepuszczalności co najmniej 50%. Ekranu skonstruowane zostać winny na bazie siatek przemysłowych zawieszonych na konstrukcji nośnej, przy czym słupy mają mieć wysokość wyższą niż rzędna magazynowania węgla, posadowionej na fundamentach. Dopuszcza się zmianę parametrów ekranów przy stwierdzeniu kolizji fundamentów ekranu z sieciami

uzbrojenia terenu i innym obiektami infrastruktury znajdującymi się w bezpośrednim sąsiedztwie zasobnika.”

b. systemu opomiarowania pracy zasobnika węglowego obejmującego instalację stacji meteorologicznej zlokalizowanej w rejonie zasobnika, zgodnie z współrzędnymi Y: 5493659, X: 5644873 (PL-2000) monitorującej temperaturę, wilgotność oraz kierunek i prędkość wiatru, a także pięciu czujników mierzących stężenie pyłu PM2,5 i PM10, z czego cztery czujniki zlokalizowane mają być w obrębie zasobnika, a jeden w miejscu usytuowania stacji pomiarowej pyłu, zgodnie z lokalizacją podaną w tabeli.

Lp. czujnika	Lokalizacja czujnika w układzie współrzędnych PL-2000	
	y	x
1	5497691	5641179
2	5493662	5644884
3	5493093	5645126
4	5493752	5645114
5	5493850	5644640

Czujniki pomiarowe oprócz monitorowania stężenia pyłu monitorować mają wybrane parametry meteorologiczne, tj. ciśnienie, temperaturę i wilgotność. Dopuszcza się przesunięcie czujników pomiarowych i stacji meteorologicznej przy stwierdzeniu kolizji z ekranem półprzepustowym.”

4. uchylam punkt I.2.10 ww. decyzji w brzmieniu:

„Od roku 2020, w celu ograniczenia emisji nieorganicznej pyłów z Kopalni, w czasie bezdeszczowej pogody, zraszać poziomy robocze.”

i w tym zakresie orzekam:

„W razie wizualnego stwierdzenia nadmiernego zapylenia, nadmiernej wtórnej emisji nieorganicznej z transportu samochodowego czy też wynosu materiału pyłącego w rejonie zwałowania należy zraszać, w zależności od miejsca wystąpienia zjawiska, poziomy robocze drogi w rejonie wyrobiska, drogi węglowe, węgiel i drogi w zasobniku, plac węglowy, pozostałe drogi technologiczne w tym drogi w rejonie budynków administracyjnych i zaplecza. Zraszanie ww. lokalizacjach należy również wykonywać co najmniej 1 raz na dobę, w okresie dodatniej temperatury powietrza, w okresie wskazanym w opublikowanym komunikacie Głównego Inspektora Ochrony Środowiska o ryzyku wystąpienia przekroczenia poziomu informowania lub alarmowania określonego dla pyłu zawieszony PM10 dla okresu uśredniania 24 godziny, w gminie Bogatynia. Zraszanie wykonywać przy pomocy samochodów gaśniczych, polewaczek drogowych, zraszaczy rotacyjnych, systemu zraszania dróg w rejonie zasobników lub systemu mgły wodnej na przenośnikach.”

5. uchylam punkt I.2.16 lit. a ww. decyzji w brzmieniu:

„Wykonać ekran akustyczny stacji napędowej przenośnika P5.5.1a i P5.3.1 o wysokości nie mniejszej niż 10 m z wypełnieniem pochłaniającym. Jednolity wskaźnik ważony izolacyjności i widmowe wskaźniki adaptacyjne $R_w(C;Ctr) \geq 30(-1, -4)$ dB. Klasa izolacyjności ekranu B3, klasa właściwości pochłaniających A3.

Lokalizacja ekranów akustycznych w układzie współrzędnych PL-2000:

Lp.	Lokalizacja ekranu	Wysokość ekranu	Współrzędne początku/końca/punktów załamania
-----	--------------------	-----------------	--

		[m]	Układ współrzędnych PL-2000	
			x	y
1	ON3	4,0 m z oktagonem lub 4,5 m bez oktagonu	5496133,69	5642660,86
			5496197,33	5642447,14
2	ON4	8,0	5496298,13	5642109,85
			5496311,94	5642072,62
			5496307,08	5641995,80
3	ON4	4,0 m z oktagonem lub 4,5 m bez oktagonu	5496307,08	5641995,80
			5496302,50	5641996,01
			5496210,62	5640505,17
4	ON5	8,0	5496210,62	5640505,17
			5496211,65	5640484,43
			5496178,14	5640448,96
5	ON5	4,0 m z oktagonem lub 4,5 m bez oktagonu	5496178,14	5640448,96
			5496171,69	5640448,68
			5495847,91	5640099,75
6	P5.5.1a i P5.3.1	10,0	5495838,28	5640110,56
			5495831,80	5640125,57
			5495842,37	5640143,79
			5495820,80	5640192,98

i w tym zakresie orzekam punkt I.2.16 lit. aa:

„Wykonać ekran akustyczny stacji napędowej przenośnika P5.5.1a i P5.3.1 o wysokości nie mniejszej niż 10 m z wypełnieniem pochłaniającym. Jednolity wskaźnik ważony izolacyjności i widmowe wskaźniki adaptacyjne $R_w(C;Ctr) \geq 30(-1, -4)$ dB. Klasa izolacyjności ekranu B3, klasa właściwości pochłaniających A3.

Lokalizacja ekranów akustycznych w układzie współrzędnych PL-2000:

Lp.	Lokalizacja ekranu	Wysokość ekranu	Współrzędne	
			początku/końca/punktów załamania	
		[m]	Układ współrzędnych PL-2000	
			y	x
1	ON3	4,0 m z oktagonem lub 4,5 m bez oktagonu	5496133,69	5642660,86
			5496197,33	5642447,14
2	ON4	8,0	5496298,13	5642109,85
			5496311,94	5642072,62
			5496307,08	5641995,80
3	ON4	4,0 m z oktagonem lub 4,5 m bez oktagonu	5496307,08	5641995,80
			5496302,50	5641996,01
			5496210,62	5640505,17
4	ON5	8,0	5496210,62	5640505,17
			5496211,65	5640484,43
			5496178,14	5640448,96
5	ON5	4,0 m z oktagonem lub 4,5 m bez oktagonu	5496178,14	5640448,96
			5496171,69	5640448,68
			5495847,91	5640099,75
6	P5.5.1a i P5.3.1	10,0	5495838,28	5640110,56
			5495831,80	5640125,57
			5495842,37	5640143,79
			5495820,80	5640192,98

6. uchylam punkt I.2.17 ww. decyzji w brzmieniu:

„Do końca 2030 roku zrealizować ekran akustyczny przestawny od strony Opolna-Zdroju. Ekran akustyczny należy zlokalizować w sąsiedztwie krawędzi wyrobiska o wysokości nie mniejszej niż 10 m. Pierwotną lokalizację ekranu określono poniżej w tabeli. Następne lokalizacje powinny obejmować tereny zabudowy mieszkaniowej przy ul. Kościelnej i końcowej części ulicy Kasztanowej (numery 23–27). Całkowita długość ekranu nie może być mniejsza od 900 m. Powstały ekran, wraz z postępowaniem prac górniczych, należy przemieszczać w części lub w całości w kierunku zabudowy mieszkaniowej. Jednolity wskaźnik ważony izolacyjności i widmowe wskaźniki adaptacyjne ekranu $R_w(C;Ctr) \geq 30(-1, -4)$ dB. Klasa izolacyjności ekranu B3, klasa właściwości pochłaniania A3.

Lokalizacja pierwotnej instalacji ekranu akustycznego w układzie współrzędnych PL-2000:

Lp.	Lokalizacja ekranu	Wysokość ekranu m	Współrzędne początku/końca/załamania Układ współrzędnych PL-2000	
			x	y
1	Opolno-ekran przestawny	min. 10 m	5494841,60	5639167,71
			5494801,92	5638508,53
			5494738,11	5638397,16
			5494613,78	5638244,99

i w tym zakresie orzekam:

„Do końca 2030 roku zrealizować ekran akustyczny przestawny od strony Opolna-Zdroju. Ekran akustyczny należy zlokalizować w sąsiedztwie krawędzi wyrobiska o wysokości nie mniejszej niż 10 m. Pierwotną lokalizację ekranu określono poniżej w tabeli. Następne lokalizacje powinny obejmować tereny zabudowy mieszkaniowej przy ul. Kościelnej i końcowej części ulicy Kasztanowej (numery 23–27). Całkowita długość ekranu nie może być mniejsza od 900 m. Powstały ekran, wraz z postępowaniem prac górniczych, należy przemieszczać w części lub w całości w kierunku zabudowy mieszkaniowej. Jednolity wskaźnik ważony izolacyjności i widmowe wskaźniki adaptacyjne ekranu $R_w(C;Ctr) \geq 30(-1, -4)$ dB. Klasa izolacyjności ekranu B3, klasa właściwości pochłaniania A3.

Lokalizacja pierwotnej instalacji ekranu akustycznego w układzie współrzędnych PL-2000:

Lp.	Lokalizacja ekranu	Wysokość ekranu m	Współrzędne początku/końca/załamania Układ współrzędnych PL-2000	
			y	x
1	Opolno-ekran przestawny	min. 10 m	5494841,60	5639167,71
			5494801,92	5638508,53
			5494738,11	5638397,16
			5494613,78	5638244,99

7. uchylam punkt I.2.19 ww. decyzji w brzmieniu:

„Przed przygotowaniem przedpola odkrywki do eksploatacji należy wykonać wyprzedzające kontrole przyrodnicze przy udziale specjalistów:

- a. lichenologa, który dokona rozpoznania terenowego pod kątem występowania chronionych gatunków porostów,
- b. botanika, który dokona identyfikacji chronionych gatunków roślin i grzybów,
- c. entomologa, który zbada teren pod kątem chronionych gatunków owadów,

- d. chiropterologa, który skontroluje budynki przeznaczone do wyburzenia oraz dziuplaste drzewa wyznaczone do wycinki pod kątem zasiedlenia przez nietoperze,
- e. ornitologa, który sprawdzi budynki zakwalifikowane do wyburzenia oraz drzewa i krzewy przeznaczone do wycinki pod kątem występowania ptaków,
którzy wskażą sposób postępowania ze zinwentaryzowanymi gatunkami.”

i w tym zakresie orzekam:

„Przed przygotowaniem przedpola odkrywki do eksploatacji należy wykonać wyprzedzające kontrole przyrodnicze przy udziale specjalistów:

- a. lichenologa, który dokona rozpoznania terenowego pod kątem występowania chronionych gatunków porostów,
- b. botanika, który dokona identyfikacji chronionych gatunków roślin i grzybów,
- c. entomologa, który zbada teren pod kątem chronionych gatunków owadów,
- d. chiropterologa, który skontroluje budynki przeznaczone do wyburzenia oraz dziuplaste drzewa wyznaczone do wycinki pod kątem zasiedlenia przez nietoperze,
- e. ornitologa, który sprawdzi budynki zakwalifikowane do wyburzenia oraz drzewa i krzewy przeznaczone do wycinki pod kątem występowania ptaków, a następnie wskaże sposób postępowania ze zinwentaryzowanymi gatunkami.

Kontrola przeprowadzona przez specjalistę ornitologa, entomologa i chiropterologa z nadzoru przyrodniczego, musi odbyć się nie wcześniej niż 2-3 dni przed wycięciem danego okazu/ wyburzeniem budynku. W przypadku stwierdzenia obecności stanowisk gatunków chronionych, należy wstrzymać prace oraz podjąć działania określone przez ww. nadzór.

W przypadku likwidacji schronień (np. dziupli, gniazd) gatunków zwierząt objętych ochroną należy zamontować sztuczne schronienia (np. budki) w proporcji 1:1, tzn. za każde niszczone schronienie należy zamontować jedno sztuczne schronienie. Typ/rodzaj schronienia musi zostać uzgodniony z odpowiednim specjalistą z nadzoru przyrodniczego.”

8. uchylam punkt I.3.1 ww. decyzji w brzmieniu:

„W trakcie sukcesywnej rekultywacji terenów pokopalnianych do nasadzeń wykorzystać rodzime gatunki drzew i krzewów.”

i w tym zakresie orzekam:

„Na terenach trwale wyłączonych z robót górniczych prowadzić rekultywację terenów pokopalnianych w sposób zmierzający do uzyskania na etapie rekultywacji końcowej kompensacji nasadzeń w ilości nie mniejszej niż 2:1 (dwa nowe za jedno wycięte drzewo). Do nasadzeń wykorzystać rodzime gatunki drzew i krzewów.”

9. uchylam punkt II.1 ww. decyzji w brzmieniu:

„Raz na dwa lata przeprowadzać pomiary równoważnego poziomu dźwięku A, metodami referencyjnymi, emitowanego z terenu Kopalni w następujących punktach kontrolnych:

- a) Punkt nr 1 – teren zabudowy mieszkaniowej przy ul. Kasztanowej (przy czym dokonywać korekty lokalizacji punktu na bieżąco, w ślad za postępem prac górniczych), wyznaczyć punkt najdalej wysunięty w stronę Kopalni, reprezentatywny dla terenu chronionego akustycznie.
- b) Punkt nr 2 – teren zabudowy mieszkaniowej przy końcu ul. Włókienniczej (na wysokości posesji Włókiennicza 21) – punkt zlokalizować na granicy działki od strony odkrywki.

- c) Punkt nr 3 – teren zabudowy mieszkaniowej przy ul. Kochanowskiego, położonej najbliżej odkrywki (posesja Kochanowskiego 10) – punkt zlokalizować na granicy działki najbliżej Kopalni.
- d) Punkt nr 4 - teren zabudowy mieszkaniowej przy ul. Konrada 7a – punkt zlokalizować na granicy posesji najbliżej Kopalni.
- e) Punkt nr 5 - teren zabudowy mieszkaniowej przy ul. Mickiewicza 19a – punkt zlokalizować na granicy posesji od strony Kopalni.
- f) Punkt nr 6 – teren zabudowy mieszkaniowej przy ul Łużyckiej – punkt zlokalizować na granicy zabudowy mieszkaniowej, przy granicy posesji Łużycka 14 od strony Kopalni.
- g) Punkt od strony Republiki Czeskiej (GC2) - teren przy granicy Rzeczypospolitej Polskiej z Republiką Czeską na wysokości skrzyżowania ul. Granicznej z ul. Bogatyńska, ww. punkt należy włączyć do regularnego monitoringu pomiarów poziomu dźwięku A i widma tercjowego, przy czym w 2030 r. pomiary w punkcie GC2 wykonać trzykrotnie. Przed przystąpieniem do wykonywania pomiarów poziomu dźwięku A i widma tercjowego w punkcie GC2 należy skontaktować się ze Stroną czeską w celu uzgodnienia technicznych warunków pomiarów oraz oceny wyników.
- h) Punkt nr (1) 7 – rejon granicy Państwa po stronie polskiej, na wysokości miejscowości Hirschfelde – punkt zlokalizowany na wysokości zasobnika węgla nr 2.
- i) Punkt nr (2) 8 – rejon granicy Państwa po stronie polskiej, na wysokości miejscowości Drausendorf – punkt zlokalizowany na wysokości południowozachodniego zwałowiska wewnętrznego.”

i w tym zakresie orzekam:

„Raz na dwa lata przeprowadzać pomiary równoważnego poziomu dźwięku A, metodami referencyjnymi, emitowanego z terenu Kopalni w następujących punktach kontrolnych:

Lp.	Oznaczenie punktu kontrolnego	Współrzędne w układzie PL-2000/lokalizacja	
		y	x
1	P1	5495187	5639171
2	P2	5496514	5640637
3	P3	5496502	5641544
4	P4	5493868	5645237
5	P5	5494022	5645135
6	P6	5492997	5645425
7	GC2 (P7)	5493072	5637919
8	Px	rejon granicy Państwa po stronie polskiej, na wysokości miejscowości Hirschfelde – punkt zlokalizowany na wysokości zasobnika węgla nr 2	
9	P8	5490790	5642469

10. uchylam punkt II.3 ww. decyzji w brzmieniu:

„Prowadzić bieżący monitoring poziomu wody podziemnej w odwiertach pomiarowych wzdłuż planowanego ekranu (przed i za ekranem), nie mniej niż 5 piezometrów, w celu kontrolowania jego skuteczności.”

i w tym zakresie orzekam:

„1) Prowadzić bieżący monitoring poziomu wody podziemnej w celu kontrolowania skuteczności ekranu przeciwfiltracyjnego:

- a) przynajmniej raz na kwartał w niemniej niż sześciu odwiertach pomiarowych, w tym odwiertach nr: HPP-21/53, HPP-23/53, HPP-25/50, HPP-27/49, HPP-27/51, HPP-29/49,5 lub

ich odpowiednikach, zainstalowanych w poziomie Mw wzdłuż ekranu przeciwfiltracyjnego. Po zakończeniu realizacji ekranu, informacje o poziomie wód z ww. punktów monitoringowych przekazywać co kwartał Stronie czeskiej za pośrednictwem Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska;

b) przynajmniej raz na kwartał w co najmniej dwóch odwiertach pomiarowych zainstalowanych w poziomie Pw od strony napływu wód, w tym w odwiertach nr HPz-27/68 i HPz-38/73 lub ich odpowiednikach.

2) Po rocznym monitoringu skuteczności ekranu oraz uaktualnieniu modelu hydrodynamicznego, w przypadku nieosiągnięcia spodziewanej skuteczności ekranu przeciwfiltracyjnego, dostosować jego parametry (wysokość, długość, szerokość) do faktycznych parametrów przepływu wód podziemnych.”

11. uchylam punkt II.4 ww. decyzji w brzmieniu:

„Po zakończeniu realizacji ekranu, informację o zmianach poziomu wód z ww. punktów monitoringowych przekazywać co kwartał Stronie czeskiej za pośrednictwem Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska.”

i w tym zakresie orzekam:

„ 1) Przynajmniej raz w miesiącu każdego roku dokumentować przepływy wód w następujących lokalizacjach:

- a) Nysa Łużycka powyżej potencjalnych oddziaływań, na odcinku rzeki od granicy państwa do ujścia Biedrzychówki;
- b) Nysa Łużycka poniżej potencjalnych oddziaływań, w obszarze Natura 2000 Przełomowa Dolina Nysy Łużyckiej;
- c) Nysa Łużycka poniżej obszaru Natura 2000 Przełomowa Dolina Nysy Łużyckiej;
- d) Miedzianka poniżej potencjalnych oddziaływań, na odcinku rzeki na wysokości miejscowości Bogatynia - Trzciniec.

Pomiary przepływu powinny być wykonywane we wszystkich lokalizacjach zbieżną metodyką ustaloną w porozumieniu ze specjalistą hydrologiem legitymującym się znajomością metod HIR (Hydromorfologiczny Indeks Rzeczny) lub RHS (River Habitat Survey). Na ich podstawie należy dokonywać analizy trendów przepływu w przedziałach czasowych: do 2030, 2031-2037, 2038-2044. W przypadku wykazania widocznych zmian trendu należy wskazać ich prawdopodobne przyczyny. Wyniki przekazywać do RDOŚ we Wrocławiu w 2030, 2037 i 2044 r. oraz od 2044 r. co 3 lata do końca etapu likwidacji zakładu górniczego. (IV kwartał raportowanego roku).

2) Dokumentować ukształtowanie skarp wyrobiska odkrywkowego oraz zwałowiska wewnętrznego wraz ze wskazaniem miejsc gdzie zostały osiągnięte skarpy docelowe. Wyniki przekazywać do RDOŚ we Wrocławiu w 2030, 2037 i 2044 r. (IV kwartał raportowanego roku).

3) Dokumentować ukształtowanie skarp wyrobiska odkrywkowego oraz zwałowiska wewnętrznego podczas prowadzenia przygotowania skarp zbiornika wodnego do zalewania i przekazywać mapę do RDOŚ we Wrocławiu wraz ze wskazaniem miejsc gdzie zostały osiągnięte skarpy docelowe co trzy lata począwszy od roku 2047 do końca etapu likwidacji zakładu górniczego.”

12. uchylam punkt II.6 ww. decyzji w brzmieniu:

„Każdego roku przekazywać Regionalnemu Dyrektorowi Ochrony Środowiska we Wrocławiu oraz Wojewódzkiemu Inspektorowi Ochrony Środowiska we Wrocławiu wyniki monitoringu: pomiarów poziomu wód podziemnych, monitoringu hałasu, monitoringu zapylenia prowadzonego poza terenem Kopalni (jeżeli będzie prowadzony). Częścią monitoringu powinna być zwięzła ocena wyników.”

i w tym zakresie orzekam:

„Każdego roku przekazywać Regionalnemu Dyrektorowi Ochrony Środowiska we Wrocławiu oraz Wojewódzkiemu Inspektorowi Ochrony Środowiska we Wrocławiu wyniki monitoringu: pomiarów poziomu wód podziemnych, i monitoringu poziomu hałasu. Częścią raportu z monitoringu powinna być zwięzła ocena wyników.”

13. uchylam punkt III.1 ww. decyzji w brzmieniu:

„Po roku od oddania do użytkowania ekranów akustycznych wskazanych w warunku nr 2.16 pkt a i b wykonać analizę porealizacyjną w zakresie oddziaływania akustycznego na tereny chronione akustycznie położone w Bogatyni, w bezpośrednim sąsiedztwie ww. ekranów. W ramach analizy należy wykonać pomiary równoważnego poziomu dźwięku A, metodami referencyjnymi, na granicach terenów chronionych akustycznych, a w szczególności w punktach monitoringowych nr 2 i 3 oraz dokonać oceny skuteczności zastosowanych rozwiązań. W przypadku stwierdzenia przekroczeń wartości dopuszczalnych poziomu hałasu należy zastosować odpowiednie środki ochrony. Analizę porealizacyjną przedłożyć Regionalnemu Dyrektorowi Ochrony Środowiska we Wrocławiu i Wojewódzkiemu Inspektorowi Ochrony Środowiska we Wrocławiu w terminie 18 miesięcy od oddania do użytkowania ww. ekranów.”

i w tym zakresie orzekam:

„Po roku od oddania do użytkowania środków ochrony akustycznej wskazanych w punkcie 2.16 lit. a, aa, b decyzji wykonać analizę porealizacyjną (wraz z oceną skuteczności zastosowanych rozwiązań i wskazaniem środków ochrony o ile będą konieczne) w zakresie oddziaływania akustycznego na tereny chronione akustycznie położone w Bogatyni. W ramach analizy należy wykonać względem środków wskazanych w tabeli nr 1 poniżej pomiar równoważnego poziomu dźwięku A, metodami referencyjnymi w co najmniej punktach pomiarowych, których lokalizacja została wskazana w tabeli nr 2 poniżej

Tabela nr 1

Lp.	Ekran/ciąg transportowy	Nazwa punktu pomiarowego
1	ekran akustyczny przenośnika ON3	P2 i P3
2	ekran akustyczny przenośnika ON4 i ekran akustyczny stacji napędowej przenośnika ON4	P2 i P3
3	ekran akustyczny przenośnika ON5 i ekran akustyczny stacji napędowej przenośnika ON5	P2
4	ekran akustyczny stacji napędowej przenośnika P5.5.1a i P5.3.1	P2
5	ON1 i ON2	P3
6	ON5	P3
7	ON3, ON4	P2 i P3
8	C1.1, C1.2, C1.3, C1.4, C2.1, C2.2, C2.3, C2.4, C4.1, C4.2, C4.3, C4.4, P5.1.3, P5.2.3, P5.5.1b, P5.4.1, P5.4.2, P5.5.2, P5.5.3	P1

Tabela nr 2

Lp.	Współrzędne punktu pomiarowego w układzie PL-2000
-----	---

	Nazwa punktu pomiarowego	y	x
1	P2	5496514	5640637
2	P3	5496502	5641544
3	P1	5495187	5639171

Analizę porealizacyjną przedłożyć Regionalnemu Dyrektorowi Ochrony Środowiska we Wrocławiu i Wojewódzkiemu Inspektorowi Ochrony Środowiska we Wrocławiu w terminie 18 miesięcy od oddania do użytkowania ww. ekranów.”

14. uchylam punkt III.2 ww. decyzji w brzmieniu:

„Po roku od usypania wskazanego w warunku nr I.2.24 filara wykonać analizę porealizacyjną w zakresie oddziaływania akustycznego na tereny chronione akustycznie położone za granicą Republiki Federalnej Niemiec, na wysokości miejscowości Drausendorf. W ramach analizy należy wykonać pomiar równoważnego poziomu dźwięku A, metodami referencyjnymi w punkcie pomiarowym nr (2) 8 oraz dokonać oceny skuteczności zastosowanych rozwiązań. W przypadku stwierdzenia przekroczeń lub ryzyka wystąpienia przekroczeń wartości dopuszczalnych poziomu hałasu należy zastosować odpowiednie środki ochrony. Analizę porealizacyjną przedłożyć Regionalnemu Dyrektorowi Ochrony Środowiska we Wrocławiu i Wojewódzkiemu Inspektorowi Ochrony Środowiska we Wrocławiu w terminie 18 miesięcy od usypania wskazanego w warunku I.2.24 filara.”

i w tym zakresie orzekam:

„Po roku od usypania wskazanego w punkcie I.2.24 decyzji filara wykonać analizę porealizacyjną w zakresie oddziaływania akustycznego na tereny chronione akustycznie położone za granicą Republiki Federalnej Niemiec, na wysokości miejscowości Drausendorf. W ramach analizy należy wykonać pomiar równoważnego poziomu dźwięku A, metodami referencyjnymi w co najmniej punkcie pomiarowym P11 (współrzędne punktu pomiarowego w układzie PL-2000: y: 5490790; x: 5642469), dokonać oceny skuteczności zastosowanych rozwiązań i wskazać środki ochrony o ile będą konieczne. Analizę porealizacyjną przedłożyć Regionalnemu Dyrektorowi Ochrony Środowiska we Wrocławiu i Wojewódzkiemu Inspektorowi Ochrony Środowiska we Wrocławiu w terminie 18 miesięcy od usypania wskazanego w warunku I.2.24 filara.”

15. uchylam punkt III.4 ww. decyzji w brzmieniu:

„Po roku od oddania do użytkowania ekranu, o którym mowa w warunku nr I.2.17 (dla Opolna-Zdroju) wykonać analizę porealizacyjną w zakresie oddziaływania akustycznego na tereny chronione akustycznie położone na terenie Opolna-Zdroju. W ramach analizy należy wykonać pomiar równoważnego poziomu dźwięku A, metodami referencyjnymi na granicach terenów chronionych akustycznie, a w szczególności w punkcie monitoringowym nr 1, oraz dokonać oceny skuteczności zastosowanych rozwiązań. W przypadku stwierdzenia przekroczeń wartości dopuszczalnych poziomu hałasu należy zastosować odpowiednie środki ochrony. Analizę porealizacyjną przedłożyć Regionalnemu Dyrektorowi Ochrony Środowiska we Wrocławiu, Wojewódzkiemu Inspektorowi Ochrony Środowiska we Wrocławiu i Stronie czeskiej za pośrednictwem Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w terminie 18 miesięcy od oddania ekranu do użytkowania.”

i w tym zakresie orzekam:

„1) Po roku od oddania do użytkowania ekranu akustycznego przestawnego od strony Opolna-Zdroju w lokalizacji pierwotnej i każdej następczej wykonać analizę porealizacyjną (wraz z oceną

skuteczności zastosowanych rozwiązań i wskazaniem środków ochrony o ile będą konieczne) w zakresie oddziaływania akustycznego na tereny chronione akustycznie położone na terenie Opolna-Zdroju. W ramach analizy należy wykonać pomiar równoważnego poziomu dźwięku A, metodami referencyjnymi w punktach pomiarowych (z uwzględnieniem postępujących prac i obszaru eksploatacji), których lokalizacja została określona w tabeli,

Lp.	Nazwa punktu pomiarowego	Współrzędne punktu pomiarowego w układzie PL-2000	
		y	x
1	P1	5495187	5639171
2	P7 (GC2)	5493072	5637919
3	P10	5494875	5639242
4	P8	5494935	5638804
5	P9	5495219	5638793

Analizę porealizacyjną przedłożyć Regionalnemu Dyrektorowi Ochrony Środowiska we Wrocławiu, Wojewódzkiemu Inspektorowi Ochrony Środowiska we Wrocławiu i Stronie czeskiej za pośrednictwem Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w terminie 18 miesięcy od oddania ekranu do użytkowania.

2) Od roku 2028 prowadzić monitoring hałasu na terenie miejscowości Opolno Zdrój celem oceny stanu akustycznego przed i po realizacji ekranu przestawnego. Od roku 2028 do roku 2029 włącznie oraz od roku 2036 do roku 2040 włącznie pomiary równoważnego poziomu dźwięku A, metodami referencyjnymi, wykonać raz w roku. Od roku 2030 do roku 2035 włącznie ww. pomiary wykonywać dwa razy w roku; pierwszy pomiar w pierwszym półroczu danego roku, drugi pomiar w drugim półroczu danego roku z minimalnym odstępem pomiędzy pomiarami 6 miesięcy. Pomiary wykonywać w punktach pomiarowych określonych w tabeli, o której mowa w punkcie 1, z uwzględnieniem postępujących prac i obszaru eksploatacji. Wyniki pomiarów przedłożyć Regionalnemu Dyrektorowi Ochrony Środowiska we Wrocławiu i Wojewódzkiemu Inspektorowi Ochrony Środowiska we Wrocławiu, do końca stycznia roku następnego po wykonaniu pomiarów określonych w danym roku.”

16. w pozostałej części utrzymuję ww. decyzję w mocy.

Uzasadnienie

Decyzją z dnia 21 stycznia 2020 r., znak: WOOŚ.4235.1.2015.53, Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska we Wrocławiu, dalej RDOŚ we Wrocławiu, w związku z wnioskiem PGE Górnictwo i Energetyka Konwencjonalna S.A., reprezentowanej przez ██████████, z dnia 2 marca 2015 r., działając na podstawie art. 71 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2016 r. poz. 353, ze zm.), dalej ustawa ooś, określił środowiskowe uwarunkowania realizacji przedsięwzięcia: *Kontynuacja eksploatacji złoża węgla brunatnego „Turów”, realizowanego w gminie Bogatynia.*

Postanowieniem z dnia 12 lutego 2020 r., znak: WOOŚ.4235.1.2015.59, RDOŚ we Wrocławiu sprostował z urzędu błąd pisarski w pkt I.2.3 tiret piąte na str. 2 decyzji własnej i oczywistą omyłkę w zakresie współrzędnych punktów załamania granic przedsięwzięcia w jego charakterystyce.

Odwołania od decyzji z dnia 21 stycznia 2020 r. wniosły podmioty wskazane w sentencji niniejszego rozstrzygnięcia. Odwołania zostały wniesione skutecznie. Fundacja Frank Bold, Stowarzyszenie Greenpeace Česká republika, Stowarzyszenie Ekologiczne Eko-Unia, Fundacja Greenpeace Polska i Greenpeace e.V. zostały prawidłowo dopuszczone do udziału na prawach strony w postępowaniu pierwszoinstancyjnym na podstawie art. 44 ust. 1 ustawy ooś. Mimo braku ustawowego obowiązku w tym zakresie, RDOŚ we Wrocławiu potwierdził skuteczność akcesu ww. organizacji ekologicznych postanowieniami z dnia 26 lipca 2018 r. (Fundacja Frank Bold), 26 lipca 2019 r. (Stowarzyszenie Ekologiczne Eko-Unia), 5 kwietnia 2019 r. (Fundacja Greenpeace Polska), 20 listopada 2019 r. (Stowarzyszenie Greenpeace Česká republika), 31 grudnia 2019 r. (Greenpeace e.V.). Organ I instancji prawidłowo uznał spełnienie przez skarżących przesłanek warunkujących udział w postępowaniu organizacji ekologicznych (aktualnych na dzień wniesienia przez nie żądania), tj. zbieżność celów statutowych z przedmiotem postępowania oraz prowadzenie działalności statutowej w zakresie ochrony środowiska lub ochrony przyrody, przez minimum 12 miesięcy przed dniem wszczęcia postępowania. Skarżącym organizacjom jako podmiotom występującym w postępowaniu pierwszoinstancyjnym na prawach strony przysługiwało zatem prawo wniesienia odwołania w przepisany terminie, co skutecznie uczyniły w datach przywołanych w sentencji niniejszej decyzji, mieszcząc się w terminie na wniesienie odwołania przewidzianego dla stron polskich.

W terminie przewidzianym dla stron polskich odwołania wniosły także Gmina Gródek nad Nysą w Republice Czeskiej i Region Liberec w Republice Czeskiej (wywodząc swój interes prawny w przedmiotowym postępowaniu z prawa własności do nieruchomości gruntowych położonych w zasięgu oddziaływania przedsięwzięcia poza granicą Rzeczypospolitej Polskiej), które pismami z dnia 30 grudnia 2019 r., zgłosiły udział w postępowaniu pierwszoinstancyjnym jako strony i przedłożyły liczne uwagi i wnioski, rozpatrzone następnie przez organ I instancji.

Decyzja z dnia 21 stycznia 2020 r. została doręczona także w rozumieniu art. 49 Kpa stronom czeskim i niemieckim z uwagi na zawiadomienia Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska, dalej GDOŚ, z dnia 31 stycznia 2020 r., skierowane do Ministerstwa Środowiska Republiki Czeskiej (znak: DOOŚ-TSOOŚ.440.4.2015.MT.60) i Wyższego Urzędu Górniczego w Republice Federalnej Niemiec (znak: DOOŚ-TSOOŚ.440.4.2015.MT.61). W ww. zawiadomieniach organ poinformował o wydaniu skarżonej decyzji (załączając jej treść) i możliwości odwołania się od niej zobowiązując organy czeskie i niemieckie do podania do publicznej wiadomości tych informacji w sposób zwyczajowo przyjęty w danym państwie. W odpowiedzi na powyższe, strona czeska wskazała, że dniem publicznego ogłoszenia zawiadomienia na tablicy Ministerstwa Środowiska był dzień 17 lutego 2020 r. (mail z dnia 17 lutego 2020 r.) a strona niemiecka, że publiczne ogłoszenie odbyło się na terenie przygranicznych gmin, tj. Zittau i Oybin w dniach 16 – 30 marca 2020 r. oraz Mittelherwigsdorf i Olbersdorf w dniach 16 marca – 6 kwietnia 2020 r. (mail z dnia 10 marca 2020 r.).

W terminie przewidzianym na wniesienie odwołania dla stron niemieckich odwołanie wniosło Miasto Żytawa (pismo z dnia 20 marca 2020 r., data wpływu do RDOŚ we Wrocławiu: 30 marca 2020 r.

W odwołaniu z dnia 18 lutego 2020 r. **Fundacja Frank Bold** zarzuciła naruszenie:

- 1.1. art. 7, 77 § 1, 80 oraz 107 § 3 Kpa poprzez niedostateczne wyjaśnienie stanu faktycznego sprawy, niezbranie wyczerpującego materiału dowodowego, dokonanie dowolnej, a nie swobodnej oceny materiału dowodowego oraz opatrzenie decyzji niekompletnym uzasadnieniem faktycznym;
- 1.2. art. 66 ust. 6 ustawy ooś w zw. z art. 66 ust. 1 pkt 9 w zw. z art. 66 ust. 1 pkt. 8 ustawy ooś poprzez pominięcie w raporcie o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko, dalej raport ooś, informacji dotyczących likwidacji przedsięwzięcia (rekultywacji końcowej), a co za tym idzie informacji o oddziaływaniu długoterminowym przedsięwzięcia;
- 1.3. art. 66 ust. 1 pkt 5 ustawy ooś poprzez wydanie decyzji w oparciu o raport niespełniający ustawowych wymagań w zakresie opisu wariantów wraz z uzasadnieniem ich wyboru, które są konieczne do wydania decyzji;
- 1.4. art. 81 ust. 3 ustawy ooś w zw. z art. 68 pkt 1, 3 i 4 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (Dz. U. z 2021 r. poz. 2233, ze zm.), dalej ustawa pw, poprzez wydanie decyzji dla przedsięwzięcia, w stosunku do którego z oceny oddziaływania na środowisko wynika, że będzie ono negatywnie wpływać na możliwość osiągnięcia celów środowiskowych, o których mowa w art. 56, 57, 59, 61 w ustawie pw, podczas gdy organ winien był odmówić wydania decyzji z uwagi na niespełnienie przesłanek, o których mowa w art. 68 pkt 1, 3 i 4 ww. ustawy;
- 1.5. art. 62 ust. 1 pkt 1 lit. a i b w zw. z art. 3 ust. 1 pkt 8 oraz art. 79 ust. 1 w zw. z art. 85 ust. 2 pkt 1 lit. a ustawy ooś poprzez brak należytego uwzględniania wpływu planowanego przedsięwzięcia na ludność, w tym na zdrowie i warunki życia ludzi, a także brak uwzględnienia uwag i wniosków składanych w trakcie postępowania z udziałem społeczeństwa w tym zakresie w uzasadnieniu decyzji środowiskowej;
- 1.6. art. 82 ust. 1 pkt 1 lit a ustawy ooś poprzez nieokreślenie metody realizacji ekranu przeciwfiltracyjnego, a w konsekwencji uniemożliwienie stronom zapoznania się z przewidywanymi konsekwencjami oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko;
- 1.7. art. 82 ust. 1 pkt 1 lit c ustawy ooś poprzez nienałożenie na inwestora obowiązku prowadzenia monitorowania poza terenem obiektu emisji pyłów do powietrza oraz udostępniania danych, w przypadku gdy potrzeba taka wynika z oceny oddziaływania na środowisko;
- 1.8. art. 62 ust. 1 pkt 1 lit. a i art. 66 ust. 1 pkt 6 ustawy ooś poprzez wydanie decyzji w oparciu o raport ooś, który nie spełnia ustawowych wymagań w zakresie oddziaływania przedsięwzięcia na klimat oraz zaniechanie przez organ wykonania tej analizy.

W związku z powyższym **Fundacja Frank Bold** wnosi o:

- a. uchylenie skarżonej decyzji i odmowę wydania decyzji;
- b. ewentualnie o uchylenie skarżonej decyzji i przekazanie sprawy do ponownego rozpatrzenia organowi I instancji na podstawie art. 138 § 2 Kpa.

W odwołaniu z dnia 18 lutego 2020 r. **Stowarzyszenie Greenpeace Česka republika** zarzuciło naruszenie:

- 2.1. art. 7, 77 § 1, 80 Kpa poprzez niedostateczne wyjaśnienie stanu faktycznego sprawy, niezebrańie wyczerpującego materiału dowodowego, dokonanie dowolnej, a nie swobodnej oceny materiału dowodowego;
- 2.2. art. 62 ust. 1 pkt 2 w zw. z art. 3 pkt 8 lit. a ustawy ooś w zw. z art. 6 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2021 r. poz. 1973, ze zm.), dalej POŚ, ze względu na wadliwie przeprowadzoną ocenę oddziaływania na środowisko, w szczególności z uwagi na brak prawidłowej weryfikacji raportu ooś w zakresie zaproponowanego przez inwestora środka minimalizującego w postaci budowy ekranu przeciwfiltracyjnego, pomimo podnoszonych przez specjalistów uzasadnionych wątpliwości co do jego skuteczności, co jest sprzeczne z fundamentalnymi dla nowoczesnego systemu prawa ochrony środowiska zasadami prewencji i przeczności (ostrożności), mającymi szczególne zastosowanie w postępowaniach, gdzie prowadzona jest procedura oceny oddziaływania na środowisko;
- 2.3. art. 62 ust. 1 pkt 1 lit. a i b w zw. z art. 3 ust. 1 pkt 8 oraz art. 79 ust. 1 w zw. z art. 85 ust. 2 pkt 1 lit. a ustawy ooś, ze względu na brak analizy i oceny wpływu planowanego przedsięwzięcia na warunki życia i dobra materialne obywateli Republiki Czeskiej, a także brak uwzględnienia uwag i wniosków składanych w trakcie postępowania z udziałem społeczeństwa w tym zakresie w uzasadnieniu decyzji środowiskowej;
- 2.4. art. 82 ust. 1 pkt 4 ustawy ooś poprzez brak nałożenia przez RDOŚ we Wrocławiu obowiązku ponownej oceny oddziaływania na środowisko ekranu przeciwfiltracyjnego na etapie postępowania w przedmiocie wydania decyzji o pozwoleniu na budowę prowadzonego na podstawie ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (Dz. U. z 2021 r. poz. 2351, ze zm.), dalej Prawo budowlane, ze względu na brak wiedzy w zakresie szczegółowych parametrów determinujących realizację i eksploatację tego kluczowego dla przedmiotowej sprawy środka minimalizującego, co pozwoliłoby precyzyjnie określić jego rzeczywiste oddziaływanie na środowisko;
- 2.5. art. 66 ust. 1 pkt 5 ustawy ooś w zw. z art. 6 ust. 1 POŚ ze względu na wydanie decyzji w oparciu o raport ooś, który nie spełnia ustawowych wymagań w zakresie wskazania racjonalnego wariantu alternatywnego co jest sprzeczne także z zasadami prewencji.

W odwołaniu z dnia 17 lutego 2020 r. **Fundacja Greenpeace Polska** zarzuciła naruszenie:

- 3.1. art. 7, 77 § 1, 81 Kpa w zw. z art. 8 § 1 w zw. z art. 10 § 1 Kpa poprzez zakończenie postępowania dowodowego w grudniu 2019 r., mimo wcześniejszych wskazań organu I instancji co do zakończenia postępowania w marcu 2020 r., co uniemożliwiło złożenie przez strony, w tym przez Fundację, szeregu ekspertyz naukowych i w efekcie doprowadziło do niepełnego rozpoznania stanu faktycznego sprawy;
- 3.2. art. 7 w zw. z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej oraz art. 6 *in principio* Kpa w zw. z art. 4 pkt 1-3 i art. 6 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2021 r. poz. 710, ze zm.), dalej ustawa o zabytkach, w zw. z art. 5 Konstytucji poprzez brak skutecznej ochrony zabytków znajdujących się na

- obszarze planowanego przedsięwzięcia i jego oddziaływania, co było obowiązkiem organu I instancji jako organu administracji publicznej;
- 3.3. art. 8 § 1 w zw. z art. 96 Kpa w zw. z art. 2 ust. 6 Konwencji o ocenach oddziaływania na środowisko w kontekście transgranicznym z dnia 25 lutego 1991 r. (Dz.U. 1999.96.1110), dalej Konwencja z Espoo, w zw. z art. 3 ust. 2 i 9 oraz art. 6 ust 7 Konwencji o dostępie do informacji, udziale społeczeństwa w podejmowaniu decyzji oraz dostępie do sprawiedliwości w sprawach dotyczących środowiska (Dz.U.2003.78.706), dalej Konwencja z Aarhus; poprzez przeprowadzenie rozprawy administracyjnej w sposób uniemożliwiający skuteczny w niej udział zainteresowanej społeczności;
 - 3.4. art. 37 pkt 2 w zw. z art. 85 ust. 2 pkt 1 lit b ustawy ooś w zw. z art. 8 § 1 Kpa w zw. z art. 6 ust. 8 Konwencji z Aarhus w zw. z art. 6 ust. 1 w zw. z art. 3 ust. 8 Konwencji z Espoo poprzez niepełne odniesienie się do uwag przedstawionych w procedurze udziału zainteresowanej społeczności;
 - 3.5. art. 66 ust. 1 pkt 5 w zw. z art. 81 ust. 1 ustawy ooś poprzez brak właściwej analizy wariantowej;
 - 3.6. art. 66 ust. 1 pkt 8 w zw. art. 62 ust. 2 ustawy ooś poprzez brak pełnej analizy skumulowanego oddziaływanie przedsięwzięcia z innymi realizowanymi, zrealizowanymi lub planowanymi przedsięwzięciami.

W związku z powyższym **Fundacja Greenpeace Polska** wnosi o

- a. uchylenie skarżonej decyzji i odmowę wydania decyzji na podstawie art. 138 § 1 pkt 2 Kpa;
- b. względnie o uchylenie skarżonej decyzji całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania na podstawie art. 138 § 2 Kpa;
- c. przeprowadzenie dowodów z:
 - obwieszczeń znajdujących się w aktach sprawy na okoliczność nieuprawnionego przyspieszenia daty wydania decyzji;
 - artykułu [REDAKTOWANE] pt. *Kto organizuje źle, organizuje dwa razy – publiczna rozprawa do poprawki* i protokołu z rozprawy (w aktach sprawy) na okoliczność wadliwego przebiegu rozprawy;
 - artykułu [REDAKTOWANE], Institute for Energy Economics and Financial Analysis pt. *Jak stworzyć rentowny system energetyczny w Polsce? Na bazie analizy PGE na okoliczność niedostatecznej analizy kwestii pozyskania energii z odnawialnych źródeł energii jako alternatywy wobec realizacji przedsięwzięcia, a tym samym niedostatecznej analizy wariantu zerowego;*
 - artykułu [REDAKTOWANE], www.welt.de, pt. *Region Zittau: Polen setzt auf Kohle - Sachsen und Tschechen versinken im Dreck – WELT* na okoliczność wskazań w prasie co do problemów transgranicznych inwestycji.

W odwołaniu z dnia 17 lutego 2020 r. **Stowarzyszenie Ekologiczne Eko-Unia** wskazało, że decyzja nie odpowiada prawu albowiem charakteryzuje się rozbieżnością ilościową (w zakresie stron decyzji poświęconych warunkom realizacji przedsięwzięcia a uwagom stron i społeczeństwa) i jakościową (w zakresie określonych warunków a „poważnych pytań odnośnie klimatu, wód

wgłębnych, powierzchniowych, jakości powietrza, zagospodarowania i rekultywacji”) (4.1.). W dalszej części odwołania Stowarzyszenie podniosło zarzuty odnoszące się do rygoru natychmiastowej wykonalności, rozpatrzone w drodze rozstrzygnięcia wpadkowego (postanowienie GDOŚ z dnia 14 kwietnia 2021 r., znak: DOOŚ-WDŚ/ZOO.420.17.2020.AB.1).

W odwołaniu z dnia 17 lutego 2020 r. **Greenpeace e.V.** przywołało zarzuty tożsame z tymi przedstawionymi w punkcie 3.1. - 3.6., a także wskazało, że doszło do naruszenia art. 7, 77 § 1 i 81 Kpa w zw. z art. 4 ust. 3 Traktatu o Unii Europejskiej w zw. z art. 4 ust. 1 w zw. z art. 2 ust. 1 lit. a i b Porozumienia Paryskiego do Ramowej konwencji Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu, sporządzonej w Nowym Jorku dnia 9 maja 1992 r., przyjętego w Paryżu dnia 12 grudnia 2015 r. (Dz.U.2017.36 z dnia 2017.01.05), dalej porozumienie paryskie, w zw. z art. 66 ust. 1 pkt 8 w zw. art. 62 ust. 2 ustawy ooś, poprzez brak oceny skumulowanego oddziaływania przedsięwzięcia na klimat (5.1). Dalej **Greenpeace e.V.** wniosło o uchylenie skarżonej decyzji i odmowę wydania decyzji na podstawie art. 138 § 1 pkt 2 Kpa, względnie o uchylenie skarżonej decyzji całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania na podstawie art. 138 § 2 Kpa.

Odwołaniami z dnia 18 lutego 2020 r. **Region Liberec i Gmina Gródek nad Nysą** zarzuciły decyzji naruszenia wykazane w punkcie 2.1. – 2.5. ze szczególnym uwzględnieniem mieszkańców Regionu Liberec i Gminy Gródek nad Nysą, a także wniosły o uchylenie decyzji w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpatrzenia organowi I instancji.

Pismem z dnia 20 marca 2020 r. **Miasto Żytawa** zarzuciło skarżonej decyzji, że niektóre kwestie podniesione w piśmie z dnia 12 września 2019 r. nie zostały uwzględnione, natomiast w zakresie kwestii uwzględnionych proponowane działania są nieprzekonujące, niewspółmierne i prowadzą do nowych, nieuwzględnionych dotychczas oddziaływań na środowisko wymagających oceny, tj.:

- w zakresie drobnego pyłu:

- 6.1. wymaganie dotyczące przetłumaczenia istotnych informacji, które są wymagane do oszacowania przewidywalnych znacznych negatywnych ponadgranicznych oddziaływań na środowisko, na język sąsiadującego kraju, którego to oddziaływanie dotyczy, zgodnie z polsko-niemieckim porozumieniem dotyczącym oceny oddziaływania na środowisko. W zakresie problematyki związanej z drobnym pyłem dotyczy to przynajmniej rozdziału 22.7. Zawiera on istotne informacje, które nie zostały przetłumaczone. Tym samym naruszono porozumienie pomiędzy Rzeczpospolitą Polską a Republiką Federalną Niemiec;
- 6.2. zastrzeżenie dotyczące braku podania wartości wyjściowych (wartości pomiarowych) dla prognozy drobnego pyłu (modelowanie) w ocenie oddziaływania na środowisko, wskutek czego prognoza jest niezrozumiała i niewiarygodna. Zastrzeżenie, że nie jest przekonujące, w jaki sposób jedyne wiążące działanie (obudowanie punktu przekazania) na obszarze zwałowania nadkładu, gdzie występuje 92% (PM10) lub 95% (PM2,5) emisji drobnego pyłu, może doprowadzić do prognozowanej redukcji emisji drobnego pyłu o 73%;

- w zakresie hałasu:

- 6.3. uwaga, że przewidywane w ocenie oddziaływania na środowisko wartości hałasu w nocy na poziomie 42 dB są w Drausendorf zbyt wysokie i że należy przestrzegać

wartości 35 dB, została uwzględniona przez organ, co znalazło swoje odzwierciedlenie w pkt 1.2.23 decyzji (wyposażenie ww. przenośników w rolki o niskim poziomie hałasu <83 dB/m) oraz 1.2.24 decyzji (budowa dodatkowej hałdy dla ekranowania hałasu, wysokość 255-275 m n.p.m., minimalna długość 1000 m, szerokość 150-250 m). Nie ma jednak dowodów na to, że środki te, mające na celu osiągnięcie wartości emisji hałasu w porze nocnej na poziomie 35 dB w Drausendorf, są skuteczne i współmierne;

- zakresie skuteczności:

- 6.4. założenie, że działania 1.2.23 i 1.2.24 byłyby zgodne z wartościami granicznymi hałasu w Drausendorf, jest zwykłym przypuszczeniem podmiotu realizującego przedsięwzięcie, które nie jest ani przekonująco wyjaśnione, ani udowodnione. Analogicznie do poprzedniego modelowania, w którym uzyskano emisję hałasu w porze nocnej w Drausendorf na poziomie 42 dB, należałoby przeprowadzić nowe modelowanie z uwzględnieniem wymienionych środków. Nie zostało to jeszcze wykonane. Działania te nie są również przekonujące. Na str. 150 decyzji stwierdzono, że głównym źródłem hałasu dla obszaru Drausendorf jest wywrotka Z49. Jednak zgodnie z oceną oddziaływania na środowisko, rozdział 19.5.1 i zobowiązaniem 12 decyzji, nie pracuje ona w nocy. W związku z tym bariera przeciwhałasowa, która ma chronić Drausendorf przed tym źródłem hałasu w nocy, jest również niecelowa w zakresie przestrzegania wartości granicznych hałasu w porze nocnej;

- w zakresie współmierności:

- 6.5. ogromny nasyp o długości ponad 1000 m i wysokości ok. 50 m nad naturalnym ukształtowaniem terenu w bezpośrednim sąsiedztwie miejscowości, skierowany na południowy wschód, który znacznie ograniczyłby czas nasłonecznienia, zwłaszcza w słabo nasłonecznionych miesiącach zimowych, również jest niewspółmierny. Istnieją bardziej odpowiednie możliwości zapobiegania przekraczaniu wartości granicznych hałasu w nocy, takie jak wyłączanie instalacji w nocy (por. zobowiązanie 12), obudowywanie źródeł hałasu lub stawianie akustycznych ścian ochronnych wzdłuż przenośników (por. zobowiązanie 16 ściany ochronne wzdłuż przenośników ON3-5). Z drugiej strony, całkowicie niewłaściwe jest karanie miejscowości, której problem dotyczy, za domaganie się zgodności z prawnie określonymi limitami hałasu poprzez dosłowne postawienie ogromnej hałdy „przed jej nosem”;
- 6.6. działanie 1.2.24 stanowi istotną zmianę w całym przedsięwzięciu, zwłaszcza w obszarze granicznym z miastem Zittau. Jeżeli działanie to zostanie utrzymane pomimo wyżej wymienionych zastrzeżeń, to oprócz dotychczasowego braku dowodów skuteczności i współmierności będzie wymagało to ponownego rozważenia innych kwestii związanych z ochroną środowiska, tj. aktualizacji oceny oddziaływania na środowisko dla całego zmienionego przedsięwzięcia. Na przykład w przypadku usypywania hałdy należałoby się spodziewać znacznego wzrostu emisji drobnych pyłów, a tym samym również emisji w Drausendorf, krajobraz uległby całkowitej zmianie, a czas nasłonecznienia uległby skróceniu, zwłaszcza w zimie, co nie zostało dotychczas wzięte pod uwagę.

Organ drugiej instancji ustalił i zważył, co następuje.

Przedmiotowe przedsięwzięcie polega na wydobywaniu kopaliny ze złoża węgla brunatnego „Turów” metodą odkrywkową na powierzchni obszaru górniczego większego niż 25 ha, co kwalifikuje je do przedsięwzięć mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko, o których mowa w § 2 ust. 1 pkt 27 lit. a rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2010 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz. U. z 2016 r. poz. 71), znajdującego zastosowanie w sprawie z uwagi na § 4 zastępującego go rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 10 września 2019 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz. U. z 2019 r. poz. 1839), dalej rozporządzenie ooś z 2019 r. Tym samym, na mocy art. 71 ust. 2 pkt 1 ustawy ooś, jego realizacja wymaga uzyskania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach.

Organem właściwym do wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach dla powyższego przedsięwzięcia, zgodnie z art. 75 ust. 1 pkt 1 lit. j ustawy ooś, jest RDOŚ we Wrocławiu, co uzasadnia, ze względu na art. 127 § 2 Kpa w związku z art. 127 ust. 3 ustawy ooś, właściwość instancyjną GDOŚ.

W ramach postępowania wyjaśniającego GDOŚ czterokrotnie wezwał podmiot podejmujący realizację przedsięwzięcia:

- 1) pismem z dnia 10 czerwca 2020 r. w zakresie wód powierzchniowych, podziemnych, obszarów chronionych i oddziaływania na klimat;
- 2) pismem z dnia 3 listopada 2020 r. (z błędnie oznaczoną datą w wersji aa w aktach sprawy) w zakresie stopnia realizacji poszczególnych warunków skarżonej decyzji;
- 3) pismem z dnia 15 grudnia 2021 r. odnośnie zasięgu oddziaływania przedsięwzięcia, analizy akustycznej, emisji do powietrza i fazy likwidacji;
- 4) pismem z dnia 17 lutego 2022 r. o ujednoczenie formy papierowej przedkładanych wyjaśnień z formą elektroniczną;
- 5) pismem z dnia 30 sierpnia 2022 r. o mapę sytuacyjno-wysokościową, uaktualnioną o zasięg oddziaływania przedsięwzięcia.

Wnioskodawca przedłożył żądane wyjaśnienia w pismach z dnia 5 listopada 2020 r., 30 sierpnia 2021 r., 13 grudnia 2021 r., 28 lutego 2022 r., 4 marca 2022 r., 8 czerwca 2022 r., 15 czerwca 2022 r., 6 września 2022 r., 8 września 2022 r., dalej uzupełnienia raportu ooś. Dodatkowo, pismem z dnia 15 września 2022 r. wnioskodawca odniósł się do opinii prawnych, przedłożonych przez Greenpeace e.V., odnośnie realizacji kopalni odkrywkowej na podstawie prawa obowiązującego dla przedsięwzięcia zlokalizowanego na terenie Rzeczypospolitej Polskiej w regionie przygranicznym ([REDAKTOWANE] Adwokaci i Radcy Prawni S.C., [REDAKTOWANE], 30 czerwca 2022 r.) i odnośnie warunków ramowych dla realizacji kopalni odkrywkowej zgodnie z prawem obowiązującym dla przedsięwzięcia na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w regionie przygranicznym ([REDAKTOWANE] Adwokaci i Radcy Prawni S.C., [REDAKTOWANE], 8 października 2021 r.). Pismem z dnia 29 września 2022 r. wnioskodawca ustosunkował się do odwołań wniesionych przez Fundację Frank Bold oraz Fundację Greenpeace Polska i Greenpeace e.V., wraz z ich uzupełnieniami.

W toku postępowania wyjaśniającego wniesiono do tut. organu m.in. następujące uwagi i wnioski:

- pismem z dnia 18 lutego 2020 r. organizacja społeczna **Interessengemeinschaft Bauernhaus e.V.** wniosła o wyrażenie zgody na przedstawienie poglądu w sprawie, przedstawionego w oświadczeniu organu statutowego, na co tut. organ wyraził zgodę postanowieniem znak: DOOŚ-WDŚ/ZOO.420.41.2020.AB.33. Na uwiarygodnienie poglądu organizacja przedłożyła artykuł pt. *Koncern energetyczny LEAG przedstawia plany, Kopalnia węgla brunatnego w Jänschwalde nie będzie rozbudowywana* i pt. *Pożeranie wiosek czy kwitnące krajobrazu ?, Wiejski festyn na rzecz zachowania zagrożonych wyburzeniem wiosek w powiecie Spree-Neisse*;

- **Greenpeace e.V.** wniosło o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego na okoliczność skumulowanego wpływu instalacji elektrownia Turów wraz z odkrywką węgla brunatnego Turów (biorąc pod uwagę jej planowaną rozbudowę) na klimat w kontekście wiążących Polskę zobowiązań w zakresie redukcji emisji gazów cieplarnianych w tym dwutlenku węgla (pismo z dnia 16 marca 2020 r.), uszczegółowiło swoje zarzuty w zakresie oddziaływania na klimat, udziału społeczeństwa i rozprawy, zabytków, a także przedłożyło wydruk ze strony internetowej pt. *Postępowania o uchybienie zobowiązaniom państwa członkowskiego: główne decyzje podjęte w marcu*, pt. *Der Kohleausstieg Berlins bis 2030 ist machbar* (tłumaczenie dokonane przez organ zostało załączone do akt dot. rygoru natychmiastowej wykonalności), pt. *Kto organizuje źle, organizuje dwa razy – publiczna rozprawa do poprawki*, pt. *Heathrow. Trzeci pas startowy niezgodny z porozumieniem paryskim*, pt. *Krajowy plan na rzecz energii i klimatu na lata 2021-2030-Ministerstwo Aktywów Państwowych*, pt. *Produkcja prądu najniższa w dekadzie. Udział węgla najmniejszy w historii*, pt. *Ramy polityki klimatyczno-energetycznej do roku 2030 – działania w dziedzinie klimatu – European Commission*, pt. *Rząd przyznaje: Polska nie osiągnie celu OZE na 2020*, pt. *Submission by Latvia and the European Commission on behalf of the European Union and its member states* (wraz z tłumaczeniem), konkluzje przyjęte przez Radę Europejską 12 grudnia 2019 r., pt. *Jak stworzyć rentowny system energetyczny w Polsce. Na bazie analizy PGE wraz ze streszczeniem w języku angielskim* (tłumaczenie streszczenia dokonane przez organ zostało załączone do akt dot. rygoru natychmiastowej wykonalności), *Ocieplenie o 1,5 stopnia – specjalny raport IPCC, Streszczenie Specjalnego Raportu IPCC dotyczącego globalnego ocieplenia klimatu o 1,5 st. C*, pt. *Polen setzt auf Kohle-Sachsen und Tschechen versinken im Dreck* (wraz z tłumaczeniem), tłumaczenie dokumentu pt. *Globalne ocieplenie nadejdzie szybciej niż nam się wydaje*, potwierdzenie nadania przesyłki kurierskiej;

- pismem z dnia 25 marca 2020 r. **Stowarzyszenie Ekologiczne Eko-Unia** rozwinęło zarzuty z odwołania w zakresie wariantowania, strategii likwidacji kopalni, jakości powietrza i zdrowia, oddziaływania na klimat (w tym emisji metanu);

- pismami z dnia 20 kwietnia 2020 r. **Fundacja Frank Bold** i pismami z dnia 17 kwietnia 2020 r. **Stowarzyszenie Greenpeace Česká republika** poinformowały na podstawie art. 41 Kpa o zmianie adresu do doręczeń;

- pismem z dnia 29 maja 2020 r. **Greenpeace e.V.** przedłożyło opinię dr [REDAKTOWANE] pt. *Transgraniczne oddziaływanie Kopalni Węgla Brunatnego Turów na wody podziemne na obszarze Niemiec w kontekście planowanego poszerzenia obszaru eksploatacji*, artykuł pt. *Nieoczekiwane skutki zmiany klimatu. W Niemczech może zacząć brakować wody*, artykuł pt. *Eksperci w Niemczech: może być kruczo z wodą pitną*, wydruk ze strony internetowej pt. *Zasoby wodne w Polsce – Global Compact Network Poland*, mapy klas zagrożenia suszą hydrologiczną, w JCWPd i łącznego zagrożenia suszą (mapa nr 6-8), a także

uzupełniło swoje dotychczasowe stanowisko o uwagi w zakresie likwidacji przedsięwzięcia i nieprawidłowego tłumaczenia decyzji organu I instancji na język niemiecki,

- pismem z dnia 29 września 2020 r. **Greenpeace e.V.** przedłożyło opinię dr hab. inż. [REDACTED] i dr [REDACTED] pt. *Analiza wpływu rozbudowy kopalni i elektrowni w Turowie na polskie zobowiązania w zakresie ochrony klimatu* i uszczegółowiło swój zarzut z odwołania co do braku uwzględnienia zobowiązań wynikających z Porozumienia Paryskiego, w szczególności art. 4 ust. 2, 3, 13 w zw. z art. 191 ust. 1 tiret 4 Traktatu o Funkcjonowaniu Unii Europejskiej w zw. z art. 4 ust. 3 Traktatu o Unii Europejskiej. Ponadto organizacja przedłożyła opinię dr hab. [REDACTED] pt. *Gutachten zu den grenzüberschreitenden Auswirkungen einer Fortführung des Abbaus der Braunkohlelagerstätte Turów (Polen) auf die Gewässer in Deutschland*;

- pismem z dnia 3 października 2020 r. **Fundacja Greenpeace Polska** wniosła o wydanie decyzji kasatoryjnej z uwagi na niewystarczającą ocenę wpływu inwestycji na układ ruralistyczny Opolno Zdrój i indywidualne zabytki tam znajdujące się, względnie o uchylenie skarżonej decyzji i odmowę jej wydania. Fundacja przedłożyła także następujące opracowania:

- *Opinia ekspercka dotycząca określenia wartości historycznego układu ruralistycznego oraz poszczególnych zabytków architektury i budownictwa w miejscowości Opolno Zdrój, gm. Bogatynia, pow. zgorzelecki, woj. dolnośląskie*, [REDACTED];

- *Strategia rozwoju turystyki w Opolnie - Zdroju*, dr [REDACTED] mgr [REDACTED];

- *Bad Opelsdorf (Opolno Zdrój) Jego powstanie i rozwój jako kurortu*, [REDACTED] (skan oryginału z epoki z Christian-Weise-Bibliothek w Zittau i tłumaczenie przysięgłe);

- *Bad Oppelsdorf und Wald*, [REDACTED] (skan oryginału z Christian-Weise-Bibliothek w Zittau i tłumaczenie przysięgłe);

- dokumentację fotograficzną;

- wydruk artykułu pt. *Uroki pogranicza, czyli domy przystępowe*;

- pytania akcjonariusza zadane na ZWZ, bez podania źródła ww. informacji;

- pismem z dnia 7 października 2020 r. **Fundacja Greenpeace Polska** skorygowała oczywistą omyłkę w pkt 1 uzasadnienia pisma Fundacji z dnia 3 października 2020 r., zastępując wyrażenie „Greenpeace Niemcy” wyrażeniem „Greenpeace Polska”;

- pismem z dnia 30 października 2020 r. **Fundacja Frank Bold** przedłożyła kolejne tłumaczenie opinii dr [REDACTED], tłumaczenie uzupełnienia opinii z dnia 12 lutego 2020 r. i oryginały ww. dokumentów, wskazując, że oczywiste omyłki tłumaczenia nie mogą stać się powodem braku merytorycznej analizy opinii eksperta z zakresy hydrogeologii, a także odnosząc się kwestii podniesionych w uzupełnieniu opinii, tj. ograniczenia modelu do Niecki Żytawskiej, wpływu kwaśnych wód kopalnianych na wody podziemne, skuteczności ekranu przeciwfiltracyjnego, wpływu usuwania wód kopalnianych na regionalny system wód podziemnych;

- pismem z dnia 25 listopada 2020 r. **Greenpeace e.V.** i **Fundacja Greenpeace Polska** przedłożyły tłumaczenie opinii dr hab. [REDACTED] pt. *Opinia na temat transgranicznych skutków kontynuacji eksploatacji złoża węgla brunatnego Turów (Polska) na wody w Niemczech*, z której, według skarżących, wynika nie tylko oddziaływanie na wody podziemne i powierzchniowe, ale także osiadanie gruntów po stronie niemieckiej;

- pismem z dnia 28 listopada 2020 r. **Fundacja Greenpeace Polska** przedłożyła skan decyzji Ministra Klimatu z dnia 20 marca 2020 r. w sprawie zmiany koncesji nr 65/94 na wydobywanie węgla brunatnego ze złoża Turów, przedłużającej obowiązywanie koncesji o 6 lat, co zdaniem Fundacji, skutkuje bezprzedmiotowością postanowienia w przedmiocie rygoru natychmiastowej wykonalności;

- pismem z dnia 14 grudnia 2020 r. **Greenpeace e.V.** odpowiedziało na wezwanie GDOŚ z dnia 30 listopada 2020 r., a także zmodyfikowało wniosek dowodowy i wniosło o przeprowadzenie dowodu z dokumentu: *Opinia naukowa o emisjach dwutlenku węgla z elektrowni Turów*, dr hab. ██████████

- pismem z dnia 28 grudnia 2020 r. **Fundacja Greenpeace Polska** przesłała dokument pełnomocnictwa ██████████, z którego wynika, że stosunek pełnomocnictwa ważny jest do dnia 31 grudnia 2021 r.;

- pismem z dnia 5 stycznia 2021 r. **Fundacja Greenpeace Polska** zarzuciła decyzji organu I instancji nieprawidłowe oznaczenie miejsca realizacji przedsięwzięcia za pomocą współrzędnych geodezyjnych (a nie nr działek ewidencyjnych), które dodatkowo zostały wadliwie wskazane w postanowieniu RDOŚ we Wrocławiu z dnia 12 lutego 2020 r., na dowód czego dołączona została mapa sporządzona przez geodetę inż. ██████████;

- pismem z dnia 25 stycznia 2021 r. **Fundacja Greenpeace Polska** wskazała na konieczność uwzględnienia przy wydawaniu decyzji zarzutów Komisji Europejskiej zawartych w uzasadnionej opinii ze skargi Republiki Czeskiej i wystąpienia na tą okoliczność do Ministra Klimatu i Środowiska lub innych stosownych władz państwowych o przedłożenie jej treści, przedłożyła opracowanie dr hab. ██████████ pt. *Memorandum odnośnie sposobu zagospodarowania dawnego uzdrowiska Jastrzębie Zdroju – przykład transformacji szybtkowego regionu górniczego w kierunku turystycznym*, artykuł pt. *Wojna na zabytki we wsi Opolno koło Bogatyni. W okopach Kopalnia Węgla Brunatnego „Turów”, ekologdzy z Greenpeace, dolnośląska konserwator zabytków, a w drugiej linii: Narodowy Instytut Dziedzictwa i Ministerstwo Kultury. Stawka wysoka: przyszłość polskiej energetyki*, artykuł pt. *Ekologdzy z całej Europy walczą z kopalnią Turów. Jej rozbudowa zniszczy zabytki i pozbawi ludzi wody* oraz artykuł pt. *Mieszkańcy niemieckiej Żytawy skarżą Polskę do Komisji Europejskiej*, a także wydruk z oficjalnej strony internetowej Unii Europejskiej komunikatu pt. *Ocena oddziaływania na środowisko: Komisja przyjmuje uzasadnioną opinię w sprawie wniesionej przez Czechy przeciwko Polsce* i film dokumentalny obrazujący problem społeczny dotyczący likwidacji znacznej części miejscowości Opolno-Zdrój;

- pismem z dnia 28 kwietnia 2021 r. **Greenpeace e.V.** podniosło, że dane z Saksońskiego Wyższego Urzędu Górniczego (których odpis tłumaczenia załączono do pisma) wskazują, że w rejonie miasta Zittau osiadania gruntów w latach 2016-2020 były bardzo zauważalne, co świadczy o tym, że dane w zakresie osiadania gruntów były niedoszacowane zarówno w raporcie oś jak i decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach;

- **Fundacja Greenpeace Polska**, pismem z dnia 7 maja 2021 r., zawnioskowała o wezwanie wnioskodawcy o przedstawienie harmonogramu planowanego postępu frontu eksploatacyjnego w Odkrywce Turów, w tym planowanych prac w związku z poszerzeniem odkrywki Turów, w tym dokładnego czasokresu zajmowania poszczególnych obszarów, planów dot. budowy infrastruktury i wykupu gruntów;

- pismem z dnia 20 maja 2021 r. **Greenpeace e.V.** przedłożyło opinię (dokument oryginalny wraz z tłumaczeniem) dr hab. ██████████ z dnia 16 maja 2021 r. dotycząca osiadania gruntów po stronie niemieckiej (wraz z załącznikami);

- **Fundacja Greenpeace Polska**, pismem z dnia 24 maja 2021 r., wskazała na postanowienie (załączając jego treść i treść komunikatu prasowego nr 89/21) Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 21 maja 2021 r., wydane w sprawie C-121/21 R Czechy / Polska, zobowiązujące Polskę do natychmiastowego zaprzestania wydobywania węgla brunatnego w Turowie, co zdaniem skarżących, winno skutkować zgodnie z zasadą lojalności, uchyleniem skarżonej decyzji w celu przeprowadzenia postępowania dowodowego z poszanowaniem zasad dwuinstancyjności lub przynajmniej uwzględnieniem stanowiska Trybunału w postępowaniu dowodowym organu odwoławczego. Dodatkowo Fundacja przedłożyła opinię dr hab. ██████████ pt. *Analiza dotycząca zabytków Opolna Zdroju* i wydruk prezentacji dotyczącej transformacji energetycznej;

- pismem z dnia 28 maja 2021 r. **Greenpeace e.V.** przedłożyło odpis tłumaczenia przysięgłego opinii dr hab. ██████████ z dnia 16 maja 2021 r. dotyczącej osiadania gruntów po stronie niemieckiej;

- **Greenpeace e.V.** w piśmie z dnia 31 sierpnia 2021 r. wskazało na opublikowanie raportu Międzyrządowego Zespołu ds. zmiany Klimatu pt. „Zmiany klimatu 2021: podstawy fizyczne, który, zdaniem skarżących, ma przełożenie na przedmiotową sprawę z uwagi na skumulowane oddziaływania inwestycji z całym kompleksem Turowa na istniejące w tym zakresie zobowiązania prawne wynikające z porozumienia paryskiego i prawodawstwa Unii Europejskiej, a także przedłożyło wydruk artykułu pt. *Bezdiskusyjne – nowy raport IPCC o spowodowanym przez człowieka ociepleniu klimatu*;

- **Fundacja Greenpeace Polska** w piśmie z dnia 20 października 2021 r. wskazało dalsze przesłanki wskazujące na konieczność uchylenia decyzji RDOŚ we Wrocławiu, tj. brak analizy likwidacji przedsięwzięcia, załączając zanonimizowaną decyzję GDOŚ z dnia 24 września 2021 r., znak: DOOŚ-WDŚ/ZOO.420.61.2018.mko.67, uchylającą w całości decyzję RDOŚ w Łodzi Nr 19/2018 z dnia 28 marca 2018 r., znak: WOOŚ.420.45.2018.PTa.38, o środowiskowych uwarunkowaniach realizacji przedsięwzięcia pn. Wydobywanie węgla brunatnego ze złoża Złoczew i odmawiającą określenia środowiskowych uwarunkowań realizacji przedsięwzięcia;

- pismem z dnia 26 października 2021 r. ██████████ poinformował organ o wypowiedzeniu pełnomocnictwa do reprezentowania **Regionu Liberec**;

- pismem z dnia 8 listopada 2021 r. ██████████ poinformowała organ, że jako dotychczasowy pełnomocnik substytucyjny, nie reprezentuje **Regionu Liberec**;

- **Greenpeace e.V.** w piśmie z dnia 16 listopada 2021 r. przekazało dalsze ekspertyzy i wskazania (por. także pismo Greenpeace e.V. z dnia 28 kwietnia 2021 r. i 20 maja 2021 r.) w sprawie dotyczące wadliwości wskazań wnioskodawcy w przedłożonym raporcie, jak i ustaleń w decyzji organu I instancji odnośnie osiadania gruntów po stronie niemieckiej:

-ekspertyza rzeczoznawcy ██████████ z dnia 17 sierpnia 2021 r. (oryginał dokumentu wraz z tłumaczeniem),

- opracowanie dr ██████████ z dnia 14 października 2021 r. pt. *Geologisches Gutachten zu Bauschäden im Stadtgebiet Zittau, Sachsen*;

- dokumentacja fotograficzna uszkodzeń w budynku przy ul. Franz-Könitzer-Strasse 20 w Zittau,
- dokumentacja fotograficzna uszkodzeń okolicznych budynków w Zittau;

- **Greenpeace e.V.** w piśmie z dnia 7 grudnia 2021 r. przekazało tłumaczenia ekspertyz wskazanych w piśmie z dnia 16 listopada 2021 r.;

- **Fundacja Greenpeace Polska** w piśmie z dnia 19 grudnia 2021 r. przedłożyła dokument pełnomocnictwo dla [REDAKTOWANE] (pełnomocnictwo ważne do dnia 31 grudnia 2023 r.);

- **Fundacja Frank Bold** w piśmie z dnia 26 stycznia 2022 r. uzupełniła dotychczas prezentowaną argumentację o naruszenie:

- art. 6 ust. 6 w zw. z art. 66 ust. 1 pkt 9 w zw. z art. 66 ust. 1 pkt 8 ustawy ooś poprzez pominięcie w raporcie informacji dotyczących likwidacji przedsięwzięcia (rekultywacji końcowej), a co za tym idzie informacji o oddziaływaniu długoterminowym przedsięwzięcia;

- art. 66 ust. 1 pkt. 5 ustawy ooś w zw. z art. 6 ust. 1 i 2 POŚ poprzez wydanie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach w oparciu o raport niespełniający ustawowych wymagań w zakresie opisu wariantów wraz z uzasadnieniem ich wyboru, które są konieczne do wydania decyzji;

- pismem z dnia 9 lutego 2022 r. **Fundacja Frank Bold** podniosła, że w toku zapoznawania się z aktami sprawy w siedzibie tut. organu stwierdzone zostały wadliwości utworzenia dwóch płyt CD znajdujących się w aktach;

- **Fundacja Greenpeace Polska**, pismem z dnia 10 lutego 2022 r., przedstawiła częściowe ustosunkowanie się do uzupełnień raportu z dnia 30 sierpnia 2021 r. w zakresie oddziaływania na wody;

- pismem z dnia 15 lutego 2022 r. **Fundacja Greenpeace Polska** przedłożyła kopię umowy z dnia 3 lutego 2022 r. między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Czeskiej o współpracy w zakresie odnoszenia się do skutków na terytorium Republiki Czeskiej wynikających z eksploatacji kopalni odkrywkowej węgla brunatnego Turów w Rzeczypospolitej Polskiej, dalej umowa, ze wskazaniem wystąpienia do Ministra Klimatu i Środowiska o odpis umowy *w razie wątpliwości*, a także podniosła, że implementacja jej postanowień do decyzji wiązać się będzie z koniecznością wydania decyzji kasatoryjnej z uwagi na daleko idące i wymagające istotnych uzupełnień raportu analizy;

- pismem z dnia 15 lutego 2022 r. **Stowarzyszenie Ekologiczne Eko-Unia** podniosło konieczność uwzględniania umowy w decyzji odwoławczej i wskazało dwa elementy ww. umowy, które, w ocenie Stowarzyszenia, powodują konieczność istotnej modyfikacji decyzji albo jej uchylenia i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania, tj. wał ziemny izolujący oddziaływanie w zakresie hałasu i wibracji kopalni na mieszkańców Republiki Czeskiej (art. 4 ww. umowy) oraz prawdopodobna istotna rozbudowa ekranu chroniącego przed odpływem wód podziemnych ze strony Republiki Czeskiej (art. 8 umowy);

- **Fundacja Greenpeace Polska**, pismem z dnia 17 lutego 2022 r., przedłożyła opinię dr hab. inż. [REDAKTOWANE] i dr [REDAKTOWANE] pt. *Ustosunkowanie się do złożonych wyjaśnień przez Pełnomocnika PGE Górnictwo i Energetyka Konwencjonalna One way [REDAKTOWANE] jako odpowiedź na pismo Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w sprawie złożenia wyjaśnienia w zakresie treści raportu oceny oddziaływania na środowisko co do wpływu rozbudowy kopalni i elektrowni w Turowie na polskie zobowiązania w zakresie ochrony klimatu*;

- pismem z dnia 12 marca 2022 r. **Fundacja Greenpeace Polska** poinformowała organ o terminie przedstawienia przez Fundację nowych dowodów w sprawie (do 25 marca 2022 r.);

- **Greenpeace Česká republika**, pismem z dnia 16 marca 2022 r., uzupełniło swoje stanowisko o zarzut naruszenia:

- art. 4 ust. 1 lit. b pkt i dyrektywy 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2000 r. ustanawiającej ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej (Dz.U.UE.L.2000.327.1 z dnia 2000.12.22), poprzez wydanie decyzji środowiskowej dla przedsięwzięcia, które w sposób wyłączny wpływa na nieosiągnięcie celów środowiskowych JCWPd CZ14200 na terytorium Republiki Czeskiej;

- art. 62 ust. 1 pkt 2 w zw. z art. 3 pkt 8 lit. a ustawy ooś w zw. z art. 6 ust. 1 i 2 POŚ poprzez wadliwie przeprowadzoną ocenę oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko, w szczególności z uwagi na brak prawidłowej weryfikacji raportu ooś w zakresie środka minimalizującego w postaci budowy ekranu przeciwfiltracyjnego;

- art. 71 ust. 2 pkt 1 w związku z art. 82 ust. 1 pkt 2 lit. b ustawy ooś ze względu na wadliwe określenie warunków, w szczególności poprzez niewłaściwe określenie parametrów ekranu przeciwfiltracyjnego w sytuacji, gdy z oceny oddziaływania na środowisko wynika potrzeba ograniczania oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko;

- **Fundacja Greenpeace Polska**, pismem z dnia 23 marca 2022 r., przedłożyła potwierdzony za zgodność z oryginałem odpis opinii dr hab. inż. [REDAKTION] i dr [REDAKTION] z lutego 2022 r., pt. *Ustosunkowanie się do złożonych wyjaśnień przez Pełnomocnika PGE Górnictwo i Energetyka Konwencjonalna One Way [REDAKTION] jako odpowiedź na pismo Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w sprawie złożenia wyjaśnienia w zakresie treści raportu oceny oddziaływania na środowisko co do wpływu rozbudowy kopalni i elektrowni w Turowie na polskie zobowiązania w zakresie ochrony klimatu, a także podniosła, że organ wciąż nie wezwał wnioskodawcy o uzupełnienie braków wskazanych przez skarżących;*

- pismem z dnia 30 marca 2022 r. **Fundacja Greenpeace Polska** przedłożyła *Opinię naukową o oddziaływaniu zrzutu ścieków kopalnianych z okrywki Turów na stan Nysy Łużyckiej i Miedzianki – w odniesieniu do zasolenia*, dr hab. [REDAKTION] i dr [REDAKTION];

- pismem z dnia 25 kwietnia 2022 r., **Fundacja Greenpeace Polska** przedłożyła odpis *Opini naukowej o oddziaływaniu zrzutu ścieków kopalnianych z okrywki Turów na stan Nysy Łużyckiej i Miedzianki – w odniesieniu do zasolenia*, dr hab. [REDAKTION] i dr [REDAKTION] wraz z własnym stanowiskiem w zakresie ww. opinii, a także z wnioskiem o:

- wystąpienie do Głównego Inspektora Ochrony Środowiska, dalej GIOŚ, o przedłożenie materiału znajdującego się pod adresem: <https://www.gios.gov.pl/pl/stan-srodowiska/monitoring-wod>, a następnie przeprowadzenie z niego dowodu na okoliczność prawidłowości twierdzeń zawartych w przedłożonej przez skarżącą opinii,

- wystąpienie do Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska we Wrocławiu o przedłożenie wyników monitoringu przedstawionych w opracowaniach *Raport o stanie środowiska w województwie dolnośląskim w 2015 r.*, *Ocena stanu jednolitych części wód powierzchniowych na terenie województwa dolnośląskiego za rok 2015* i *Zestawienie tabelaryczne danych z lat 2011-15 do klasyfikacji stanu ekologicznego i chemicznego rzek w JCWP w województwie dolnośląskim oraz na mapach Stan/potencjał ekologiczny jednolitych*

części wód powierzchniowych na terenie województwa dolnośląskiego (stan na koniec 2015 r.), Stan chemiczny jednolitych części wód powierzchniowych na terenie województwa dolnośląskiego (stan na koniec 2015 r.) i Stan jednolitych części wód powierzchniowych na terenie województwa dolnośląskiego (stan na koniec 2015 r.), jak również w tabelach Excel Wyniki pomiarów dla wód powierzchniowych w województwie dolnośląskim w 2015 r. i Wyniki pomiarów dla wód powierzchniowych w województwie dolnośląskim w 2016 r., a następnie przeprowadzenie z nich dowodu na okoliczność prawidłowości twierdzeń zawartych w przedłożonej przez skarżącą opinii,

- przeprowadzenie dowodu (wraz z wystąpieniem o odpisy ww. decyzji) z akt postępowań prowadzonych przez Marszałka Województwa Dolnośląskiego: decyzja Marszałka Województwa Dolnośląskiego nr PZ 220/2014 z dnia 29 sierpnia 2014 r. udzielająca PGE Górnictwo i Energetyka Konwencjonalna S.A. (...) pozwolenia zintegrowanego na prowadzenie zlokalizowanej na terenie PGE Górnictwo i Energetyka Konwencjonalna S.A. instalacji do spalania paliw o mocy nominalnej cieplnej 3594 MWt wraz z decyzjami zmieniającymi ww. rozstrzygnięcie, a to: decyzja Marszałka Województwa Dolnośląskiego nr PZ 220.1/2014 z dnia 5 grudnia 2014 r., nr PZ 220.2/2015 z dnia 28 września 2015 r., nr PZ 220.3/2019 z dnia 2 października 2019 r. i nr PZ 220.4/2020 z dnia 11 września 2020 r. na okoliczność możliwości odsalania ścieków z odkrywki Turów w sposób omawiany w niniejszym piśmie;

- **Miasto Żytawa**, w piśmie z dnia 2 maja 2022 r., podniosło, że ocena oddziaływania na środowisko przeprowadzona w sprawie nie spełnia wymagań określonych w art. 62 ustawy ooś z powodu: nieuwzględnienia osiadania gruntu w wyniku cofania się wód gruntowych, jakości wód powierzchniowych (Nysa), jakości wód gruntowych, fazy rekultywacji po 2044 r., a także braku uznania utraty głębokich (trzeciorzędowych) wód gruntowych;

- **Fundacja Greenpeace Polska**, pismem z dnia 18 maja 2022 r., wskazała na potrzebę uwzględnienia zobowiązań międzynarodowych przez organ w rozstrzygnięciu w sprawie, tj. postanowień umowy, a także uzupełnienie akt o dokumenty, które strona polska winna przedłożyć stronie czeskiej, tj. projektu budowlanego bariery ochronnej wód podziemnych wraz z informacjami towarzyszącymi, dokumentacji projektowej wału ziemnego oraz studium akustyczne i studium dyspersji;

- **Greenpeace Česká republika**, pismem z dnia 14 czerwca 2022 r., przekazało tłumaczenie opracowania dr ██████████, pt.: *Kopalnia Turów. Specjalistyczna opinia hydrologiczna do raportu: Venera Z. et al. (maj 2021): Rozwój poziomu wód podziemnych w Kotlinie Hradeckiej – Česká Služba Geologická. Praga.*

Dodatkowo organ wziął pod uwagę tę część argumentacji przedstawioną w zażaleniach wniesionych przez skarżących na postanowienie w przedmiocie rygору natychmiastowej wykonalności, ale dotyczących innych niż przesłanki zasadności rygору okoliczności, jak np. pismo Stowarzyszenia Ekologicznego Eko-Unia z dnia 11 marca 2020 r. stanowiące co do zasady uzupełnienie zażalenia na rygor, ale przedstawiające ekspertyzę *Energetyka XXI w. na Dolnym Śląsku. Alternatywa wobec rozbudowy odkrywki węgla brunatnego i bloku 450 MW w Turowie*, prof. ██████████, dr ██████████ i raport *Centre for Research and Clean Air – Skumulowany wpływ Kopalni i Elektrowni Turów na zdrowie mieszkańców.*

Całość zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego została dwukrotnie udostępniona stronom na zasadzie określonej w art. 10 § 1 Kpa, o czym organ powiadomił, w myśl art. 49 Kpa, w pierw w drodze zawiadomienia z dnia 4 lipca 2022 r., znak: DOOŚ-WDŚ/ZOO.420.41.2020.AB.29 i znak: DOOŚ-WDŚ/ZOO.420.41.2020.AB.30, a następnie zawiadomienia z dnia 7 września 2022 r., znak: DOOŚ-WDŚ/ZOO.420.41.2020.AB.40 i znak: DOOŚ-WDŚ/ZOO.420.41.2020.AB.41. Podkreślić należy, że na etapie postępowania odwoławczego GDOŚ zawiadomienie o rozpatrzeniu kwestii wпадkowej (wydanie postanowienia w przedmiocie rygoru natychmiastowej wykonalności) i dalsze zawiadomienia w sprawie (w tym zawiadomienia o zgromadzeniu materiału dowodowego przed wydaniem decyzji) doręczał stronom postępowania w trybie art. 49 Kpa zarówno na terenie Rzeczypospolitej Polskiej, Republiki Czeskiej i Republiki Federalnej Niemiec z uwagi na ustalony w okolicznościach sprawy zasięg oddziaływania przedsięwzięcia wykraczający poza granice Rzeczypospolitej Polskiej.

W ramach ostatecznego zapoznawania się ze zgromadzonym w sprawie materiałem dowodowym wniesiono do tut. organu następujące uwagi i wnioski:

1) pismem z dnia 29 lipca 2022 r., 1 sierpnia 2022 r. i 15 sierpnia 2022 r. **Fundacja Greenpeace Polska** wniosła o przedłużenie terminu na wypowiedzenie się do dnia 15 września 2022 r. z uwagi na zlecenie analizy naukowej pisma inwestora z datą wpływu do organu 21 czerwca 2022 r. i ekspertyzy [REDAKTOWANE] i [REDAKTOWANE], konieczność zapoznania się z aktami sprawy w siedzibie organu przez nowego pełnomocnika, tj. dr hab. [REDAKTOWANE] celem weryfikacji niepełnej dokumentacji wniesionej przez inwestora (brak części stron sprawozdań a także brak części sprawozdań, na które powołuje się inwestor w pisemnym stanowisku), a także podniosła następujące kwestie:

- rozbieżności między decyzją organu I instancji a postanowieniami umowy, a także konieczność określenia, analizy i oceny oddziaływania na środowisko niektórych działań przewidzianych w umowie na podstawie art. 9 i 91 Konstytucji RP, jak np. budowa wału ziemnego z roślinnością wzdłuż przewidzianej granicy kopalni Turów (wzdłuż drogi Opolno-Sieniawka);

- analogia między przedmiotowym przedsięwzięciem a odkrywką węgla brunatnego Złoczew, w przypadku której braki w zakresie rekultywacji końcowej skutkowały wydaniem przez GDOŚ decyzji kasatoryjnej, tj. ww. decyzji z dnia 24 września 2021 r., znak: DOOŚ-WDŚ/ZOO.420.61.2018.mko.67;

2) pismem z dnia 2 sierpnia 2022 r. **Greenpeace e.V.** wniosło o ponowne przedłużenie, tj. do końca października 2022 r., terminu do wypowiedzenia się stron przed wydaniem decyzji z uwagi na opublikowanie opinii pt. *Rechtsgutachten über die Realisierung des Tagesbaus auf der Grundlage des angewendeten Rechts bzgl. des auf dem Gebiet der Republik Polen in der grenznahen Region gelegenen Vorhabens*, i konieczność ustosunkowania się skarżących względem niej;

3) pismem z dnia 2 sierpnia 2022 r., znak: 125/EU/2022, **Stowarzyszenie Ekologiczne Eko-Unia** przedłożyło pismo Marszałka Województwa Dolnośląskiego z dnia 6 maja 2022 r., znak: DG-G-III.050.2020, dotyczące transformacji węglowej powiatu zgorzeleckiego, a także podtrzymało dotychczas wniesione przez siebie uwagi i wnioski. Wskazało przy tym na:

- konieczność zapewnienia zgodności decyzji drugoinstancyjnej z postanowieniami umowy z dnia 3 lutego 2022 r. między Rządem RP a Rządem RCz o współpracy w zakresie odnoszenia się

do skutków na terytorium RCz wynikających z eksploatacji kopalni odkrywkowej węgla brunatnego Turów, dalej umowa, takich jak: budowa wału ziemnego, rozbudowa ekranu chroniącego przed odpływem wód podziemnych ze strony RCz, system współpracy zakresie monitoringu wpływu kopalni na środowisko;

- niewystarczającą skuteczność ekranu przeciwfiltracyjnego i innych środków minimalizujących;
- zniszczenie bogatej w zabytki miejscowości Opolno-Zdrój przez realizację przedsięwzięcia;
- opóźnienie transformacji węglowej powiatu zgorzeleckiego w związku z realizacją przedsięwzięcia i utratę ewentualnych środków finansowych, które mogłyby być przeznaczone na rozwój regionu, w tym obszaru zlewni Nysy Łużyckiej;
- kwestię napełnienia zbiornika (a wraz z nią nadzór nad napełnianiem i docelowe parametry zbiornika), jako element likwidacji przedsięwzięcia, która powinna być przedmiotem niniejszej decyzji środowiskowej na zasadzie określonej w art. 72 ust. 5 ustawy o oś;
- niejasności w zakresie wyjaśnień inwestora odnośnie konieczności budowy zbiorników pośrednich;
- nieprecyzyjności w wyjaśnieniach inwestora odnośnie osiadania gruntów po stronie niemieckiej;
- wyolbrzymienie roli inwestora jako podmiotu stabilizującego w systemie elektroenergetycznym.

4) pismem z dnia 2 sierpnia 2022 r. **Fundacja Frank Bold** podtrzymała swoje dotychczasowe uwagi oraz wskazała okoliczności, także te które zaistniały już po wydaniu decyzji pierwszoinstancyjnej, przemawiające za koniecznością ponownego rozpoznania sprawy na zasadzie z art. 138 § 2 Kpa, tj.:

- zobowiązania inwestora wynikające z umowy;
- nowe dane monitoringu stanu wód czeskich wskazujące na nieskuteczność środków minimalizujących;
- konieczność uwzględnienia kwestii klimatycznych;
- niewyjaśnienia stanowiska inwestora przedstawionego w raporcie o oś i uzupełnieniach z dnia 30 sierpnia 2021 r., 13 grudnia 2021 r. i 28 lutego 2022 r. w zakresie następujących kwestii:
 - brak analizy w punkcie 1d pisma z dnia 30 sierpnia 2021 r. zaobserwowanych oddziaływań na komponenty środowiska, w tym wody powierzchniowe i środowiska zależne od wód w opisie niepodejmowania przedsięwzięcia;
 - pominięcie danych dotyczących osiadania gruntów po stronie niemieckiej w punkcie 1g pisma z dnia 30 sierpnia 2021 r.;
 - niedopracowany, niespójny z raportem o oś model wypełnienia zbiornika powyrobiskowego (por. str. 58 pisma z dnia 30 sierpnia 2021 r.). W ocenie skarżących zmiana zagospodarowania ww. zbiornika służy odstąpieniu od wymogów w zakresie jakości wód powierzchniowych co będzie szczególnie niekorzystne z uwagi na wpływ na obszary ochronne Natura 2000 w dolnym biegu Nysy Łużyckiej;
 - niejednoznacznie określony okres napełniania zbiornika powyrobiskowego wodą (odmiennie w piśmie z dnia 30 sierpnia 2021 r. i w piśmie z dnia 28 lutego 2022 r.);

- brak faktycznej analizy oddziaływania napełnienia zbiornika na ryby (por. str. 59 pisma z dnia 28 lutego 2022 r.);

- niespójność dotycząca wniosków z tożsamych okoliczności, jak np. jakość wód w kontekście nasadzeń leśnych na zrehabilitowanym zwałowisku zewnętrznym;

- konieczność uwzględnienia klasyfikacji wskaźników jakości wód, dokonanej w 2020 r., zgodnie z § 14 i 15 rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 25 czerwca 2021 r. w sprawie klasyfikacji stanu ekologicznego, potencjału ekologicznego i stanu chemicznego oraz sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych, a także środowiskowych norm jakości dla substancji priorytetowych (Dz. U. z 2021 r. poz. 1475);

- nieuwzględnienie częstszego niż obecnie awaryjnego zrzutu wody przez kopalnię ze względu na większe prawdopodobieństwo ponadnormatywnych opadów atmosferycznych;

5) pismem z dnia 2 sierpnia 2022 r. **Gmina Gródek nad Nysą** podtrzymała dotychczas wniesione uwagi i wnioski, a także wskazała na następujące kwestie:

- utrzymanie poboru wody pitnej dla lokalnych mieszkańców jest priorytetem co skutkować winno przewidzeniem tego typu sytuacji w niniejszym postępowaniu (wraz ze wskazaniem środków zapobiegawczych) i zobowiązaniem inwestora do podjęcia działań prowadzących do przywrócenia do dostępu wody;

- odmienne oczekiwania skarżących i inwestora co do funkcji ekranu przeciwfiltracyjnego; zdaniem inwestora celem ekranowania nie jest potrzeba zabezpieczenia ujęcia wody pitnej a jedynie ochrona odkrywki przed dopływem wód od strony południowej;

- brak, na aktualnym etapie, technicznej możliwości zapewnienia skuteczności ekranu przeciwfiltracyjnego bo ta, zdaniem inwestora, będzie możliwa dopiero po wykonaniu badań pozwalających na lepsze rozpoznanie budowy geologicznej terenu, co oznacza, że prowadzenie działalności wydobywczej i poszerzenie odkrywki w głąb lub w płaszczyźnie poziomej jest sprzeczne z zasadami prawa ochrony środowiska, w tym z zasadą przezorności;

- konieczność uwzględnienia przy przewidywanej skuteczności ekranu przeciwfiltracyjnego zmian klimatu i zmiennej ilości opadów atmosferycznych;

- konieczność aktualnej (a nie dopiero po rocznym monitorowaniu skuteczności ekranu przeciwfiltracyjnego, uznaniu jego nieskuteczności i opracowaniu nowego modelu hydrogeologicznego) analizy innych rozwiązań pozwalających zapewnić ochronę interesów ludności pozbawionej wody pitnej i ochrony środowiska;

- konieczność udowodnienia, że przewidywane przez inwestora zjawiska, tj. to, że stosunki hydrologiczne od strony południowej odkrywki nie zostaną nigdy odbudowane i napływ wód ze strony Czech do wyrobiska nadal będzie postępował, nie będą miały wpływu na dalsze pogarszanie się warunków czerpania wody ze źródeł po czeskiej stronie granicy;

- wbrew opinii inwestora, zasięg oddziaływania przedmiotowego przedsięwzięcia obejmuje także nieruchomości położone w zasięgu trzeciorzędowych lejów depresji a pozbawienie strony praw procesowych nie może wynikać z niedostatecznego udokumentowania kwestii osiadania gruntu.

6) pismem z dnia 2 sierpnia 2022 r. **Greenpeace Česká republika**, reprezentowana przez [REDACTED], podtrzymała dotychczasowe uwagi i wnioski, wniosła o

przeprowadzenie dowodu z dokumentów dotychczas przytoczonych i przedłożonych przez nią, w szczególności z opracowania pt. Kopalnia Turów. Specjalistyczna opinia hydrologiczna do raportu: ██████████. et al. 9maj 2021): Rozwój poziomu wód podziemnych w Kotlinie Hradeckiej – Czeska Służba Geologiczna. Praga, przedłożonego pismem z dnia 14 czerwca 2022 r, a także wskazała na następujące kwestie:

- organ odwoławczy winien uwzględnić zmianę okoliczności faktycznych i prawnych dokonanych po wydaniu przez organ I instancji decyzji, tj. wyniki monitoringu stanu wód czeskich dowodzące nieskuteczności ekranu przeciwfiltracyjnego, i zobowiązania Polski wynikające z umowy, w szczególności w kontekście potrzeby poszerzenia raportu o nowe elementy wynikające z umowy;

- postępowanie organu I instancji jest obciążone licznymi wadami natury procesowej;

- lej depresji jako związany z odkrywką prowadzi do wysychania źródła poboru wody pitnej w Uhelnej, a inwestor nie podejmuje wystarczających działań zapobiegających ww. zjawisku;

- budowa ekranu przeciwfiltracyjnego służy ochronie wyłącznie jednej z czterech warstw wodonośnych (niewykorzystywanej do zaopatrywania ludności w wodę i nieprzenoszącej największej ilości wody) podczas gdy dochodzi do przecieku wód przez pozostałe warstwy;

- celem budowy ekranu przeciwfiltracyjnego nie jest zapobieżenie spływowi wód podziemnych z terytorium Czech a zminimalizowanie dopływu wód do kopalni co umożliwi i ułatwi wydobycie węgla;

- mechanizmy ochrony wód, określone w decyzji pierwszoinstancyjnej i umowie, oparte są na nieaktualnych informacjach dostępnych w czasie postępowania a opartych na danych dotyczących wpływu inwestycji na terytorium Czech do roku 2015. Od 2017 r. obserwuje się zmianę wzorca spływu wód i woda z terytorium Czech zaczęła płynąć głównie innym kanałem czyli przez poziom wodonośny podwęglowy. Wobec czego konieczne jest zaktualizowanie modelu hydrogeologicznego, zapewnienie w decyzji i umowie większej ilości punktów monitoringowych wokół ujęcia Uhelná, do czasu podjęcia środków minimalizujących (jedna lub więcej podziemnych zapór, dostosowanie planowanego zakresu wydobycia) *naleganie aby wydobycie nie przybliżyło się do granicy polsko-czeskiej*, zaostrożenie zobowiązań w zakresie ochrony wód zawartych w umowie.

Dodatkowo:

- pismem z dnia 19 sierpnia 2022 r. **Fundacja Greenpeace Polska** przedłożyła dokument pełnomocnictwa dla dr hab. ██████████ (pełnomocnictwo ważne do dnia 31 grudnia 2023 r.);

- pismem z dnia 29 sierpnia 2022 r. **Fundacja Greenpeace Polska** ponownie wniosła o przedłużenie terminu na załatwienie sprawy (i wezwanie w tym zakresie wnioskodawcy) z uwagi na braki i nieścisłości w dokumentacji zdiagnozowane przez skarżącego;

Następnie, na etapie powtórnego zapoznawania stron z materiałem dowodowym sprawy:

- **Fundacja Greenpeace Polska**, pismem z dnia 15 września 2022 r., wniosła o zobowiązanie wnioskodawcy do przedłożenia brakujących danych co do oznaczonych sum chlorków i siarczanów w wodach wszystkich strumieni ścieków z odkrywki Turów oraz cieków pełniących funkcję odbiorników za pierwszą połowę 2021 r. wraz z odpowiednimi sprawozdaniami z badań;

- **Fundacja Greenpeace Polska**, pismem z dnia 16 września 2022 r., przedłożyła kolejną opinię dr hab. [REDAKTED] i dr [REDAKTED] z dnia 15 września 2022 r. w przedmiocie zasolenia, a także wskazała, że skarżona decyzja została wydana w oparciu o nieprawdziwe dane zawarte w raporcie ooś (dotyczące oddziaływania na wody), rekultywacja wyrobiska została pominięta przy ocenie przedsięwzięcia co jest niezgodne z decyzją GDOŚ dotyczącą złoża Złoczew, a umowa przewiduje szereg obowiązków w kontekście przedmiotowego przedsięwzięcia nieuwjętych w decyzji I instancji. Dodatkowo Fundacja wniosła o pozyskanie od Ministra Klimatu i Środowiska, względnie innych organów i PGE GiEK informacji przekazywanych stronie czeskiej na podstawie ww. umowy i wyłączenie ich do materiału dowodowego sprawy;

- pismem z dnia 25 września 2022 r. **Greenpeace e.V.** przedłożyło opracowanie dr hab. [REDAKTED] z dnia 23 września 2022 r. pt. *Opinia w sprawie kontrekspertyzy PGE w zakresie KWB turów, Polska*;

- pismem z dnia 29 września 2022 r. **Greenpeace e.V.** wskazał dodatkowe wyjaśnienia odnośnie tabeli przedłożonej pismem z dnia 28 kwietnia 2021 r. dotyczącej osiadania gruntów po stronie niemieckiej.

Mając na uwadze, że postępowanie prowadzone przez organ odwoławczy nie ogranicza się jedynie do weryfikacji zaskarżonej decyzji pod kątem podniesionych zarzutów, tut. organ przeanalizował w toku prowadzonego postępowania sprawę w pełnym zakresie, co do okoliczności faktycznych i prawnych. Organ zapoznał się zatem ze zgromadzonym materiałem dowodowym, w tym z wnioskiem z dnia 2 marca 2015 r. o wydanie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach zawierającym jednocześnie wnioski o ustalenie zakresu raportu na podstawie art. 69 ust. 1 ustawy ooś (ze względu na zdiagnozowane oddziaływanie transgraniczne i brzmienie art. 69 ust. 2 ustawy ooś), raportem ooś (tj. PGE GiEK S.A. Oddział KWB Turów, *Kontynuacja eksploatacji złoża węgla brunatnego Turów, raport o oddziaływaniu na środowisko (wersja ujednolicona)*, lipiec 2019 r., Bogatynia) i jego wszystkimi uzupełnieniami, wyjaśnieniami wnioskodawcy w ramach odpowiedzi na wezwania RDOŚ we Wrocławiu i GDOŚ, uwagami społeczeństwa i stron wniesionymi na etapie postępowania obydwu instancji, zaskarżoną decyzją, a także argumentami zawartymi w odwołaniach i ich uzupełnieniach.

Zgodnie z art. 138 § 1 pkt 2 norma pierwsza Kpa organ odwoławczy może uchylić zaskarżoną decyzję w całości albo w części i w tym zakresie orzec co do istoty sprawy. Uchylenie decyzji w oparciu o ten przepis będzie miało miejsce wówczas, gdy w wyniku ponownego rozpoznania sprawy rozstrzygnięcie merytoryczne organu odwoławczego jest niezgodne z rozstrzygnięciem organu pierwszej instancji. Organ administracji, wydając w postępowaniu odwoławczym decyzję uchylającą zaskarżoną decyzję i orzekając co do istoty sprawy, zajmuje stanowisko, że rozstrzygnięcie organu pierwszej instancji jest nieprawidłowe z uwagi na niezgodność z przepisami prawa lub z punktu widzenia celowości podjętego rozstrzygnięcia. *Niezgodność z przepisami prawa to niezgodność z przepisami prawa materialnego lub przepisami prawa procesowego przez ich rażące naruszenie lub ich wadliwą wykładnię* (B. Adamiak, J. Borkowski, *Kodeks postępowania administracyjnego. Komentarz*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2016, str. 617). Z sytuacją taką mamy do czynienia w odniesieniu do punktów: I.2.1, I.2.6, I.2.9, I.2.10, I.2.16 lit. a,

I.2.17, I.2.19, I.3.1, II.3, II.4, II.6, III.1, III.2 i III.4 decyzji RDOŚ we Wrocławiu z dnia 21 stycznia 2020 r. Zgodnie z kolei z art. 138 § 1 pkt 1 Kpa organ odwoławczy może utrzymać w mocy zaskarżoną decyzję. Będzie to miało miejsce wówczas, gdy w wyniku ponownego rozpoznania sprawy rozstrzygnięcie organu odwoławczego jest zgodne z rozstrzygnięciem organu pierwszej instancji zawartym w zaskarżonej decyzji. Organ administracji, wydając w postępowaniu odwoławczym decyzję utrzymującą w mocy zaskarżoną decyzję, zajmuje stanowisko, że rozstrzygnięcie organu pierwszej instancji jest prawidłowe, zarówno co do zgodności z prawem, jak i co do istoty. W ocenie GDOŚ w pozostałej części zaskarżona decyzja jest prawidłowa i nie narusza przepisów prawa w stopniu uzasadniającym jej uchylenie.

Zmiana warunku określonego w skarżonej decyzji w pkt I.2.6 polega na uszczegółowieniu sposobu postępowania w przypadku prowadzenia rekultywacji tymczasowej na terenach zwałowiska wewnętrznego. Wskazane zabiegi agrotechniczne mają spowodować spowolnienie erozji wodnej i eolicznej, zmniejszenie ilości zawiesiny w wodach ze spływu powierzchniowego oraz poprawić jakość powietrza atmosferycznego poprzez zahamowanie procesu nieorganizowanej emisji pyłów.

W zakresie warunku I.2.9 skarżonej decyzji przewidującego budowę ekranu zmniejszającego prędkość wiatru i systemu pomiarowego zanieczyszczeń pyłowych wskazać należy, że w wyjaśnieniach z dnia 28 lutego 2022 r. doprecyzowane zostały parametry ekranu i materiały na bazie których zostanie on skonstruowany, co dało możliwość modyfikacji tego warunku przez organ odwoławczy w punkcie 3 swojej decyzji. W zakresie systemu opomiarowania pracy zasobnika węglowego, na podstawie wyjaśnień z dnia 28 lutego 2022 r., możliwe było uszczegółowienie liczby i lokalizacji komponentów tego systemu, tj. czujników pomiaru zanieczyszczeń pyłowych i stacji meteorologicznej. Jednocześnie określona data graniczna do której omawiane środki miały zostać wykonane według skarżonej decyzji (tj. w 2020 r.), została z uwagi na zasadę aktualności, trwające postępowanie odwoławcze i niezrealizowanie dotychczas tego obowiązku (por. pismo wnioskodawcy z dnia 5 listopada 2020 r., str.4), wykreślona z treści warunku I.2.9 decyzji RDOŚ we Wrocławiu.

Warunek określony w pkt I.2.10 skarżonej decyzji należało zmodyfikować ze względu na jego nadmierną ogólnikowość. Warunek ten w dodatku nie uwzględnia, że na terenie kopalni i poza nią nie jest prowadzony stały monitoring zapylenia (oprócz analizy porealizacyjnej dotyczącej zapylenia w rejonie zasobnika węglowego, co jest przedmiotem warunku III.6 skarżonej decyzji), ograniczając się jedynie do poziomów roboczych. Odnośnie stałego monitoringu zapylenia podkreślić należy brak przesłanek merytorycznych przemawiających za jego utworzeniem. Stacje pomiarowe m.in. w Działoszynie, Jasnej Górze, Bogatyni, Frydlant, Uhelná czy też Zittau Ost nie odnotowują przekroczeń stężeń średniorocznych PM10 i PM2,5 (por. wyjaśnienia z dnia 28 lutego 2022 r., str. 28-29). Wobec powyższego GDOŚ uznał za konieczne zmianę tego warunku poprzez rozszerzenie zraszania zarówno na drogi w rejonie wyrobiska, drogi węglowe, węgiel i drogi w zasobniku czy m.in. plac węglowy. Przy czym jako miarodajne organ uznał wizualne stwierdzenia nadmiernego zapylenia (wobec udokumentowanych braków przekroczeń w zakresie stężeń średniorocznych pyłów) i wskazał sprzęt i narzędzia przy pomocy których zraszanie może się odbywać. Dodatkowo organ wskazał na konieczność uwzględniania komunikatów Głównego

Inspektora Ochrony Środowiska o ryzyku wystąpienia przekroczenia poziomu informowania lub alarmowania określonego dla pyłu zawieszzonego PM10 dla okresu uśredniania 24 godziny, w gminie Bogatynia. Podkreślić należy, że nawet bez przekroczeń w zakresie stężeń średniorocznych, normalne funkcjonowanie wydobywania i kopalni generuje, w miarę panujących, niedających się przewidzieć warunków meteorologicznych, wzniesienie pyłu i krótkookresowe zapylenie. Najskuteczniejszym sposobem minimalizacji jest w tym zakresie zraszanie.

Modyfikacja pkt I.2.16 lit. a skarżonej decyzji wynika z konieczności wprowadzenia poprawnych współrzędnych w lokalizacjach ekranu. GDOŚ zauważył bowiem, w świetle uzupełnień z 28 lutego 2022 r., że doszło w decyzji pierwszoinstancyjnej do zamiany współrzędnych x z y w układzie współrzędnych PL-2000.

Zmiana w zakresie pkt I.2.17 skarżonej decyzji dotyczącego ekranu przestawnego spowodowana była zauważoną przez tut. organ niezgodnością zapisów pierwotnej lokalizacji ekranu w układzie współrzędnych PL-2000 (zamiana x i y w układzie współrzędnych). Jednocześnie GDOŚ ustalił, że niemożliwym jest ustalenie konkretnych następczych lokalizacji ekranu przestawnego, a jedynie przybliżone, w miarę postępu prac wydobywczych (por. uzupełnienia z dnia 28 lutego 2022 r., str. 17-18) i pozostawił pozostałe brzmienie warunku, określone przez organ I instancji.

Organ odwoławczy zmodyfikował warunek I.2.19 poprzez wskazanie, że w celu minimalizacji możliwego negatywnego oddziaływania zaplanowanych prac na środowisko, konieczne jest wprowadzenie czasowych ram kontroli poprzedzających wycinkę drzew, krzewów oraz prowadzenia wyburzeń kolidujących z inwestycją. Pozwoli to uzyskać aktualne dane dotyczące zasiedlenia stanowisk. Inwestycja zakłada przekształcenie gleby, wycinkę drzew oraz wyburzenia budynków będących ważnymi elementami siedliskowymi dla zinwentaryzowanych chronionych gatunków zwierząt. Z tego względu wskazano również konieczność wykonania schronień zastępczych.

Zmiana warunku, określonego w pkt I.3.1 decyzji organu I instancji, polega na uszczegółowieniu zapisu wskazującego na prowadzenie sukcesywnej rekultywacji, która może dotyczyć zarówno rekultywacji tymczasowej, jak i docelowej. Rekultywacja, o której mowa w warunku ma na celu przygotowanie terenu wyrobiska do rekultywacji końcowej. Jest to proces prowadzony systematycznie na terenach, na których zakończono roboty górnicze i na których nie będą już prowadzone prace reeksploatacyjne. Proces ten dotyczy terenów na stałe wyłączonych z użytkowania górniczego w odróżnieniu od rekultywacji tymczasowej prowadzonej w kierunku leśnym na terenach, na których tymczasowo zakończono roboty górnicze a okres przejściowy (do czasu ponownej reeksploatacji) trwać będzie dłużej niż 20 lat. Opis sposobu prowadzenia rekultywacji tymczasowej na zwałowisku wewnętrznym w celu zabezpieczenia przed pyleniem został opisany w zmodyfikowanym warunku I.2.6.

W przypadku pkt II.1 skarżonej decyzji, dzięki dodatkowemu postępowaniu wyjaśniającemu na etapie II instancji, udało się doprecyzować, za wyjątkiem punktu o którym mowa w pkt II.1 lit. h decyzji I instancji, za pomocą współrzędnych geograficznych, lokalizację punktów kontrolnych w pomiarach równoważnego poziomu dźwięku A (por. uzupełnienia z dnia 28 lutego 2022 r., str. 24). Wobec braku możliwości dookreślenia lokalizacja punktu pomiarowego wskazanego w pkt II. 1 lit. h decyzji RDOŚ we Wrocławiu pozostała w brzmieniu określonym w decyzji pierwszoinstancyjnej.

Zmiana warunku II.3 polega na rozszerzeniu monitoringu skuteczności ekranu przeciwfiltracyjnego o dodatkowe, istniejące już, punkty pomiarowe wskazujące poziom zwierciadła wody w poziomie Pw, wskazania konkretnych piezometrów w poziomie Mw oraz wskazaniu częstotliwości prowadzenia przedmiotowych pomiarów. Włączenie piezometrów zwierciadła wód z poziomu Pw do monitoringu skuteczności funkcjonowania ekranu ma na celu wykazanie jak wody podziemne z tego poziomu reagują na wybudowaną barierę. Uzyskane dane będą służyły do późniejszej analizy skuteczności zastosowanych środków minimalizujących, o której mowa w warunku III.5 decyzji RDOŚ we Wrocławiu. W przypadku nieosiągnięcia założonej skuteczności ekranu konieczne będzie zastosowanie odpowiednich działań minimalizujących, jak np. zmiana wysokości lub długości projektowanego ekranu. Na obecnym etapie postępowania sieć piezometrów mająca na celu kontrolę skuteczności ekranu przeciwfiltracyjnego została już zrealizowana, co umożliwiło doprecyzowanie warunku poprzez wskazanie ich konkretnych numerów. Wyniki z piezometrów usytuowanych w poziomie Pw mają służyć wyłapaniu trendów spływu wód w poziomach trzeciorzędowych na skutek realizacji ekranu przeciwfiltracyjnego. W przypadku kiedy jeden ze wskazanych w treści warunku piezometrów przestanie działać, pomiary należy prowadzić na nowym piezometrze będącym jego zamiennikiem. Dodatkowo, w celu uzyskania przejrzystości zapisów decyzji warunek poszerzono o zapisy warunku II.4 wskazujące na konieczność raportowania uzyskiwanych wyników.

Wskazane w zreformowanym warunku, w pkt II.4 skarżonej decyzji, analizy mają tworzyć bazę informacji hydrologicznych i geologicznych, na potrzeby późniejszego postępowania dotyczącego rekultywacji docelowej. Kształtowanie czaszy zbiornika na etapie likwidacji jest przygotowaniem do rekultywacji docelowej, która nie podlega niniejszej ocenie. Jednak z uwagi na fakt, że jest ona powiązana z ocenianym przedsięwzięciem, pozyskiwane na obecnym etapie informacje dotyczące środowiska mogą być przydatne dla przeprowadzenia odpowiednich analiz i oceny oddziaływania późniejszego przedsięwzięcia. Z uwagi na fakt, że etap rekultywacji docelowej będzie wiązał się z poborem wód powierzchniowych, a ich docelowa ilość będzie uzależniona od ostatecznego ukształtowania skarp zbiornika, organ II instancji nakazał prowadzenie analiz dotyczących trendów przepływu wód w ciekach narażonych na negatywne oddziaływania związane z zalewaniem zbiornika powyrobowiskowego. Wskazane w warunku informacje należy przekazywać do RDOŚ we Wrocławiu wraz ze stosowaną analizą trendów przepływu już na etapie eksploatacji przedsięwzięcia. Częstotliwość uzyskiwania danych wskazuje na konieczność pozyskania całorocznych informacji. Okres 7 lat, jaki należy przyjąć dla analizy trendów przepływu wydaje się wystarczający dla wykazania ewentualnych tendencji. Dane mają na celu predykcję oddziaływań jakie nastąpią po zakończeniu zrzutu wód pokopalnianych, a zastąpienia ich oddziaływaniami związanymi z poborem wód z cieków. Lokalizacje wodowskazów zostały wybrane przekrojowo, aby uzyskać jak najpełniejsze dane dotyczące oddziaływania na obszar Natura 2000 Przełomowa Dolina Nisy Łużyckiej PLH020066. W celu uzyskania odpowiedniej jakości danych, wskazano aby hydrolog konsultujący metodykę pomiarów przepływu wód legitymował się znajomością metod pomiaru zgodną z wytycznymi Ramowej Dyrektywy Wodnej. Zwiększenie częstotliwości raportowania do RDOŚ po 2047 r. wynika z faktu, że po zakończeniu eksploatacji złoża, prace związane z likwidacją zakładu będą postępować szybciej. Dla zachowania spójności w

raportowaniu, analizy przepływu w ciekach również ustalono co 3 lata. W celu uzyskania przejrzystości pierwotne brzmienie warunku wskazujące na konieczność raportowania wyników monitoringu, zostało zawarte w warunku II.3 wskazującym na sposób jego prowadzenia.

Z uwagi na przeprowadzenie dodatkowego postępowania wyjaśniającego w tym zakresie zaistniała konieczność zmiany warunku II.6 decyzji RDOŚ we Wrocławiu dotyczącego raportowania właściwym organom wyników prowadzonych monitoringów. W wyjaśnieniach z dnia 28 lutego 2022 r. wskazano bowiem, że stacje pomiarowe m.in. w Działoszynie, Jasnej Górze, Bogatyni, Frydlant, Uhelna czy też Zittau Ost nie odnotowują przekroczeń stężeń średniorocznych PM10 i PM2,5, co oznacza brak przekroczeń w zakresie pylenia poza terenem kopalni i bezzasadność nakładania na inwestora obowiązku prowadzenia monitoringu w tym obszarze. Zauważyć należy, że w punkcie II.5. skarżonej decyzji organ I instancji także użył niedookreślonego sformułowania odnośnie monitoringu zapylenia, ale GDOŚ odstąpił od jego zmiany z uwagi na ustalenia poczynione w wyniku postępowania transgranicznego. Na str. 7 protokołu z konsultacji transgranicznych w formie spotkania ekspertów z Republiką Czeską (akta pierwszoinstancyjne, tom XVI, str. 3-32), ustalono, że „Po zatwierdzeniu protokołu inwestor udostępni Stronie Czeskiej za pośrednictwem GDOŚ dane pomiarowe od roku 2010 z monitoringu emisji z 10 stacji pomiarowych w okolicach kopalni. Jeśli pomiary te będą kontynuowane w przyszłości, wyraża zgodę na to że w ten sam sposób co roku przekaże je Stronie Czeskiej”. W postępowaniu transgranicznym mowa jest zatem o innych pomiarach poziomów zapylenia aniżeli stały monitoring zapylenia prowadzony poza terenem kopalni, który mógłby stać się podstawą obowiązku określonego w pkt II.6 decyzji pierwszoinstancyjnej, a którego konieczność zastosowania została wykluczona. Dlatego też GDOŚ, by nie ograniczać obowiązków informacyjnych w zakresie monitoringu odstąpił od modyfikacji pkt II.5 skarżonej decyzji.

Za zmianą warunku określonego w punkcie III.1 decyzji RDOS we Wrocławiu przemawiają wyniki dodatkowego postępowania wyjaśniającego które przeprowadził na etapie odwoławczym GDOŚ. W uzupełnieniu z dnia 28 lutego 2022 r. wnioskodawca doprecyzował dokładną lokalizację punktów pomiarowych 2 i 3, wyznaczonych na etapie postępowania pierwszoinstancyjnego, służących pomiarom kontrolnym celem oceny skuteczności ekranów akustycznych dla obwodnicy nadkładowej i stacji napędowej przenośnika P5.5.1a i P5.3.1. Jednocześnie podkreślić należy, że brzmienie ww. warunku zaproponowane przez organ I instancji jest wadliwe bowiem wskazuje, że lokalizacja punktów pomiarowych winna zostać określona w bezpośrednim sąsiedztwie ww. ekranów co jest metodycznie niedopuszczalne z uwagi na tzw. efekt tła. Lokalizacja ustalona, jak wskazano w uzupełnieniach z 28 lutego 2022 r., na granicy terenu chronionego akustycznie jest zaś metodycznie prawidłowa. Dodać należy także uzupełniająco, że wykazana konieczność zastosowania dodatkowych środków ochrony w analizie porealizacyjnej będzie stanowić podstawę do nałożenia na podmiot podejmujący realizację przedsięwzięcia działań naprawczych przewidzianych w POŚ.

W uzupełnieniach z dnia 28 lutego 2022 r. dało się jednoznacznie określić lokalizację punktu pomiarowego do analizy porealizacyjnej w zakresie skuteczności filaru ziemnego, o którym organ I instancji orzekł w pkt 2.24 swojej decyzji, co stało się przedmiotem zmiany warunku w tym zakresie w pkt 14 niniejszej decyzji.

W pkt III.4 decyzji pierwszoinstancyjnej wskazano na konieczność sporządzenia i przedłożenia właściwym organom analizy porealizacyjnej w zakresie skuteczności ekranu przestawnego od strony miejscowości Opolno Zdrój wymieniając jeden punkt pomiarowy (co najmniej) w którym pomiary w ramach analizy miały zostać wykonane. W uzupełnieniach z dnia 28 lutego 2022 r. wskazano na konieczność rozszerzania ilości punktów kontrolnych (do 5) z uwagi na konieczność zapewnienia oceny skuteczności ekranu w możliwie największej ilości punktów przy zachowaniu powtarzalności ich lokalizacji w poszczególnych sekwencjach czasowych. Tym samym obowiązek sporządzenia i przedłożenia właściwym organom a także stronie czeskiej analizy porealizacyjnej został określony zarówno dla lokalizacji pierwotnej, wskazanej w punkcie 6 decyzji GDOŚ, zmieniającym punkt I.2.17 decyzji RDOŚ we Wrocławiu jak i każdej następnej. Przewiduje się trzy lokalizacje następcze ekranu przestawnego w roku 2032, 2034 i 2035 (uzupełnienia z dnia 28 lutego 2022 r.), jednak trzeba mieć na uwadze, że lata ich realizacji mogą ulec zmianie z uwagi na postępujący front robót. Dlatego też konieczne jest sporządzenie analizy porealizacyjnej nie tylko dla wyjściowej lokalizacji ekranu ale każdej następnej co zostało uczynione przedmiotem punktu 15.1 niniejszej decyzji. Podkreślić należy, że niezależnie od wskazanych wyżej obowiązków w zakresie analizy porealizacyjnej ekranu w punkcie 15.2 GDOŚ orzekł o konieczności prowadzenia pomiarów monitoringowych hałasu i przedkładanie rokrocznie ich wyników organom właściwym, co pozwoli na bieżącą ocenę stanu akustycznego w Opolnie Zdrój. Dodać należy, że w miarę prowadzonych prac wskazane w punkcie 15 niniejszej decyzji punkty pomiarowe będą sukcesywnie wchłaniane przez obszar eksploatacji, dlatego też i w punkcie 15.1 i 15.2. tut. organ wskazał, że pomiary akustyczne mają być prowadzone w wyznaczonych punktach jednak z uwzględnieniem postępujących prac i obszaru eksploatacji.

Przechodząc do merytorycznych przesłanek wydania niniejszej decyzji GDOŚ przedstawia swoje ustalenia (wraz z odpowiedzią na zarzuty skarżących) w podziale na kluczowe środowiskowe aspekty realizacji przedsięwzięcia.

Obszar oddziaływania przedsięwzięcia

Przez obszar oddziaływania przedsięwzięcia rozumie się wyznaczony w okolicznościach konkretnej sprawy administracyjnej, obszar w którym przewiduje się możliwość wystąpienia wszystkich (nie tylko znaczących, stałych lub długookresowych) potencjalnych oddziaływań na środowisko, jakie nieść ze sobą może realizacja inwestycji, w tym także na każdym etapie jej funkcjonowania (tj. w fazie budowy, eksploatacji i likwidacji). Przyjmuje się, że podmioty legitymujące się prawem własności lub użytkowania wieczystego do nieruchomości znajdujących się w granicach tak wyznaczonego obszaru stanowią, obok wnioskodawcy, strony postępowania w sprawie wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach. W sprawie, z uwagi na datę wszczęcia postępowania, przymiot strony bada się bowiem na podstawie art. 28 Kpa. Biorąc zaś pod uwagę, że znaczna część oddziaływań jest rozległa (jak np. oddziaływanie na wody), których dokładny przebieg granic jest trudny do określenia czy nawet oszacowania, na potrzeby *strony procesowej postępowania* (w szczególności określenia stron postępowania i ich liczby), wyznacza się, w świetle całości dokumentacji danej sprawy, zasięg oddziaływania (lub sumy oddziaływań) wiodącego czy to ze względu na zasięg geograficzny, intensywność czy też jego skalę. Nie oznacza to jednak automatycznie, że tylko oddziaływania przekraczające określone normy są brane pod uwagę przy

jego wyznaczaniu. Normy i ich ewentualne przekroczenia mają bowiem znaczenie dla treści decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach, a nie dla posiadania przymiotu strony w rozumieniu art. 28 Kpa (por. wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 28 września 2018 r., sygn. akt: II OSK 2410/16). Dlatego też organ odwoławczy, w ramach postępowania wyjaśniającego (por. wezwanie z dnia 17 lutego 2022 r.) ustalił, w oparciu o zaktualizowane analizy przeprowadzone w raporcie ooś i uwzględniając modyfikację wniosku o wydanie decyzji (co miało miejsce w dniu 5 lipca 2018 r.), że zasadniczo obszar oddziaływania inwestycji opiera się, w przedmiotowym przypadku, o zasięg leja depresji, przedstawiony, z uwzględnieniem poziomów wodonośnych, na mapach stanowiących załącznik 1 do wyjaśnień z dnia 28 lutego 2022 r. Argumentacja wnioskodawcy przedstawiona w ww. wyjaśnieniach o braku deformacji terenu na powierzchni terenu spowodowanej lejem depresji w utworach trzeciorzędowych i wywodzenie z tego braku ewentualnej legitymacji procesowej jest nieprawidłowa albowiem własność gruntu rozciąga się na przestrzeń nad i pod jego powierzchnią [art. 143 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (Dz. U. z 2022 r. poz. 1360, ze zm.)], a przedmiotem decyzji środowiskowej jest właśnie oddziaływanie na środowisko, które nie zamyka się przecież na powierzchni terenu. Z kolei zarzut podniesiony przez m.in. Gminę Gródek nad Nysą jakoby pozbawienie strony praw procesowych nie może wynikać z niedostatecznego udokumentowania kwestii osiadania gruntu jest nieskuteczny. Stanowiący podstawę orzekania w niniejszej sprawie raport ooś (wraz ze wszystkimi uzupełnieniami), odpowiada wymogom ustawowym co do jego zawartości, jest przy tym spójny, logiczny i wystarczający do wydania decyzji. Przedstawione w nim zostały także oddziaływania inwestycji w zakresie osiadania gruntów. Dalsze dokumentowanie tych oddziaływań, czego żąda strona, jest niecelowe i służyć może co najwyżej, w ocenie organu, badawczemu opisowi poszczególnych elementów środowiska danego obszaru a nie wydawanej w konkretnej sprawie decyzji administracyjnej. Zarzut strony jest przy tym sformułowany nazbyt ogólnikowo bowiem brak jakiegokolwiek uzasadnienia w piśmie strony dlaczego akurat zasięg osiadania gruntów po stronie niemieckiej (np. z uwagi na jego zasięg przestrzenny i dlatego) ma stanowić obwiednię oddziaływań i konstruować zasięg oddziaływania inwestycji. Wreszcie wskazać należy, że prawo procesowe nie dopuszcza obrony praw procesowych stron pominiętych przy wydawaniu decyzji przez inne strony. Zarzut naruszenia art. 10 Kpa może bowiem odnieść skutek tylko wówczas, gdy stawiająca go strona wykaże, że zarzucane uchybienie uniemożliwiło jej, a nie komu innemu, dokonanie konkretnych czynności procesowych. Gmina Gródek nad Nysą nie może zatem występować w roli adwokata nieoznaczonych nawet z nazwy czy imienia i nazwiska „niemieckich stron postępowania”. Jednocześnie trzeba podkreślić, że organ zobowiązany jest do indywidualnego badania interesu prawnego każdego zgłaszającego się podmiotu, co w niniejszej sprawie GDOŚ uczynił.

Miejsce realizacji przedsięwzięcia

W zakresie zarzutu dotyczącego nieprawidłowo oznaczonego w decyzji miejsca realizacji przedsięwzięcia wskazać należy, że nie wskazano w treści art. 82 ust. 1 pkt 1 lit. a ustawy ooś konkretnego sposobu określenia miejsca realizacji przedsięwzięcia, co ma z kolei miejsce w aktualnym brzmieniu ustawy dla inwestycji w zakresie terminalu oraz strategicznych inwestycji w sektorze naftowym, gdzie miejsce to obligatoryjnie określa się za pomocą mapy w skali zapewniającej czytelność przedstawionych danych, z zaznaczonym przewidywanym terenem, na

którym będzie realizowane przedsięwzięcie, stanowiącej załącznik do decyzji. Tym samym miejsce to może być określone poprzez wskazanie np. numerów działek ewidencyjnych przez które przebiega inwestycja lub nawet opisowo np. poprzez podanie miejscowości i nazwy ulicy (por. wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 18 września 2018 r., sygn. akt: II OSK 170/18). Ważna, w ocenie Naczelnego Sądu Administracyjnego, jest tylko odpowiednia szczegółowość i jednoznaczność, w zależności od rodzaju i specyfiki przedsięwzięcia, to jest taka, która pozwoli na przeprowadzenie prawidłowej analizy przedsięwzięcia z punktu widzenia wymagań wynikających z treści art. 62 ustawy ooś. *„Kwestie analizowane w ramach oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko nie mogą jednak zamykać się w granicach działek ewidencyjnych. Określenie miejsca realizacji przedsięwzięcia w decyzji środowiskowej w sposób mało elastyczny nadmiernie zamknięty granicami działek ewidencyjnych bez uwzględnienia odpowiednich rezerw terenowych nie jest zgodne z celami ustawowymi instytucji prawnej ocen oddziaływania na środowisko oraz założeniami zasady kompleksowej ochrony środowiska wyrażonej w art. 5 prawo ochrony środowiska, według której ochrona jednego lub kilku elementów przyrodniczych powinna być realizowana z uwzględnieniem ochrony pozostałych elementów. Określenie miejsca realizacji przedsięwzięcia powinno pozwolić na ustalenie optymalnych uwarunkowań środowiskowych spośród przedstawionych wariantów realizacji przedsięwzięcia o których mowa w art. 66 ust. 1 pkt 5 ustawie ooś. Opis miejsca realizacji przedsięwzięcia powinien być przede wszystkim racjonalny z punktu widzenia możliwego zakresu oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko i zapewnienia przestrzegania wymagań ochrony środowiska. Z treści art. 82 ust. 1 pkt 1 lit. a ustawy ooś nie wynika, aby ustawodawca określił sztywne ramy prawne opisu miejsca realizacji przedsięwzięcia, nie wskazał również obowiązkowych elementów takiego opisu”*. Uszczegółowienie rodzaju czy też miejsca realizacji przedsięwzięcia w stosunku do tego określonego w sentencji decyzji środowiskowej na mocy art. 82 ust. 1 pkt 1 lit. a ustawy ooś może nastąpić w charakterystyce przedsięwzięcia, która jest obowiązkowym załącznikiem do decyzji wydanej po przeprowadzeniu oceny oddziaływania na środowisko (art. 82 ust. 3 ustawy ooś).

Dlatego też w opinii GDOŚ wskazanie w charakterystyce decyzji z dnia 21 stycznia 2020 r. miejsca realizacji przedsięwzięcia za pomocą współrzędnych geodezyjnych jest jak najbardziej prawidłowe. Raz, że sposób określenia miejsca nie został prawnie ustalony, dwa, że nie muszą to być nr działek ewid., trzy, że sposób ma być racjonalny i adekwatny do rodzaju przedsięwzięcia. A przedmiotowym przedsięwzięciem jest wydobycie kopaliny, którego zasięgu przestrzennego co do zasady nie określa się nr działek ewid. Sam ustawodawca dostrzegł specyfikę tego rodzaju przedsięwzięć wyłączając je spod obowiązku przedkładania wraz z wnioskiem o wydaniem decyzji kopii map ewidencyjnych i zastępując ją mapą sytuacyjno-wysokościową. Powyższego nie zmienia także rodzaj wskazanych przez skarżącego odbiorców decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach (osoby fizyczne bez specjalistycznego wykształcenia geodezyjnego). Niezależnie od waloru informacyjnego decyzja jest przede wszystkim aktem administracyjnym, w którym prawa i obowiązki adresata – wnioskodawcy, mają być określone jednoznacznie, a miejsce realizacji oznaczone tak, by możliwe było porównanie na dalszych etapach procesu inwestycyjnego czy realizowana w rzeczywistości inwestycja jest tą której dotyczy decyzja ustalająca środowiskowe uwarunkowania. Skoro zatem, jak sam skarżący wskazuje, w decyzji następczej (koncesji na wydobycie) miejsce realizacji jest/będzie oznaczone za pomocą współrzędnych geodezyjnych tym bardziej tak uszczegółowienie winno być na etapie decyzji środowiskowej.

W zakresie zarzutu dotyczącego przedstawienia zamiast trzech odrębnych tabel jednej wspólnej z pozostawianymi komórkami oddzielającymi współrzędne trzech obszarów w postanowieniu organu I instancji z dnia 12 lutego 2020 r. wskazać należy, że sposób prezentacji danych (tu współrzędnych geodezyjnych) w decyzji/ postanowieniu jest dowolny, co oznacza, że może to być tabela, schemat czy też rysunek, a jego wybór jest pozostawiony organowi (nie skarżącemu, który preferuje oddzielne tabele zamiast jednej). Fakt, że wskazanemu przez skarżących geodecie udało się w końcu odtworzyć zasięg przestrzenny przedsięwzięcia na podstawie współrzędnych geodezyjnych świadczy o tym, że zostały one określone w sposób prawidłowy.

Odnosnie terenu realizacji przedsięwzięcia wskazać należy, że zdaniem GDOŚ poprawnie w jego granice nie włączono zwałowiska zewnętrznego i elektrowni Turów (por. rysunek nr 3, raport ooś, str. 14). Jednocześnie zarzuty Fundacji Greenpeace Polska (pismo z dnia 5 stycznia 2021 r.) mówiące o „zewnętrznym pasie infrastruktury technicznej” są niejasne bowiem GDOŚ nie wie, co przez to pojęcie skarżący rozumieją. Wymóg wskazania miejsca realizacji przedsięwzięcia, o którym mowa w art. 82 ust. 1 pkt 1 lit. a ustawy ooś odnosi się do usytuowania wszystkich elementów danego zamierzenia inwestycyjnego. Zgodnie bowiem z art. 3 ust. 1 pkt 13 ustawy ooś przez przedsięwzięcie rozumie się zamierzenie budowlane lub inną ingerencję w środowisko polegającą na przekształceniu lub zmianie sposobu wykorzystania terenu, w tym również na wydobywaniu kopaliny; przedsięwzięcia powiązane technologicznie kwalifikuje się jako jedno przedsięwzięcie, także jeżeli są one realizowane przez różne podmioty. Zatem w skład przedsięwzięcia nie wchodzi tylko dany budynek czy też budowla ale wszystkie elementy składające się na całość użytkową inwestycji, zapewniające działanie głównej instalacji. W przedmiotowym przypadku do przedsięwzięcia rozumianego jako wydobywanie kopaliny zaliczono zatem całe wyrobisko eksploatacyjne zawierające zwałowisko wewnętrzne, zasobnik węgla wraz z taśmociągami którym węgiel transportowany jest do elektrowni, urządzenia ochrony środowiska włącznie z oczyszczalniami wód pokopalnianych oraz przedpole odkrywki, na którym będzie prowadzona dalsza eksploatacja złoża (por. raport ooś, str. 16). Zwałowisko zewnętrzne nie jest nijak powiązane użytkowo z przedmiotowym przedsięwzięciem bowiem nadkład z wydobywania będzie odkładany wyłącznie wewnętrznie, a zatem nie stanowi terenu realizacji przedsięwzięcia. *Od czasu zakończenia w roku 2006 zwałowania zewnętrznego zwałowanie nadkładu odbywa się wyłącznie wewnętrznie – w granicach terenów poeksploatacyjnych* (raport, str. 30). Przedmiotowym przedsięwzięciem nie jest także, co skarżący pośrednio sugerują, wytwarzanie energii elektrycznej, ale wydobywanie kopaliny. Tym samym elektrownia Turów nie jest powiązana technologicznie z przedsięwzięciem objętym wnioskiem. Ujęcie w zakres przedsięwzięcia wydobywania kopaliny, rozdziału nadkładu i węgla a nawet transportu tego węgla do elektrowni jest jak najbardziej słuszne. Jednocześnie podkreślić należy, że na potrzeby decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach jako teren realizacji przedsięwzięcia przyjęto teren o większej powierzchni aniżeli wynikałoby to z samej definicji zakładu górniczego, stanowiącej, że zakładem jest wyodrębniony technicznie i organizacyjnie zespół środków służących bezpośrednio do wykonywania działalności regulowanej ustawą w zakresie wydobywania kopaliny ze złóż [art. 6 ust. 1 pkt 18 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. z 2022 r. poz. 1072, ze zm.)].

Likwidacja przedsięwzięcia

Jako nadrzędną dyrektywę interpretacyjną pojęcia zakresu przedsięwzięcia przyjąć należy konieczność zapewnienia oceny oddziaływania na środowisko (albo analizy w zakresie konieczności jej przeprowadzenia) wszystkich elementów, faz, etapów (jakkolwiek by nie były one nazwane) danego zamierzenia inwestycyjnego. W analizowanej sprawie przedsięwzięciem jest wydobywanie kopaliny ale nie można, właśnie z uwagi na ww. dyrektywę, z samym zaprzestaniem wydobywania łączyć likwidacji przedsięwzięcia. Dopiero likwidacja zakładu górniczego i wraz z nią prowadzone ukształtowanie skarp zbocza eksploatacyjnego i skarp zboczy zwałowiska wewnętrznego, a więc bezpośrednio przygotowanie do zalania wodą (biorąc pod uwagę wodny kierunek rekultywacji), stanowić będzie w przedmiotowym przypadku fazę likwidacji przedsięwzięcia. Samo wypełnianie ukształtowanego zbiornika wodą jest już zaś odrębnym przedsięwzięciem, dodatkowo, zgodnie z wolą ustawodawcy, przedsięwzięciem mogącym zawsze znacząco oddziaływać na środowisko (§ 2 ust. 1 pkt 35a rozporządzenie oos z 2019 r.), którego realizacja obligatoryjnie poprzedzona będzie decyzją o środowiskowych uwarunkowaniach wydaną po przeprowadzeniu obowiązkowej oceny oddziaływania na środowisko. Decyzja wydana na podstawie obecnie procedowanego wniosku nie może zatem obejmować, czego żądają skarżący, także zalania zbiornika wodą, bo ten proces został uznany przez ustawodawcę, właśnie z uwagi na skutki dla środowiska, za odrębne przedsięwzięcie. W uzasadnieniu do projektu rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 5 maja 2022 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz. U. z 2022 r. poz. 1071) wskazano bowiem, że wypełnienie wyrobiska górniczego może istotnie wpływać na wodozależne siedliska i gatunki roślin i zwierząt występujące na terenie oddziaływania procesu zalewania i klimat, a proces pozyskania wody w celu zalania dużych wyrobisk może trwać kilka dziesięcioleci i ulec wydłużeniu z uwagi na zmniejszanie się ilości zasobów dyspozycyjnych wody. Dodatkowo wypełnienie wyrobiska wymaga uzyskania pozwolenia wodnoprawnego (a więc jednej z decyzji następczych względem decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach) i nie ma powiązania technologicznego między tym procesem a likwidacją zakładu górniczego, co uzasadnia wyodrębnienie tej działalności jako przedsięwzięcie mogące oddziaływać na środowisko w rozumieniu art. 71 ust. 2 ustawy oos.

Podkreślić zatem należy, że zarówno przedsięwzięcie polegające na wydobywaniu kopaliny metodą odkrywkową, w wyniku czego jako zmiana w środowisku zostaje wyrobisko, jak i wypełnienie wyrobiska wodą będzie poddane ocenie oddziaływania na środowisko, co zgodne jest z celem dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/92/UE z dnia 13 grudnia 2011 r. w sprawie oceny skutków wywieranych przez niektóre przedsięwzięcia publiczne i prywatne na środowisko Dz.U.UE.L.2012.26.1 z dnia 2012.01.28).

Ocenie oddziaływania w przedmiotowym postępowaniu, na etapie I instancji, zostało poddane to samo przedsięwzięcie z dokładnie tak samą oznaczoną granicą (likwidacja zakładu górniczego i ukształtowanie skarp zbiornika i zwałowiska zewnętrznego). Na str. 163 skarżonej decyzji RDOŚ we Wrocławiu wskazał, że *jako etap likwidacji planowanego przedsięwzięcia w zakresie inwestycji będącej przedmiotem niniejszego postępowania przyjęto te działania, które prowadzą do przygotowania terenu do rekultywacji końcowej a także, że kwestie analiz ilości i jakości wód podziemnych oraz kierunków przepływu w kontekście planowanej rekultywacji końcowej i utworzenia zbiornika będą przedmiotem odrębnego opracowania i oceny, która będzie realizowana za około 30 lat.* Nomenklaturę w tym zakresie organ I instancji przyjął

za raportem ooś, w którym wyraźnie rozrózniono etap rekultywacji końcowej, a więc wypełnienia wodą zbiornika, od etapu przygotowania do rekultywacji końcowej (uksztaltowanie zboczy). W raporcie wskazano bowiem, że *tak przygotowane wyrobisko poeksploatacyjne (na etapie rekultywacji końcowej, która nie jest przedmiotem niniejszego opracowania) będzie wypełniane wodą przy wykorzystaniu głównie wód z rzeki Nysy Łużyckiej oraz w mniejszym stopniu również z rzeki Miedzianki* (str. 25), a *generalnie przygotowanie wyrobiska do rekultywacji końcowej ma polegać na wykonaniu podparcia podwodnych części zboczy wyrobiska (i ewentualnie częściowego wypłylenia jego dna) masami gruntowymi oraz przeprofilowanie części nadwodnej zboczy wyrobiska do nachylenia umożliwiającego jego rekultywację leśną i inne sposoby zagospodarowania terenów* (raport, str. 24).

Organ I instancji rzeczywiście w tych granicach przedsięwzięcia przeprowadził ocenę oddziaływania na środowisko. Wpierw zweryfikował raport ooś, w którym kwestia likwidacji zakładu górniczego i przygotowania do rekultywacji końcowej została szczegółowo opisana na str. 23-26, na str. 18 przedstawiono mapę obrazującą krawędzie skarp zbocza docelowego i zwałowisko docelowe z rzędnymi krawędzi górnej, a na str. 27 elementy wchodzące w skład przygotowania do rekultywacji końcowej. Co istotne przewidywane parametry wyrobiska odkrywkowego zostały ujęte w podziale na poszczególne warianty realizacji przedsięwzięcia bo w każdym z analizowanych wariantów inaczej będzie wyglądać ostateczne ukształtowanie skarp zbiornika i zwałowiska wewnętrznego. Nieprawdą jest zatem stwierdzenie Fundacji Greenpeace Polska z pisma z dnia 20 października 2021 r., że w raporcie nie określono granic, kształtu i parametrów geometrycznych wyrobiska poeksploatacyjnego. Na rys. 7 (raport, str. 27) zaznaczone zostały i granice i kształt wyrobiska; na południowym wschodzie krawędziami skarp zbocza docelowego, a w pozostałej części zwałowiskiem po relokacji mas wraz z rzędnymi. Na str. 72 raportu, w opisie prac przewidzianych w każdym z wariantów wskazano maksymalną głębokość przyszłego zbiornika, pojemność i powierzchnię lustra wody, a także kąt nachylenia skarp w poszczególnych wariantach. Informacja ze str. 25 raportu, że zbiornik będzie wypełniany wodą z Nysy Łużyckiej oraz w mniejszym stopniu również z Miedzianki (mimo, że wypełnienie nie stanowi przedmiotowego przedsięwzięcia) nie stoi w sprzeczności z informacją ze str. 24 raportu, że częściowo wyrobisko będzie wypełnione masami zwałowiska wewnętrznego. Aby móc ukształtować w ostatecznym kształcie wyrobisko konieczne jest urobienie i przemieszczenie mas gruntów zwałowiska wewnętrznego (różnej ich ilości w zależności od wariantu). Mimo, że nie wchodzi to w zakres przedmiotowego przedsięwzięcia w raporcie określono także przewidywane granice zbiornika, tj. jak życzą sobie skarżący, kształt linii brzegowej, długość i szerokość. Wszystkie te informacje zostały zawarte na rys. 7 ze str. 27 raportu.

Do najistotniejszych oddziaływań związanych z fazą likwidacji przedsięwzięcia zaliczyć można oddziaływanie na powierzchnię ziemi, emisję do powietrza i oddziaływanie na klimat (por. raport, str. 368) związane z przemieszczeniem mas ziemnych ze zwałowiska wewnętrznego do wyrobiska celem podparcia zboczy oraz przeprofilowania skarp nadwodnych, emisje hałasu w związku z pracą układu K-T-Z i ruchu pojazdów budowlanych (por. raport, str. 460), a także oddziaływanie na wody bowiem prace przygotowawcze wymagały będą dalszego odwadniania obszaru. Oddziaływania te zostały uznane, niezgodnie z zarzutem Fundacji Frank Bold (odwołanie, str. 6), przez autorów raportu za oddziaływania długoterminowe (por. raport, str. 529: oddziaływania

średnioterminowe będą trwały do chwili zakończenia wydobycia, a długoterminowym oddziaływaniem jest tworzenie leja depresji i wszystkich wtórnych skutków, spowodowanych obniżeniem zwierciadła wód podziemnych). W raporcie ooś wskazano m.in., że czas kształtowania zboczy zbiornika zależy od ostatecznych, przewidywanych jego parametrów (odmiennych w każdym wariantcie) i dla wariantu 1 wyniesie ok. 12 lat, 2 4,5 roku a dla 3 3,5 roku i właśnie ten *czas kolejnych lat (od trzech do dwunastu), kiedy to odbywać się będzie likwidacja zakładu górniczego i przygotowanie do rekultywacji końcowej* został uwzględniony w analizach zawartych w raporcie ooś (por. odwołanie Fundacji Frank Bold z dnia 18 lutego 2020 r.).

Tak ukształtowany raport ooś, jego ujednoliconą wersję, został następnie przedstawiony jako niezbędna dokumentacja sprawy w udziale społeczeństwa (polskim, niemieckim i czeskim), a także zaopiniowany i uzgodniony z właściwymi organami stosownie do brzmienia art. 3 ust. 1 pkt 7 ustawy ooś. Jako wyniki dokonanej przez siebie oceny w tym zakresie RDOŚ we Wrocławiu w pkt I.2.6 skarżonej decyzji zobowiązał wnioskodawcę do stopniowego zadarniania zwałowiska wewnętrznego, biorąc pod uwagę, co ustalił na str. 163 decyzji, sukcesywną rekultywację prowadzoną równoległe do działalności wydobywczej. Dodatkowo wskazał na wykorzystanie w jej trakcie rodzimych gatunków drzew i krzewów (pkt I.3.1 decyzji). Na etapie przygotowania wyrobiska do rekultywacji końcowej organ uściślił, że do tego procesu należy wykorzystać masy ziemne ze zwałowiska wewnętrznego (pkt I.3.3 decyzji), prowadzić go z podparciem i ukształtowaniem zboczy (pkt I.3.2 decyzji) i dokonać weryfikacji terenu z udziałem specjalistów przyrodników (pkt I.3.4 decyzji). Wszystko to, świadczy w ocenie GDOŚ, o przeprowadzeniu przez organ I instancji samodzielnej i niezależnej oceny oddziaływania na środowisko etapu likwidacji przedsięwzięcia i przeczy zarzutom stawianym przez skarżących. Na etapie postępowania odwoławczego informacje odnośnie etapu likwidacji zostały, na wezwanie organu, uszczegółowione, co znalazło wyraz w pkt 2, 8 i 11 niniejszej decyzji, gdzie na uwagę zasługuje zobowiązanie wnioskodawcy do dokumentowania ukształtowania skarp (i przedstawienia tych informacji organowi) począwszy od roku 2047 co trzy lata do końca etapu likwidacji zakładu górniczego (pkt 11 decyzji GDOŚ).

Ocenie, wbrew twierdzeniom skarżących (odwołanie Fundacji Frank Bold, str. 5), został poddany okres po roku 2044, tj. zaprzestaniu wydobycia kopaliny a do likwidacji zakładu górniczego i ukształtowania skarp. Mówi o tym ekspert, powołany przez skarżących, [REDAKTOWANE] w swojej opinii (*raport jest zresztą niekonsekwentny w odstąpieniu od analizy za okres po 2011 r., gdyż np. dla śladu węglowego analizowano również okres lat 2045-2048 oraz prawdopodobnie kolejne 36 lat*, opinia, str. 10) oraz przyznają sami skarżący wskazując, że *autorzy raportu wprost wskazują, że oddziaływanie przedsięwzięcia na środowisko wykroczy poza rok 2044* (ww. odwołanie, str. 5). To co skarżący traktują w kategorii zarzutu, tj. niekonsekwencja w rozpatrywaniu horyzontu czasowego oddziaływania na poszczególne komponenty środowiska po roku 2044, organ uznaje za walor raportu ooś. Jest to bowiem dokument opisujący i kwantyfikujący oddziaływania na różne, często o skrajnie odmiennej charakterystyce komponenty, których czasokresy występowania (i nasilenia) są różne, a więc ocena w raporcie winna to uwzględniać. Oddziaływania na klimat jest oddziaływaniem długoterminowym i siłą rzeczy okres jego rozpatrywania jest odpowiednio długi, a oddziaływanie na klimat akustyczny

na etapie likwidacji przedsięwzięcia, oddziaływaniem średnioterminowym (okres kształtowania zboczy).

Jednocześnie, w odniesieniu do zarzutu Fundacji Frank Bold, uzupełnionego m.in. pismem Stowarzyszenia Ekologicznego Eko-Unia z dnia 25 marca 2022 r., tut. organ nie znajduje uzasadnienia do konieczności załączania do raportu strategii rekultywacji terenu kopalni uwzględniającej w szczególności konieczność szybszego zamknięcia kopalni. Decyzja środowiskowa uprawniać będzie wnioskodawcę wyłącznie do wystąpienia, w okresie tzw. jej ważności, o udzielenie zezwolenia na realizację inwestycji – koncesji na wydobywanie. Na mocy decyzji środowiskowej kontynuacja wydobywania może odbywać się wyłącznie do roku 2044 a maksymalne wydobywanie jest możliwe do 11 500 000 Mg/rok w latach 2020-2038 i 7 000 000 Mg/rok w latach 2039-2044 (pkt I.2.1 decyzji RDOŚ we Wrocławiu). Po roku 2044 nastąpi likwidacja zakładu górniczego, która, z czego skarżący nie zdają sobie sprawy, jest, ze względu na technologię, procesem długim i trwa około 10 lat. Równoległe do likwidacji zakładu górniczego kontynuowane będą prace rekultywacyjne w wyniku których nastąpi ostateczne ukształtowanie skarpy wyrobiska i zwałowiska wewnętrznego. Do roku 2044 wnioskodawca na mocy koncesji będzie miał zatem prawo do wydobywania kopaliny w ilościach określonych w decyzji (przeniesionych do koncesji) i to od niego zależy czy tą maksymalną ilość wydobędzie czy też wstrzyma wydobywanie i przejdzie w stan likwidacji zakładu górniczego. Każdy z ww. „etapów życia” przedsięwzięcia został obwarowany warunkami realizacji określonymi w decyzji RDOŚ we Wrocławiu, zmodyfikowanej w części decyzją GDOŚ.

Skarżący także i w zakresie likwidacji przedsięwzięcia stawiają raportowi oś nadmiarowe, nieuzasadnione obowiązki z tytułu aktualnego brzmienia ustawy oś, wskazując m.in. na potrzebę przedstawienia informacji o pracach rozbiórkowych dotyczących przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (por. pismo Fundacji Frank Bold z dnia 26 stycznia 2022 r.). Zarzucają także ogólność warunków określonych w zakresie likwidacji przez RDOŚ we Wrocławiu, co zostało naprawione częściowo w decyzji GDOŚ. Definiowanie konkretnych gatunków drzew i krzewów wykorzystywanych przy rekultywacji, jest w ocenie organów obydwu instancji, nieuzasadnione. Za wystarczające uznano określenie ich jako gatunki rodzime z zastrzeżeniem, że mogą to być gatunki nierodzące (tam gdzie nie pozwalają na to lokalne warunki powierzchni ziemi) ale nieinwazyjne (pkt I.2.6 decyzji RDOŚ we Wrocławiu, zmodyfikowany pkt 2 decyzji GDOŚ). Jeśli chodzi o parametry ukształtowania zboczy to zostały one określone w raporcie oś (str. 23-26), w przypadku wariantu 2 *jako podparcia zboczy nasypami w nachyleniu około 1:8, bez wypłykania dna wyrobiska. (...) Nie zaszwałowana część odcinka wschodniego zbocza będzie miała wysokość około 160 m, a nachylenie 1:3,3 - 1:4,3. W rejonie południowo-wschodnim zwał wewnętrzny będzie wypełniał jedynie podstawę zbocza do rzędnych 77 m n.p.m. Wysokość nie zaszwałowanej części zbocza wyrobiska wyniesie około 170 m, a generalne nachylenie około 1:3. Rejon zbocza wschodniego pomiędzy zwałem a rejonem górnej części V pochylni pozostanie w momencie zakończenia eksploatacji nie zaszwałowany. Rejon południowo-wschodni eksploatacji jest najbardziej przyległy do zabudowanych terenów miejscowości Opolno Zdrój, wysokość zbocza w tym rejonie ma osiągnąć około 200 m, przy generalnym nachyleniu około 1:3,1 - 1:3,5, ale GDOŚ nie uznaje za zasadne wskazywania ich jako warunków realizacji przedsięwzięcia. Dla organu środowiskowego nie ma bowiem znaczenia czy nachylenie skarpy będzie wynosiło 1:3,5 czy też 1:4 (a także czy skarpy*

uzyskają takie nachylenie w roku 2035 czy też 2040, czego oczekują skarżący), a trzeba mieć na uwadze, że granice, kształt i parametry geometryczne wyrobiska poeksploatacyjnego zdeterminowane będą stanem końcowym eksploatacji złoża i zwałowiska wewnętrznego nadkładu (por. uzupełnienie raportu z dnia 22 lutego 2022 r.). Istotne jest, co zostało ocenione, że w wyniku realizacji przedsięwzięcia powstanie zbiornik (niewypełniony wodą, w ramach przedmiotowego zamierzenia inwestycyjnego) głębokości ok. 230 m (głębokość maksymalna jeziora Hańcza wynosi 108 m), pojemności ok. 1556,5 mln m³ (objętość jeziora Śniardwy: 0,65 km³) i powierzchni lustra wody ok. 1 960 ha (por. raport ooś, str. 73). Stan prac (w tym konkretne parametry uzyskane w wyrobisku odkrywkowym i zwałowisku wewnętrznym) mają być za to dokumentowane i przedkładane co 3 lata od roku 2047 RDOŚ we Wrocławiu co zostało uczynione przedmiotem pkt 11 niniejszej decyzji. Natomiast określone w decyzji monitoringi poszczególnych komponentów środowiska obejmować będą także etap likwidacji przedsięwzięcia. W pkt 11 decyzji GDOŚ orzeczono o dokumentacji przepływu wód w Nysie Łużyckiej do końca etapu likwidacji zakładu górniczego, w pkt II.1. decyzji RDOŚ we Wrocławiu, zmodyfikowanym w decyzji GDOŚ, ustanowiono monitoring poziomu hałasu, a w pkt II.3 decyzji RDOŚ we Wrocławiu monitoring wód podziemnych. Żaden z tych obowiązków samoistnie nie wygasza się na etapie likwidacji przedsięwzięcia, zatem zarzut braku monitorowania stanu środowiska na tym etapie (por. pismo Fundacji Frank Bold z dnia 26 stycznia 2020 r.) jest całkowicie bezzasadny.

Oddziaływanie akustyczne

Miasto Żytawa w piśmie z dnia 20 marca 2020 r. podnosi, że brak jest dowodów, że środki ochrony akustycznej przewidziane w pkt I.2.23 i I.2.24 decyzji I instancji będą skuteczne i współmierne. W zakresie skuteczności zaznaczyć trzeba, że decyzja o środowiskowych uwarunkowaniach dotyczy co do zasady planowanych przedsięwzięć (tu planowanym przedsięwzięciem jest kontynuacja wydobywania kopaliny) i logicznym jest zatem, że organ opiera się w ocenie na przewidywanej (a nie rzeczywistej) skali i intensywności danego oddziaływania, tu oddziaływania akustycznego. Podkreślić należy, że w przedmiotowym przypadku prawdopodobieństwo wiarygodności analizy akustycznej jest dużo większe niż w przypadku przedsięwzięć budowanych od zera bowiem model akustyczny został skalibrowany o rzeczywiste pomiary hałasu wykonane w trakcie prowadzenia wydobywania kopaliny (por. raport ooś, str. 701-703). Niemniej jednak RDOŚ we Wrocławiu w pkt I.2.23 swojej decyzji wskazał na konieczność zastosowania krążników cichobieżnych do roku 2025, w pkt I.2.24 ziemnego filaru ekranującego na górnym poziomie zwałowiska południowo-zachodniego, a względem obydwu ww. środków minimalizacyjnych ustanowił dodatkowe warunki w zakresie pomiaru rzeczywistego poziomu hałasu, a więc oceny ich skuteczności. Ziemny filar objęty został analizą porealizacyjną w pkt III.2 decyzji RDOŚ we Wrocławiu zmodyfikowanym pkt 14 decyzji GDOŚ, a dodatkowo przewidziany został monitoring poziomu hałasu (prowadzony także na etapie likwidacji przedsięwzięcia): pomiary raz na dwa lata, z punktem pomiarowym na granicy polsko-niemieckiej na wysokości miejscowości Drausendorf (w rejonie filara ziemnego) i miejscowości Hirschfelde (zasobnik węgla nr 2). Nie ma zatem potrzeby wykonywania, czego żądają skarżący, ponownego modelowania poziomu hałasu bo ono i tak dotyczyć będzie oddziaływania przewidywanego, wyliczonego matematycznie a nie rzeczywistego. Nieuzasadnione jest także negowanie modelowania wykonanego na etapie raportu ooś; obliczenia rozprzestrzeniania się

hałasu zostały wykonane prawidłowo w 38 punktach kontrolnych oraz w siatce receptorów o kroku 4 m, czego efektem było stworzenie map akustycznych rozprzestrzeniania się hałasu w porze dziennej i w porze nocnej oddzielnie w otoczeniu kopalni w roku bazowym 2020 r. i zadanych horyzontach czasowych, tj. 2025, 2030, 2035, 2040 i 2044. W tym miejscu podkreślić należy, że osobno została oceniona emisja hałasu na etapie likwidacji przedsięwzięcia (por. raport o.o.s., rozdział 12.11, str. 460). Co istotne analizy obejmowały także tereny przygraniczne w Republice Czeskiej (por. raport str. 445-446) i Republice Federalnej Niemiec (por. raport, str. 447-449): rejon miejscowości Hirschfelde i rejon miejscowości Drausendorf, a także oddziaływanie skumulowane m.in. z elektrownią Turów.

Nieprawdą jest jednak, że modelowanie akustyczne uwzględniające krążniki cichobieżne i filar ziemny *nie zostało jeszcze wykonane* (por. odwołanie Miasta Żytawa, str. 2) W wyniku uwag właśnie Miasta Żytawa w piśmie z dnia 12 września 2019 r., wniesionych w ramach postępowania transgranicznego, wnioskodawca przedstawił szczegółowe uwarunkowania w zakresie emisji do powietrza i emisji akustycznej po stronie niemieckiej (przetłumaczone także na język niemiecki – por. pismo z dnia 16 września 2019 r. i pismo z dnia 14 października 2019 r.) obejmujące wyniki nowego modelowania akustycznego uwzględniającego przewidziane środki minimalizujące a przede wszystkim odmienną od przyjętej w raporcie o.o.s. kwalifikację akustyczną terenów po stronie niemieckiej. Wyjaśnić należy, że na etapie raportu ustalono, że oddziaływania akustyczne na tereny poza granicami w obszarze Republiki Federalnej Niemiec – miejscowość Drausendorf będą nieznaczące z uwagi na postępujący front robót w przeciwnym kierunku i przeprowadzenie zwałowarki Z-48 z wysokich pięter zwałowania w części zachodniej na niskie poziomy w części wschodniej (por. raport, str. 418). Na str. 449 raportu przedstawiono wyciąg z mapy akustycznej (pełnowymiarowe mapy akustyczne zostały zaś uwzględnione jako załącznik nr 6 raportu) w porze dziennej i w porze nocnej w rejonie miejscowości Drausendorf (jej zabudowa jest oddalona od 300 do 400 m od granicy wyrobiska – raport, str. 700) gdzie izolacja 45 dB wykraczała poza granicę także w porze nocnej, ale nie obejmując bezpośrednio zabudowań miejscowości (por. rysunek 200, raport o.o.s., str. 449). Jako okres newralgiczny ze względu na oddziaływanie akustyczne w tym rejonie uznano lata 2020-2025. Jako kwalifikację akustyczną, z braku miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, przyjęto kategorię terenów wiejskich i zabudowy o funkcjach mieszanych (gdzie dopuszczalne wartości wynoszą 60 dB w porze dnia i 45 db w porze nocy) według instrukcji technicznej TA Lärm - 1998 Sechste Allgemeine Verwaltungsvorschrift zum Bundes-Immisionsschutzgesetz (Technische Anleitung zum Schutz gegen Lärm - TA Lärm), Vom 26. August 1998, znajdującej zastosowanie na terenie Niemiec (por. raport, str. 701). Miasto Żytawa, w piśmie z dnia 12 września 2019 r., jako organ odpowiedzialny bezpośrednio za kwalifikację akustyczną terenu na zasadzie zbliżonej do art. 115 POŚ (określonej w piśmie z dnia 12 września 2019 r. jako instytucja ds. nadzoru budowlanego), zakwestionowało dokonaną tak kwalifikację tego terenu wskazując, że Drausendorf służy prawie wyłącznie celom mieszkalnym; zachodnia część (osiedle Ernsta Thälmana) stanowi wyłącznie obszar mieszkalny (gdzie dopuszczalny poziom hałasu wynosi 35 dB w nocy) a część wschodnia ogólny obszar mieszkalny (gdzie dopuszczalny poziom hałasu wynosi 40 dB w nocy). Wobec powyższego w uzupełnieniach raportu z pisma z dnia 16 września i 14 października 2019 r. przedstawiono zaaktualizowany model

akustyczny, a celem ograniczenia poziomu hałasu do poziomu 40 dB przewidziano jako działanie bezpośrednio przy źródle kraźniki cichobieżne na przenośniku III zwałowarki Z49 i końcowym odcinku przenośnika Z11.01, a jako działanie dodatkowe ziemny filar. Z uzupełnieniem tym Miasto Żytawa miało możliwość zapoznania się czy to w ramach udziału społeczeństwa (udział społeczeństwa po stronie niemieckiej był powtarzany a ostatni zakończył się 20 stycznia 2020 r., kwestia ta była także przedmiotem rozprawy administracyjnej w ramach polskiego udziału społeczeństwa, która odbyła się 19 września 2019 r.), czy przecież jako strona postępowania korzystając z uprawnień przewidzianych w art. 10 Kpa.

W wyniku zastosowania ww. środków minimalizacyjnych zapewniono dotrzymanie *poziomu około 40 dB na linii zabudowy południowej części miejscowości Drausendorf, dla której punkt P38 jest punktem reprezentacyjnym* (por. pismo z dnia 16 września 2019 r., tabela 1 wartości w roku 2025 P38, Dorfstrasse 9B, Drausendorf).

Nie można zgodzić się z argumentacją Miasta Żytawy, że działania te są nieprzekonywujące bowiem *wywrotka Z49 nie pracuje w nocy*. Zwałowarka Z-49 została rzeczywiście wskazana w raporcie ooś jako szczególnie uciążliwa akustycznie w tym terenie: *szczególnie oddziałuje ciąg przenośników C1.x i C2.x, prowadzący nadkład do zwałowarki Z-49 oraz sama zwałowarka pracująca w południowo-zachodnim rejonie wyrobiska. Poziom hałasu na tych terenach zmieniać się będzie przede wszystkim wraz z postępem robót realizowanych przez zwałowarkę Z-49, która ze względu na bliskość granicy państwa pracować będzie wraz ze swoim układem zasilania wyłącznie w porze dziennej* (raport, str. 418). Jednak jej spoczynek w porze nocy został uwzględniony w modelowaniu akustycznym w raporcie ooś (raport, str. 417 przyjęte do obliczeń scenariusze warunków pracy kopalni) ale tylko w okresie gdy pracuje ona na zwałowisku południowo-zachodnim; wtedy rzeczywiście w punkcie referencyjnym 38 dla roku 2020 r. nie występują przekroczenia wartości 40 dB w porze dnia i w porze nocy. Natomiast przekroczenia takie występują, zarówno dla pory dnia i pory nocy, w horyzoncie czasowym 2025, mimo, że zwałowarka Z-49 i ciągi przenośników dostarczających nadkład do niej w tym czasie będzie już pracowała w innym miejscu i nie ma konieczności nakładania ograniczeń w jej czasie pracy (raport, str. 426). Powyższe oznacza, że to nie tylko zwałowarka Z-49 powoduje wprost przekroczenia w analizowanym punkcie w roku 2025. Ponadto do tego roku, zgodnie z treścią warunku wskazanego w pkt I.2.23 decyzji RDOŚ we Wrocławiu, będą już zastosowane kraźniki cichobieżne na przenośniku III tej zwałowarki i końcowym odcinku przenośnika Z11.01. Należy podkreślić, że bardzo trudno jest oszacować, który konkretnie element technologiczny w kopalni jest odpowiedzialny za przekroczenie wartości w punkcie referencyjnym i dlatego też oprócz działań u źródła stosuje się także działania dodatkowe, w przedmiotowym przypadku filar ziemny. Wprowadzi on *dotatkowy efekt barierowy dla hałasu emitowanego w kierunku zachodnim i północno-zachodnim, zwiększy chłonność terenów sąsiadujących z miejscem emisji hałasu od innych zwałowarek (Z48 i Z45) oraz dodatkowo zabezpieczy tereny miejscowości Zittau jako ziemna bariera akustyczna* (por. wyjaśnienia z pisma z dnia 16 września 2019 r.).

Skarżący wskazują bardziej odpowiednie ich zdaniem środki ochrony akustycznej aniżeli filar ziemny. Wymieniają przy tym wszystkie te środki, które zostały już na mocy decyzji RDOŚ we Wrocławiu na podmiot podejmujący realizację przedsięwzięcia nałożone, tj. wyłączenie w porze nocy (pkt I.1. 12 decyzji), obudowanie źródeł hałasu lub stawianie akustycznych ścian ochronnych

wzdłuż przenośników (pkt I.2.16 decyzji) co oznacza, że nie istnieją już żadne inne rozwiązania technologiczne. W tym miejscu podkreślić należy, że dzięki zastosowaniu wyżej opisanych metod kopalnia nie przekracza dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku określonych w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz. U. z 2014 r. poz. 112), które dla terenów zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej, zamieszkania zbiorowego, zagrodowej i mieszkaniowo-usługowej wynoszą 55 dB w dzień i 45 dB w nocy. Nieprzekraczanie poziomu 40 dB (czego wymaga zapewnienie odpowiedniej ochrony akustycznej na terenie Republiki Federalnej Niemiec i czego żądają przecież sami skarżący), jest z uwagi na wymiar logarytmiczny tej wartości, trudny i wymaga zastosowania dodatkowych metod. Nie można zastosowania filaru ziemnego traktować w kategorii kary dla mieszkańców, jak twierdzi Miasto Żytawa, ale w kategorii konieczności z uwagi na brak innych rozwiązań technicznych. Wskazać trzeba, że kopalnia jest skomplikowanym ciągiem maszyn i urządzeń i jej „wyłączenie w nocy” czego domagają się skarżący jest niemożliwe.

Minimalne parametry filaru ziemnego zostały określone w wyniku modelowania akustycznego, a nie dowolnie wybrane przez inwestora, jak twierdzi strona.

Nie przewiduje się przy tym znaczącego oddziaływania na pozostałe komponenty na środowisko tego źródła minimalizującego. Podkreślić należy, że będzie posadowiony na terenie kopalni, w odległości ok 1400 m od zabudowań Drausendorf, a więc na terenie już przekształconym i będzie wystawał nad powierzchnię terenu ok 50 m (rzędna wysokości to 255-275 m n.p.m.). Na tą samą wysokość będą ukształtowane w wyniku realizacji przedsięwzięcia w wariantcie 2 zwały z wierzchowiną na rzędnej 275 m n.p.m. wypełniające całkowicie rejon południowo-zachodni wyrobiska, podobnie jak w wariantcie 3 (raport oos, str. 72-73). Podkreślić należy pagórkowaty charakter tego terenu; sama miejscowość Drausendorf położona jest na wysokości ok 225-230 m n.p.m., na 275 m n.p.m. położona jest miejscowość Radgendorf w pobliżu, analogicznie co najwyższy punkt wału. Filar ziemny nie będzie miał przy tym na całej długości takiej samej wysokości, rzędne jego położenia określono na 255-275 m n.p.m. Nie można zatem mówić by filar ziemny stanowił istotną dominantę krajobrazową i wpływał na sposób postrzegania krajobrazu przez obserwatorów. Jeśli chodzi o nasłonecznienie to wskazać należy, że w pobliżu występują naturalne wzniesienia, wyższe niż filar, jak np. Wysoczyzna Kopacza położona pomiędzy Kopaczowem a Sieniawką na wysokości 296 m n.p.m., więc trudno postrzegać sam filar za czynnik limitujący skarżącym światło słoneczne zwłaszcza w zimie. Usypywanie filaru ma mieć miejsce do roku 2025 więc w tym okresie spodziewać się można miejscowo wzrostu emisji do powietrza. Mieć na uwadze jednak należy, że Drausendorf leży w rejonie dominacji wiatrów z sektora zachodniego o czym świadczy rysunek nr 265 w raporcie oos (z dominującymi kierunkami wiatrów w roku 2018) i roza wiatrów przedstawiona przy piśmie z dnia 14 października 2019 r., a najbliższej Drausendorf zwałowanie podchodzi w 2030 r. jednak będzie to odległość minimalnie około 1 km. Szacowanie emisji z kopalni nie zostało w przypadku tej miejscowości uznane za znaczące. Generalnie oddziaływanie kopalni na powietrze zostało uznane za nieznaczące a monitoring zapylenia poza jej granicami za nieuzasadniony. Zatem punktowy, czasowy wzrost zapylenia w związku z samym usypywaniem filaru nie będzie miał charakteru znaczącego. Podkreślić należy, że teren wału będzie

podlegał rekultywacji, w tym nasadzeniom, o których mowa w pkt I.2.6 decyzji RDOŚ we Wrocławiu, zmodyfikowanym pkt 2 decyzji GDOŚ.

Oddziaływanie na powietrze

W zakresie oddziaływania na powietrze GDOŚ ustalił, że poziomy dopuszczalne, określone w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 24 sierpnia 2012 r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu (Dz. U. z 2021 poz. 845), dla roku kalendarzowego zostały określone na 40 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ (pył zawieszony PM10) oraz na 25 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ do końca 2019 r. oraz na 20 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ od 2020 r. (pył zawieszony PM2,5). W przypadku pyłu zawieszonego PM10 został również określony 24-godzinny poziom dopuszczalny, który wynosi 50 $\mu\text{g}/\text{m}^3$. W przypadku tego poziomu ustawodawca dopuścił możliwość przekraczania ww. wartości, lecz nie częściej niż 35 razy w roku kalendarzowym. Oznacza to, że przykładowo przekroczenie ww. poziomu dopuszczalnego przez 20 dni w roku należy traktować jako dotrzymanie standardów jakości powietrza. Z tego też powodu nie każde przekroczenie ww. poziomu dopuszczalnego oznacza niedotrzymanie standardów jakości powietrza. Wnioskodawca przeanalizował presję kopalni na stan jakości powietrza m.in. w gminie Bogatynia (Polska), na terenie przygranicznym w Republice Czeskiej oraz w Republice Federalnej Niemiec, a także jednoczesną presję kopalni oraz innych źródeł emisji (oddziaływania skumulowane) na stan jakości powietrza ww. obszarów. Z analizy wyników obliczeń średniorocznych i 24-godzinnych stężeń maksymalnych (od str. 390 do str. 393 raportu oos) wynika, że funkcjonowanie kopalni Turów najbardziej wpłynie na stan jakości powietrza w miejscowościach zlokalizowanych na terenie Polski w gminie Bogatynia.

Traktując kopalnię Turów jako jedyne źródło zanieczyszczenia powietrza, nie powodowałaby ona przekroczeń poziomów dopuszczalnych zanieczyszczeń powietrza z wyjątkiem roku 2018 r., w którym zaprognozowano nieznaczne przekroczenie 24-godzinnego stężenia pyłu zawieszonego PM10. Niemniej jednak ocena oddziaływania przedsięwzięcia na jakość powietrza nie może być dokonywana w oderwaniu od innych źródeł emisji pyłu zawieszonego PM10 i PM2,5, tj. tła zanieczyszczenia powietrza. Jak wykazały wyniki obliczeń wykonane poza obszarem przedsięwzięcia (tabela nr 111, str. 414 raportu oos), przekroczenia standardów jakości powietrza wystąpiły lub mogą wystąpić ze względu na przekroczenie średniorocznego stężenia poziomu dopuszczalnego pyłu PM10 w 2018 r., ze względu na przekroczenie średniorocznego poziomu dopuszczalnego pyłu PM2,5 w 2018 r. i 2020 r. oraz ze względu na przekroczenie 24-godzinnego poziomu dopuszczalnego pyłu PM10 w 2018 r., 2020 r. oraz w 2030 r. Inwestor dodatkowo wskazał, że poziomy dopuszczalne nie będą dotrzymane lub mogą nie być dotrzymane w niektórych zamieszkałych przez ludzi obszarach:

- w 2018 r. w Bogatyni w tym na osiedlach Trzciniec Dolny i Zatonie (przekroczenia dot. 24-godzinnego poziomu dopuszczalnego dla PM10);
- w 2020 r. w Bogatyni (przekroczenia dot. 24-godzinnego poziomu dopuszczalnego dla PM10 oraz średniorocznego poziomu dopuszczalnego dla PM2,5);
- w 2030 r. w Opolnie-Zdrój (przekroczenia dot. 24-godzinnego poziomu dopuszczalnego dla PM10).

W przypadku 2030 r. największe stężenia zanieczyszczeń pyłu zawieszonego PM10 i PM2,5 prognozuje się w miejscowości Opolno Zdrój z czego wszystkie standardy jakości powietrza

określone dla pyłu zawieszonego PM₁₀ oraz PM_{2,5} mają być dotrzymane. Jedynie w przypadku 24-godzinnego poziomu dopuszczalnego pyłu PM₁₀ prognozowana wartość w 36 najgorszym dniu wyniesie 49,28 µg/m³ co oznacza, że będzie bliska poziomowi dopuszczalnemu, którego wartość wynosi 50 µg/m³.

W latach 2040-2044 nie prognozuje się przekroczeń oddziaływań skumulowanych zanieczyszczeń powietrza. Należy mieć na uwadze, że w modelowaniu rozprzestrzeniania się pyłów uwzględniono emisję z kopalni Turów oraz tło zanieczyszczeń. W tle zanieczyszczeń uwzględniono okoliczną emisję punktową z gminy Bogatynia (pochodzącą z zakładów przemysłowych), emisję liniową z gminy Bogatynia (pochodzącą ze szlaków komunikacyjnych takich jak drogi wojewódzkie, powiatowe czy gminne) oraz emisję powierzchniową (pochodząca ze źródeł indywidualnego spalania), a także zanieczyszczenia napływające z terenów Republiki Czeskiej i Republiki Federalnej Niemiec. Należy mieć na uwadze, że najbardziej znaczącym źródłem emisji wpływającym na tło zanieczyszczenia powietrza w obszarach zurbanizowanych są indywidualne źródła spalania opalane paliwem stałym, które negatywnie wpływają na stan jakości powietrza w obszarze zamieszkiwanym przez ludzi.

Na etapie odwoławczym, ze względu na wykazanie braku przekroczeń zapylenia na stacjach pomiarowych m.in. w Działoszynie, Jasnej Górze, Bogatyni, Frydlant, Uhelna czy też Zittau Ost, mimo, iż wcześniej, tj. w raporcie o oś prognozowano wystąpienie przekroczeń standardów jakości powietrza chociażby w Bogatyni, ustalono brak potrzeby nakładania na inwestora obowiązku stałego prowadzenia monitoringu zapylenia poza granicami do których posiada on tytuł prawny. Wobec czego GDOŚ zmodyfikował brzmienie pkt II.6 decyzji RDOŚ we Wrocławiu, pozostawiając brzmienie pkt II.5 decyzji RDOŚ we Wrocławiu, jak wskazano przy uzasadnieniu zmian dokonanych niniejszą decyzją. Wskazać trzeba, że monitoring środowiska jest niezbędny wtedy, gdy m.in. organ wydając decyzję środowiskową nie jest w stanie przewidzieć „rozwoju oddziaływania w czasie”. W przypadku kopalni Turów jest znane aktualne wydobycie węgla a także i to zmniejszone od 2039 r. Z racji tego, że jest to wciąż działająca kopalnia i na bieżąco podejmowane są środki zmniejszające zapylenie, uwzględniając działania minimalizacyjne określone w decyzji, wiarygodne są ustalenia o spadku zapylenia w czasie potwierdzone brakiem przekroczeń na stacjach pomiarowych (por. uzupełnienia z dnia 28 lutego 2022 r.). Mieć trzeba także na uwadze, że teren na którym w modelowaniu w emisji skumulowanej odnotowane były przekroczenia (tereny mieszkalne Zatonia i Trzcienca Dolnego) chroniony jest obecnie systemem monitoringu jakości powietrza przy zasobniku węglowym (pkt I.2.9 decyzji RDOŚ we Wrocławiu, zmodyfikowany pkt 3 decyzji GDOŚ), który, co wykazała analiza porealizacyjna, nie odnotowuje przekroczeń poziomów dopuszczalnych. Podkreślić trzeba, że w piśmie Stowarzyszenia Ekologicznego Eko-Unia z dnia 25 marca 2020 r. mowa jest o jakości powietrza atmosferycznego w latach 2015-2017, a więc przed zastosowaniem szeregu środków minimalizujących zapylenie (w tym także tych nałożonych decyzją RDOŚ we Wrocławiu) a najnowsze dane ze stacji pomiarowych *(na potrzeby weryfikacji oddziaływania przeanalizowano dane z okresu 2020/2021 dla tych stacji, por. uzupełnienia z dnia 28 lutego 2021 r., str. 28)* nie wykazują przekroczeń poziomów średniorocznych PM₁₀ i PM_{2,5}. Przywołany przez Stowarzyszenie raport Centre for Research and Clean Air ukazuje rzekomy wpływ na zdrowie ludzi (120 przedwczesnych zgonów w 2017 r., 2 100

ataków astmy, 60 przypadków zapalenie oskrzeli, 110 przyjęć do szpitala i 51 000 dni zwolnienia lekarskiego z pracy), ale nie różnicuje, za które z ww. zdarzeń medycznych oraz w jakim stopniu jest odpowiedzialna kopalnia, a za które elektrownia Turów, co ma szczególne znaczenie w związku z faktem, że ww. raport dotyczy emisji zanieczyszczeń pochodzących z kopalni (PM10 oraz PM2,5) i elektrowni (PM2,5, PM10, NO₂, SO₂ i rtęcią). Raport też podkreśla, że to emisja z elektrowni przyczynia się do stężeń PM2,5, NO₂ i SO₂ i rtęci, a z kopalni tylko pyłów, ale jednocześnie uznaje za emisję skumulowaną emisję wszystkich ww. zanieczyszczeń, co przecież jest nieuprawnione bo analizowane przedsięwzięcie dotyczy wydobycia kopaliny i zajmuje się przede wszystkim emisją (w tym emisją skumulowaną) pyłów.

Prowadzenie stałego monitoringu zapylenia poza terenem kopalni jest zatem nieuzasadnione i nie zmienia tego wola obywateli 3 krajów, jak wskazuje w swoim piśmie z dnia 25 marca 2020 r. Stowarzyszenie. Jeżeli nie istnieje konieczność prowadzenia takiego monitoringu to nie istnieje także konieczność publikacji danych z niego (por. ww. pismo, str. 11), uwzględniania danych pochodzących od Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska we Wrocławiu albo ustanowienia dodatkowego punktu pomiarowego poza terenem kopalni (por. odwołanie Fundacji Frank Bold, str. 40). Wskazać trzeba jednak, że tutaj organ nie zgadza się ze skarżącymi, że nawet jeśli monitoring został ustanowiony to obligatoryjnie wiąże się to z *automatyczną publikacją danych na stronach internetowych samorządu w Bogatyni i kopalni Turów*. Także Fundacja Frank Bold nie ma racji wskazując na konieczność zobowiązania wnioskodawcy do publikowania rocznych raportów o wpływie przedsięwzięcia na jakość powietrza w okolicy (co umożliwi społeczeństwu w sposób łatwy i przystępny zapoznanie się z informacjami o środowisku w rozumieniu art. 4 ustawy o oś) i negując udzielone w skarżonej decyzji wyjaśnienia RDOŚ we Wrocławiu, że monitorowaniem jakości powietrza w okolicy kopalni zajmuje się Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska we Wrocławiu poprzez stację pomiarową Działoszyn, zlokalizowaną poza terenem kopalni. Organ środowiskowy nakładając obowiązek monitoringu zwyczajowo zobowiązuje wnioskodawcę do systematycznego przedkładania wyników organom właściwym, tj. organom, które w zakresie swoich kompetencji mają czy to kontrolowanie stanu jakości powietrza atmosferycznego czy też podejmowanie działań naprawczych w przypadku odnotowania przekroczeń. Na mocy decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach brak jest obowiązku upublicznia tych danych, w szczególności tak szeroko jak żądają skarżący, bo rolą decyzji administracyjnej nie jest zastępowanie obowiązujących przepisów prawa w zakresie udostępniania informacji o środowisku. Informacje dotyczące stanu elementów środowiska takich jak powietrze, a także emisje podlegają na mocy art. 9 ust. 1 ustawy o oś udostępnieniu w trybie i na zasadach określonych w dziale II tej ustawy.

W zakresie zarzutów Miasta Żytawa (pkt 6.2 z listy zarzutów) podkreślić należy, że metodyka wyznaczenia emisji zanieczyszczeń pyłowych z terenu kopalni została przedstawiona w rozdziale 22.7 raportu o oś. Na str. 639 wskazano, że do opracowanej metodyki wyznaczenia wskaźnika emisji pyłu wykorzystano pomiary stężeń pyłów PM 10 i PM 2,5 wykonywanych w bliskim sąsiedztwie kopalni, a aktualne wskaźniki emisji oparte są o serie pomiarowe z lat 2014-2018. W odwołaniu nie sprecyzowano jednak czy o wyniki tych pomiarów skarżącym chodzi. Niemniej jednak podkreślić należy, że ani metodyka ani obliczenia emisji nie budzą wątpliwości organu i wywodzenie tylko z braków wyników tych pomiarów niewiarygodności oceny w tym zakresie jest nieuzasadnione.

Wskazać też trzeba, że organ I instancji wezwał wnioskodawcę, w piśmie z dnia 23 października 2018 r., o wydruki z programu modelowania rozprzestrzeniania się pyłów - wszystkie dane wejściowe wprowadzone do programu wraz z ich szczegółowym omówieniem (wyjaśnieniem przyjętych założeń) oraz wydruki (numeryczne) wyników obliczeń rozprzestrzeniania się zanieczyszczeń dla wszystkich rozpatrywanych przypadków (prognozy na lata 2020, 2030, 2040 i 2044 oraz działalności prowadzonej na terenie KWB Turów, jak również działalności KWB Turów wraz ze wszystkimi emitorami pyłów mających wpływ na efekt skumulowany). W odpowiedzi na powyższe wnioskodawca przedłożył żądane dane ale tylko w formie elektronicznej (por. pismo z dnia 30 listopada 2018 r.).

Względem zarzutu o nieprzekonaniu skarżących co do redukcji emisji o 73% podkreślić należy, że jako środki minimalizacyjne emisji do powietrza wskazano w raporcie ooś, a następnie w decyzji, nie tylko obudowanie punktu przekazania (skarżącym najprawdopodobniej chodzi o pkt I.2.19 decyzji I instancji), ale także m.in:

- zraszanie poziomów roboczych, których skuteczność oszacowano na poziomie minimum 50 % (pkt I.2.10 decyzji I instancji zmodyfikowany w pkt 4 decyzji GDOŚ);
- ograniczenie prędkości pojazdów na terenie kopalni (pkt I.2.8 decyzji I instancji. Transport pojazdów ciężarowych został także ograniczony o 50% w związku z ograniczeniem sprzedaży węgla brunatnego (por. raport, str. 648);
- zamontowanie półprzepustowych ekranów ograniczających zanieczyszczenia pyłowe, co ograniczy wielkość emisji z tego źródła nawet o ponad 80% (pkt I.2.9 decyzji RDOŚ we Wrocławiu zmodyfikowany w pkt 3 decyzji GDOŚ).

Celem ograniczenia presji zanieczyszczeniami PM10 i PM2,5 z obszaru kopalni Turów na stan jakości powietrza w obszarach zamieszkałych przez ludzi, GDOŚ nałożył obowiązek, w którym uzależnił zraszanie miejsc emisji pyłów nie tylko od „wizualnego stwierdzenia nadmiernego zapylenia”, ale również od stwierdzonego w komunikacie Głównego Inspektora Ochrony Środowiska ryzyka wystąpienia przekroczenia poziomu informowania lub alarmowania dla pyłu zawieszonego PM10 w powietrzu w gminie Bogatynia. Poziom informowania, zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 24 sierpnia 2012 r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu (Dz. U. z 2021 r., poz. 845), w dniu wydania tej decyzji wynosi 100 µg/m³ natomiast poziom alarmowania wynosi 150 µg/m³ co oznacza, że stosowny komunikat pojawia się w momencie, kiedy stan powietrza znacznie przekracza 24-godzinny poziom dopuszczalny ustalony dla pyłu zawieszonego PM10 (50 µg/m³). GDOŚ uznał, że konieczne jest podjęcie dodatkowych działań na terenie kopalni Turów, które przyczynią się do ograniczenia emisji zanieczyszczeń pyłów, w szczególności w okresie obowiązywania komunikatu, co może poprawić stwierdzony w komunikacie zły lub bardzo zły stan powietrza. GDOŚ ma świadomość, że większa emisja zanieczyszczeń pyłowych z terenu kopalni będzie miała miejsce w dni suche w porze letniej, aniżeli w porze zimowej. Niezależnie od powyższego, a także od tego, że w okresie grzewczym największy wpływ na zły stan powietrza mają indywidualne źródła spalania, GDOŚ mając na uwadze zasadę przezorności, nałożył obowiązek stosowania dodatkowych środków minimalizujących w okresach złego lub bardzo złego stanu jakości powietrza.

Skarżący przy tym nie wskazali skąd zaczerpali wartość dokładnie 73%. W raporcie ooś mowa jest o redukcji o ok. 30% w 2020, w roku 2030 o ok. 44-48%, a w roku 2040 o ok. 70-72% w

stosunku do roku 2018. Za tak znaczną redukcję w roku 2040 odpowiada znaczne ograniczenie wydobycia (por. raport, str. 650). W pkt I.2.1. swojej decyzji organ I instancji wskazał bowiem, że od roku 2039 wydobycie węgla ma być zmniejszone z 11 500 000 Mg/rok do 7 000 000 Mg/rok. Wiarygodność założeń w tym zakresie wskazanych w raporcie oos potwierdzać może częściowo (bo dotyczy tylko rejonu zasobnika węglowego) przedłożona przy piśmie z dnia 17 maja 2022 r. analiza porealizacyjna działania systemu zabezpieczeń przed emisją pyłu w rejonie zasobnika węgla, w której wskazano, że analizując dane z roku 2020 i 2021 stwierdzono, że obszar objęty pomiarami charakteryzował się relatywnie niskimi koncentracjami PM10 i PM2,5, a sygnalizowane przez system alerty maksymalnie osiągnęły klasę 2 (por. analiza, str. 43).

Oddziaływanie na obszar Natura 2000 Przełomowa Dolina Nysy Łużyckiej PLH020066

Wskazać należy, że zarządzeniem RDOŚ we Wrocławiu z dnia 29 września 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Przełomowa Dolina Nysy Łużyckiej PLH020066, dalej Obszar, (Dz. Urz. Województwa Dolnośląskiego z 2014 r. poz. 4021) zmienionym dnia 23 maja 2016 r. (Dz. Urz. Województwa Dolnośląskiego z 2016 r. poz. 2640) został ustanowiony obowiązujący aktualnie Plan Zadań Ochronnych, dalej PZO. Przedmiotami ochrony tego obszaru są siedliska: 3150 Starorzeczka i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z Nympheion, Potamion, 3260 Nizinne i podgórskie rzeki ze zbiorowiskami włosieniczników (Ranunculion fluitantis), 6410 Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe (Molinion), 6430 Ziołorośla górskie (Adenostylion alliariae) i ziołorośla nadrzeczne (Convolvuletalia sepium), 6510 Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (Arrhenatherion elatioris), 9110 Kwaśne buczyny (Luzulo-Fagetum), 9130 Żyzne buczyny (Dentario glandulosae Fagenion, Galio odorati-Fagenion), 9170 Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (Galio-Carpinetum, Tilio-Carpinetum), 9180 Jaworzyny i lasy klonowo lipowe na stokach i zboczach (Tilio plathyphyllisAcerion pseudoplatani), 91E0 Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (Salicetum albo-fragilis, Populetum albae, Alnenion glutinosoincanae) i olsy źródliskowe oraz gatunki: Czerwończyk nieparek *Lycaena dispar*, Modraszek telejus *Maculinea (Phengaris) teleius*, Modraszek nausitous *Maculinea (Phengaris) nausithous*, Traszka grzebieniasta *Triturus cristatus* (*Triturus cristatus*), Wydra *Lutra lutra*.

Obszar Natura 2000 znajduje się ok. 600 m poza bezpośrednim zasięgiem oddziaływania realizowanego przedsięwzięcia. Przeprowadzona w raporcie oos analiza (rozdział 13.10), uszczegółowiona pismem wnioskodawcy z dnia 30 sierpnia 2021 r., dotycząca oddziaływania na obszar Natura 2000 wykazała, że przedsięwzięcie nie będzie znacząco oddziaływać na przedmioty ochrony obszaru, ani na integralność i spójność sieci Natura 2000. Przeprowadzona analiza oparta jest na poprawnie przeprowadzonej inwentaryzacji przyrodniczej, odpowiedniej identyfikacji potencjalnych zagrożeń i uzupełniona argumentacją merytoryczną wykluczającą zaistnienie niezidentyfikowanych na etapie oceny oddziaływania znaczących negatywnych oddziaływań na obszar Natura 2000 PLH020066 Przełomowa Dolina Nysy Łużyckiej.

W obowiązującym PZO dla siedliska 3260 Nizinne i podgórskie rzeki ze zbiorowiskami włosieniczników wskazano występowanie zagrożenia polegającego na występowaniu zanieczyszczeń drobnocząsteczkowych, między innymi z wód kopalnianych, zmniejszających przejrzystość wody uniemożliwiających rozwijanie się roślinności ze związku *Ranunculion fluitantis*. Odpowiadając na zidentyfikowane zagrożenia jako cel działań ochronnych dla tego

siedliska wyznaczono poprawę warunków do rozwoju siedliska w Nysie Łużyckiej i jej dopływach. Postawiony w ten sposób cel jasno wskazuje, że aktualna (na moment wejścia w życie PZO) ilość zawiesiny dopływającej do Obszaru jest zbyt duża aby doszło do poprawy warunków rozwoju siedliska. Jak wynika z raportu o oś oraz odpowiedzi wnioskodawcy na wezwanie GDOŚ z czerwca 2021 r. kopalnia podejmuje szereg działań mających na celu ograniczenie negatywnego wpływu zrzutu zanieczyszczeń na jakość wód powierzchniowych. Redukcja zanieczyszczeń drobnocząsteczkowych w wodach kopalnianych następuje poprzez wykorzystanie zbiorników retencyjnych i piaskowników zbierających wody opadowe wewnątrz kopalni oraz wysokoefektywne systemy oczyszczalni wód Actiflo na oczyszczalniach ścieków kopalnianych, dzięki którym zawiesina pochodząca z kopalni nie stanowi istotnego problemu dla jakości wód Nysy Łużyckiej. Odnosząc się do celu działań ochronnych wskazujących konieczność poprawy warunków rozwoju siedliska 3260, organ II instancji wyjaśnia, że zgodnie z pismem wnioskodawcy, od czasu ustanowienia obowiązującego PZO kopalnia podjęła następujące działania, których celem jest minimalizacja oddziaływań na jakość wód powierzchniowych: w 2019 r. oddano do użytku zbiornik retencyjny ZbR - 3 zabezpieczający oczyszczalnię wód kopalnianych nad potokiem Biedrzychówka, w 2017 r. zwiększono przepustowość II stopnia oczyszczania na oczyszczalni wód kopalnianych nad potokiem Śład, wykonano dodatkowy stopień oczyszczania wód w wysokosprawnym procesie koagulacji dynamicznej Actiflo, w 2018 r. oddano do użytku zbiornik retencyjny ZbR - 6 zabezpieczający oczyszczalnię wód kopalnianych nad potokiem Śład, w 2019 r. oddano do eksploatacji stacje odwadniania osadów na oczyszczalni nad potokiem Śład. Na dalsze lata planowane jest uruchomienie kolejnych sposobów oczyszczania i zagospodarowania wód pokopalnianych. Potwierdzeniem skuteczności zastosowanych rozwiązań są wyniki badań PMS, w których klasyfikacja parametru zawiesiny w punktach pomiarowo kontrolnych, dalej ppk, powyżej (ppk Trójpunkt graniczny) i poniżej (ppk Pieńsk/Deschka) oddziaływań kopalni są wyższe, niż na odcinku rzeki na wysokości kopalni (ppk powyżej ujścia Miedzianki, który obejmuje zrzuty wód pokopalnianych z Biedrzychówki, oczyszczalni nad Nysą Łużycką oraz rowu RI). Analizy przeprowadzone w odpowiedzi inwestora na wezwanie GDOŚ z czerwca 2021 r. wskazują, że ilość zawiesiny spada od Trójpunktu granicznego poprzez ppk powyżej ujścia Miedzianki do ppk w Radomierzycach (który uwzględnia wszystkie zrzuty wód pokopalnianych). Następnie w ppk w Pieńsku ilość zawiesiny znowu wzrasta dając wyniki poniżej drugiej klasy. Wysoka zawartość zawiesiny już na Trójpuncie granicznym oraz w ppk w Pieńsku może mieć powiązanie z jej splukiwaniem z pól uprawnych położonych w bezpośrednim sąsiedztwie rzeki przed tymi punktami pomiarowymi.

Wydobycie w kopalni Turów trwa od 1948 r. i od tego momentu wody pokopalniane zrucane są do Nysy Łużyckiej. Zły stan wód w zlewniach JCWP, na których zlokalizowane są wskazane powyżej ppk, wynika z presji związanych z rolnictwem, gospodarką komunalną, przemysłem („Analiza znaczących oddziaływań antropogenicznych wraz z oceną ich wpływu na stan wód oraz ryzykiem nieosiągnięcia celów środowiskowych”, czerwiec 2020, opracowana na potrzeby realizacji IIaPGW). Jednak z uwagi na postępującą poprawę jakości odprowadzanych wód pokopalnianych, wynikającą z rozbudowy systemu oczyszczania, należy uznać, że w stosunku do stanu aktualnego oddziaływanie kopalni na jakość wód w rzece będzie spadać.

Analizując zebraną w trakcie postępowania dokumentację należy uznać, że dalsze odprowadzanie wód pokopalnianych do Nysy Łużyckiej nie spowoduje znacząco negatywnego wpływu na obszar Natura 2000 PLH020066 Przełomowa Dolina Nysy Łużyckiej, nie stoi w sprzeczności z ustanowionymi dla Obszaru celami ochrony, nie powoduje znacząco negatywnych oddziaływań na jego przedmioty oraz nie wpłynie na integralność i spójność sieci Natura 2000. W związku z powyższym zarzuty dotyczące braku odpowiedniej oceny oddziaływania na obszar Natura 2000 PLH020066 Przełomowa Dolina Nysy Łużyckiej, sprzeczności realizacji przedsięwzięcia z obowiązującymi zapisami PZO oraz możliwości wystąpienia znaczących negatywnych oddziaływań na przedmioty ochrony obszaru organ II instancji uznał za bezzasadne.

Dodatkowo, w toku postępowania strony zgłosiły uwagi, że etap rekultywacji końcowej polegającej na napełnieniu wodą czaszy wyrobiska górniczego oraz późniejsze funkcjonowanie zbiornika wodnego może negatywnie wpływać na obszar Natura 2000 PLH020066 Przełomowa Dolina Nysy Łużyckiej. Organ II instancji wyjaśnia, że zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 10 września 2019 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko §2 ust. 35a przedsięwzięcie to zakwalifikowano do przedsięwzięć mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko i będzie on wymagało uzyskania odrębnej decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach. Przeprowadzenie pełnej oceny oddziaływania na środowisko na etapie uzyskiwania odpowiednich zezwoleń pozwoli w pełni zbadać realny wpływ przedsięwzięcia na środowisko. Z uwagi na fakt, że etap likwidacji przedsięwzięcia jest powiązany z etapem rekultywacji docelowej organ II instancji podjął środki ostrożności i nakazał prowadzenie monitoringu przepływu wód w wodowskazach usytuowanych na Nysie Łużyckiej (zreformowany warunek II.4), w celu sporządzania analiz dotyczących trendów przepływu wód. Dane te mają tworzyć bazę danych wspomagających podejmowanie na późniejszym etapie decyzji o ilościach poborów wód z Nysy do zalewania zbiornika.

Pismem z dnia 18 lutego 2020 r. Fundacja Frank Bold złożyła odwołanie od decyzji RDOŚ we Wrocławiu, w którym poruszyła fakt niewystarczającego odniesienia się do uwag złożonych przed organem I instancji zawartych w opinii ██████████ „Powtórna analiza Raportu oddziaływaniu przedsięwzięcia pn. Kontynuacja eksploatacji odkrywkowej złoża węgla brunatnego Turów na środowisko opracowanego przez PGE GIEK S.A. Oddział KWB Turów w postępowaniu przed Regionalną Dyрекcją Ochrony Środowiska we Wrocławiu”. Odpowiadając na zarzut dotyczący błędów w ocenie oddziaływania przedsięwzięcia na niemieckie obszary Natura 2000 organ II instancji wyjaśnia, że zarówno dyrektywa ptasia, jak i siedliskowa nie narzucają na państwa członkowskie żadnej konkretnej metodologii prowadzenia badań, ani sposobu prowadzenia oceny oddziaływania na cele ochrony obszaru, ani spójności i integralność sieci. Nie można zatem wymagać od autorów raportu aby zmieniali sposób prowadzonej oceny. Dodatkowo, należy uznać, że uwaga jest niekonkretna. Autor nie wskazał, jakie znaczące błędy zostały popełnione przy ocenie, które mogłyby zmienić jej charakter i wykazać, że przedsięwzięcie będzie w znaczący negatywny sposób oddziaływać na niemieckie obszary Natura 2000.

Skarżący w swojej opinii wskazuje, że zrzut wód nadmiarowych ocenianych w raporcie jako oddziaływanie chwilowe, jest głównym powodem zanieczyszczenia zawiesinami pochodzącymi z kopalni i główną przyczyną złego stanu ochrony siedliska 3260 (przedmiotu ochrony w ostoi) i

trzepli zielonej (nie będącej przedmiotem specjalnej ochrony w ostoi, ale mającej znaczenie dla celów środowiskowych JCW). Najnowsze badania PMS wskazują, że ani JCWP Nysa Łużycka od Mandau do Miedzianki PLRW60008174159 ani Nysa Łużycka od Miedzianki do Pliessnitz (PLRW60001017431) nie przekraczają wartości progowych zawiesiny dla 2 klasy jakości wód. Dodatkowo, analizując dane z kolejnych lat pomiarów tego parametru, 2018 i 2019, widać poprawę w tym zakresie i jego spadek w Nysie Łużyckiej w obrębie obszaru Natura 2000. W 2018 r. notowano jego wartość jako przekraczającą wartość 2 klasy i wynoszącą 27,1 mg/l, natomiast w 2019 r. nastąpiła poprawa do wartości 22,45 mg/l. Zapisy PZO z 2016 r. jasno wskazują, że aktualna (na moment wejścia w życie PZO) ilość zawiesiny dopływającej do obszaru jest zbyt duża aby doszło do poprawy warunków rozwoju siedliska. Jak wynika z badań PMS działania podejmowane m.in. przez kopalnię doprowadzają do zmniejszenia ilości zawiesiny w wodach, przez co nie stoją w sprzeczności z zapisami PZO i stopniowo przyczyniają się do poprawy warunków rozwoju siedliska 3260 i zmniejszają presję związaną z zawartością zawiesiny na inne chronione gatunki wrażliwe na zamulenie wód. Należy zatem uznać, że prowadzone przez kopalnię działania polegające na rozbudowie systemu oczyszczania ścieków, są wystarczającymi działaniami minimalizującymi zawartość zawiesiny w wodach.

██████████ w opinii podnosi również kwestię braku oceny zanieczyszczenia światłem na owady, nietoperze i migrujące ptaki. Organ II instancji wyjaśnia, że oświetlenie KWBT Turów jest obiektem istniejącym od 1948 r. i od tego czasu to zanieczyszczenie światłem generuje. Należy zatem uznać, że jako element stale występujący w otoczeniu nie będzie on stanowił nowej przeszkody dla zwierząt i nie spowoduje zmian w ich zachowaniu, czy też opuszczenia aktualnie zajmujących stanowisk.

Oddziaływanie na wody

Przedmiotowe przedsięwzięcie zlokalizowane jest w obrębie jednolitej części wód podziemnych nr 105 (PLGW6000105), dalej JCWPd nr 105. Jak wynika z rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 18 października 2016 r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry (Dz. U. z 2016 r. poz. 1967), dalej PGW Odry, uchylonego dnia 22 grudnia 2021 na mocy ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (Dz. U. z 2017 r. poz. 1566, art. 566 ust. 2, art. 573) JCWPd nr 105 charakteryzuje się słabym stanem ilościowym i dobrym stanem chemicznym, co w konsekwencji wpływa na słaby stan ogólny wód. Celami środowiskowymi dla tej części wód są: utrzymanie dobrego stanu chemicznego i ustanowiony mniej rygorystyczny cel ochrona stanu ilościowego przed dalszym pogorszeniem (cel mniej rygorystyczny – brak możliwości technicznych). Termin osiągnięcia celów środowiskowych wskazano na rok 2021 r. ze względu na nadmierny pobór wód podziemnych związany z intensywnym odwadnianiem odkrywek KWB „Turów”; naturalnie przebiegające procesy ługowania związków mineralnych oraz brak możliwości likwidacji kopalni przed wyeksploatowaniem złoża węgla brunatnego. Jak wynika z oceny ryzyka osiągnięcia celów środowiskowych, dla omawianej JCWPd osiągnięcie celów jest zagrożone. JCWPd została wyznaczona jako jednolita część wód przeznaczona do poboru wody na potrzebę zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia. Jakość wody do spożycia nie powinna ulegać pogorszeniu, co jest celem środowiskowym dla JCWPd przeznaczonych do poboru wody na potrzeby zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia. W związku z tym w PGW

Odry wyznaczono jej dodatkowy cel, tj. utrzymanie stałych wartości wskaźników fizykochemicznych wód przeznaczonych do spożycia, aby zapobiec konieczności modyfikacji procesów uzdatniania wód lub wprowadzeniu uzdatniania wód podziemnych na ujęciach wód podziemnych.

Na terytorium Czech w otoczeniu KWB Turów wyznaczona została jednolita część wód podziemnych o numerze CZ64130 w głównych poziomach wodonośnych oraz w jej obrębie trzy JCWPd górne o numerach CZ14200, CZ14100 i CZ14300. Zgodnie z przedstawioną dokumentacją opierającą się na danych z Aktualizacji Planu gospodarowania wodami dla międzynarodowego obszaru dorzecza Odry na cykl planistyczny 2016-2021, opracowanego w 2015 r. przez Międzynarodową Komisję Ochrony Odry przed Zanieczyszczeniem, JCWPd CZ64130 charakteryzuje się dobrym stanem ilościowym i słabym stanem chemicznym. Celami środowiskowymi dla tej części wód są: osiągnięcie dobrego stanu ilościowego do 2021 r. i osiągnięcie dobrego stanu chemicznego. Dla tego celu wyznaczone zostały odstępstwa w zakresie terminu osiągnięcia celu (art. 4(4) RDW) oraz w zakresie celów mniej rygorystycznych (art. 4(5) RDW). Żadna z górnych JCWPd nie została sklasyfikowana pod kątem stanu ilościowego, natomiast ich stan chemiczny został określony jako słaby. Celami środowiskowymi są dla nich dobry stan ilościowy oraz dobry stan chemiczny. Z uwagi na słaby stan chemiczny zostały przyznane odstępstwa dla CZ14200 i CZ14100 w zakresie terminu osiągnięcia celu (art. 4(4) RDW) oraz w zakresie celów mniej rygorystycznych (art. 4(5) RDW), natomiast dla CZ14300 w zakresie terminu osiągnięcia celu (art. 4(4) RDW).

W zasięgu analiz pod kątem oddziaływania inwestycji na JCWPd po stronie niemieckiej znalazły się jednolite części wód Zittau-Gorlitz o kodzie DE_GB_DESN_NE-2, dla której na podstawie prowadzonego monitoringu diagnostycznego oraz ilościowego oceniono stan ilościowy oraz chemiczny jako dobry oraz Zittauer Gebirge o kodzie DE_GB_DESN_NE-3, dla której na podstawie prowadzonego monitoringu diagnostycznego oraz ilościowego oceniono stan ilościowy jako zły, natomiast chemiczny jako dobry. Cele środowiskowe ustalone na osiągnięcie dobrego stanu chemicznego i ilościowego dla DE_GB_DESN_NE-2 zostały osiągnięte, natomiast dla DE_GB_DESN_NE-3 osiągnięcie celu dobrego stanu ilościowego spodziewane jest do 2027 r, dla stanu chemicznego cel został osiągnięty (raport ooś, str. 148.).

Ponadto w zasięgu oddziaływania przedsięwzięcia znajduje się 6 jednolitych części wód powierzchniowych: Graniczna polsko-niemiecka część wód: Nysa Łużycka od Pfaffenbach Hartau do Mandau (PLRW60008174139), której odpowiada Lausitzer Neisse-3 (DE_RW_DESN_674-3); Graniczna polsko-niemiecka część wód: Nysa Łużycka od Mandau do Miedzianki (PLRW60008174159), której odpowiada Lausitzer Neisse-4 (DE_RW_DESN_674-4); Graniczna polsko-niemiecka część wód: Nysa Łużycka od Miedzianki do Pliessnitz (PLRW60001017431), której odpowiada Lausitzer Neisse-5 (DE_RW_DESN_674-5); Dopływ z wyrobiska Turoszów (PLRW60000174156); Miedzianka od granicy Państwa do Nysy Łużyckiej (PLRW60004174169) z ciekim Jaśnica (Ślad); Graniczna polsko-czeska część wód: Witka=Smeda od Rasnice do zbiornika Niedów (PLRW60008174239), której odpowiada Směda od toku Sloupsky potok po statni hranici (LNO_0280), z transgranicznymi dopływami: Oklešna = Višňovský Potok, Ziębowka = Saňsky Potok i Minkowski Potok = Minkovický Potok (raport ooś, str. 129).

Jak wynika z Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry, JCWP „Nysa Łużycka od Pfaffenbach Hartau do Mandau” to silnie zmieniona część wód, typ 8 (mała rzeka wyżynna krzemianowa – zachodnia), o złym stanie. Celami środowiskowymi dla tej części wód są: dobry potencjał ekologiczny; możliwość migracji organizmów wodnych na odcinku cieką istotnego - Nysa Łużycka od Mandau do ujścia Luboty i dobry stan chemiczny. Termin osiągnięcia dobrego stanu: 2027 r. (przedłużenie terminu osiągnięcia celu – brak możliwości technicznych). Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych: zagrożona.

JCWP „Nysa Łużycka od Mandau do Miedzianki” to silnie zmieniona część wód, typ 8, o złym stanie. Celami środowiskowymi dla tej części wód są: dobry potencjał ekologiczny; możliwość migracji organizmów wodnych na odcinku cieką istotnego - Nysa Łużycka w obrębie JCWP i dobry stan chemiczny. Termin osiągnięcia dobrego stanu: 2027 r. (przedłużenie terminu osiągnięcia celu – brak możliwości technicznych). Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych: zagrożona.

JCWP „Nysa Łużycka od Miedzianki do Pliessnitz” to naturalna część wód, typ 10 (Średnia rzeka wyżynna – zachodnia), o złym stanie. Celami środowiskowymi dla tej części wód są: dobry stan ekologiczny; możliwość migracji organizmów wodnych na odcinku cieką istotnego - Nysa Łużycka w obrębie JCWP i dobry stan chemiczny. Termin osiągnięcia dobrego stanu: 2027 r. (przedłużenie terminu osiągnięcia celu – brak możliwości technicznych). Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych: zagrożona.

JCWP „Dopływ z wyrobiska Turossów” to sztuczna część wód, typ 0 (kanał), o złym stanie. Celami środowiskowymi dla tej części wód są: osiągnięcie dobrego potencjału ekologicznego i dobrego stanu chemicznego. Termin osiągnięcia dobrego stanu: 2021 r. (przedłużenie terminu osiągnięcia celu – brak możliwości technicznych, dysproporcjonalne koszty). Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych: zagrożona.

JCWP „Miedzianka od granicy Państwa do Nysy Łużyckiej” to silnie zmieniona część wód, typ 4 (Potok wyżynny krzemianowy z substratem gruboziarnistym – zachodni), o złym stanie. Celami środowiskowymi dla tej części wód są: dobry potencjał ekologiczny i dobry stan chemiczny. Termin osiągnięcia dobrego stanu: 2021 r. (przedłużenie terminu osiągnięcia celu – brak możliwości technicznych). Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych: zagrożona.

JCWP „Witka=Smeda od Rasnice do zbiornika Niedów” to naturalna część wód, typ 8, o złym stanie. Celami środowiskowymi dla tej części wód są: dobry stan ekologiczny i dobry stan chemiczny. Termin osiągnięcia dobrego stanu: 2027 r. (przedłużenie terminu osiągnięcia celu – brak możliwości technicznych). Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych: zagrożona.

Zgodnie z art. 81 ust. 3 ustawy ooś, jeżeli z oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko wynika, że przedsięwzięcie może spowodować nieosiągnięcie celów środowiskowych zawartych w planie gospodarowania wodami, o których mowa w art. 56, art. 57, art. 59 oraz art. 61 ustawy pw, organ właściwy do wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach odmawia zgody na realizację tego przedsięwzięcia, o ile nie zostaną spełnione warunki, o których mowa w art. 68 pkt 1, 3 i 4 tej ustawy.

RDOŚ we Wrocławiu, a następnie GDOŚ w toku prowadzonego postępowania przeprowadził postępowanie wyjaśniające m.in. w zakresie wpływu przedsięwzięcia na powyższe jednolite części wód, w tym na możliwość nieosiągnięcia wyznaczonych dla nich celów środowiskowych.

Oddziaływanie przedsięwzięcia na JCW zostało oparte na wynikach numerycznego modelu hydrogeologicznego. Model został wykonany na podstawie dostępnych badań parametrów hydrogeologicznych utworów skalnych, istniejących badań piezometrycznych w sieciach obserwacyjnych dla każdego poziomu wodonośnego, dopływów wód do kopalń, rzędnych zwierciadła wody na rzekach i zbiornikach, istniejących danych o opadach i zasilaniu. Model oparto na granicach Niecki Żytawskiej z uwagi na to, że są to naturalne granice rozprzestrzenienia poziomów trzeciorzędowych. Budowa geologiczna Niecki Żytawskiej jest dobrze rozpoznana i jest tematem wielu opracowań i została ona udokumentowana np. w atlasie Państwowego Instytutu Geologicznego „Atlas geologiczny trzeciorzędowej asocjacji brunatno węglowej w polskiej części niecki żytawskiej” Kasiński J., CAG PIG, 2000 Warszawa.

Oddziaływanie na wody podziemne, w tym na jednolite części wód oraz wyznaczone dla nich cele środowiskowe.

Oddziaływanie przedsięwzięcia na terytorium Polski w zakresie JCWPd ograniczone jest wyłącznie do JWPd nr 105 należącej do zlewni rzeki Nysy Łużyckiej. Z uwagi na położenie przedsięwzięcia w obrębie Niecki Żytawskiej, której budowa w formie głębokiego na ponad 300 m zapadliska tektonicznego, ogranicza w sposób znaczący kontakty hydrauliczne z obszarami z nią sąsiadującymi, potencjalna możliwość oddziaływania na sąsiadujące JCWPd znajdujące się na obszarze Czech i Niemiec jest znacząco ograniczona. Odwadnianie kopalni powoduje leje depresji w niżej zalegających poziomach neogeńskich.

Zidentyfikowanymi potencjalnymi oddziaływaniami na jakość wód podziemnych w tym celu środowiskowe JCWPd mogą mieć oddziaływania związane ze zmianą dynamiki wód podziemnych w strefie przypowierzchniowej, powodującej intensywną infiltrację powierzchniowych zanieczyszczeń do wód podziemnych, odprowadzania wód kopalnianych do wód podziemnych lub występowanie samoistnych procesów chemicznych w górotworze, generowanych przez prowadzone odwodnienie i zwiększenie miąższości warstwy aeracji. Analizując możliwość wystąpienia powyższych oddziaływań należy podkreślić, że budowa geologiczna Niecki Żytawskiej powoduje występowanie w spągu czwartorzędu kompleksu osadów o niskim współczynniku filtracji (iły neogenu), co stanowi naturalną barierę infiltracji zanieczyszczeń powierzchniowych o charakterze komunalnym lub rolniczym do głębszych poziomów wodonośnych, wykluczając znaczące oddziaływanie związane z możliwością wystąpienia infiltracji zanieczyszczeń wskutek zmiany dynamiki wód podziemnych. Wykluczone również jest wystąpienie zanieczyszczenia wód podziemnych wskutek odprowadzania do nich wód kopalnianych, gdyż te po oczyszczeniu odprowadzane są do wód powierzchniowych. Zrzuty wód kopalnianych odprowadzane są do Nysy Łużyckiej, Miedzianki, Śladu oraz Nowej Biedrzychówki. Badania modelowe oraz dane z piezometrów wskazują, iż trzy pierwsze cieki wykazują charakter drenujący w stosunku do wód podziemnych. Natomiast Nowa Biedrzychówka oraz Ślad, które w znacznym stopniu prowadzą głównie wody kopalniane, na znacznych odcinkach ich biegu mają uszczelnione płytami betonowymi koryta, co znacząco utrudnia lub wręcz uniemożliwia ewentualne przedostawanie się zanieczyszczeń. Należy zatem uznać, iż infiltracja do wód podziemnych zanieczyszczeń pochodzących z odwodnienia kopalni nie będzie mieć wpływu na stan jakościowy JCWPd. Ostatnim potencjalnie oddziaływaniem na stan jakościowy JCWPd nr 105 jest występowanie

samoistnych procesów chemicznych w górotworze, generowanych przez prowadzone odwodnienie i zwiększenie miąższości warstwy aeracji. W wyniku tych procesów może dochodzić do pogorszenia jakości wód podziemnych wynikającego z przemian hydrochemicznych związanych z utlenianiem siarczków żelaza (tzw. kwaśny drenaż) zawartych w warstwach wodonośnych neogenu. Na etapie eksploatacji należy spodziewać się wzrostu zawartości siarczanów w wodach podziemnych, natomiast w trakcie zalania wzrostu zawartości żelaza. Zmiany te dotyczyć będą tylko części, ok. 9% (ustalenia własne organu II instancji na podstawie analiz przestrzennych) JCWPd nr 105 w obrębie wyrobiska i jego najbliższego otoczenia. Zanieczyszczenie powierzchni stanowiącej ok. 9% powierzchni całej JCWPd można uznać za oddziaływanie znaczące i mogące spowodować pogorszenie stanu chemicznego. Jednak badania jakości wód podziemnych nie wykazują przekroczeń w zakresie jakościowym, a analiza przeprowadzona na potrzeby projektu II aktualizacji PGW nie wskazuje dalszego zagrożenia, z tego względu należy więc uznać, że założenie dotyczące braku rozprzestrzeniania się tego zjawiska jest słuszne przez co nie należy spodziewać się zagrożenia nieosiągnięcia celów środowiskowych w zakresie jakościowym w wyniku powstawania tego zjawiska. Jak wynika z uzupełnienia wnioskodawcy złożonego dnia 8 czerwca 2022 r. aby zapobiegać powstawaniu takiego oddziaływania po zakończeniu wydobywania, na etapie przygotowania do zalania, wszystkie wychodnie skalne wraz z terenami zwałowiska zewnętrznego zostaną wyizolowane utworami nieprzepuszczalnymi (np. iltami). Dzięki temu proces potencjalnego utleniania zostanie ograniczony. Do zaplanowania tego procesu zostanie wykorzystane doświadczenie z rekultywacji innych wyrobisk pogórnictwa.

Potencjalne pogorszenie jakości wód podziemnych w JCWPd nr 105 może wystąpić również w obszarze objętym lejem depresji. Kwestie dotyczące kwaśnego drenażu zostały wyjaśnione pismem w odpowiedzi na wezwanie GDOŚ z grudnia 2021 r. Do wzrostu zawartości żelaza czy siarczanów może dochodzić w wyniku przemian hydrochemicznych, których występowanie jest uwarunkowane dostępem do atmosfery. Naporowe warunki hydrodynamiczne, brak kontaktu leja depresji w neogenie z atmosferą oraz ściąganie wód podziemnych w kierunku kopalni zapobiegają możliwości wystąpienia wpływu planowanego przedsięwzięcia na jakość wód podziemnych, znajdujących się poza obszarem wyrobiska.

Z uwagi na brak możliwości pogorszenia jakości wód podziemnych poza bezpośrednim sąsiedztwem odkrywki powyższe analizy przeprowadzone dla JCWPd nr 105 potwierdzają brak oddziaływania na cele środowiskowe w zakresie jakościowym dla czeskich CZ64130, CZ14200, CZ14100, CZ14300 oraz niemieckich DE_GB_DESN_NE-2, DE_GB_DESN_NE-3 JCWPd.

Potencjalne oddziaływania generowane przez przedsięwzięcia na zasoby wód podziemnych JCWPd są generowane poprzez: pobór wód podziemnych w znacznych ilościach do celów technologicznych i socjalno-bytowych oraz prowadzenie długotrwałego głębokiego obniżenia lustra wód podziemnych dla odwodnień wyrobisk, powodujące zmiany dynamiki wód podziemnych. Zgodnie z raportem o oś z uwagi na fakt, że wody wykorzystywane dla celów technologicznych pochodzą z odwodnienia górotworu, natomiast zaopatrzenie w wodę socjalno-bytową jest prowadzone z sieci komunalnej, analiza wpływu na stan ilościowy JCWPd opierająca się na oddziaływaniu wynikającym ze stosowania długotrwałego i głębokiego odwadniania

wyrobiska odkrywkowego za pomocą barier studni systemu odwodnieniowego KWB Turów uwzględnia całość generowanych oddziaływań.

Jak już wspomniano, specyficzna budowa geologiczna Niecki Żytawskiej w dużej mierze determinuje zaistnienie oddziaływania na JCWPd. Oddziaływania na jednolite części wód podziemnych znajdujących się całkowicie poza jej granicami tj. DE_GB_DESN_NE-3 oraz CZ14100 należy wykluczyć.

Jak wynika z raportu oś wskutek stale funkcjonującego od 1948 r. odwodnienia kopalni w poziomach trzecio- i czwartorzędowych rozwinęły się leje depresji o zróżnicowanym rozprzestrzenieniu. Depresja zwierciadła wód czwartorzędowych wzdłuż konturu odkrywki nie przekracza kilku metrów, a jej poziomy zasięg obejmuje obszar pomiędzy konturem odkrywki a rzeką Nysa Łużycka na zachodzie i rzeką Miedzianką na wschodzie. Wyjątkiem jest południowo-zachodnie pogranicze polsko-czeskie gdzie lej depresji w czwartorzędzie rozwija się dalej na południe od konturu odkrywki. Ich poziomy zasięg sięga poza kontur odkrywki i granice Polski, jest jednakże ograniczony konturem Niecki Żytawskiej. W kierunku pionowym obniżenie zwierciadła wody wynosi ponad 200 m w centrum odkrywki oraz maks. 80-100 m na pograniczu polsko-niemieckim i polsko-czeskim.

W 2017 r. całkowity średni dopływ do kopalni wyniósł 29,1 m³/min i był o ponad 4 m³/min większy od wielkości dopływu z 2016 r.. Wielkości dopływów są uzależnione od ilości opadów, przy czym wielkość dopływów podziemnych od kilkunastu już lat praktycznie nie podlega większym zmianom i średnio wynosi około 20 m³/min.

JCWPd nr 105 położona w zlewni Nysy Łużyckiej w dorzeczu Odry ma powierzchnię 332,8 km². Blisko 60% powierzchni to tereny użytkowane rolniczo, ok. 22% to tereny leśne, zaś pozostałe 17% obszary antropogeniczne. W JCWPd nr 105 występują 2 poziomy wodonosne: czwartorzędowy oraz neogen. Na skutek dalszej eksploatacji złoża oczekiwany jest dalszy rozwój leja depresji w odniesieniu do stanu wyjściowego na 2020 r. W poziomie czwartorzędowym, prognozowane obniżenie zwierciadła wody dla ujęcia Uhelna powiększa się do 3,4 m. Pojawia się w tym poziomie również obniżenie zwierciadła wód podziemnych na południowym przedpolu odkrywki w obszarze Rowu Rybarzowic. Zaznacza się strefa niewielkiego obniżenia zwierciadła wody (ok. 1 m) wzdłuż konturu Niecki Żytawskiej i druga strefa z obniżeniem 1-7 m w zakolu potoku Ślad w rejonie miejscowości Opolno-Zdrój. Maksymalny zasięg leja depresji w neogenie osiągnie ok 10 m i przesunie się od Opolna-Zdrój do Bogatyni nie przekraczając linii rzeki Miedzianki. Wskazany prognozowany pobór odwodnieniowy Turowskiego Zagłębia Węglowego powoduje przekroczenie zasobów dyspozycyjnych JCWPd w skali roku. Plan Gospodarowania Wodami wskazuje konieczność ustalenia mniej rygorystycznych celów z derogacją do 2021 r. z uwagi na brak możliwości technicznych. Jako przyczyna wskazane zostało odwadnianie odkrywki KWB Turów, naturalnie przebiegające procesy ługowania związków mineralnych oraz brak możliwości likwidacji kopalni przed wyeksploatowaniem złoża węgla brunatnego. Zgodnie z projektem II aktualizacji PGW JCWPd nr 105 nadal objęta jest derogacją z art. 4.5-1 Ramowej Dyrektywy Wodnej do 2027 r. z uwagi na fakt, iż obszar oddziaływania odwodnień górniczych obejmuje znaczny obszar całej JCWPd nr 105, blisko połowę jej powierzchni, i jest udokumentowany lejami depresji. Jak wynika z powyższej analizy JCWPd nr 105 jest i będzie pod

wpływem negatywnego oddziaływania przedsięwzięcia na stan ilościowy, przez co nie ma możliwości osiągnięcia przez nią założonych celów środowiskowych w tym zakresie i konieczne jest rozpatrzenie spełnienia przesłanek do zastosowania odstępstwa z art. 68 ustawy pw w świetle treści art. 81 ust. 3 ustawy ooś.

Na terenie Niemiec pod wpływem oddziaływania odwodnienia kopalni znajdzie się JCWPd oznaczona kodem DE_GB_DESN_NE 2. Może to zaistnieć jedynie w granicach Niecki Żytawskiej. Zgodnie z raportem ooś jej powierzchnia w obszarze analizowanej JCWPd wynosi 47,7 km², co stanowi 9,4% udziału w całym obszarze DE_GB_DESN_NE 2. Możliwe jest również lokalne niewielkie (100÷200 m) przekroczenie tej granicy przez zasięg oddziaływania odwodnienia, wskutek wzmożonego dopływu wód podziemnych spoza granic Niecki (strefa uskoku tektonicznych, czy obniżenia stropu podłoża krystalicznego wypełnionego przepuszczalnym materiałem czwartorzędowym). JCWPd DE_GB_DESN_NE-2 zawiera dwa poziomy wodonośne-czwartorzęd i neogen, stratygrafią wykazując podobieństwo do JCWPd PLGW6000105.

Wyniki modelowania numerycznego do 2020 r. nie wykazują w obrębie analizowanej JCWPd dodatkowego oddziaływania na zwierciadło wód podziemnych w poziomie wodonośnym czwartorzędowym. Zaistnieje natomiast przyrost depresji zwierciadła wody w poziomach wodonośnych neogenu. Największe przyrosty depresji (ok. 17 m) wystąpią na północ od uskoku południowego w obszarze tzw. Rowu Żytawskiego wzdłuż Nysy Łużyckiej. Mniejsze (do 3 m) i o mniejszym zasięgu wystąpią w obszarze położonym na południe od uskoku południowego również wzdłuż Nysy Łużyckiej. W perspektywie 2020- 2044 w obszarze położonym na południe od uskoku południowego lej depresji ulegnie dalszemu nieznacznemu pogłębieniu (ok. 1 m), a jego zasięg przesunie się dalej na zachód o ok. 100÷500 m. Na podstawie analizy dostępnych danych organ II instancji ustalił, że lej depresji w poziomie wodonośnym neogenu obejmować będzie niespełna 5% całego JCWPd, a po zastosowaniu ekranu przeciwfiltracyjnego ok. 3%. Dodatkowo, w obszarze JCWPd nr DE_GB_DESN_NE-2 nie ma ujęć wód podziemnych. Zittau i sąsiednie miejscowości zaopatrywane są w wodę z ujęć na terenie Zittauer Gebirge w obszarze JCWPd DE_GB_DESN_NE-3, leżącej poza strefą oddziaływania systemu odwodnienia KWB Turów. Z uwagi na fakt, że stan ilościowy dla JCWPd DE_GB_DESN_NE-2 został ustalony jako dobry, obszar oddziaływania kopalni po zastosowaniu środków minimalizujących dotyczyć będzie niewielkiego fragmentu JCWPd, do końca wydobycia prognozuje się już stosunkowo niewielkie dalsze obniżenie poziomu zwierciadła wód, a w obszarze oddziaływania nie znajdują się żadne ujęcia wód podziemnych na cele użytkowe nie należy spodziewać się, że przedsięwzięcie spowoduje nieosiągnięcie celów omawianej JCWPd.

Na terenie Czech pod wpływem drenowania zasobów ilościowych oddziaływania odwodnienia kopalni znajdzie się JCWPd CZ14200, CZ64130. Pozostałe JCWPd znajdujące się w potencjalnym zasięgu oddziaływania nie będą narażone na odwodnienie z uwagi na niesięgające w ich obszary prognozowane leje depresji poziomów trzecio- i czwartorzędowych. Największe zasięgi lejów depresji występują w poziomach trzeciorzędowych. Jednakże nie mogą one wychodzić poza kontur Niecki Żytawskiej, ponieważ stanowi on jednocześnie kontur występowania tych poziomów. Dlatego też, odpowiadając na uwagi skarżących, terenom Czeskim znacznie oddalonym od granic

Niecki Żytawskiej (jak np. Frýdlant 3.7 km, czy Chrastava 6.2 km) nie grozi utrata wód podziemnych spowodowana planowaną kontynuacją eksploatacją złoża Turów do czasu jego wyeksploatowania w zakładanym 2044 r. Zgodnie z Czeskim odpowiednikiem polskiego Planu Gospodarowania Wodami tj. Národní Plán Povodí Odry na lata 2021-2027 dla JCWPd 14200 i 14300 rozbudowa i pogłębienie wydobywania w kopalni Turów może mieć negatywny wpływ na jakość oraz ilość wód podziemnych. W dokumencie nie znajdują się jednak żadne zapisy konkretnie wskazujące, że takie oddziaływanie nastąpi. Wskazano jedynie, że z uwagi na takie zagrożenie rozwój sytuacji jest stale monitorowany oraz wprowadzane są działania ograniczające negatywne skutki. Jak wykazała ocena oddziaływania eksploatacja złoża nie będzie wpływać na stan jakościowy tych wód, natomiast nie można wykluczyć wpływu na stan ilościowy JCWPd 14200.

W obszarze JCWPd nr CZ14200 w stosunku do prognoz na 2020 r. szacowane jest pogłębienie depresji w rejonie ujęcia w Uhelnej do 3,4 m, tj. o 3-4 m w stosunku do stanu z 2015 r. Zaobserwowany spadek zwierciadła wody w poziomach czwartorzędowych nie został jednoznacznie wyjaśniony. Najprawdopodobniej jest on wynikiem oddziaływań skumulowanych wynikających z leja depresji z ujęcia Uhelná, suszy hydrologicznej, odwadniania poziomów głębszych, w miejscach gdzie brak jest izolacji II poziomem węgla oraz zwirowni Grabstein w wyniku zmniejszenia alimentacji wód do ujęcia Uhelná. Jak wynika z dokumentacji przedstawionej przez wnioskodawcę kopalnia może być jedną ze składowych przyczyn spadku wód w poziomach czwartorzędowych, dlatego też zaproponowane zostały środki minimalizujące, mające spowodować ograniczenie wpływu odwodnienia na terytorium Czech. W raporcie oś wyjaśniono, że na podstawie wykonanych badań modelowych, jako skuteczne działanie minimalizujące, zaplanowano ekran przeciwfiltracyjny w międzywęglowym poziomie wodonośnym. Jego budowa jest w stanie powstrzymać obniżanie się zwierciadła wody w poziomie czwartorzędowym w miejscu lokalizacji ujęcia Uhelná, podnosząc jego poziom maksymalnie do 2044 r. o 5,9 m w stosunku do stanu z 2015 r., natomiast w stosunku do prognoz na 2020 r. o 3,7 m. Zgodnie z danymi publikowanymi przez urząd statystyczny Czech gmina Hradec nad Nisou w 2020 r. liczyła ok 7,7 tys. mieszkańców. Zgodnie z informacjami z 23 października 2018 r. pozyskanymi w trakcie postępowania organu I instancji przedstawionych przez przedsiębiorstwo wodno-ściekowe Severočeská vodárenská společnost a.s miasto Hradec zaopatrywane jest w wodę ze studni głębinowej Uhelná U-1A, o głębokości 62,5 m. Na moment sporządzenia pisma, tj. 23 października 2018 r. pozyskiwane było ok. 215 tys. m³/rok, natomiast zasilanie wynosiło średnio ok 400 m³/miesiąc. Nadmiar wód pozyskanych z ujęcia odprowadzany jest do zbiornika- magazynu zasilanego również przez ujęcie Pekařka oraz stację uzdatniania Bedřichov. Pomimo postępującego wydobywania i postępu eksploatacji złoża w kierunku granicy z Republiką Czeską żadna ze stron skarżących nie wykazała dowodów na braki wody po stronie Czeskiej. Nie mogąc jednak wykluczyć wpływu eksploatacji kopalni na ujęcie Uhelná został zaplanowany ekran przeciwfiltracyjny mający zmniejszyć lej depresji oddziaływający na przedmiotowe ujęcie wód. Bazując na informacjach pozyskanych od właściciela infrastruktury wodno – ściekowej zawiadującej poborami ze źródła Uhelná oraz zaplanowanymi działaniami minimalizującymi w postaci ekranu, którego powstanie jest ustalone na 2023 rok, nie ma podstaw żeby stwierdzić, że miasto Hradec nad Nisou ani, jak wskazują skarżący, nawet 30 tys. mieszkańców Kraju Libereckiego, było narażonych na brak wody.

Dostępność wody w przydomowych studniach korzystających z górnego poziomu czwartorzędowego zależy od ilości opadów oraz leja depresji z ujęcia Uhelná, w zasięgu którego położona jest miejscowość Uhelná oraz źródlika potoków m.in. Lubota/ Oldřichovsky potok i Biedzychówka. Jak wskazuje strona czeska w 2019 r. Instytut Badań Gospodarki Wodnej Vyzkumny ustav vodohospodarsky TGM, v.v.i. skonstruował model hydrogeologiczny dla terenów przygranicznych cypla frydlańskiego oraz miejscowości Hradek nad Niskou w Kraju Libereckim. Wykonane wówczas pomiary przepływu na potoku Oldřichovsky i Vitkovsky, Visnovsky, Minkovicky i Saňsky wykazały, że poza potokiem Oldřichovsky, który przez większość czasu nie prowadzi wody, wahania i zmiany odpływu, które już wystąpiły w latach 1997 - 2018, odpowiadają przeważnie zmianom ilości opadów oraz wzrastającej temperaturze powietrza. Sytuacja ta potwierdza, że wysoko położone partie wodonośne na omawianym obszarze reagują w głównej mierze na warunki atmosferyczne.

W kontekście oddziaływania na poziomy wodonośne trzeciorzędowe JCWPd nr CZ64300 pogłębieniu ulega w stosunku do stanu wyjściowego prognozowany lej depresji w utworach neogenu. Maksymalne obniżenie do 15 m (w stosunku do prognoz na 2020 r.) występuje wzdłuż granicy z Polską w obszarze zrębu Białopola. Jednak, jak wynika z raportu o osłonięciu zastosowanie ekranu przeciwfiltracyjnego powoduje powstanie wzniosu zwierciadła wód podziemnych w stosunku do stanu występującego w 2015 r., w obszarze położonym na południe od uskoku południowego we wszystkich poziomach wodonośnych, pomimo prowadzonego odwadniania złoża. Największe prognozowane wzniosy zwierciadła wody występują dla poziomów wodonośnych trzeciorzędowych: Nd, Mw i Pw, osiągając maksymalną wielkość ponad 30 m w poziomie Mw. W poziomie trzeciorzędowym Ng wznios ten nie przekracza 6 m w roku 2020 i 3 m w roku 2044.

Wyniki modelowania hydrologicznego wskazują, iż po zastosowaniu środka minimalizującego jakim jest ekran przeciwfiltracyjny zwierciadło wód podziemnych będzie ulegało stopniowemu podwyższeniu. Organ II instancji analizując zarzuty skarżących przedstawiane zarówno na etapie I, jak i II instancji nie znalazł wystarczających dowodów wskazujących, iż model na którym oparto ocenę oddziaływania na środowisko zakłada błędne założenia, które mogłyby znacząco wpłynąć na rozstrzygnięcie sprawy. Organ na podstawie zebranej dokumentacji uznał, że zastosowanie działania minimalizujące oparte na przeprowadzonym modelowaniu są najlepszymi na moment wydawania decyzji rozwiązaniami. W związku z powyższym zarzuty dotyczące stwierdzeń wskazujących na nieskuteczność zaplanowanych działań minimalizujących na wody podziemne, zarówno w kontekście JCWPd, jak i ujęć wód organ II instancji uznał za bezzasadne. Jednak dopuszczając możliwość zmiany siły i rodzaju oddziaływań w trakcie eksploatacji inwestycji, organ I instancji nałożył warunki uwzględniające konieczność monitorowania przedsięwzięcia. Organ II instancji na podstawie dodatkowego materiału dowodowego przedstawionego w pismach wnioskodawcy dotyczących odpowiedzi na wezwanie GDOŚ z czerwca i grudnia 2021 r. oraz przedkładanych uzupełnień z czerwca 2022 r. uwzględnił część zarzutów społeczeństwa i doprecyzował warunek II.3 wskazujący na konieczność monitorowania skuteczności ekranu przeciwfiltracyjnego oraz sposobu postępowania w przypadku wykazania, iż nie spełnia on założonych w modelu hydrologicznym oczekiwań.

Odnosząc się do postulatu skarżących o nałożenie tzw. ponownej oceny oddziaływania na środowisko w zakresie ekranu przeciwfiltracyjnego (pkt 2.4 z listy zarzutów) wskazać należy, że, koncesja na wydobycie, stanowiąca w przedmiotowym przypadku decyzję następczą, nie została wskazana w katalogu decyzji poprzedzonych postępowaniem w ramach którego może zostać przeprowadzona ta ocena. Realizacja samego tylko ekranu wymaga uzyskania decyzji o zatwierdzeniu projektu budowlanego i udzieleniu pozwolenia na budowę, ale nie stanowi przedsięwzięcia mogącego znacząco oddziaływać na środowisko. Nawet jeśli istniała prawnie dopuszczalna możliwość przedstawienia w decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach stanowiska w sprawie konieczności przeprowadzenia ponownej oceny to, w ocenie GDOŚ, z uwagi na wystarczające do przeprowadzenia pierwotnej oceny informacje o przedsięwzięciu, nie zaistniałaby taka konieczność.

W zakresie uprawnień geologicznych kategorii IV lub V (por. uzasadnienie decyzji RDOŚ we Wrocławiu, str. 106) wskazać należy, że GDOŚ nie podziela argumentacji organu I instancji o obniżeniu wiarygodności dowodowej opracowań osób nielegitymujących się stosownymi uprawnieniami z zakresu hydrogeologii. W postępowaniu administracyjnym jako dowód należy dopuścić wszystko co może przyczynić się do wyjaśnienia sprawy a nie jest sprzeczne z prawem. Co ważne tak zaprezentowane stanowisko organu I instancji nie wpłynęło na sposób rozpatrzenia opinii [REDAKTION] i [REDAKTION] bowiem RDOŚ we Wrocławiu wyczerpująco je omówił na str. 107-109 swojej decyzji, a organ odwoławczy ponownie ocenił na zasadzie określonej w art. 7, 77 § 1 i 80 Kpa.

W toku postępowania złożone zostały uwagi wskazujące na zmianę wzorca spływu wód z terytorium Czech, który uwzględnia zwiększenie odpływu z poziomu Pw w kierunku KWB Turów. Skarżący wskazuje, że z tego względu konieczne jest uaktualnienie modelu hydrogeologicznego. Zgłaszane w toku postępowania I i II instancyjnego uwagi dotyczące wzorca spływu wód podważające przydatność modelu hydrogeologicznego organ II instancji uznał za bezzasadne. Modelowanie hydrogeologiczne jest pewnego rodzaju przewidywaniem sytuacji w czasie na podstawie aktualnych danych. Na potrzeby KWB Turów model oparto na roku 2015, przyjmując go jako moment wyjścia. W dniach 3-4 października 2019 r. przeprowadzone zostały konsultacje transgraniczne w formie spotkania ekspertów z Republiką Czeską w sprawie wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach przedsięwzięcia pn. „Kontynuacja eksploatacji węgla brunatnego Turów”. Przewodniczącym Czeskiej delegacji był Dyrektor Departamentu Oceny Oddziaływania na Środowisko i Prewencji Zintegrowanej Ministerstwa Środowiska RCz, Evžen Doležal. Zgodnie z podpisanym protokołem strony uzgodniły, że model hydrauliczny oparty na roku 2015 jest akceptowalny, a po roku monitorowania poziomu wód gruntowych od czasu budowy ekranu zostanie on zaktualizowany na podstawie aktualnych danych dotyczących poziomu zwierciadła wód gruntowych, przepływu wód powierzchniowych, infiltracji, poborów wód, odwodnienia. Problem ten był poruszony przez zespół ekspertów, a wypracowane rozwiązanie zostało wprowadzone do decyzji RDOŚ we Wrocławiu w treści warunku III.5. W związku z powyższym organ II instancji nie podziela zdania skarżącego, jednak z uwagi na zasadę przezorności zdecydował się rozbudować warunek dotyczący monitoringu skuteczności ekranu przeciwfiltracyjnego o możliwość zwiększenia jego wysokości, również do poziomu Pw, o ile

wyniki piezometrów zlokalizowanych po jego pn. i pd. stronie wskażą brak jego skuteczności w pierwotnie założonej formie. Odpowiadając na uwagi skarżących m.in Gmina Gródek nad Nysą (pismo z dnia 2 sierpnia 2022 r.) organ II instancji wskazał dodatkowe działania minimalizujące mające na celu poprawę skuteczności ekranu, w przypadku braku jego spodziewanej skuteczności. Skarżący wskazuje dodatkowo, że z uwagi na zasadę przezorności należy zaprzestać wydobywania do czasu aż nie zostanie ukończony nowy model hydrogeologiczny, uzupełniony o funkcjonujący ekran przeciwfiltracyjny. Organ II instancji wyjaśnia, że zaprzestanie wydobywania wiąże się z koniecznością dalszego odwadniania odkrywki, co sprawi, że zaproponowany środek zaradczy należy uznać za bezzasadny.

Greenpeace Česká republika, pismem z dnia 16 marca 2022 r., zarzuca, że przedsięwzięcie w sposób wyłączny wpływa na nieosiągnięcie celów środowiskowych JCWPd14200 na terytorium Republiki Czeskiej. Przeprowadzana w toku postępowania analiza zarówno przez organ I jak i II instancji wykazuje, że eksploatacja złoża może w sposób skumulowany wpływać na obniżenie zwierciadła wód w JCWPd 14200. Świadczą o tym m.in. wyniki modelowania, wskazujące na fakt, że po zakończeniu realizacji ekranu przeciwfiltracyjnego lej depresji w okolicy ujęcia Uhelná nadal będzie widoczny. Zatem zarzut dotyczący wyłączności wpływu na nieosiągnięcie celów jest bezpodstawny. Zgodnie z opinią skarżących, negatywny wpływ inwestycji na możliwość osiągnięcia celów środowiskowych jest sprzeczny z Ramową Dyrektywą Wodną (RDW) przez co konieczna jest odmowa zgody na realizację przedsięwzięcia. Organ II instancji wyjaśnia, że z zapisów dyrektywy wynika, że w pewnych warunkach specyficznych mogą zaistnieć powody dla wyłączenia z wymogu zapobiegania dalszemu pogarszaniu się lub osiągnięcia dobrego stanu, jeżeli niepowodzenie jest rezultatem zaistniałych nieprzewidzianych lub wyjątkowych okoliczności, szczególnie na skutek powodzi lub susz lub też, z powodu nadrzędnego interesu publicznego, na skutek nowych zmian charakterystyki fizycznej części wód powierzchniowych lub ograniczeń poziomu części wód podziemnych, przy założeniu, że podjęte zostały wszelkie możliwe działania dla ograniczenia negatywnych oddziaływań na stan części wód. W przypadku analizowanej inwestycji zaistniała przesłanka dotycząca nadrzędnego interesu publicznego, co zostało wyjaśnione na etapie postępowania oraz poszerzone o analizę wykonaną przez organ II instancji w uzasadnieniu decyzji. Należy zatem uznać, że inwestycja spełniając wymogi ustawodawstwa polskiego, do którego zostały transponowane zapisy RDW, spełnia również jej ustalenia i organ nie ma podstaw do odmowy wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach. Dodatkowo, skarżący wskazuje, że najnowsze wyniki pomiaru wód podziemnych wykonane przez Czeską Służbę Geologiczną wykazują, że poziom wód trzeciorzędowych w Obniżeniu Hradka nadal spada. Z przedstawionej dokumentacji wynika, że zaprzestania obniżenia poziomu wód należy spodziewać się po zakończeniu realizacji ekranu. Do tego czasu zrozumiałym jest, że dalsze obniżenie zwierciadła wód może być widoczne. Skarżący podnosi również, że ekran przeciwfiltracyjny będzie nieskuteczny z uwagi na zmianę trendów przepływów wód i z poziomu międzywęglowego na podwęglowy. GDOŚ wyjaśnia, że zarówno na etapie realizacji, jak i eksploatacji ekranu przeciwfiltracyjnego jest on stale monitorowany. Na podstawie prowadzonego monitoringu na bieżąco podejmowane są odpowiednie działania mające na celu jego uszczelnienie i doprowadzenie do parametrów wyjściowych wskazanych w sentencji decyzji RDOŚ we

Wrocławiu. Z uwagi na zasadę przezroczności organ II instancji przychyłając się do uwag skarżących poszerzył zakres monitoringu o poziom podwęglowy. Skarżący dodatkowo podnoszą brak skuteczności ekranu jako zaproponowanego środka minimalizującego. Organ II instancji po przeanalizowaniu całości akt sprawy nie ma podstaw do uznania uwagi za słuszną, co zostało wyjaśnione przy analizie skuteczności ekranu przeciwfiltracyjnego.

Dalej skarżący, pismem z dnia 2 sierpnia 2022 r., wskazuje, że zaplanowany ekran przeciwfiltracyjny służy ochronie wyłącznie jednej z warstw wodonośnych, niesłużącej do zaopatrzenia ludności w wodę, podczas gdy dochodzi do przecieku wód przez pozostałe warstwy. Jak wskazano w analizie GDOŚ dotyczącej oddziaływania na JCWPd CZ14200 utrata wody w warstwach wodonośnych czwartorzędowych jest oddziaływaniem skumulowanym kilku czynników, a jednym z nich jest odwadnianie poziomów głębokich, w miejscach gdzie brak jest izolacji II poziomem węgla. Jak wykazano w raporcie ooś w rozdziale 7.6.2 Oddziaływanie na JCWPd na terytorium Republiki Czeskiej, wpływ eksploatacji złoża na czwartorzędowe poziomy wodonośne na terenie Czech może występować wyłącznie w wyniku przesiąkania wód z czwartorzędu do głębszych warstw trzeciorzędowych. W raporcie ooś (str. 602) wyjaśniono, że potencjalną możliwością wyeliminowania leja depresji w utworach czwartorzędowych jest ograniczenie leja depresji w poziomie wodonośnym międzywęglowym. Nie ma jednocześnie możliwości zlikwidowania studni odwadniających zlokalizowanych w tym poziomie po południowej stronie uskoku południowego. Stwarzałoby to zagrożenie dla istniejących tam skarp odkrywk. Jedyną możliwością jest ograniczenie dopływu do studni od strony południowej. Można to osiągnąć budując ekran przeciwfiltracyjny na drodze strumienia wód podziemnych zasilającego studnie odwadniające. Skuteczność realizowanego ekranu jest na bieżąco monitorowana i jak wynika z pisma wnioskodawcy z 30 sierpnia 2021 r. obecnie realizowane są prace badawcze określające szczelność już wykonanego ekranu. Badane są parametry filtracyjne górotworu w strefie wykonanych iniekcji oraz wykonywane są analizy hydrodynamiczne określające dynamikę zmian warunków hydrogeologicznych. Działania te mają doprowadzić do uzyskania nałożonych w decyzji parametrów ekranu przeciwfiltracyjnego.

Wyniki modelowania zakładają skuteczność takiego rozwiązania, wskazując na prognozowany wznios zwierciadła wód w okolicy miejscowości Uhelná. Wpływ zastosowanych środków zostanie zweryfikowany poprzez monitoring skuteczności ekranu (zreformowany warunek II.3 decyzji GDOŚ) oraz konieczność aktualizacji modelu hydrologicznego po realizacji środka minimalizującego (warunek III.5 decyzji RDOŚ we Wrocławiu). Dodatkowo skarżący wskazują (m.in. Gmina Gródek nad Nysą w Republice Czeskiej, pismo z dnia 2 sierpnia 2022 r.), że celem budowy ekranu przeciwfiltracyjnego nie jest zapobieżenie spływowi wód podziemnych z terytorium Czech, a zminimalizowanie dopływu wód do kopalni, co umożliwi i ułatwi wydobycie węgla. Stwierdzenie to nie znajduje odzwierciedlenia w przedstawionej przez wnioskodawcę dokumentacji. Jak wynika z raportu ooś (str. 603) podstawowym kryterium oceny skuteczności ekranu był brak przyrostu depresji wywołanej docelową eksploatacją złoża Turów w czwartorzędowym poziomie wodonośnym, w stosunku do zwierciadła wody pomierzonego w roku 2015. Zwierciadło to było wynikiem superpozycji odwadniania KWB Turów i poboru wody przez ujęcie Uhelná w ilości 572 m³/d. Pismem z dnia 2 sierpnia 2022 r. Fundacja Greenpeace

Ceska republika wskazuje, że sieć monitoringowa w okolicy ujęcia Uhelná jest niewystarczająca, jednak nie popiera tego żadnymi dowodami. Nie wskazuje również jakie może mieć to przełożenie na rozstrzygnięcie sprawy, wobec czego nie można uznać zarzutu za skuteczny.

W toku postępowania przed organami I i II instancji pojawiały się zarzuty dotyczące doboru właściwej technologii realizacji ekranu przeciwfiltracyjnego, sposobu weryfikacji osiągniętej przewodności hydraulicznej i jej utrzymania, utrzymania stabilności konstrukcji ekranu Organ II instancji wskazuje, że aspekty te zostały już wyjaśnione w raporcie oos (str. 603) i w decyzji RDOŚ we Wrocławiu (str. 105), tłumacząc, że skuteczność ekranu zależy od osiągnięcia jego konkretnych parametrów. Jak wyjaśniono w odpowiedzi na wezwanie GDOŚ z czerwca 2021 r. ekran wykonywany jest metodą otworowej niskociśnieniowej iniekcji stabilnego spoiwa, będącego roztworem hydroizolacyjnym bazującym na ultra drobnych modyfikowanych łąch. Zastosowana technologia zapobiega powstawaniu spękań w obrębie tworzonego ekranu, w przypadku zaistnienia naprężeń i deformacji uszczelnianego górotworu. Zgodnie z zapisami decyzji środowiskowej prowadzony jest stały monitoring skuteczności działania ekranu. Wstępne wyniki badań wskazują na potrzebę doszczelnienia już wykonanego ekranu oraz konieczność jego rozbudowy, w tym również doszczelnienia w strefach uskokowych, szczególnie w rejonie południowo-wschodnim ekranu. Uznano, że bieżący monitoring na etapie budowy jest najlepszym sposobem określania jego skuteczności. Dla tego celu zrealizowano 6 piezometrów: 2 przed ekranem, 4 za ekranem oraz dodatkowo 9 piezometrów istniejących mogących wspierać monitorowanie jego skuteczności. Zdaniem organu II instancji taka sieć piezometrów jest wystarczająca do sprawnego i skutecznego realizowania tego zadania. Obecnie opracowywany jest sposób i zakres wykonania dodatkowych prac: Parametry rozbudowy ekranu zostaną uszczegółowione po wykonaniu, w linii ekranu, otworów pozwalających na lepsze rozpoznanie budowy geologicznej. Z uwagi na fakt, że pierwotne parametry ekranu zostały opracowane na podstawie modelu, nie na podstawie wykonanych konkretnych pomiarów geologicznych (których dokonuje się na bieżąco podczas budowy przesłony), w decyzji RDOŚ we Wrocławiu określono wyłącznie jego minimalne parametry uwzględniając możliwość, że jego długość i wysokość mogą się zmienić w trakcie realizacji prac. W związku z powyższym zarzut dotyczący braku możliwości zapoznania się z przewidywanymi konsekwencjami oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko jest bezzasadny. Zapewnienie skuteczności ekranu jest elementem ciągłym trwającej realizacji tego środka minimalizującego i będzie trwało aż do zakończenia jego budowy. Dodatkowo, z uwagi na zasadę przezorności wprowadzono stały monitoring jego szczelności i skuteczności po zakończeniu jego realizacji, a otrzymane wyniki będą raportowane stronie czeskiej zgodnie z zapisami zreformowanego warunku II.3 decyzji GDOŚ. Dzięki takiemu rozwiązaniu barierę będzie można modyfikować w zależności od aktualnych warunków przepływu wód, a co za tym idzie również zmian klimatu, które mogą modelować parametry przepływu. Należy w tym miejscu podkreślić, że jak wynika z odpowiedzi inwestora na wezwanie GDOŚ z czerwca 2021 r., udanym przykładem zastosowania takiego sposobu ograniczania oddziaływania kopalni na wody podziemne jest ekran w poziomie czwartorzędowym wzdłuż Nysy Łużyckiej, wybudowany dla ograniczenia dopływów z tej rzeki do KWB Turów oraz dla zmniejszenia oddziaływania odwadniania Kopalni na teren Republiki Federalnej Niemiec.

Pismem z dnia 2 sierpnia 2022 r. Greenpeace Česká republika wskazuje, że organ odwoławczy winien uwzględnić zmianę okoliczności faktycznych i prawnych dokonanych po wydaniu przez organ I instancji decyzji, tj. wyniki monitoringu stanu wód czeskich dowodzące nieskuteczności ekranu przeciwfiltracyjnego. Zgodnie z pismem z dnia 11 stycznia 2021 r. PGE GiEK S.A. Oddział Kopalni Węgla Brunatnego Turów za pomocą GDOŚ przekazał stronie czeskiej wyniki monitoringu poziomu wód podziemnych ze wspólnej polsko- czeskiej sieci pomiarowej wykonane w 2020 r. Dodatkowo, pismem z dnia 28 stycznia 2021 r. inwestor przekazał stronie czeskiej informacje charakteryzujące położenie piezometrów wykonanych w celu monitorowania skuteczności ekranu przeciwfiltracyjnego oraz opomiarowany poziom zwierciadła wody wraz z datą wykonanego pomiaru. Również w odpowiedzi na wezwanie GDOŚ z czerwca 2021 r. wyjaśnione zostało, iż trwają prace mające na celu uszczelnienie ekranu głównie w pd-wsch jego części. W związku z powyższym uwaga dotycząca nieskuteczności ekranu filtrującego jest bezzasadna, gdyż ekran jest wciąż w trakcie budowy, a jego skuteczność jest stale monitorowana i planowane są odpowiednie prace uszczelniające.

W toku postępowania zostały zgłoszone uwagi (m.in. Gródek nad Nysą z dnia 2 sierpnia 2022 r.) dotyczące konieczności udowodnienia, że brak możliwości zatrzymania odpływu wód ze strony czeskiej do wyrobiska nawet po napełnieniu zbiornika nie będzie mieć wpływu na dalsze pogarszanie się warunków czerpania wody ze źródeł po czeskiej stronie granicy. Pismem z dnia 28 lutego 2022 r. wnioskodawca wyjaśnił, że po zalaniu zbiornika zostanie zachowany na południowym obrzeżu kopalni resztkowy lej depresji, co ma miejsce również w innych zalanych wodą wyrobiskach pokopalnianych. Będzie się z tym wiązał również fakt dopływu wód podziemnych ok. $0,1 \text{ m}^3/\text{s}$ do już zatopionego wyrobiska. Pomimo tego szacuje się, że zwierciadło wód podniesie się i ustabilizuje w poziomie czwartorzędowym o około 1 m powyżej stanu przewidzianego w modelu hydrogeologicznym z ekranem przeciwfiltracyjnym. Jednak jak wskazuje wnioskodawca, na obecnym etapie są to przewidywania, a dokładne informacje o faktycznym poziomie dopływu i zasięgu resztkowego leja depresji zostaną ustalone w ramach oceny oddziaływania na środowisko przedsięwzięcia, jakim będzie zalewanie zbiornika powyrobiskowego. W związku z powyższym należy uznać, że powyższa uwaga nie dotyczy niniejszego postępowania.

Ocena oddziaływania na JCWPd została oparta na wynikach modelowania numerycznego. Analizując całość akt sprawy, w tym zarzuty i ekspertyzy przedkładane przez strony postępowania, organ II instancji nie znalazł dowodów mogących świadczyć o tym, że modelowanie wykonane na potrzeby analizowanego przedsięwzięcia było obarczone wykluczającymi jego funkcjonalność błędami. Modelowanie numeryczne daje dużo dokładniejsze i bliższe rzeczywistości wyniki niż obliczenia empiryczne. Założenia metody empirycznej są często subiektywne i niejednokrotnie bardzo zgeneralizowane, a wyniki obliczeń trudno jest zweryfikować. Dane zastosowane w modelu są między innymi efektem współpracy międzynarodowych grup roboczych. Działającej na podstawie umowy polsko-niemieckiej grupy W-1 ds. Hydrologii i Hydrogeologii Wód Granicznych, oraz umowy polsko-czeskiej Grupa HyP – ds. hydrologii i osłony powodziowej. W ramach działań tych grup poruszana jest tematyka oddziaływania KWB Turów na wody podziemne. Należy podkreślić, że zaproponowane przez stronę polską działania minimalizujące

oparte na zastosowanym modelu hydrogeologicznym zostały uznane przez strony narażone, po konsultacji z ekspertami z grup od lat pracujących nad problematyką wskazanego zagadnienia. Z tego względu organ II instancji uznaje, że składane na etapie całości postępowania I i II instancyjnego uwagi i wnioski stron dotyczące błędów modelu, prowadzące do braku możliwości jego zastosowania dla przedmiotowej sprawy, za bezzasadne.

Oddziaływanie przedsięwzięcia na wody powierzchniowe, w tym na jednolite części wód powierzchniowych (JCWP) oraz wyznaczone dla nich cele środowiskowe.

W toku postępowania przed organami I i II instancji zostało złożonych wiele uwag dotyczących niewystarczającej lub błędnej oceny oddziaływania przedsięwzięcia na wody powierzchniowe, a co za tym idzie do błędnej analizy wpływu realizacji przedsięwzięcia na cele środowiskowe JCWP. Z uwagi na liczne przedstawione w tym względzie ekspertyzy oraz specjalistyczne opinie organ II instancji dokonał ponownej analizy całości akt sprawy, uzupełnionych względem materiału dowodowego, na którym opierał się organ I instancji.

Potencjalnymi oddziaływaniami na wody powierzchniowe ocenianego przedsięwzięcia jest odwodnienie wgłębne i powierzchniowe odkrywki oraz odprowadzanie ścieków bytowych do cieków. Jak wynika z dokumentacji przedstawionej przez wnioskodawcę oraz analizy przeprowadzonej przez organy środowiskowe na potrzeby przedmiotowego przedsięwzięcia, odwodnienie wgłębne trzeciorzędowych poziomów wodonośnych oraz zwałowiska wewnętrznego nie ma znaczących oddziaływań na wody powierzchniowe, będące w obszarze potencjalnych oddziaływań z uwagi na brak kontaktów hydraulicznych pomiędzy tymi poziomami.

W związku z powyższym JCWP, dla których jedynym zidentyfikowanym oddziaływaniem kopalni jest zasięg leja depresji w poziomach trzeciorzędowych zostaną wyłączone z dalszej analizy wpływu na wody powierzchniowe oraz osiągnięcie celów środowiskowych. Dotyczy to polskoniemieckiej części wód: Nysa Łużycka od Pfaffenbach Hartau do Mandau (PLRW60008174139), której odpowiada Lausitzer Neisse-3 (DE_RW_DESN_674-3). Brak oddziaływania kopalni znajduje potwierdzenie w PGW Odry, gdzie uzasadnieniem przyznanego odstępstwa z art. 4 ust. 4 Ramowej Dyrektywy Wodnej (RDW) jest brak możliwości technicznych osiągnięcia celów środowiskowych w wyznaczonym terminie. JCWP Nysa Łużycka od Pfaffenbach Hartau do Mandau jest silnie zmienioną częścią wód, której stan ogólny jest zły z uwagi na umiarkowany potencjał ekologiczny oraz stan chemiczny poniżej stanu dobrego. W zlewni zidentyfikowano presję hydromorfologiczną, niską emisję oraz nierozpoznaną presję. Wdrożenie skutecznych i efektywnych działań naprawczych wymaga szczegółowego rozpoznania wpływu zidentyfikowanej presji i możliwości jej redukcji. Rozpoznanie przyczyn nieosiągnięcia dobrego stanu zapewni realizacja działań na poziomie krajowym: utworzenie krajowej bazy danych o zmianach hydromorfologicznych, przeprowadzenie pogłębionej analizy presji pod kątem zmian hydromorfologicznych, opracowanie dobrych praktyk w zakresie robót hydrotechnicznych i prac utrzymaniowych wraz z ustaleniem zasad ich wdrażania oraz opracowanie krajowego programu renaturalizacji wód powierzchniowych. W programie działań zaplanowano działanie: weryfikacja programu ochrony środowiska dla gminy, mające na celu szczegółowe rozpoznanie i w rezultacie ograniczenie presji tak, aby możliwe było osiągnięcie wskaźników zgodnych z wartościami dla dobrego stanu. W bieżącym cyklu planistycznym dokonano także rozpoznania potrzeb w zakresie

przywrócenia ciągłości morfologicznej w kontekście dobrego stanu ekologicznego JCWP. W programie działań zaplanowano działanie „wariantowa analiza sposobu udroźnienia budowli piętrzących na cieku Nysa Łużycka wraz ze wskazaniem wariantu do realizacji oraz opracowaniem dokumentacji projektowej” obejmujące szczegółową analizę lokalnych uwarunkowań, mającą na celu dobór optymalnych rozwiązań technicznych. Wdrożenie konkretnych działań naprawczych będzie możliwe dopiero po przeprowadzeniu wyżej wymienionych analiz. Termin osiągnięcia celów środowiskowych wskazano na rok 2027. W projekcie IIaPGW również nie zidentyfikowano górnictwa, jako presji mającej wpływ na jakość wód. W dokumencie Analiza znaczących oddziaływań antropogenicznych wraz z oceną ich wpływu na stan wód oraz ryzykiem nieosiągnięcia celów środowiskowych wykonanej w 2020 r. na potrzeby II aPGW, dalej Analiza presji, zidentyfikowane zostały: nawożenie, ścieki przemysłowe i komunalne oraz depozycja atmosferyczna, rozwój obszarów zurbanizowanych oraz presja hydromorfologiczna. Z uwagi na brak planowanej ingerencji w koryto cieku nie przewiduje się wpływu przedsięwzięcia na cele środowiskowe związane z zapewnieniem ciągłości morfologicznej rzeki Nysy Łużyckiej.

Na obszarze zlewni polsko-czeskiej części wód: Witka=Smeda od Rasnice do zbiornika Niedów (PLRW60008174239) znajduje się obszar źródliskowy lewostronnych dopływów Witki. Z uwagi na fakt, że zwałowisko zewnętrzne nie wchodzi w zakres przedmiotowego przedsięwzięcia, realizacja przedmiotowego przedsięwzięcia nie będzie generować nowych oddziaływań na JCWP. Już od wielu lat wydobyty nadkład deponowany jest w KWB Turów na zwałowisku wewnętrznym. Brak oddziaływania kopalni znajduje potwierdzenie w PGW Odry gdzie na podstawie odstępstwa z art. 4 ust. 4 przesunięto termin osiągnięcia celów środowiskowych do 2027 r. Omawiana JCWP jest naturalną częścią wód, ma zły stan ogólny, wynikający z umiarkowanego stanu ekologicznego i stanu chemicznego poniżej stanu dobrego. W zlewni JCWP występuje presja niska emisja i nierozpoznana presja, które mogą być przyczyną występujących przekroczeń wskaźników jakości. Konieczne jest dokonanie szczegółowego rozpoznania przyczyn w celu prawidłowego zaplanowania działań naprawczych. Rozpoznanie przyczyn nieosiągnięcia dobrego stanu zapewni realizacja działań na poziomie krajowym: utworzenie krajowej bazy danych o zmianach hydromorfologicznych, przeprowadzenie pogłębionej analizy presji pod kątem zmian hydromorfologicznych, opracowanie dobrych praktyk w zakresie robót hydrotechnicznych i prac utrzymaniowych. W programie działań zaplanowano także działanie: weryfikacja programu ochrony środowiska dla gminy, mające na celu szczegółowe rozpoznanie i w rezultacie ograniczenie tej presji (niska emisja) tak, aby możliwe było osiągnięcie wskaźników zgodnych z wartościami dla dobrego stanu, a także okres niezbędny aby wdrożone działania przyniosły wymierne efekty, dobry stan będzie mógł być osiągnięty do roku 2027. W projekcie IIaPGW również nie zidentyfikowano górnictwa, jako presji mającej wpływ na jakość wód. W Analizie presji zidentyfikowane zostały: obiekty gospodarki wodnej (zbiorniki, stawy rybne); rozwój obszarów zurbanizowanych: transport, turystyka, odpływ miejski oraz presje nieznane (substancje zakazane).

Dopływ z wyrobiska Turossów (PLRW60000174156) jest sztuczną częścią wód, powstałą celem odprowadzania wody z wyrobiska. Dopływ ten prowadzi okazjonalnie wody nadmiarowe z pompowni T-6 kopalni oraz wody opadowe ze zreakultuowanych części skarp odkrywki. Z

przedstawionych w dokumentacji danych i analiz nie ma podstaw uznać, że inwestycja będzie mieć wpływ na stan tej jednolitej części wód.

Jak wynika z dokumentacji, wody powierzchniowe (pochodzące z opadów atmosferycznych, wypływające ze ścian wyrobiska oraz ze studni drenażowych) są tłoczone do mechaniczno-chemicznych oczyszczalni i po oczyszczeniu odprowadzane do odbiorników powierzchniowych: Biedzychówki, Jaśnicy (Śladu) oraz Nysy Łużyckiej. Wody nadmiarowe (po gwałtownych opadach lub roztopach) są odprowadzane bezpośrednio do Nysy Łużyckiej i Miedzianki. Odwadnianie powierzchniowe jest związane z emisją do wód substancji w tym: zawiesiny ogólnej, siarczanów i chlorków. Zanim do nich trafią zostają oczyszczane w oczyszczalniach wód kopalnianych lub zbiornikach-osadnikach. Wyjątkiem od tej reguły jest część wód podziemnych pochodzących z odwadniania studziennego, która nie wymaga oczyszczania i jako wody czyste jest odprowadzana bezpośrednio do cieków powierzchniowych. Ścieki bytowe po oczyszczeniu odprowadzane są do rzeki Miedzianki. Gospodarka wodno-ściekowa wraz z lokalizacjami zrzutów oraz ich parametrami wynikającymi w uzyskanych pozwoleniach została przedstawiona w raporcie o oś w rozdziale 2.6.1.

W raporcie w rozdziale 4.6.3 przedstawiono wyniki badań jakości wód z różnych punktów monitoringu polskiego (PMŚ oraz uzupełniony o monitoring przeprowadzony przez Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej) i niemieckiego (zasoby Saksońskiego Ministerstwa Środowiska i Rolnictwa). Na etapie postępowania odwoławczego zostały przedstawione uwagi podnoszące kwestię braku odniesienia się do nowego parametru charakteryzującego zasolenie, jakim od 1 stycznia 2022 r. jest przewodność elektrolityczna właściwa w 20°C. Brak tych analiz w raporcie o oś nie jest błędem z uwagi na aktualny na moment wszczęcia postępowania stan prawny. Analizy przedstawione w raporcie oparte są na chlorkach i siarczanach, jako wskaźnikach charakteryzujących zasolenie. Ocena ta jest zgodna z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 21 lipca 2016 r. w sprawie sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych oraz środowiskowych norm jakości dla substancji priorytetowych (Dz. U. z 2016 r. poz. 1187), tj. stanem prawnym obowiązującym na dzień skutecznego wszczęcia postępowania o wydanie decyzji środowiskowej. Jednak z uwagi na fakt, że na etapie postępowania II instancyjnego, tj. od 1 stycznia 2022 r. rozporządzeniem Ministra Gospodarki i Żeglugi Śródlądowej z dnia 11 października 2019 r. w sprawie klasyfikacji stanu ekologicznego, potencjału ekologicznego i stanu chemicznego oraz sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych, a także środowiskowych norm jakości dla substancji priorytetowych (Dz. U. z 2019 r. poz. 2149) uchylonym dnia 23 maja 2019 r. (Dz. U. z 2019 r. poz. 2170, art. 1 pkt 8, art. 15 ust. 1), a następnie obowiązującym obecnie rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z dnia 25 czerwca 2021 r. w sprawie klasyfikacji stanu ekologicznego, potencjału ekologicznego i stanu chemicznego oraz sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych, a także środowiskowych norm jakości dla substancji priorytetowych (Dz. U. z 2021 r. poz. 1475), dalej rozporządzenie klasyfikacyjne, jako jedyny parametr opisujący zasolenie została wprowadzona przewodność elektrolityczna właściwa w 20°C. W związku z powyższym GDOŚ wezwał wnioskodawcę (10 czerwca 2021 r.) do uzupełnienia analizy oddziaływania kopalni na wody powierzchniowe oraz Jednolite Części Wód w oparciu o najnowsze dane środowiskowe. W przedstawionych wyjaśnieniach oraz w późniejszych uzupełnieniach materiału dowodowego przedstawionych 15 czerwca 2022 r. została przedstawiona

analiza na przewodność elektrolityczną, która wykazała zbieżność z analizami przeprowadzonymi na podstawie chlorków i siarczanów. W związku z powyższym wszystkie wątpliwości zgłaszane przez strony w toku postępowania związane z nieaktualnością danych monitoringowych, brakiem uwzględnienia parametrów wynikających z najnowszego rozporządzenia klasyfikacyjnego zostały uwzględnione i uzupełnione. Skarżący wskazują, że zgodnie z wynikami monitoringu GIOŚ w wyniku zmiany wartości granicznych parametrów zasolenia oraz typologii cieków, Nysa Łużycka od Mandau do Miedzianki (punkt pomiarowo-kontrolny Nysa Łużycka - powyżej ujścia Miedzianki) nie przekraczała obowiązującej do 31 grudnia 2021 r. wartości granicznej dla wód klasy II dla cieków typu 8, ale przekraczała obowiązującą od 1 stycznia 2022 r. wartość graniczną dla wód klasy II dla cieków typu RW_krz. Organ II instancji wyjaśnia, że przewodność elektrolityczna właściwa w 20°C została przeanalizowana jako parametr charakteryzujący zasolenie. GDOŚ wskazuje jednak, że bazowanie na parametrach przewodności elektrolitycznej i ich wartościach granicznych wynikających z typologii cieków określonej w projekcie II aPGW, nie jest miarodajne, z uwagi na fakt, że obowiązującym dokumentem jest PGW Odry, w którym wskazana JCWP jest ciekami typu 8, tj. mała rzeka wyżynna krzemianowa – zachodnia, a nie RW_krz - Potok lub mała rzeka wyżynna na podłożu krzemianowym, dla którego obowiązują inne wartości z rozporządzenia. Do czasu przyjęcia IIaPGW obowiązującą typologią JCWP jest ta wskazana w obowiązującym PGW Odry.

Ocena oddziaływania przedsięwzięcia na JCWP oraz jakość wód powierzchniowych poddanych presji analizowanego przedsięwzięcia dokonano na podstawie wyników badań PMS z lat 2015-2016 oraz niemieckich punktów pomiarowo kontrolnych (raport ooś) uaktualnionych o wyniki z lat 2014-2019 (odpowiedź na wezwanie GDOŚ z czerwca 2021 r.). Badania PMS dla obu czasookresów mierzone były w 6 punktach pomiarowo kontrolnych, dalej ppk. Miedzianka - punkt graniczny, punkt zlokalizowany powyżej jakichkolwiek oddziaływań przedsięwzięcia; Miedzianka - ujście do Nysy Łużyckiej, punkt zlokalizowany poniżej wszystkich oddziaływań przedsięwzięcia na wody Miedzianki; Nysa Łużycka - trójpunkt graniczny, punkt powyżej jakichkolwiek oddziaływań przedsięwzięcia; Nysa Łużycka - powyżej ujścia Miedzianki, obejmujący częściowe oddziaływanie pochodzące z kopalni poprzez Biedrzychówkę, rów R1 (zrzuty awaryjne kilka razy w roku) oraz z grupy 5 studni - wody podziemne, czyste; Nysa Łużycka - przejście graniczne Radomierzyce – Hagenwerde, punkt zlokalizowany poniżej wszystkich oddziaływań przedsięwzięcia na wody Nysy Łużyckiej, łącznie z wpływem Miedzianki, Nysa Łużycka - Pieńsk/Deschka, leżący poniżej aglomeracji Zgorzelec/Goerlitz, który w analizie wykorzystano do oceny trendu zmian jakości wody z biegiem rzeki oraz do analizy zasięgu oddziaływania przedsięwzięcia. Analizując wpływ zrzutów wód kopalnianych na jakość wód Nysy Łużyckiej można zauważyć, że ilość chlorków, siarczanów oraz zawiesiny ogólnej (zanieczyszczeń typowych dla wód kopalnianych) w wodach Nysy Łużyckiej jest wysoka już na trójpunkcie granicznym, czyli powyżej jakichkolwiek oddziaływań kopalni. Z prowadzonych pomiarów dla obu cykli badawczych wynika, że głównym powodem złego stanu wód już od granicy państwa są wskaźniki chemiczne: benzo(g,h,i)perylen, indeno(1,2,3-cd)piren, związki tributyllocyny, rtęć, wielopierścieniowe węglowodory aromatyczne, fluoranteny, oraz zanieczyszczenia specyficzne jak: PCB, dibutyllocyna, diflufenikan. Są one charakterystyczne dla przemysłu ciężkiego. Wyniki PMS z 2014-2019 r. wskazują, że przekroczenia

niektórych wskaźników specyficznych dla wód pokopalnianych czyli zawiesiny i chlorków występują już powyżej wszelkich oddziaływań wynikających z działalności kopalni. Organ I instancji wskazał, że na podstawie danych monitoringowych 2010-2015 r. JCWP Nysa Łużycka od Mandau do Miedzianki przekroczenia wskaźników jakości, ze względu na ich rodzaj nie mogą być powiązane z działalnością kopalni. Jednak poszerzona analiza o dane monitoringowe 2014-2019 wskazuje, że na przestrzeni lat ta JCWP wykazuje wzrost wartości parametrów specyficznych dla wód kopalnianych, co dodatkowo zostało potwierdzone wynikami własnych badań realizowanych przez kopalnię oraz zauważone przez strony postępowania, m.in. w opinii [REDACTED] i [REDACTED] dotyczącej wpływu na stan Nysy Łużyckiej i Miedzianki.

Organ II instancji analizując dane monitoringowe dla dwóch kolejnych cykli planistycznych Planów Gospodarowania Wodami, czyli wyniki PMS 2010-2015 dla obowiązujących PGW Odry i wyniki z lat 2014-2019, na których opiera się II aktualizacja PGW zauważa, że w latach 2010-2015 w stosunku do lat 2014-2019 wody Nysy Łużyckiej charakteryzują się następującymi klasami wskaźników specyficznych dla wód kopalnianych (w nawiasie rok pomiaru): powyżej oddziaływań kopalni, tj. Nysa Łużycka od Pfaffenbach Hartau do Mandau: zawiesina – 2 (2015)/>2 (2019), przewodność- 1 (2015)/1 (2019), siarczany- 1 (2014)/ 2 (2019), chlorki- 1 (2014)/ >2 (2019); na wysokości Kopalni i zrzutów z oczyszczalni (bez Miedzianki) tj. Nysa Łużycka od Mandau do Miedzianki: zawiesina- bd/2 (2018), przewodność- 1 (2014)/2 (2018), siarczany- bd/ 2 (2018), chlorki- bd/ >2 (2018); całość oddziaływań łącznie z Miedzianką tj. Nysa Łużycka od Miedzianki do Pliessnitz: zawiesina- 1 (2015)/2 (2019), przewodność- 1 (2015)/1 (2019), siarczany- 1 (2015)/2 (2019), chlorki- 1 (2015)/2 (2019). Wyniki te pokazują pogorszenie jakości wód w czasie. Spostrzeżenie to nie dotyczy wyłącznie JCWP poddanych oddziaływaniu kopalni, ale również powyżej. Oznacza to, że presje panujące w zlewni Nysa Łużycka od Pfaffenbach Hartau do Mandau będą miały wpływ na dalszy odcinek Nysy Łużyckiej. Potwierdza to Analiza presji wykonana w 2020 r. Zgodnie z jej wynikami na zasolenie JCWP Nysa Łużycka od Mandau do Miedzianki ma wpływ skumulowana presja z dopływów cieków oraz z JCWP PLRW60008174139 oraz PLRW60000174156. Wyniki pomiarów jakości wód w Nysie Łużyckiej przedstawione pismem z dnia 30 sierpnia 2020 r. wykonane przez kopalnię w 2020 r. powyżej (km rzeki 194+450) i poniżej (km rzeki 194+200) ujścia Biedrzychówki prowadzącej wody z oczyszczalni wykazują, że średnioroczne stężenia sumy jonów chlorkowych i siarczanowych powyżej zrzutu (91,6 mg/l w 2020 r.) nie przekraczają wód dla klasy 2 (granica 120,5 mg/l) natomiast poniżej dopływu już przekraczają (135,7 mg/l w 2020 r.). Wyników z 2019 r. nie wzięto pod uwagę ze względu na brak pełnego roku pomiarowego. Zgodnie z powyższym nie można wykluczyć, iż inwestycja w sposób skumulowany będzie zagrażać osiągnięciu celów środowiskowych JCWP Nysa Łużycka od Mandau do Miedzianki PLRW60008174159. W przypadku Nysa Łużycka od Miedzianki do Pliessnitz PLRW60001017431 organ II instancji nie przewiduje wpływu na osiągnięcie celów środowiskowych JCWP. Wyniki PMS uzyskane w okresie 2014-2019 dla substancji charakterystycznych dla wód kopalnianych nie wykazują przekroczeń. Dodatkowo, wyniki uzyskane w ramach pomiarów PMS za 2021 r. wykazują utrzymanie zmierzonych w 2019 r. klas parametrów jakości wód (przewodność klasa 1, siarczany klasa 2, chlorki klasa 2, zawiesina klasa 1).

Zgodnie z PGW Odry termin osiągnięcia celów środowiskowych dla JCWP Miedzianka od granicy Państwa do Nysy Łużyckiej PLRW60004174169 przesunięto na rok 2021 przez brak możliwości technicznych osiągnięcia celów środowiskowych w terminie. Jest to silnie zmieniona część wód ze złym stanem ogólnym wynikającym ze słabego potencjału ekologicznego. Stan chemiczny wód określono jako dobry. W zlewni JCWP nie zidentyfikowano presji mogącej być przyczyną występujących przekroczeń wskaźników jakości. Konieczne jest dokonanie szczegółowego rozpoznania przyczyn w celu prawidłowego zaplanowania działań naprawczych. Rozpoznanie przyczyn nieosiągnięcia dobrego stanu zapewni realizacja działań na poziomie krajowym: utworzenie krajowej bazy danych o zmianach hydromorfologicznych, przeprowadzenie pogłębionej analizy presji pod kątem zmian hydromorfologicznych, opracowanie dobrych praktyk w zakresie robót hydrotechnicznych i prac utrzymaniowych wraz z ustaleniem zasad ich wdrażania oraz opracowanie krajowego programu renaturalizacji wód powierzchniowych. Zwrócono jednak uwagę na problem związany z przekształceniami hydromorfologicznymi cieku. Realizacja inwestycji nie przyczyni się do pogłębienia presji związanej z hydromorfologią cieku. Jak wynika z badań PMŚ 2014-2019 r. oraz wykazano w Analizie presji wykonanej na potrzeby IIaPGW, na terenie zlewni występują znaczące przekroczenia w zakresie substancji charakterystycznych dla zrzutu wód kopalnianych. Badana przez GIOŚ w 2018 r. przewodność elektrolityczna właściwa w 20°C w ppk Miedzianka - ujście do Nysy Łużyckiej wskazuje na przekroczenie wartości tego parametru powyżej 2 klasy jakości-905 μS , natomiast powyżej wszelkich oddziaływań mieści się on w 1 klasie jakości-241 μS (ppk- Miedzianka - punkt graniczny JCWP Miedzianka=Oleska do granicy Państwa PLRW60004174161). Przedstawione przez wnioskodawcę wyniki pomiarów tego parametru w 2021 r. (pismo z dnia 15 czerwca 2022 r.) wykazują, że średnioroczne wartości przewodności zarówno powyżej, jak i poniżej dopływu potoku Ślad (zrzut ścieków), wody zachowują 1 klasę parametru przewodności. Jednak dla 2021 r. w obu tych punktach pomiarowych przekraczają parametry klasy 2. Podobna analiza na podstawie wartości chlorów i siarczanów nie jest możliwa, ponieważ parametry te nie były badane na potrzeby PMŚ. Jednak dane przedstawione przez inwestora pismem z dnia 30 sierpnia 2021 r., zweryfikowane pismem z dnia 15 czerwca 2022 r., wskazują, że wartości tych parametrów są znacząco przekroczone powyżej i poniżej zrzutu ścieków do Miedzianki. Ta sama sytuacja wynika z raportu ooś z tabeli 85. Wartościami granicznymi dla typu abiotycznego 4 jakim jest Miedzianka od granicy Państwa do Nysy Łużyckiej są w przeliczeniu na sumę jonów – przedział dla 2 klasy jakości 15,9-45 mg/l. Z uwagi na fakt, że nowe typy abiotyczne ustalane dla IIaPGW nie są jeszcze obowiązujące, organ II instancji dokonuje oceny na obowiązujących typach. Z uwagi na fakt, że najbardziej obiektywnymi i miarodajnymi danymi są wyniki PMŚ organ opiera się na nich, pozostałe dowody traktując jako element wspierający ocenę. Patrząc na wyniki przedstawione przez wnioskodawcę pewne jest, że inwestycja zwiększa wartość parametrów charakteryzujących zasolenie poniżej zrzutu ścieków. Dodatkowo, z uwagi na istniejące dalej dopływy wód zasolonych, wynikające z działalności innego podmiotu, widoczne są znaczne przekroczenia parametru przewodności elektrolitycznej w ppk przy ujściu Miedzianki do Nysy Łużyckiej, identyfikującym stan wód w zlewni tej jednolitej części wód. Należy zatem uznać, że inwestycja w sposób skumulowany może przyczyniać się do nieosiągnięcia celów środowiskowych dla JCWP Miedzianka od granicy Państwa do Nysy Łużyckiej

PLRW60004174169. W Analizie presji wskazano, że w zlewni występuje silna znacząca presja na elementy biologiczne zależne od fizykochemii oraz presja znacząca bardzo silna na elementy fizykochemiczne, a wskaźnikami fizykochemicznymi, dla których rekomendowane jest określenie celu mniej rygorystycznego są przewodność oraz azot amonowy. Pismem z dnia 15 września 2022 r. skarżący Greenpeace Polska jako ważną kwestię dotyczącą błędnych/niespójnych danych wynikających z raportu ooś i uzupełnień przedstawionych przez wnioskodawcę wskazują błędne wartości sumy jonów chlorkowych i siarczanowych w Miedziance powyżej zrzutu ścieków z rzeki Ślad. Powyżej przeprowadzona analiza na podstawie danych z PMŚ z 2018 r., dla fizycznie zmierzonego parametru przewodności wykazała, że w zlewni JCWP istnieje presja związana z zasoleniem. Podmiot, w wyniku działalności którego dochodzi do zwiększenia wartości tych parametrów musi zostać uwzględniony jako jeden z elementów skumulowanego oddziaływania na wskaźnik zasolenia. W związku z powyższym błędne dane w tabeli dotyczącej wyłącznie cieku powyżej zrzutu, czyli tła dla zanieczyszczeń, nie są kluczowym elementem oceny i nie mogą być traktowany jako kluczowy. Skarżący podnosi, że błędne wyniki wprowadziły w błąd strony postępowania, wskazując, że tło zanieczyszczeń na Miedziance jest tak wysokie, że to inne okoliczności sprawiały, że wartości poniżej Śladu są wysokie. Faktycznie dane w raporcie ooś są mylące, jednak nie można zgodzić się, że miało to kluczowe znaczenie dla sprawy, gdyż w tabeli 85 str. 353 raportu ooś Porównanie podstawowych parametrów fizykochemicznych JCWP Miedzianki powyżej i poniżej oddziaływania KWBT, autorzy wskazują, że suma chlorków i siarczanów przy granicy państwa wynosi 55,4 mg/l, natomiast poniżej oddziaływań przy ujściu do Nysy Łużyckiej 428,3 mg/l, co zostało podkreślone w opisie oddziaływań: „Natomiast w sytuacji analizy wpływu na JCWP Miedzianka (PLRW60004174169) udział wód zrzuconych z oczyszczalni wód kopalnianych w stosunku do przepływu jest wielokrotnie mniejszy, ale skumulowane oddziaływanie uwzględniające pozostałe zrzuty ścieków bytowych i przemysłowych z innych źródeł przekłada się na zmianę klasy jakości JCWP”.

Skarżący, dodatkowo podnoszą, że gdyby sytuacja zaistniałego błędu w tabeli nie miała miejsca, to organizacje ekologiczne poruszyłyby problem oddziaływania na Miedziankę. Organ wyjaśnia, że pismem z dnia 30 grudnia 2019 r. Fundacja Frank Bold zauważyła negatywny wpływ zasolenia na wody Miedzianki, w szczególności wysokiej wartości siarczanów przy ujściu Miedzianki do Nysy, co zostało opisane w ekspertyzie dr ██████████ *Opinia nt. Kopalni Węgla Brunatnego Turów na osiągnięcie celów ujętych w Planie Gospodarowania Wodami w odniesieniu do wód podziemnych i powierzchniowych*. Temat ten również został poruszony przez dr. ██████████ na rozprawie z dnia 19 września 2019 r. zatem strony postępowania i społeczeństwo miały świadomość problematyki zasolenia wód, na które inne strony postępowania zwróciły uwagę.

Pismem z dnia 25 kwietnia 2022 r. Fundacja Greenpeace Polska wskazała, że dane z lat 2015-2016 są nieznanego pochodzenia. Organ II instancji wyjaśnia, że zgodnie z przedstawioną w rozdziale 22.5 raportu ooś metodyką, są to wyniki uzyskane z przekrojów pomiarowych służących do pobierania prób do analiz fizykochemicznych oraz wykonania badania stanu biologicznego wód powierzchniowych na etapie prac przygotowawczych. Dodatkowo wskazano, że ocena powinna oprzeć się na wynikach pomiarów WIOŚ. Zarówno RDOŚ, jak i GDOŚ w ocenie na JCWP w głównej mierze opierał się na danych GIOŚ z PMŚ. Przy ocenie na JCWP jest to niezbędne, dla

określenia wpływu na poszczególne wskaźniki. W przypadku Miedzianki od granicy Państwa do Nysy Łużyckiej (PLRW60004174169), co do badań której skarżący miał wątpliwości, wskaźniki charakterystyczne dla wód kopalnianych, jak chlorki i siarczany w latach 2010-2015 nie były badane. W przytoczonych przez skarżącego opracowaniach również nie ma podanych konkretnych parametrów tych wskaźników. Wskazane przez skarżącego opracowania są ogólnodostępne, a ich treść nie wnosi nowych znaczących dla sprawy informacji. Organ II instancji wyjaśnia dodatkowo, że uwagi wskazane w piśmie dotyczące oceny na JCWP Miedzianka od granicy Państwa do Nysy Łużyckiej PLRW60004174169 zostały uwzględnione, co zostało wyjaśnione przy ocenie na wskazaną JCWP. W kwestii braku systemów odsalania wód lub wykorzystania ich w obiegu zamkniętym, wnioskodawca wyjaśnił pismem z dnia 15 czerwca 2022 r., że nie jest obecnie znana żadna technologia, która umożliwiłaby efektywne oczyszczanie zasolonych wód kopalnianych pochodzących z odwodnienia powierzchniowego. Procesowi odsalania z kopalni poddawane są wody silnie zasolone, a w przypadku spadku współczynnika zasolenia konieczny jest zakup soli z kopalni soli i „dosalanie” roztworu, jak ma to miejsce w kopalni węgla kamiennego „Dębieńsko”. Sposoby odsalania o jakich wspomina skarżący stosowane są do bardzo silnie zasolonych wód i tylko w takim przypadku można mówić o ich efektywności.

Na problemy technologiczne w tym zakresie wskazują finansowane ze środków UE (w tym programu LIFE) pilotaże: ZERO BRINE, Brine Mining. Jak wskazuje w wyjaśnieniach wnioskodawca w projekcie Brine Mining we wrześniu ubiegłego roku odbyła się wizyta studyjna w zakładzie Dębieńsko, a pilotażowe rozwiązania mają być dopiero wdrażane. Zgodnie z Wytycznymi KE w sprawie prowadzenia oceny oddziaływania na środowisko, jako nierozsądne rozwiązanie alternatywne należy uznać m.in. te, których wysokie koszty wymaganej technologii mogą uniemożliwić uznanie jej za rozsądną opcję, lub też brak technologii może wykluczyć określone opcje z analizy. Brak sprawdzonych i możliwych do stosowania technologii dotyczących odsalania wód w odwodnieniu powierzchniowym odkrywki należy uznać za analogiczną sytuację.

W związku z przedstawioną analizą oddziaływania przedsięwzięcia na możliwość osiągnięcia celów środowiskowych przez JCWP znajdujących się w zasięgu oddziaływania przedsięwzięcia organ przychyliła się do podnoszonych na etapie postępowania uwag społeczeństwa, że nie można wykluczyć wpływu na JCWP Nysa Łużycka od Mandau do Miedzianki PLRW60008174159 oraz Miedzianka od granicy Państwa do Nysy Łużyckiej PLRW60004174169. Z tego względu wszystkie zarzuty dotyczące niewystarczającej analizy oddziaływania przedsięwzięcia, która prowadzi do uznania braku jego wpływu na możliwość osiągnięcia celów środowiskowych należy uznać za uwzględnione. Ocena nie wykazuje jednoznacznie, że realizacja inwestycji spowoduje nieosiągnięcie celów środowiskowych jednak wykorzystując zasadę przezorności wskazuje, że uzyskane wyniki nie mogą wykluczyć znaczących oddziaływań skumulowanych. Przeprowadzona w ten sposób ocena uwzględnia scenariusze, że skutek zmian klimatu i zwiększonej lub zmniejszonej ilości opadów, oddziaływania jednostkowe wyrobiska, jak i zwiększone zrzuty z oczyszczalni lub skumulowany przez zwiększone zanieczyszczenie tła cieków (zanieczyszczenia ze zlewni, zmniejszona wartość przepływu) może przyczyniać się do dalszych zmian wskaźników jakości wód. Należy jednak wziąć pod uwagę, że stale rozbudowywany system oczyszczania wód stopniowo prowadzi do zmniejszenia oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko wodne.

Dodatkowo, organ wyjaśnia co od uwagi [REDAKOWANE], że w rozdziale 17.8 raportu ooś wskazano, że zrzuty wód nadmiarowych z opadów nawalnych będą oddziaływaniami chwilowymi i mogą chwilowo przekraczać ustalone normy. Wody nadmiarowe odprowadzane do odbiorników wynikają ze spływu powierzchniowego ze zlewni. Odprowadzane do wód Miedzianki przez zbiornik retencyjny ZR-6 i potok Ślad oraz Nysy Łużyckiej przez pompownię główną T-6. Wskazane oddziaływania chwilowe nie mają przełożenia na rozstrzygnięcie organu II instancji.

Powyższa ocena na wody powierzchniowe, w tym JCWP i możliwość osiągnięcia celów środowiskowych bazuje na aktualnie obowiązującym ustawodawstwie oraz całkowicie obiektywnych wynikach badań PMS z lat 2010-2015, 2015-2019 oraz 2019 i 2020. Jako element wsparcia oceny organ II instancji wykorzystał przedstawione przez wnioskodawcę dokumenty (raport ooś, oraz pisma z dnia 30 czerwca 2021 r., 28 lutego 2022 r., 15 czerwca 2022 r.) oraz wywody przeprowadzone przez strony postępowania, wnioski oraz przytoczone wyniki badań w trakcie całego postępowania, zarówno przed RDOŚ we Wrocławiu i GDOŚ, w szczególności wniesione przez Fundację Franc Bold, Fundację Greenpeace, Stowarzyszenie Ekologiczne Eko Unia, Miasto Zittau. W związku z powyższym, z uwagi na zidentyfikowane oddziaływania wynikające z realizacji przedsięwzięcia konieczna jest ocena przesłanek zgodnie z art. 81 pkt 3 ustawy ooś.

Powyższa analiza została przeprowadzona na podstawie całego zgromadzonego materiału dowodowego, bazując na uzupełnieniach, uwagach i wnioskach składanych przez wnioskodawcę i strony postępowania oraz na podstawie ogólnodostępnych danych i wiedzy organu II instancji. Ocena oparta została na parametrach charakterystycznych dla wód kopalnianych oraz przedstawionej specyfice oddziaływań. Odpowiadając na uwagi stron postępowania, organ II instancji nie widzi potrzeby prowadzenia wywodów na podstawie dodatkowych parametrów ścieków, a uzyskane dowody są wystarczające do przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko. Dodatkowe analizy prowadzone na kolejnych parametrach zanieczyszczeń jak np. związki chemiczne, nie wpłyną na zmianę oceny. Wskazane w piśmie z dnia 29 września 2020 r. Fundacji Greenpeace Polska pierwiastki: kadm, uran czy nikiel nie należą do zanieczyszczeń jednoznacznie charakterystycznych dla wód kopalnianych. Dodatkowo, jak wynika z najnowszych danych PMS 2014-2019 w wodach Nysy Łużyckiej zarówno nikiel i jego związki, jak i kadm i jego związki zostały zaliczone do 1 klasy jakości. Wykazane przez strony postępowania wątpliwości dotyczące uzyskanych przez kopalnię wyników z akredytowanego laboratorium, prowadzone na potrzeby spełnienia pozwoleń wodnoprawnych, nie mają kluczowego znaczenia dla sprawy i nie zmieniają oceny organu II instancji. Jak zostało to wyjaśnione w uzasadnieniu decyzji, organ II instancji w swojej ocenie oparł się na najbardziej obiektywnych danych realizowanych w ramach PMS, pozostałe traktując jako dane wspomagające. Tak przeprowadzona ocena doprowadziła do wniosków zbieżnych z wnioskami stron postępowania. Nie można wykluczyć, iż inwestycja przyczyni się do nieosiągnięcia celów środowiskowych przez JCWP Nysa Łużycka od Mandau do Miedzianki PLRW60008174159 oraz Nysa Łużycka od Miedzianki do Pliessnitz PLRW60001017431. Z uwagi na fakt, że głównymi danymi służącymi do oceny wpływu inwestycji były wyniki PMS, a pozostałe służyły jako elementy wspierające, błędy i niejasności wykazane przez Fundację Greenpeace Polska pismem z dnia 15 września 2022 r. nie mają przełożenia na

rozstrzygnięcie organu. Jedną z niejasności wykazywaną przez odwołujących są wyniki badań uzyskane przez wnioskodawcę z akredytowanego laboratorium. Pismem z dnia 15 czerwca 2022 r. wnioskodawca wyjaśniał jakie mogą być przyczyny nieoczywistych wyników badań. Organ II instancji nie ma podstaw do twierdzenia, że wyniki te zostały celowo zafałszowane. Dodatkowo, organ II instancji wyjaśnia, że na potrzeby oceny oddziaływania dokonał własnych obliczeń arytmetycznych niezbędnych do przeprowadzenia oceny wyników badań, zatem wskazane w piśmie błędy arytmetyczne nie miały przełożenia na rozstrzygnięcie.

Pismem z dnia 23 marca 2022 r. Fundacja Greenpeace Polska wskazała zastrzeżenia co do tabeli 15 zamieszczonej w odpowiedzi wnioskodawcy z dnia 30 sierpnia 2021 r. Organ II instancji zgadza się ze skarżącym, że dane z uwagi na zamieszczone w tabeli informacje należy uznać, że są to wyniki zrzutów ścieków, nie zaś wód Nysy Łużyckiej. Jak zauważył skarżący w tabeli zostały wskazane ilości wody/ścieków (zrucanej). Dane dotyczące ilości wód zostały wskazane m.in. w tabeli 13, która została poprawnie podpisana jako jakość oczyszczonych wód zrzucanych do Nysy Łużyckiej. Oczywistym jest, że nie można wskazać ilości wód w danym kwartale dla rzeki. Jak słusznie zauważył skarżący błąd dotyczy tytułu tabeli, tym bardziej, że wskazuje ona wymogi wskazane w pozwoleniu wodnoprawnym dotyczącym odprowadzanych wód z grupy 5 studni (decyzja Marszałka Województwa Dolnośląskiego z dnia 30 grudnia 2016r., znak DOW-S-VI.7322.40.2016.AC). W związku z oczywistością pomyłki w tytule GDOŚ nie uznał tego błędu za istotny dla rozstrzygnięcia.

Pismem z dnia 18 lutego 2020 r. Fundacja Frank Bold złożyła odwołanie, w którym poruszyła fakt niewystarczającego odniesienia się do uwag złożonych przed organem I instancji zawartych w opinii [REDAKTOWANE]. W związku z powyższym, poza uwagami na które odpowiedzi znajdują się w analizie oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko przeprowadzonej przez organ II instancji, GDOŚ wyjaśnia, że wyniki pomiarów z piezometrów znajdują się w rozdziale 7 raportu ooś, natomiast z badań wód powierzchniowych znajdują się w rozdziale 9. Są to rozdziały poświęcone ocenie planowanego przedsięwzięcia na wskazane komponenty środowiska. Dodatkowo, wiele wyników badań wód zostało zamieszczonych w pismach inwestora z dnia 30 sierpnia 2021 r. oraz 6 czerwca 2022 r. Skarżący nie wyjaśnił w jaki sposób dane z systemu ERP mogłyby poprawić jakość oceny oddziaływania na środowisko oraz wpłynąć na rozstrzygnięcie sprawy. Organ II instancji po uzupełnieniu materiału dowodowego uznał, że materiał jest wystarczający do dokonania rzetelnej i miarodajnej oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko. Odnosząc się do zarzutu braku wskazanych konkretnych parametrów dotyczących szczegółowego składu wód kopalnianych odprowadzanych do wód organ II instancji wyjaśnia, że wnioskodawca zobowiązany jest do prowadzenia badań w zakresie narzucanym mu przez decyzje wodnoprawne i takimi wynikami dysponuje. Decyzje te zakładają badanie parametrów charakterystycznych dla wód kopalnianych i jako takie są najbardziej miarodajne dla oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko. Konkretnie zmierzone wartości parametrów wraz ze wskazaniem daty i miejsca pomiaru znajdują się w rozdziale 9 raportu ooś, uwaga więc o braku możliwości ich zidentyfikowania jest bezzasadna. Dodatkowo, wszystkie dane dotyczące przeprowadzonych pomiarów zostały przedstawione w trakcie postępowania II instancyjnego i zostały przedłożone pismem wnioskodawcy z dnia 15 czerwca 2022 r. W celu przeprowadzenia oceny oddziaływania

przedsięwzięcia na środowisko organ II instancji oparł się na najnowszych obiektywnych danych z PMS oraz najnowszej dostępnej Analizie presji wykonanej na potrzeby IIaPGW, w związku z powyższym opieranie się na starszych, mniej aktualnych danych GDOŚ uznał za bezzasadne. Organ podziela natomiast uwagę skarżącego o konieczności odniesienia się do ilości zrzucanych ścieków do przepływu w odbiorniku i zostało to uzupełnione przez wnioskodawcę pismem z dnia 30 sierpnia 2021 r (tabela 16). Odpowiadając na uwagę o braku przeprowadzenia analizy dla JCWP PLRW60001917453 Nysa Łużycka od Pliessnitz do Żareckiego Potoku, PLRW600019174579 Nysa Łużycka od Żareckiego Potoku do Żółtej Wody, PLRW600019174599 Nysa Łużycka od Żółtej Wody do Skrody, PLRW600019174799 Nysa Łużycka od Chwaliszówki do Lubszy i PLRW600019174999 Nysa Łużycka od Lubszy do Odry organ II instancji wyjaśnia, że przeprowadzone analizy wykazały, iż oddziaływanie przedsięwzięcia kończy się na JCWP Nysa Łużycka od Miedzianki do Pliessnitz (PLRW60001017431) w związku z powyższym, analizy na JCWP znajdujące się w dalszym biegu Nysy Łużyckiej jest bezzasadne. Odpowiadając na uwagę dotyczącą braku uwzględnienia w raporcie i ocenie oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko zapisów innych aktów prawa jak wspomniane przez skarżącego rozporządzenia Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej we Wrocławiu określającego warunki korzystania z wód regionu wodnego Środkowej Odry, organ II instancji wyjaśnia, że decyzja o środowiskowych uwarunkowaniach nie stoi w sprzeczności z przepisami prawa powszechnie obowiązującego i nie zwalnia jej adresata z obowiązku ich przestrzegania. Nadto należy mieć na względzie, że skarżący powołuje się na akty prawa, które straciły moc w toku postępowania, jak przywołane rozporządzenie (utrata mocy 23 grudnia 2021 r).

W opinii przedstawionej pismem z dnia 15 września 2022 r. skarżący wskazuje, że w ocenę oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko wodne powinny wchodzić oddziaływania wynikające ze zrzutów elektrowni Turów do cieków, z uwagi na oddziaływania pośrednie, polegające na spalaniu pozyskanego w kopalni węgla, do wytworzenia energii. Jak wyjaśniono w uzasadnieniu decyzji GDOŚ przedmiotowym przedsięwzięciem nie jest, co skarżący pośrednio sugerują, wytworzenie energii elektrycznej, ale wydobywanie kopaliny. Tym samym elektrownia Turów nie jest powiązana technologicznie z przedsięwzięciem objętym wnioskiem, a oddziaływania wynikające z jej działalności nie są pośrednimi oddziaływaniami kopalni.

Na podstawie uzyskanych danych należy uznać, że zarzuty podnoszone w opinii [REDAKTOWANE] i [REDAKTOWANE] dotyczącej wpływu na stan Nysy Łużyckiej i Miedzianki w kontekście zasolenia wód wyliczone metodą roztworów wzorcowych są bezzasadne, ponieważ wyliczenia ze wzoru znacząco zawyżają faktycznie zmierzoną na punktach pomiarowo kontrolnych wartość przewodności elektrolitycznej właściwej (nawet o ponad 60%) lub też jej nie doszacowuje (szczególnie przy dość niskich stężeniach chlorków i siarczanów). Posługiwanie się wartościami oczekiwanymi wyliczonymi ze wzoru, w przypadku posiadania faktycznych danych pomiarowych wystarczających do dokonania miarodajnej oceny jest bezzasadne. Dodatkowo, organ wyjaśnia, że wszystkie wskazane przez ekspertów w opinii błędy dotyczące przedstawionych danych zostały wyjaśnione i poprawione przez wnioskodawcę uzupełnieniem z dnia 15 czerwca 2022 r. Dodatkowe uwagi, dotyczące zbędnej polemiki wnioskodawcy z autorami opinii

przedstawione pismem z dnia 15 września 2022 r. organ II instancji uznał za nieistotne dla rozstrzygnięcia.

W dniu 29 sierpnia 2022 r. Fundacja Greenpeace Polska złożyła uwagi dotyczące znajdujących się w aktach sprawy sprawozdań z pomiarów jakości wód wykonanych na zlecenie wnioskodawcy z lat 2018-2020 oraz lipiec 2021- maj 2022 r. wykluczając okres I półrocza 2021 r. Dodatkowo, wskazano braki w stronach tytułowych niektórych sprawozdań. Pismem z dnia 15 czerwca 2022 r. wnioskodawca wyjaśnił, że od roku 2020 wrywkowo wykonywane były badania przewodności elektrolitycznej właściwej. Badania przewodności elektrolitycznej właściwej nie wynikają z obowiązków wnioskodawcy nakładanych pozwoleniami wodnoprawnymi na szczególne korzystanie z wód. Wnioskodawca jest zobowiązany do prowadzenia pomiarów w zakresie elementów fizykochemicznych: odczynu pH, zawiesiny ogólnej, chlorków i siarczanów. Przedłożenie wyników w zakresie przewodności elektrolitycznej jest dodatkowym elementem stanowiącym dowód w sprawie, natomiast brak kilku wskazanych sprawozdań nie ma przełożenia na ostateczne rozstrzygnięcie. Dodatkowo, pismem z dnia 8 września 2022 r. wnioskodawca przedłożył brakujące pierwsze strony protokołów. Należy jednak podkreślić, że protokoły są wyłącznie dodatkowym potwierdzeniem danych przekazanych 15 czerwca 2022 r. w tabelach, służącym jako potwierdzenie autentyczności podważanych przez strony postępowania, uzyskanych przez kopalnię wyników badań. Przedstawione dane z lat 2018-2020 oraz części 2021 r. są wystarczające dla oceny wpływu przedsięwzięcia na wody powierzchniowe w zakresie substancji charakterystycznych, czyli chlorków, siarczanów, przewodności elektrolitycznej właściwej oraz zawiesiny. Zatem, w tym zakresie wnioski Fundacji Greenpeace Polska z dnia 14 września 2022 r. o uzupełnienie danych z pomiarów parametrów odprowadzanych wód za okres styczeń- lipiec 2022 r. organ II instancji uznał za bezzasadny.

Fundacja Frank Bold w dniu 2 sierpnia 2022 r. zgłosiła uwagę, że odpowiedź wnioskodawcy na wezwanie GDOŚ z czerwca 2021 r., w którym mowa o przeprowadzeniu analizy osiadania gruntów i obniżenia poziomu wód gruntowych na komponenty środowiska, w tym wody powierzchniowe i środowiska zależne od wód w wyniku osiadania gruntów, jest niepełna. Braki dotyczą sytuacji niepodejmowania przedsięwzięcia. GDOŚ wyjaśnia, że zaniechanie przedsięwzięcia zostało opisane w rozdziale 5 raportu o sytuacji niepodejmowania przedsięwzięcia wraz z opisem jej skutków dla środowiska. Zgodnie z zamieszczoną tam oceną, poza znaczącymi różnicami dotyczącymi likwidacji przedsięwzięcia i jej skutków środowiskowych, zaniechanie dalszego wydobycia przyspieszy o ponad 20 lat proces rekultywacji końcowej. Należy zatem uznać, że przedstawione przez wnioskodawcę uzasadnienie dotyczące niewystąpienia obniżenia poziomu wód gruntowych przy dalszej eksploatacji jest aktualne również w przypadku zaniechania realizacji przedsięwzięcia. Organ II instancji uznał, że brak wpływu tego oddziaływania na komponenty środowiska, w szczególności na wody powierzchniowe, siedliska zależne od wód, ludzi oraz osiągnięcie celów środowiskowych JCWP i obszarów chronionych w przyszłości, należy również uznać za aktualny dla braku podejmowania przedsięwzięcia. W związku z powyższym uwaga Fundacji o braku analizy w punkcie 1d pisma z dnia 30 sierpnia 2021 r. zaobserwowanych oddziaływań na komponenty środowiska, w tym wody powierzchniowe i środowiska zależne od wód w opisie niepodejmowania przedsięwzięcia jest bezzasadna.

Odnosząc się do zarzutów zgłaszanych w toku postępowania, dotyczących niewystarczającej oceny związanej z etapem rekultywacji końcowej, tj. napełnianiem zbiornika powyrobiskowego (a w tym m.in. pism: Fundacji Frank Bold z dnia 18 lutego 2020 r. oraz 2 sierpnia 2022 r., Stowarzyszenia Ekologicznego Eko-Unia z dnia 2 sierpnia 2022 r., Miasta Żytawa z dnia 2 maja 2022 r.) organ II instancji wyjaśnia, że zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 10 września 2019 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz. U. z 2019 r. poz. 1839, tj. § 2 ust. 35a) przedsięwzięcie to zakwalifikowano do przedsięwzięć mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko i będzie ono wymagało uzyskania odrębnej decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach. Z tego względu GDOŚ uznaje wszystkie te zarzuty za bezzasadne. W zakres likwidacji przedsięwzięcia przyjmuje się te działania, które prowadzą do przygotowania terenu do rekultywacji końcowej. Z uwagi na fakt, że przedsięwzięcia te są powiązane oraz, że rekultywacja końcowa będzie etapem długotrwałym i mogącym negatywnie oddziaływać na środowisko, GDOŚ nałożył na wnioskodawcę dodatkowe obowiązki (zreformowany warunek II.4), mające na celu monitorowanie etapu likwidacji w zakresie elementów mogących mieć wpływ na ostateczne ukształtowanie zbiornika powyrobiskowego i czasu jego napełniania. Dodatkowo, organ II instancji wyjaśnia, że z uwagi na odległą perspektywę czasową dotyczącą etapu rekultywacji końcowej, analiza tego etapu ma charakter prognostyczny, dotyczy to w szczególności czasu zalewania wyrobiska oraz docelowej jakości wód panującej w zbiorniku i może znacząco różnić się od oceny przeprowadzanej na etapie występowania o odpowiednie decyzje. Niejednoznacznie określony okres napełniania zbiornika powyrobiskowego wodą (odmiennie w piśmie z dnia 30 sierpnia 2021 r. i w piśmie z dnia 28 lutego 2022 r.) wynika z różnych założeń prognostycznych. Dodatkowo, pismem z dnia 28 lutego 2022 r. wskazano, że analizowany w piśmie z dnia 30 sierpnia 2021 r. czas zalewania zbiornika, wynoszący 40 lat, uwzględnia zasadę ostrożności przy tak dużych niepewnościach tego procesu.

Odpowiadając na uwagę Stowarzyszenia Ekologicznego Eko-Unia z dnia 2 sierpnia 2022 r., dotyczącą niejasności w kwestii budowy zbiornika pośredniego, organ II instancji wyjaśnia, że wnioskodawca analizując zatapianie zbiornika powyrobiskowego pismem z dnia 30 sierpnia 2021 r. wyjaśnił, że z uwagi na charakter mającego powstać zbiornika dodatkowy zbiornik pośredni, mający oczyszczać wody z rzeki, nie będzie konieczny. W zbiornikach podobnych do tego, który ma powstać na etapie rekultywacji końcowej, dolna część zbiornika, tzw. hipolimnion, ma charakter statyczny i nie bierze udziału w cyrkulacji wody. Znaczna zawartość utlenionych związków mineralnych w obrębie leja depresji kopalni, posiadających odczyn kwaśny, na skutek procesów neutralizacji przyczyni się do wzrostu mineralizacji wody w strefie głębokiej, co w konsekwencji spowoduje stratyfikację wód oraz powstanie strefy tzw. chemokliny oddzielającej górną (epilimnon) i głęboką (hipolimnion) część zbiornika wodnego. Z uwagi na spodziewane duże zakwaszenie wód podziemnych dopływających do wyrobiska, w zatapianiu zbiornika dążyć należy do jak największego udziału wód powierzchniowych, które bez względu na zawartość związków fosforu i azotu posiadają korzystniejsze parametry jakościowe. W związku z tym uznano, że budowanie zbiorników pośrednich (osadników) poprawiających jakość wody nie jest konieczna. Jednak z uwagi na fakt, że zalewanie zbiornika będzie przedsięwzięciem realizowanym w odległej perspektywie czasowej, nie jest na ten moment możliwe jednoznaczne określenie, czy zbiorniki

pośrednie będą potrzebne. Zależć to będzie od jakości wód wykorzystywanych do zalewania zbiornika oraz ostatecznej funkcji, jaką realizowany zbiornik będzie miał pełnić. Aktualnie budowa zbiorników pośrednich nie wchodzi w zakres przedsięwzięcia i nie jest przedmiotem oceny.

Pismem z dnia 2 sierpnia 2022 r. Fundacja Frank Bold wskazuje na wyciągnięcie sprzecznych wniosków z tożsamyh okoliczności. GDOŚ po przeanalizowaniu tego zarzutu nie dostrzega sprzeczności w wyciągniętych wnioskach. Z pisma z 30 sierpnia 2021 r. wnioskodawca jednoznacznie wynika, że zwałowisko zewnętrzne jest obecnie przyczyną oddziaływań skumulowanych na jakość wód powierzchniowych (str. 5), jednak w najbliższych latach należy spodziewać się poprawy jakości wód w rzekach m.in. z powodu dalszego rozwoju szaty roślinnej na zwałowisku zewnętrznym i naturalizacji nasadzeń (str. 14). Wnioski te wskazują na zmniejszenie się oddziaływania wynikającego z wpływu odcieków ze zwałowiska, dotyczą innych perspektyw czasowych i należy je uznać za słuszne, ponieważ rozwój szaty roślinnej będzie spowalniał odpływ z tego zwałowiska, np. poprzez zwiększenie współczynnika szorstkości terenu. W związku z powyższym, zarzuty dotyczące powyższych sprzeczności GDOŚ uznał za bezzasadne.

Fundacja Greenpeace e.V., pismem z dnia 29 września 2020 r., przedstawiła ekspertyzę dr. hab. ██████████ dotyczącą transgranicznych oddziaływań odkrywki Turów na terenie Niemiec. Poza elementami, do których organ odniósł się, przedstawiając ponownie całą ocenę oddziaływania przedsięwzięcia na wody powierzchniowe i podziemne, autorzy przedstawiają w niej dodatkowe uwagi dotyczące m.in. zagrożenia dla obszarów sąsiednich, głównie na terytorium Niemiec, wskazując na brak wystarczającej analizy w zakresie ryzyka wystąpienia powodzi lub zwiększonej erozji. Organ II instancji odpowiada, że jak wskazano w rozdziale 4.5.3 raportu oos Nysa Łużycka leży w strefie zagrożenia powodziowego o prawdopodobieństwie wystąpienia powodzi raz na 100 lat (1%). Najbardziej narażone na zalanie są obszary nisko położone, w bezpośrednim sąsiedztwie cieków, głównie po stronie Polskiej. Z uwagi na fakt, że inwestycja nie zakłada żadnej bezpośredniej ingerencji w ciek, prowadzącej do ich regulacji czy tworzenia dodatkowych barier w ciekach lub ich okolicy, nie przewiduje się wpływu przedsięwzięcia na zwiększenie ryzyka powodziowego oraz erozji, zarówno po stronie polskiej, jak i niemieckiej. Z uwagi na fakt, że w zakres przedsięwzięcia nie wchodzi żadne elementy mogące zwiększać ryzyko wystąpienia powodzi, szersze analizy organ II instancji uznał za bezzasadne. Skarżący podniósł również, że zagrożenia, które obejmują terytorium Niemiec związane są z niestabilnością mechaniczną gleby w kopalni oraz zniszczenia skarpy przebiegającej pod Nysą Łużycką prowadzące do odpływu jej wód do odkrywki. GDOŚ wezwał inwestora o dodatkowe wyjaśnienia dotyczące możliwości dopływu wód rzek do odkrywki w wyniku osunięcia skarp lub zmian miąższości gruntów w miejscach wskazanych jako narażone. W piśmie z dnia 30 sierpnia 2021 r. wnioskodawca udzielił wyczerpującej odpowiedzi o sposobach zabezpieczeń skarp zboczy eksploatacyjnych zwałowiska wewnętrznego. Konstrukcja zbocza eksploatacyjnego przedstawiana jest w Planie Ruchu, który jest wykonywany na podstawie opracowań naukowych i ekspertyz technicznych. Dodatkowo, raz w roku sprawdzana jest stateczność całego zbocza w ramach współpracy kopalni z jednostkami naukowo-badawczymi. Wartość wskaźników stateczności została określona na podstawie parametrów wytrzymałości standardowej, która gwarantuje utrzymanie stateczności w okresie kilku lat. Najważniejsze elementy infrastruktury związane z bezpieczeństwem eksploatacji są monitorowane przez inklinometry i

punkty do pomiaru deformacji powierzchniowych GeoMoS. W zależności od określonych zagrożeń dla poszczególnych rejonów zagrożonych osunięciami system monitorowania może być różny. Po zakończeniu wydobywania w obszarze, zbocza są odpowiednio kształtowane aby spełniały warunki stateczności trwałej, która zapewni stabilność zbocza długookresowo, również podczas zalewania zbiornika poeksploatacyjnego. Zagrożenia dla zbocza zachodniego wynikają z konieczności rozbudowy w tym miejscu zwałowiska wewnętrznego. Jak wynika z systemu monitoringu zagrożenia związane z tym zwałowiskiem dotyczą zbocza rozbudowywanego w kierunku do środka odkrywki i obejmą odcięcie jednego poziomu węgla. W związku z przedstawionymi wyjaśnieniami organ II instancji nie ma podstaw sądzić, że dalsza eksploatacja lub likwidacja przedsięwzięcia mogą zagrozić stabilności skarp Nysy Łużyckiej.

W dniu 25 marca 2020 r. Stowarzyszenie Ekologiczne Eko-Unia zgłosiło uwagi dotyczące postępowania się w raporcie o oddziaływaniach na środowisko odniesieniami do nieprzedstawionych oraz niecytowanych dokumentów, w szczególności pozwoleń wodnoprawnych. Materiał ten został uzupełniony przez wnioskodawcę pismem z dnia 30 sierpnia 2020 r. Skarżący wskazuje, że brak informacji w rozdziale 2.6 raportu o ładunkach zanieczyszczeń odprowadzanych do odbiorników uniemożliwia ocenę oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko. Organ II instancji wyjaśnia, że dane te znajdują się w rozdziale 9.2 dotyczącym wpływu odwadniania powierzchniowego na jednolite części wód powierzchniowych. Dodatkowo, organ II instancji wyjaśnia, że treść pozwoleń wodnoprawnych nie jest przedmiotem postępowania. W przedmiotowej sprawie pozwolenia wodnoprawne stanowią wyłącznie wspierający, a nie wyłączny materiał dowodowy i nie są podstawą do wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach.

Możliwość nieosiągnięcia celów środowiskowych

Przeprowadzona ocena oddziaływania na środowisko, której wyniki zostały zawarte w treści decyzji GDOŚ wskazuje na fakt, że przedsięwzięcie w sposób jednostkowy lub skumulowany może przyczynić się do nieosiągnięcia celów środowiskowych, o których mowa w art. 56, art. 57, art. 59 oraz art. 61 ustawy pw. W związku z powyższym, zgodnie z art. 81 ust. 3 ustawy ooś, organ właściwy do wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach odmawia zgody na realizację przedsięwzięcia, o ile nie zostaną spełnione warunki art. 68 ust. 1, 3 i 4 ustawy pw.

Na str. 116 decyzji RDOŚ we Wrocławiu dokonał analizy przesłanek z art. 68 pkt 1, 3 i 4 ustawy pw, dla JCWPd PLGW6000105, dla której przeprowadzona ocena wykazała, że przedsięwzięcie w wyłączny sposób będzie powodować nieosiągnięcie celów środowiskowych. Organ II instancji podzielił rozstrzygnięcie organu I instancji w tym zakresie. Jednak w toku postępowania organ II instancji uznał, że nie tylko oddziaływania przedsięwzięcia w sposób wyłączny może przyczynić się do nieosiągnięcia celów środowiskowych. Przeprowadzone na etapie II instancji analizy wykazały, że przedsięwzięcie w sposób skumulowany może przyczynić się do nieosiągnięcia celów przez JCWPdCZ14200 oraz JCWP Nysa Łużycka od Mandau do Miedzianki PLRW60008174159 i Miedzianka od granicy Państwa do Nysy Łużyckiej PLRW60004174169. Z uwagi na fakt, że niemożliwym jest jednoznaczne ustalenie jak znaczącym elementem skumulowanej presji wpływającej na stan/ potencjał wskazanych JCW jest oddziaływanie planowanego przedsięwzięcia, organ II instancji uznał za konieczne przeprowadzenie procedury badawczej o możliwości przystąpienia do realizacji przedsięwzięcia pomimo wyników przeprowadzonej oceny.

Organ I instancji poza słusznie przeprowadzoną analizą przesłanek z art. 68 ustawy pw dokonał również analizy przesłanek zawartych w art. 63 ust. 1 pkt 1, 3, 4 ustawy pw. Organ II instancji zgadza się z uwagami stron postępowania, że analizy tej dokonał niesłusznie, gdyż zgodnie z art. 63 ust. 2 ustawy pw mniej rygorystyczne cele środowiskowe ustala się i szczegółowo uzasadnia w planie gospodarowania wodami na obszarze dorzecza oraz weryfikuje co 6 lat. W związku z powyższym, GDOŚ uznał uwagi w tym zakresie za zasadne i uwzględnione.

Aby można było zastosować odstępstwa wskazane w art. 68 ustawy pw przedsięwzięcie w pierwszej kolejności musi zostać ono zakwalifikowane do możliwości przeprowadzenia takiej analizy, czyli spełnić warunki określone w art. 66 i 67 ustawy pw. Należy podkreślić, że przesłanki z art. 66 i 67 ustawy pw zostały sformułowane w sposób rozłączny (alternatywa wykluczająca), co oznacza, że wystarczające jest wystąpienie przynajmniej jednej z nich. W analizowanej sprawie wystąpiła przesłanka wskazana w art. 66 pkt 1 oraz art. 67 pkt 2 powyższego przepisu, co zostało wykazane poniżej przez organ odwoławczy.

Dla przedmiotowej inwestycji zgodnie z art. 66 ustawy pw rozpatrzone zostało dopuszczenie nieosiągnięcia dobrego potencjału ekologicznego, będącego skutkiem nowej zmiany właściwości fizycznych jednolitych części wód powierzchniowych. Natomiast w przypadku wód podziemnych w myśl art. 67 ustawy pw rozważono dopuszczalność nieosiągnięcia dobrego stanu oraz niezapobieżenia pogorszeniu stanu jednolitych części wód podziemnych, jeżeli jest ono skutkiem zmian poziomu zwierciadła wód podziemnych.

Badanie spełnienia warunków art. 66 pkt 1 ustawy pw

Wpływ kopalni Turów na jednolite części wód powierzchniowych polega na odprowadzaniu wody z odwodnienia powierzchniowego odkrywki. Do Nysy Łużyckiej zrzucają się także wody z odwodnienia wgłębnego – grupy 5 studni. Jednak wody te traktowane są jako wody czyste i bezpośrednio odprowadzane do rzeki. Jak wskazano w uzasadnieniu decyzji realizacja i funkcjonowanie przedmiotowego przedsięwzięcia będą skutkować negatywnym oddziaływaniem na elementy jakości wód JCWP Nysa Łużycka od Mandau do Miedzianki PLRW60008174159 i Miedzianka od granicy Państwa do Nysy Łużyckiej PLRW60004174169. Przedsięwzięcie będzie prowadziło do wzrostu stężenia zanieczyszczeń w tych wodach, w szczególności chlorków i siarczanów, a także w przypadku Nysa Łużycka od Mandau do Miedzianki pomocniczo analizowanej przewodności elektrolitycznej. Z uwagi na fakt, że aktualnie obowiązujące rozporządzenie klasyfikacyjne z 2021 r. opiera się na nieobowiązujących jeszcze typach abiotycznych wód, do oceny posłużono się rozporządzeniem Ministra Gospodarki i Żeglugi Śródlądowej z dnia 11 października 2019 r. w sprawie klasyfikacji stanu ekologicznego, potencjału ekologicznego i stanu chemicznego oraz sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych, a także środowiskowych norm jakości dla substancji priorytetowych (Dz. U. z 2019 r. poz. 2149), czego przyczyny dokładniej zostały opisane w uzasadnieniu decyzji GDOŚ. Wartości graniczne dla chlorków, siarczanów i przewodności elektrolitycznej zostały wymienione w załączniku nr 21 do tego rozporządzenia jako elementy fizykochemiczne, w grupie wskaźników charakteryzujących zasolenie. Elementy fizykochemiczne, obok elementów biologicznych i elementów hydromorfologicznych, służą do klasyfikacji stanu/potencjału ekologicznego części wód.

Siarczany i chlorki najmocniej oddziałują na stan JCWP Nysa Łużycka od Mandau do Miedzianki i Miedzianka od granicy Państwa do Nysy Łużyckiej, ze wszystkich substancji zanieczyszczających zawartych w odprowadzanych ściekach. Poza powyższymi zanieczyszczeniami w ściekach tych będą znajdować się również inne substancje zanieczyszczające, w tym zawiesina ogólna, również powodując zmiany jej stężenia w wodach odbiornika. Zgodnie z załącznikiem nr 21 do rozporządzenia w sprawie sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych oraz środowiskowych norm jakości dla substancji priorytetowych (rozporządzenie zarówno z 2019 r., jak i 2021 r.) zawiesina ogólna zaliczana jest do elementów fizykochemicznych i wymieniona została w grupie wskaźników charakteryzujących stan fizyczny JCWP. Obecność znacznej ilości chlorków i siarczanów w ściekach pochodzących z odwodnienia kopalni a wprowadzanych do wód powierzchniowych powoduje ich znaczne zasolenie, co zostało udowodnione przez organ II instancji w uzasadnieniu niniejszej decyzji. Nie budzącym wątpliwości jest również fakt, że zmiany w stężeniach chlorków i siarczanów oraz zawiesiny ogólnej w wodach powierzchniowych są przyczyną zmiany ich właściwości fizykochemicznych, m.in. przewodności, gęstości, odczynu czy przezroczystości. Właściwości fizykochemiczne wód obejmują zarówno zespół cech fizycznych, jak i chemicznych charakteryzujących wody (por. Słownik hydrogeologiczny, Państwowy Instytut Geologiczny, Warszawa 2002 r.). W sprawach dotyczących ochrony środowiska, ze względu na wzajemne powiązania i zależności pomiędzy właściwościami fizycznymi i chemicznymi wód, muszą one podlegać analizie łącznej, bowiem w ten sposób można dokonać oceny wpływu przedsięwzięcia na stan wód w pełnym zakresie.

Dodatkowo, należy wziąć pod uwagę, że stan zerowy, w którym założeniem jest niepodejmowanie przedsięwzięcia, w analizowanym przypadku zakłada zakończenie prac wydobywczych z dniem 30 kwietnia 2020 r., tj. z dniem zakończenia okresu obowiązywania obecnej koncesji i oznacza zaniechanie dalszej eksploatacji złoża Turów. W związku z powyższym, oddziaływania związane ze zrzutem wód kopalnianych nie miałyby miejsca. Rozpatrując zatem przedsięwzięcie z perspektywy wariantu zerowego dalsze funkcjonowanie kopalni będzie wiązało się ze zmianami w reżimie hydrologicznym. Rozporządzenie klasyfikacyjne z 2019, jak i 2021 r. jako jedyny parametr określający hydromorfologię koryta uwzględnia HIR (Hydromorfologicznego Indeksu Rzecznego). Jak wynika z podręcznika Inspekcji Ochrony Środowiska „Podręcznik oceny wód płynących w oparciu o hydromorfologiczny indeks rzeczny”, Biblioteka monitoringu środowiska, Warszawa, 2017 r. jako pozostałe presje antropogeniczne analizowane w ocenie uwzględnione zostały zrzuty ścieków oraz jako wpływające na reżim hydrologiczny kopalnie odkrywkowe.

Przyjąc zatem należy, że nieosiągnięcie dobrego potencjału ekologicznego JCWP Nysa Łużycka od Mandau do Miedzianki i Miedzianka od granicy Państwa do Nysy Łużyckiej jest skutkiem nowych zmian właściwości fizycznych tych wód.

Badanie spełnienia warunków art. 67 pkt 2 ustawy pw

Wpływ kopalni Turów na jednolite części wód podziemnych polega na odwadnianiu wglębnym złoża węgla oraz zwałowiska wewnętrznego. Odwadniane są głębokie warstwy wodonośne. Jak wskazuje rozdz. 2.4.3 raportu oos: „Zasadniczym systemem odwadniania wglębnego stosowanego w Kopalni Węgla Brunatnego Turów jest system studzienny. Poszczególne elementy tego systemu

realizują odwodnienie w obrębie poziomów wodonośnych: nadkładowym, międzywęglowym, podwęglowym. Dodatkowymi elementami odwodnienia złoża są chodniki podziemne, drenáže podzwałowe, otwory drenażowe kierunkowe oraz ekran przeciwfiltracyjny na filarze Nysy Łużyckiej.

W JCWPd PLGW6000105 występują 2 poziomy wodonośne: czwartorzędowy oraz neogen. Jak wynika z oceny oddziaływania na środowisko, na skutek dalszej eksploatacji złoża należy spodziewać się rozwoju leja depresji w odniesieniu do stanu wyjściowego na 2020 r. Zgodnie z przeprowadzonym modelowaniem hydrogeologicznym zaznacza się strefa niewielkiego obniżenia zwierciadła wody (ok. 1 m) wzdłuż konturu Niecki Żytawskiej i druga strefa z obniżeniem 1-7 m w zakolu potoku Ślad w rejonie miejscowości Opolno-Zdrój. Maksymalny zasięg leja depresji w neogenie osiągnie ok 10 m i przesunie się od Opolna-Zdrój do Bogatyni nie przekraczając linii rzeki Miedzianki. Analizy przedstawione w raporcie obrazują wpływ leja depresji na zmianę poziomu zwierciadła wód podziemnych.

W obszarze JCWPd nr CZ14200 w stosunku do prognoz na 2020 r. szacowane jest pogłębienie depresji w rejonie ujęcia w Uhelnej do 3,4 m, tj. o 3-4 m w stosunku do stanu z 2015 r. Zaobserwowany spadek zwierciadła wody w poziomach czwartorzędowych nie został jednoznacznie wyjaśniony. Sytuacja ta jest najprawdopodobniej wynikiem oddziaływań skumulowanych.

Analiza przesłanek z art. 68 ustawy pw

Procedura badawcza polegająca na wykazaniu możliwości zastosowaniu derogacji z art. 68 wykazała, że JCW, dla których inwestycja może przyczynić się do nieosiągnięcia celów środowiskowych, o których mowa w art. 56, art. 57, art. 59 oraz art. 61 ustawy pw wskazała, że przedsięwzięcie kwalifikuje się do rozważenia przesłanek powyższej ustawy.

Art. 68. pkt 1 ustawy pw wskazuje, że przedsięwzięcie może być realizowane pod warunkiem, że podejmowane są wszelkie działania, aby łagodzić skutki negatywnych oddziaływań na stan jednolitych części wód.

Na przestrzeni lat wnioskodawca podejmuje szereg działań mających prowadzić do zmniejszenia zawartości odprowadzanych substancji zanieczyszczających odprowadzanych do wód powierzchniowych. Skuteczna redukcja zawiesiny widoczna na wynikach pomiarów PMS prowadzona jest za pomocą wysokoefektywnego systemu Actiflo oraz stosowaniu piaskowników i zbiorników retencyjnych. Jak zostało wyjaśnione w uzasadnieniu decyzji GDOŚ odsalanie wód kopalnianych z kopalni odkrywkowej, jest niemożliwe do zastosowania uwzględniając racjonalność kosztów oraz dostępność procesów technologicznych. W związku z powyższym jedynym sposobem na zmniejszenie oddziaływania kopalnianych wód zasolonych na wody odbiornika jest sterowanie zrzutem ścieków na zbiornikach retencyjnych i dostosowanie zrzutów do ilości przepływów w rzekach. W ciągu ostatnich lat wnioskodawca podjął następujące działania, których celem jest minimalizacja oddziaływań na jakość wód powierzchniowych

JCWP Nysa Łużycka od ujęcia rzeki Mandau do ujęcia rzeki Miedzianki:

- w 2011 r. oddano do eksploatacji oczyszczalnię wód kopalnianych nad potokiem Biedrzychówka, z wysokoefektywnym systemem oczyszczalnia z zawiesiny Actiflo,
- w 2012 r. zmodernizowano oczyszczalnię wód kopalnianych nad Nysą Łużycką,

- w 2013 r. oddano do użytku zbiornik retencyjny ZbR – 2 zabezpieczający oczyszczalnię wód kopalnianych nad Nysa Łużycką,

- w 2019 r. oddano do użytku zbiornik retencyjny ZbR – 3 zabezpieczający oczyszczalnię wód kopalnianych nad potokiem Biedrzychówka.

- nad potokiem Biedrzychówka wybudowano zbiornik retencyjny ZbR-3 o pojemności 60 tys. m³ oraz kilka mniejszych, tymczasowych zbiorników na poziomach roboczych o pojemności dostosowanej do zapotrzebowania. Zbiorniki te będą przebudowywane /przenoszone wraz z postępowaniem eksploatacji.

JCWP Nysa Łużycka od Mandau do Miedzianki:

- w 2008 r. oddano do użytku zmodernizowaną oczyszczalnię wód kopalnianych nad potokiem Ślad,

- w 2017 r. zwiększono przepustowość II stopnia oczyszczania na oczyszczalni wód kopalnianych nad potokiem Ślad, wykonano dodatkowy stopień oczyszczania wód w wysokosprawnym procesie koagulacji dynamicznej Actiflo,

- w 2018 r. oddano do użytku zbiornik retencyjny ZbR – 6 zabezpieczający oczyszczalnię wód kopalnianych nad potokiem Ślad,

- w 2019 r. oddano do eksploatacji stacje odwadniania osadów na oczyszczalni nad potokiem Ślad,

- nad potokiem Ślad wybudowano zbiornik retencyjny ZbR-6.1 o pojemności retencyjnej 115 261 m³,

- do maja 2023 r. nad potokiem Ślad planowane jest oddanie do użytkowania zbiornika retencyjnego ZbR-6.2 o pojemności retencyjnej 145 000 m³, co łącznie da pojemność 260 261 m³,

- w II kwartale 2023 r. planuje się uruchomić instalację zraszania poziomów roboczych wykorzystującą wody kopalniane. Przewiduje się wykorzystywać 2000 m³ na dobę, co w skali roku da ok 100 000 m³.

Analizując powyższe, organ II instancji stwierdza, że kopalnia stosuje najlepsze dostępne techniki, których zadaniem jest minimalizacja oddziaływania na środowisko. Nie są znane rozwiązania techniczne ani organizacyjne mogące w bardziej efektywny sposób ograniczyć wpływ wód zasolonych na wody odbiornika. Należy zatem uznać, że zarówno dla JCWP Nysa Łużycka od ujścia rzeki Mandau do ujścia rzeki Miedzianki, jak i JCWP Nysa Łużycka od Mandau do Miedzianki, przesłanki z art. 68 pkt 1 ustawy pw zostały spełnione.

Analiza zastosowania wszystkich dostępnych działań minimalizujących skutki dla JCWPd zostanie przeprowadzona łącznie, ponieważ zaplanowane działania są tożsame dla JCWPd PLGW6000105, JCWPd CZ14200.

Prognozowany rozwój leja depresji wskutek odwadniania wgłębnego kopalni został w raporcie oos przedstawiony na bazie szczegółowego modelu hydrogeologicznego, którego wyniki przedstawiono w rozdz. 7 a metodykę w rozdz. 22.2. Na bazie tych badań stwierdzono, że w związku z rozwojem eksploatacji i możliwością występowania spękań w strefie na obrzeżach Niecki Żytawskiej, gdzie jest ujęcie wód pitnych Uhelna i tym samym możliwością przesiąkania wód z czwartorzędu do głębszych poziomów istnieje potrzeba zabezpieczenia napływu wód do odkrywki od jej południowej strony. Przeanalizowano możliwe sposoby zabezpieczenia stosowane w Polsce

i na świecie w kopalniach węgla brunatnego (rozdz. 22.2.4 raportu oos) oraz wykonano ocenę skuteczności zaproponowanego rozwiązania (rozdz. 22.2.5) jakim jest ekran przeciwfiltracyjnym odwiercony w poziomie międzywęglowym w odkrywce. Z uwagi na zgłaszane uwagi dotyczące wzmożonego przepływu wód w poziomie podwęglowym, GDOŚ w reformowanym warunku II.3 decyzji RDOŚ we Wrocławiu wskazał konieczność monitorowania przepływu wód w tym poziomie i w razie konieczności, dostosowanie parametrów ekranu do uzyskanych wyników. Zgodnie z przeprowadzonym modelowaniem, po uzyskaniu parametrów ekranu wskazanych w decyzji środowiskowej prognozuje się:

- wznios zwierciadła wód podziemnych w poziomie wodonośnym czwartorzędowym o wielkość maksymalną 3.7 m w miejscu lokalizacji ujęcia Uhelna,

- wznios zwierciadła wód podziemnych w stosunku do stanu stwierdzonego w 2015 r. w obszarze położonym na południe od uskoku południowego we wszystkich poziomach wodonośnych pomimo prowadzonego odwadniania złoża. Są one tylko nieznacznie niższe niż dla stanu z 2020 r. (ok. 3 m dla maksymalnych wartości). W poziomie trzeciorzędowym Ng wznios ten osiąga maksymalnie 3 m. Największe prognozowane wzniosy zwierciadła wody występują dla poziomów wodonośnych trzeciorzędowych osiągając maksymalną wielkość ponad 30 m w poziomie Mw.

- zanik depresji w obszarze położonym na południe od uskoku południowego na terenach Czech i Niemiec, dla poziomów wodonośnych: Q, Ng i Nd. W poziomach Mw i Pw utrzymuje się jedynie niewielka depresja 1÷5 m w strefie przygranicznej na terenie Czech, w obszarze Zrębu Białopola,

- znaczne zmniejszenie depresji we wszystkich poziomach wodonośnych na terenie Polski, w obszarze Zrębu Białopola.

Udanym przykładem zastosowania ekranu przeciwfiltracyjnego, jako sposobu ograniczania oddziaływania kopalni na wody podziemne jest ekran w poziomie czwartorzędowym wzdłuż Nysy Łużyckiej, wybudowany dla ograniczenia dopływów z tej rzeki do KWB Turów oraz dla zmniejszenia oddziaływania odwadniania Kopalni na teren Republiki Federalnej Niemiec.

Analizując powyższe organ II instancji stwierdza, że wnioskodawca podejmuje wszelkie możliwe działania aby stan ilościowy wód podziemnych znajdujących się pod wpływem odwadniania kopalni nie został pogorszony. W szczególności pobór wód jest monitorowany a zabezpieczeniem przed ich odpływem z rzeki Nysy Łużyckiej jest ekran wybudowany na filarze Nysy Łużyckiej. Z kolei spływ wód od strony południowej będzie ograniczony budowanym ekranem przeciwfiltracyjnym o parametrach wskazanych w decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach. Należy zatem uznać, że zarówno dla JCWPd PLGW6000105, jak i CZ14200., przesłanki z art. 68 ust. 1 zostały spełnione.

W ust. 3 art. 68 ustawy pw wskazano, że przyczyny zmian i działań, o których mowa w art. 66 ustawy pw (w przedmiotowym przypadku w art. 66 ust. 1 pw) muszą być nie dość, że uzasadnione nadrzędnym interesem publicznym to jeszcze pozytywne efekty związane z ochroną zdrowia, utrzymaniem bezpieczeństwa oraz zrównoważonym rozwojem przeważają nad korzyściami dla społeczeństwa i środowiska związanymi z osiągnięciem celów środowiskowych.

Na wstępie należy podkreślić, że przedsięwzięcie polega na wydobyciu węgla brunatnego o określonych parametrach i tak jak wskazano już węgiel ten może być spalany u wielu odbiorców (np. do czerwca 2020 r. funkcjonowała na terenie kopalni sprzedaż detaliczna) to pobliska elektrownia Turów może funkcjonować tylko w oparciu o węgiel ze złoża Turów. Węgiel brunatny nie jest bowiem paliwem o ustandaryzowanych właściwościach i różni się właściwościami fizykochemicznymi w obrębie poszczególnych złóż. I tak węgiel pochodzący z KWB Turów, spalany w elektrowni Turów różni się od węgla brunatnych z KWB Bełchatów, czy Zagłębia Łużyckiego zawartością siarki, wilgoci i wartością opałową. Specyficzne właściwości tego rodzaju węgla, a przede wszystkim niższa wartość opałowa w stosunku do masy w porównaniu z węglem kamiennym, powoduje, że nie można go transportować na duże odległości. Co do zasady winien być zatem spalany w miejscu wydobycia. Z drugiej strony elektrownia Turów nie jest przystosowana do przyjmowania węgla z innych źródeł, zarówno pod kątem infrastrukturalnym (brak infrastruktury drogowej i kolejowej przystosowanej do dostaw) jak i logistycznym. Zmiana paliwa wykorzystywanego w elektrowni Turów byłaby zatem procesem długotrwałym i utrudnionym a nade wszystko wiązałaby się z koniecznością wstrzymania przynajmniej do czasu zmiany paliwa pracy elektrowni. Powyższe wpisuje się w długofalowe cele polityki państwa. W Polityce energetycznej Polski do roku 2040, stanowiącej załącznik do uchwały nr 22/2021 Rady Ministrów z dnia 2 lutego 2021 r., dalej PEP, wśród celów szczegółowych wskazuje się, że: „zapotrzebowanie na węgiel brunatny będzie pokrywane przez zasoby krajowe, w niewielkiej odległości od miejsca wykorzystania” (por. PEP, str. 9). Ponadto „popyt na węgiel brunatny ze względu na jego parametry, pokrywany jest w pobliżu wydobycia (złoża zlokalizowane w środkowej i południowo-zachodniej Polsce), dlatego nie istnieje rynek tego surowca” (PEP, str. 16).

Zaprzestanie wydobycia węgla w ramach przedmiotowego przedsięwzięcia skutkować zatem będzie nie zmniejszoną ilością kopaliny na rynku, co sugerują skarżący, ale czasowym lub stałym wyłączeniem elektrowni Turów i wszystkimi wiążącymi się z tymi konsekwencjami.

Wytworzona w elektrowni Turów energia elektryczna jest następnie rozdyskrebowana w ramach Krajowego Systemu Energetycznego, w zależności od aktualnego zapotrzebowania na energię elektryczną w kraju. Służy więc zapewnieniu bezpieczeństwa energetycznego państwa, pełniąc rolę stabilizatora systemu, której nie mogą pełnić źródła energii wskazywane przez skarżących, tj. odnawialne źródła energii. Bezpośredni wpływ na bezpieczeństwo energetyczne państwa ma także dostęp i możliwość wydobycia własnych zasobów węgla, co jest właśnie istotą analizowanego przedsięwzięcia. *Niedobory energii powstałe w wyniku przestoju w działaniu elektrowni Turów mogą skutkować zagrożeniem bezpieczeństwa dostaw energii elektrycznej, co wiązać się może z koniecznością wprowadzenia ograniczenia w poborze i dostarczaniu energii elektrycznej na terytorium Polski lub jego części, na podstawie art. 11 c ust. 2 pkt 2 lub art. 11 ust. 7 ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne (Dz. U. z 2022 r. poz. 1385, ze zm.). (...) Szacuje się, iż w przypadku przestoju lub zaprzestania prowadzenia eksploatacji w Kopalni Węgla Brunatnego Turów, Elektrownia Turów jest w stanie funkcjonować bez zmian w oparciu o zmagazynowane zasoby węgla jedynie ok. 2 tygodni (por. wniosek o nadanie rygoru z dnia 16 stycznia 20202 r.).* Argumentacja skarżących przedstawiona na obalenie tezy o znaczeniu kopalni i elektrowni Turów w bezpieczeństwie energetycznym państwa (możliwość zakupu energii, wytworzenie jej innymi jednostkami wytwórczymi niepracującymi pełną mocą, sprzedaż węgla i

energii pochodzącej z Turowa), przykładowo w odwołaniu Fundacji Frank Bold, straciła obecnie, w toku postępowania odwoławczego, uzasadnienie. Dnia 23 września 2022 r. operator systemu przesyłowego ogłosił okresy zagrożenia na rynku mocy z braku wystarczającej rezerwy w systemie. Jak wskazał operator na swojej stronie internetowej: ta sytuacja jest spowodowana ubytkami awaryjnymi jednostek wytwórczych oraz niską generacją odnawialnych źródeł energii zwłaszcza w szczycie wieczornym (<https://www.pse.pl/-/operator-systemu-przesylowego-oglasza-okres-zagrozenia-na-rynku-mocy?safeargs=696e686572697452656469726563743d74727565>).

Jak wskazano w PEP na str. 25 „ze względu na aktualny poziom wykorzystania węgla, a także jego rolę w zapewnianiu bezpieczeństwa energetycznego oraz potencjał czystych technologii węglowych, surowiec ten będzie miał istotne znaczenie dla bilansu energetycznego Polski. (...) Węgiel jako paliwo będzie wykorzystywany głównie w elektrowniach będących aktualnie w budowie lub oddanych do użytku w ostatnich latach, gdyż te jednostki pracując w parametrach nadkrytycznych mają mniejszą emisyjność oraz efektywniej wykorzystują paliwo. Ponadto, każda z tych jednostek zbudowana jest w formule CCS-ready”.

W dniu 29 marca 2022 r. Rada Ministrów przyjęła założenia do aktualizacji PEP – „Wzmacnianie bezpieczeństwa i niezależności energetycznej”, które przewidują, że:

- ze względu na zmianę sytuacji geopolitycznej i brak przewidywalności na rynku gazu w ujęciu średniookresowym zwiększeniu może ulec poziom wykorzystania istniejących jednostek węglowych,

- wykorzystanie krajowych złóż węgla kamiennego może ulegać okresowemu zwiększaniu w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa energetycznego państwa

- dla zapewnienia ciągłości dostaw podjęte zostaną działania mające na celu utrzymanie gotowości do pracy jednostek węglowych zgodnie z ich technicznym czasem życia, który jest dłuższy niż wynika to z przesłanek ekonomicznych, wrażliwych na ceny uprawnień do emisji CO₂,

- elementem nowego dokumentu będzie plan wykorzystania istniejących jednostek wytwórczych z uwzględnieniem możliwości zwiększenia efektywności i okresu funkcjonowania bloków węglowych wraz z niezbędnymi działaniami modernizacyjnymi i utrzymaniowymi na rzecz zapewnienia właściwego poziomu mocy stabilnych i właściwego bilansowania.

Zgodnie z art. 6 pkt 8 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz. U. z 2021 r. poz. 1899, ze zm.), poszukiwanie, rozpoznawanie oraz wydobywanie złóż kopalin objętych własnością górnictw stanowi cel publiczny. Chodź samo stwierdzenie, że dana inwestycja jest inwestycją celu publicznego automatycznie nie przesądza, że jest podejmowana w interesie publicznym, to w okolicznościach analizowanej sprawy tak jest. Wydobycie kopaliny ze złoża Turów odbywa się m.in. na potrzeby elektrowni Turów, zapewniającej stabilność Krajowego Systemu Energetycznego; jest więc działaniem podejmowanym w interesie ogółu, o najwyższej, w świetle aktualnych okoliczności na rynku energii, randze, w dodatku przez podmiot o charakterze publicznym. PGE Górnictwo i Energetyka Konwencjonalna S.A. zajmuje się prowadzeniem wydobycia węgla brunatnego i wytwarzaniem energii elektrycznej i ciepłej w skali całego kraju, a kontrolę nad grupą kapitałową sprawuje Skarb Państwa, który jest akcjonariuszem większościowym, posiadającym 57,39% udziału w kapitale zakładowym (por. wniosek o nadanie rygoru).

Aby wypełniać znamiona art. 68 ust. 3 ustawy pw sam interes publiczny nie wystarczy jednak, musi być on opatrzony dodatkowo klauzulą nadrzędnego, a więc takiego którego waga i znaczenie dla kraju, regionu czy też ogólnie społeczeństwa jest szczególnie istotna, ponadprzeciętna. Jak wskazuje ██████████, „pojęcie „nadrzędnego interesu publicznego” jest klasycznym przykładem zwrotu niedookreślonego, który nie ma jednej, precyzyjnie zdefiniowanej treści, w związku z czym nie istnieje również precyzyjnie określone znaczenie prawne tego terminu. Podejmując próbę zdefiniowania interesu publicznego, ██████████ stwierdził, że pod pojęciem tym należy rozumieć „interes wszystkich ludzi żyjących w ramach politycznie zorganizowanej wspólnoty, gdzie zapewniona jest realizacja określonych, legitymowanych interesów ogółu, zorganizowanego w konkretnej postaci i poszanowaniem wolności jednostki, jako niezbędnej części składowej dobra publicznego, przy czym realizacja tak przyjętych i chronionych ogólnych interesów powinna być wymagana bezwarunkowo w celu zapewnienia egzystencji i wspólnego, pokojowego życia społeczeństwa złożonego z grup, części składowych i jednostek mających zróżnicowane interesy i potrzeby” (M. Wyrzykowski, Pojęcie interesu społecznego w prawie administracyjnym, Warszawa 1986, str. 36)”. W ocenie GDOŚ realizacja przedmiotowego przedsięwzięcia, które, co organ ustalił, wiązać się może ze zmianami wskazanymi w art. 66 pkt 1 i art. 67 ustawy pw, wypełnia także i tą definicję. Bazując na wypracowanym w tym zakresie orzecznictwie sądowoadministracyjnym wskazać można, że nadrzędny oznacza tyle co to, że waga jego znaczenia jest na tyle duża by można ją było przeciwstawić nakreślonemu celowi w tym przypadku ochronie wód.

Podkreślić należy także, że kopalina wydobywana ze złoża Turów podlega ochronie na podstawie art. 125 POŚ, zgodnie z brzmieniem którego złoża kopalin podlegają ochronie polegającej na racjonalnym gospodarowaniu ich zasobami oraz kompleksowym wykorzystaniu kopalin, w tym kopalin towarzyszących. Ochrona ta wyraża się z jednej strony kompleksowym ich wykorzystaniem (biorąc pod uwagę, że kopalina jest nieodnawialnym elementem przyrodniczym), a z drugiej wykorzystaniem w zgodzie z zasadą zrównoważonego rozwoju – wydobyć jedynie w minimalnym stopniu ale w stopniu niezbędnym do prawidłowego funkcjonowania gospodarki (por. Bukowski Z., Ciechanowicz-McLean J., Rakoczy B., Prawo ochrony środowiska. Komentarz, Lex). Przedsięwzięcie polega na kontynuacji wydobywania, zostały bowiem zdiagnozowane w złożu pokłady węgla, które można a, z uwagi na nakaz racjonalnej gospodarki w tym zakresie, trzeba wydobyć. Wspierająca jest w tym zakresie argumentacja organu I instancji, który na str. 166 swoje decyzji wskazał, że zaprzestanie wydobywania wiązać się będzie tak czy owak z koniecznością kontynuowania odwodnienia wgłębnego (do zakończenia likwidacji zakładu górniczego, ostatecznego ukształtowania zboczy zbiornika, i co już nie jest przedmiotem tego wniosku wypełnienia go wodą), co wiąże się, jak organ odwoławczy ustalił, z szeregiem oddziaływań na środowisko, przy jednoczesnym zerowym zysku społecznym i gospodarczym. Innymi słowy zostanie poniesiony koszt środowiskowy niezbilansowany zyskiem społeczno-gospodarczym. W interesie publicznym, kwalifikowanym jako nadrzędny, jest zatem o ile koszt środowiskowy musi zostać poniesiony (a w przedmiotowej sprawie, ze względu na rozpoczęcie już wydobywania kopaliny musi) zbilansowany go proporcjonalnym zyskiem społeczno-gospodarczym, tj. zapewnieniem stabilnych dostaw węgla brunatnego do kopalni Turów do roku 2044.

I w tym zakresie realizacja przedsięwzięcia, będąca przyczyną zmian, o których mowa w art. 66 pkt 1 i art. 67 ustawy pw, jest uzasadniona nadrzędnym interesem publicznym a pozytywne efekty związane z utrzymaniem bezpieczeństwa energetycznego oraz zrównoważonym rozwojem (koszt środowiskowy zbilansowany zyskiem społeczno-gospodarczym) przeważają nad korzyściami dla społeczeństwa i środowiska związanymi z nieosiągnięciem celów środowiskowych.

Do konstytutywnych elementów nadrzędności w interesie publicznym zaliczyć można m.in. brak rozwiązań alternatywnych, co wiązać się będzie z brzmieniem art. 68 ust. 4 ustawy pw, zgodnie z którym zakładane korzyści wynikające ze zmian i działań, o których mowa w pkt 1-3, nie mogą zostać osiągnięte przy zastosowaniu innych działań, znacząco korzystniejszych z punktu widzenia interesów środowiska, ze względu na negatywne uwarunkowania wykonalności technicznej lub nieproporcjonalnie wysokie koszty. Jako przykład takich działań skarżący podają odnawialne źródła energii (por. odwołanie Fundacji Greenpeace Polska, str. 13), argumentując, że pozyskanie energii z nich nie spowodowałoby zniszczenia Opolna Zdroju i nie miałyby też miejsca zwiększone oddziaływania na klimat. Skarżący pomijają jednak, że rozwój odnawialnych źródeł energii wymaga zapewnienia stabilizacji systemu energetycznego przez inne źródła energii; źródła oparte na stabilnych i nieprzerwanych dostawach, co realizują właśnie kopalnia Turów, a 23 września 2022 r. to źródła z odnawialnych źródeł energii okazały się niewystarczające. Podkreślić należy jednocześnie, że brak jest innej technologii wydobycia węgla brunatnego niż metoda odkrywkowa. Ilość węgla pozostała w złożu, przy zakończeniu eksploatacji w 2020 r. (ok. 244 mln Mg operatywnych zasobów), odpowiada średniej wielkości złożom, których samodzielna eksploatacja mogłaby być opłacalna. *Gdyby zatem po likwidacji kopalni podjąć próbę ponownej eksploatacji pozostawionych zasobów złoża Turów, to obok wypełnienia wodą wyrobiska po zakończeniu eksploatacji w roku 2020 należałoby ponieść koszty (w tym również środowiskowe) odpompowania wody ze zbiornika oraz odwodnienia nawodnionego wtórnie górotworu dla uruchomienia wydobycia pozostałych zasobów oraz następnie ponieść koszty wypełnienia wodą zbiornika końcowego po zakończeniu ponownie uruchomionej eksploatacji* (por. wniosek o rygor, str. 10). Jak wskazano także wyżej brak jest możliwości technicznych dostosowania elektrowni Turów do innego węgla brunatnego niż ten pochodzący ze złoża Turów, co wprost przedkłada się na brak zapewnienia bezpieczeństwa energetycznego kraju. Wreszcie wariant inwestycyjny, dopuszczony do realizacji na mocy decyzji RDOŚ we Wrocławiu i GDOŚ, w ocenie oddziaływania na środowisko okazał się najkorzystniejszy środowisko.

Brak jest zatem obecnie, z uwagi na negatywne uwarunkowania wykonalności technicznej albo nieproporcjonalnie wysokie koszty, innych działań, które korzystniejsze z punktu widzenia interesów środowiska pozwoliłyby osiągnąć zakładane korzyści, tj. bezpieczeństwo energetyczne państwa. W szczególności nie są nimi odnawialne źródła energii.

Zarzut naruszenia art. 7, 77, 80 i 107 Kpa poprzez opieranie się na danych przedkładanych przez wnioskodawcę w zakresie bezpieczeństwa energetycznego, w szczególności ilości wydobycia, udziału w krajowym systemie energetycznym, możliwości technicznych itd. jest, w ocenie tut. organu, chybiony. Organ ocenia bowiem argumentacje wnioskodawcy pod kątem logiczności, zgodności z doświadczeniem i zestawia ją z danymi powszechnie dostępnymi, jak np. tymi wynikającymi z PEP lub z raportów operatora systemu przesyłowego. Informacje o możliwościach technicznych lub ich braku, dane dotyczące wprost przedsięwzięcia mogą zaś pochodzić wyłącznie

od wnioskodawcy i tylko z tego tytułu, że od niego pochodzą nie mogą zostać automatycznie zakwestionowane.

Ze względu zatem na kumulatywne spełnienie przesłanek o których mowa w art. 68 ust. 1, 3 i 4 ustawy pw nie doszło do zaistnienia konieczności odmowy wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach zgodnie z art. 81 ust. 3 ustawy ooś.

Przyznane odstępstwa z art. 68 ustawy pw są odstępstwami transponowanymi do prawa polskiego z RDW i odpowiadają odstępstwom z art. 4 ust. 7. Odstępstwa te przyznawane są z uwagi na funkcjonowanie inwestycji, zatem czasowo obejmują cały okres wynikający z jej oddziaływań, zatem zarzuty stron postępowania wskazujące, na brak możliwości realizacji przedsięwzięcia z uwagi na konieczność osiągnięcia dobrego stanu/potencjału wód do 2027 r. wskazanego w RDW organ uznaje za bezzasadne.

Oddziaływania na obszary chronione (art. 16 ust. 32 ustawy pw)

Zgodnie z art. 81 ust. 3 ustawy ooś konieczne jest ustalenie czy analizowane przedsięwzięcie może negatywnie wpływać na obszary chronione i wpływać na możliwość nieosiągnięcia wyznaczonych dla nich celów środowiskowych, o których mowa w art. 61, ust. 1, pkt 1 ustawy pw. W świetle powyższego artykułu „Celem środowiskowym dla obszarów chronionych jest osiągnięcie norm i celów wynikających z przepisów, na podstawie których te obszary chronione zostały utworzone, przepisów ustanawiających te obszary lub dotyczących tych obszarów, o ile nie zawierają one w tym zakresie odmiennych uregulowań.” W myśl ustawy pw obszarami chronionymi są:

1. jednolite części wód przeznaczone do poboru wody na potrzeby zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi,
2. jednolite części wód przeznaczone do celów rekreacyjnych, w tym kąpieliskowych,
3. obszary wrażliwe na eutrofizację wywołaną zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł komunalnych, rozumianą jako wzbogacanie wód biogenami, w szczególności związkami azotu lub fosforu, powodującymi przyspieszony wzrost glonów oraz wyższych form życia roślinnego, w wyniku którego następują niepożądane zakłócenia biologicznych stosunków w środowisku wodnym oraz pogorszenie jakości tych wód,
4. obszary przeznaczone do ochrony gatunków zwierząt wodnych o znaczeniu gospodarczym;
5. obszary przeznaczone do ochrony siedlisk lub gatunków, o których mowa w przepisach ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, dla których utrzymanie lub poprawa stanu wód jest ważnym czynnikiem w ich ochronie,

Analizując wpływ na powyższe obszary chronione organ II instancji wyjaśnia:

Ad. 1.

Wody, które są wykorzystywane do zaopatrywania ludności w wodę do spożycia lub wody, które mogą być wykorzystywane w tym celu, muszą spełniać wymagania dotyczące jakości wody wyznaczone w rozporządzeniu Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej z dnia 29 sierpnia 2019 r. o wodach wykorzystywanych do zaopatrzenia ludności oraz określone w rozporządzeniu o wodzie do spożycia (Dz. U. z 2019 r., poz. 1747).

Zgodnie z PGW Odry jakość wody do spożycia nie powinna ulegać pogorszeniu, co jest celem środowiskowym dla JCWPd przeznaczonych do poboru wody na potrzeby zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia.

W przypadku JCW znajdujących się w zasięgu oddziaływania inwestycji jako wyznaczona do poboru wody na potrzeby zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia została JCWPd PLGW6000105. W związku z tym w PGW Odry wyznaczono jej dodatkowy cel, tj. utrzymanie stałych wartości wskaźników fizykochemicznych wód przeznaczonych do spożycia, aby zapobiec konieczności modyfikacji procesów uzdatniania wód lub wprowadzeniu uzdatniania wód podziemnych na ujęciach wód podziemnych. Przeprowadzona ocena oddziaływania na wody podziemne wykazała, że przedsięwzięcie nie będzie znacząco negatywnie oddziaływać na jakość wód podziemnych. Oddziaływanie to zostanie ograniczone niemal wyłącznie do granic odkrywki, a najbliższe punkty poboru wody podziemnej znajdują się poza jego możliwym oddziaływaniem.

Ad. 2.

Zgodnie z ustawą pw, jako kąpielisko rozumie się wydzielony i oznakowany fragment wód powierzchniowych, wykorzystywany przez dużą liczbę osób kąpiących się. Kąpielisko musi być ujęte w uchwale rady gminy w sprawie wykazu kąpielisk. Żadna z JCWP znajdujących się w zasięgu oddziaływania przedsięwzięcia nie znajduje się w wykazie kąpielisk.

Ad. 3.

Obszary wrażliwe na eutrofizację wywołaną zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł komunalnych powstały w związku z koniecznością wyznaczenia na terytorium kraju obszarów wrażliwych na eutrofizację spowodowaną zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł komunalnych. Stosownie do ustaleń zawartych w sektorze Środowisko Traktatu o przystąpieniu Rzeczypospolitej Polskiej do Unii Europejskiej podpisanego w Atenach w dniu 16 kwietnia 2003 r. (Dz. Urz. UE L 236 z 23 września 2003 r., str. 17, z późn. zm.) konieczne było wyznaczenia na terytorium kraju obszarów wrażliwych na eutrofizację spowodowaną zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł komunalnych. Ze względu na położenie w 99,7% w zlewisku Morza Bałtyckiego, całe terytorium Polski zostało uznane za obszar wrażliwy na eutrofizację.

Zgodnie z kartami charakterystyk JCWP (PGW Odry) Program wodno-środowiskowy kraju wprowadzający na potrzeby powstania PGW Odry założenia z Krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych zakłada dla wszystkich JCWP w zasięgu oddziaływania inwestycji działania polegające na budowie nowych zbiorników bezodpływowych oraz remont istniejących, budowie indywidualnych systemów oczyszczania ścieków oraz regularny wywóz nieczystości płynnych. Dodatkowo, w przypadku JCWP Dopływ z wyrobiska Turoszów PLRW60000174156 przewidziano kontrole postępowania w zakresie gromadzenia ścieków przez użytkowników prywatnych i przedsiębiorców oraz oczyszczania ścieków przez użytkowników prywatnych z częstotliwością co najmniej raz na 3 lata oraz modernizacja oczyszczalni ścieków Bogatynia. Przedsięwzięcie polegające na wydobyciu węgla w kopalni węgla brunatnego nie będzie powodować dodatkowego zagrożenia eutrofizacją pochodzącą ze źródeł komunalnych. Dodatkowo, jego realizacja nie będzie kolidować z przewidzianymi działaniami zmierzającymi do zmniejszenia presji związanej z eutrofizacją.

Ad. 4.

Jak wynika z PGW Odry w Polsce nie wyznaczono obszarów przeznaczonych do ochrony gatunków zwierząt wodnych o znaczeniu gospodarczym. Brak jest szczegółowych regulacji w zakresie ustalania sposobu wyznaczania przedmiotowych obszarów.

Ad. 5.

Rejestr obszarów chronionych obejmuje wyłącznie obszary przeznaczone do ochrony siedlisk lub gatunków silnie związanych z wodami. Tereny te objęte są różną formą ochrony wg ustawy o ochronie przyrody.

W zasięgu potencjalnych oddziaływań inwestycji znajduje się obszar chroniony PLH020066 Przełomowa Dolina Nysy Łużyckiej. Obszar ten położony jest w obrębie 5 JCWP i 1 JCWPd, jednak tylko na 2 JCWP i JCWPd: Nysa Łużycka od Miedzianki do Pliessnitz PLRW60001017431 oraz Miedzianka od granicy Państwa do Nysy Łużyckiej PLRW60004174169 oraz JCWPd PLGW6000105 przedsięwzięcie może wywierać potencjalny wpływ. W związku z powyższym dalsza analiza zostanie przeprowadzona dla wymienionych JCW.

Zgodnie z PGW Odry celem środowiskowym dla tego obszaru jest: Utrzymanie lub odtworzenie właściwego stanu ochrony. Właściwy stan ochrony chronionych w obszarze gatunków ryb wymaga (wg. najbardziej wymagającego gatunku): Ciągłość ekologiczna - brak sztucznych przegród wyższych niż 10 cm. EFI+ w klasie I lub II. Jakość hydromorfologiczna (średnia arytmetyczna ocen elementów: geometria koryta, substrat denny, charakterystyka przepływu, charakter i modyfikacja brzegów, mobilność koryta, ciągłość cieków wg PN-EN 14614) <2,5. Właściwy stan ochrony starorzeczy i naturalnych eutroficznych zbiorników wodnych (3150) wymaga: zaostrome parametry fizykochemiczne: przezroczystość (wid. krążka Secchiego) >2,5 m (w płytszych do dna), niezależnie od współczynnika Schindlera; pokrycie pleustofitów <25%, a w starorzeczach <50% pow. wody. Brak gat. obcych i inwazyjnych z ew. wyjątkiem dopuszczalnej moczarki kanadyjskiej. pH 6,5-7,9. Przewodnictwo <600 μ S /cm. Brak zakwitów sinicowych. Wykluczenie presji dopływu zanieczyszczeń ze zlewni i złych form gospodarki rybackiej, naturalna strefa brzegowa i litoral.

W przypadku starorzeczy: naturalna dynamika i reżim hydrologiczny rzeki; dające możliwości powstawania nowych starorzeczy i naturalnego okresowego kontaktu z wodami rzecznyymi starorzeczy istniejących. --- Właściwy stan ochrony nizinnych i podgórskich rzek ze zbiorowiskami włosieniczników (3260) wymaga: wskaźnik hydromorfologiczny HQA (RHS)>50; brak nowych sztucznych piętrzeń oraz dopływu ścieków; naturalne elementy morfologiczne: odsypy boczne, meandrowe, śródkorytowe, erodujące i stabilne podcięcia brzegów, naturalne wyspy i głazy w korycie; wykluczenie zamulania dna. Wskaźniki fizykochemiczne wody w klasie I lub II. --- Właściwy stan ochrony ziołorośli górskich lub nadrzecznych (6430) wymaga: naturalność koryt rzecznych/potoków i stref brzegowych, umożliwiająca swobodne wykształcanie się ziołorośli. --- Właściwy stan ochrony łągów wierzbowych, topolowych, olszowych i jesionowych (91E0) wymaga: uwodnienie (w tym, jeśli dotyczy, dynamika zalewów) normalne z punktu widzenia odpowiedniego podtypu (zbiorowiska roślinnego). Naturalny lub zrenaturalizowany charakter i reżim hydrologiczny cieków, jeżeli sąsiadują z łągami. --- Właściwy stan ochrony bobra wymaga: tolerowanie działań bobrów. --- Właściwy stan ochrony wydry wymaga: bogatej bazy żerowej, pośrednio zachowania lub odtworzenia naturalnego zróżnicowania siedlisk ryb i płazów. --- Właściwy stan ochrony kumaka nizinnego wymaga: zachowania miejsc łągowych, w postaci (zależnie od specyfiki obszaru) stawów lub kompleksów drobnych zbiorników wodnych o naturalnym charakterze. Brak trendu zanikania drobnych oczek wodnych w krajobrazie. ---

Właściwy stan ochrony traszki grzebieniastej wymaga: zachowania kompleksów drobnych zbiorników wodnych o naturalnym charakterze. Brak trendu zanikania drobnych oczek wodnych w krajobrazie. --- Właściwy stan ochrony bolenia wymaga, oprócz celu skonsolidowanego dla ryb: wzgl. liczebność $>0,01$ os./m², obecne wszystkie kat. wiekowe (ADULT, YUV, YOY). --- Właściwy stan ochrony głowacza białopłetwego wymaga, oprócz celu skonsolidowanego dla ryb: Mozaika mikrosiedlisk dna zawierająca kryjówki dla osobników dorosłych, potencjalne tarliska, miejsca odrostu narybku. Brak zarybień w obwodzie rybackim powodujących wzrost populacji gatunków gospodarczych zjadających głowacze. Względna liczebność $>0,01$ os./m², obecne wszystkie kategorie wiekowe (ADULT, JUV, YOY) i $YOY+JUV>50\%$. --- Właściwy stan ochrony czerwończyka nieparka wymaga: naturalne warunki wodne siedliska łąkowego, lokalnie podmokłe i wilgotne, w tym jeśli dotyczy z zarośniętymi rowami z występowaniem szczawi, ale umożliwia koszenie łąk. --- Właściwy stan ochrony modraszka nausitosus wymaga: tradycyjne warunki wodne siedliska łąkowego, sprzyjające występowanie krwiściągów. --- Właściwy stan ochrony modraszka telejus wymaga: tradycyjne warunki wodne siedliska łąkowego, sprzyjające występowanie krwiściągów. --- Właściwy stan ochrony trzepli zielonej wymaga: koryto ciek naturalne lub zrenaturyzowane (także spontanicznie), z dopuszczonymi niewielkimi przekształceniami nie zmieniających istotnie charakterystyki przepływu i brzegów. W miejscach występowania >10 os./10 m.

Wśród zidentyfikowanych oddziaływań kopalni na JCWP, na obszar Natura 2000 może mieć wpływ odprowadzanie do cieków zawiesiny, powodującej zamulenie wody. Jednak, jak zostało wskazane w niniejszej decyzji, dalsza kontynuacja wydobywania nie będzie powodować znacząco negatywnych oddziaływań na obszar Natura 2000 w wyniku zrzutów wód kopalnianych do Nysy Łużyckiej. Aktualnie prowadzona redukcja zawiesiny na oczyszczalniach ścieków znacząco poprawiła wydajność w tym zakresie i należy się spodziewać jego dalszej poprawy w wyniku planowanej rozbudowy i modernizacji pracujących oczyszczalni. W przypadku JCWPd z uwagi na fakt, że inwestycja nie będzie wywierać wpływu na czwartorzędowe piętra wodonośne, nie należy spodziewać się wpływu na zmianę uwodnienia siedlisk. Przedmiotowa inwestycja nie zakłada również prac na ciekach mogących powodować przerwanie lub utrudnienie migracji ryb.

Właściwy stan ochrony starorzeczy i naturalnych eutroficznych zbiorników wodnych (3150) wymaga zaostrożonych parametrów fizykochemicznych, w tym przewodności <600 $\mu\text{S}/\text{cm}$. Wyniki badań PMS 2014-2019 wskazują, że w 2018 r. na punkcie pomiarowo kontrolnym Nysa Łużycka - przejście graniczne Radomierzyce–Hagenwerder zlokalizowanym w obszarze Natura 2000 przewodność elektrolityczna właściwa w 20°C była na poziomie 500 $\mu\text{S}/\text{cm}$, natomiast w 2021 r. – 373 $\mu\text{S}/\text{cm}$. Punkt ten uwzględnia wszystkie zrzuty wód kopalnianych. W związku z powyższym nie należy spodziewać się negatywnego oddziaływania na przewodność w obszarze Natura 2000.

Powyższa analiza wskazuje, iż oddziaływania przedsięwzięcia widoczne w zlewniach JCW nie będą powodować znaczących negatywnych oddziaływań na obszary chronione, o których mowa w art.16 ust. 32 ustawy pw oraz wyznaczone dla nich cele środowiskowe.

Oddziaływania skumulowane i oddziaływanie na klimat

W zakresie skumulowanego oddziaływania na środowisko rację przyznać należy odwołującym, że istnieje konieczność uwzględniania przy ocenie oddziaływania skumulowanego także

oddziaływania pochodzącego z samej elektrowni Turów. I jak wynika ze str. 530 raportu o oddziaływania w związku z elektrownią (postrzegana jako całość, uwzględniono przy tym nowy blok) mogą kumulować się w zakresie emisji do powietrza i do wód, emisji hałasu i światła, a także wpływać na walory widokowe. Przedłożony w sprawie raport analizuje zatem oddziaływania skumulowane z elektrownią w szeregu aspektach; przykładowo emisja hałasu została przedstawiona na str. 455-460. Podkreślić należy, że w raporcie skumulowane oddziaływania na środowisko nie dotyczyły wyłącznie współwystępowania z elektrownią ale także z szeregiem innych obiektów istniejących (w szczególności zwału zewnętrznego) i planowanych (jak np. magazyn gipsu). Konieczność analizy oddziaływań skumulowanych nie jest jednak jednoznaczna z koniecznością oceny funkcjonowania elektrowni. Przedmiotem decyzji jest bowiem określenie środowiskowych uwarunkowań wyłącznie wydobycia kopaliny, a oddziaływania pochodzące z elektrowni mają znaczenie tylko w kontekście oddziaływań skumulowanych. Dlatego też nie budzi zastrzeżeń organu odwoławczego fragment uzasadnienia skarżonej decyzji w którym organ I instancji wskazuje, że „kwestie funkcjonowania Elektrowni Turów nie wchodzi w zakres przedsięwzięcia i co za tym idzie nie było wymogu oceny tego oddziaływania w raporcie”. Dlatego też nie można zgodzić się ze stwierdzeniem skarżących, że *RDOŚ we Wrocławiu pominął całkowicie zbadanie szeregu istotnych elementów stanu faktycznego, a to w szczególności efektu skumulowanego przedsięwzięcia z elektrownią Turów*, a także, że doprowadziło to do *bardzo znaczącej wadliwości postępowania przed RDOŚ we Wrocławiu* (por. odwołanie Fundacji Greenpeace Polska z dnia 17 lutego 2020 r., str. 16).

Skarżący uszczegóławiają jednak swój zarzut poprzez wskazanie braku oceny skumulowanego oddziaływania na klimat (i nieuwzględnienie porozumienia paryskiego), żądając nawet na tą okoliczność powołania opinii biegłego. W raporcie o oddziaływania do kwestii klimatu i tzw. zmian klimatu odniesiono się na str. 149-182, a obliczenia śladu węglowego, będącego w tym przypadku kwestią wyjątkowo sporną między skarżącymi a wnioskodawcą, na str. 356-369, a wraz z szczegółowo określoną metodyką badań na str. 626-636. Dodatkowo kwestia ta była przedmiotem wezwania GDOŚ z dnia 10 czerwca 2020 r., na co wnioskodawca udzielił szczegółowej odpowiedzi w uzupełnieniach z dnia 30 sierpnia 2021 r. i z dnia 13 grudnia 2021 r.

Podkreślić należy, że raport o oddziaływania, z uwagi na datę wszczęcia przedmiotowego postępowania, nie musi odpowiadać rygorom aktualnego brzmienia art. 66 ustawy o oddziaływania, tj. w szczególności opis planowanego przedsięwzięcia nie musi być oceniony w oparciu o wiedzę naukową ryzyko wystąpienia poważnych awarii lub katastrof naturalnych i budowlanych, przy uwzględnieniu używanych substancji i stosowanych technologii, w tym ryzyko związane ze zmianą klimatu, a przewidywane oddziaływania analizowanych wariantów na środowisko nie muszą być określone w przypadku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej i katastrofy naturalnej i budowlanej, na klimat, w tym emisje gazów cieplarnianych i oddziaływania istotne z punktu widzenia dostosowania do zmian klimatu. Niemniej jednak, zgodnie z art. 66 ust. 1 pkt 7 lit. b ustawy o oddziaływania, raport w przedmiotowym przypadku winien zawierać uzasadnienie proponowanego przez wnioskodawcę wariantu, ze wskazaniem jego oddziaływania na środowisko, w szczególności na klimat. Winien zatem zawierać uproszczoną w stosunku do dokumentów podlegających aktualnemu brzmieniu przepisu ocenę oddziaływania na klimat (nie wymagana jest m.in. analiza emisji gazów cieplarnianych i adaptacja do zmian klimatu), ale uwzględniającą także oddziaływania skumulowane (por. art. 66 ust. 1 pkt 8 ustawy o oddziaływania). Tym zadaniom raport o oddziaływania, w ocenie GDOŚ, sprostał. Na str.

45 wskazano na trudne do wychwycenia trendy zmian klimatycznych na analizowanym obszarze do połowy obecnego wieku, z możliwością ich bliższego oszacowania w dalszej perspektywie czasowej, na str. 149-162 opisano szczegółowo warunki klimatyczne obszaru, a na str. 166 przedstawiono wnioski w tym zakresie: oddziaływanie na klimat lokalny wskutek rozwoju eksploatacji (w każdym wariantcie) nie powinno znacząco wykraczać poza teren kopalni, a przesunięcie terenu eksploatacji nie wpłynie na zmianę lokalnych warunków klimatycznych w przygranicznych terenach Czech i Niemiec. Jako działania ograniczające negatywne oddziaływanie na klimat globalny, ale także i lokalny wskazano zalesienia zachodniej części zwałowiska wewnętrznego (co przyniesie wymiar w szczególności na terenie Niemiec) a także wskazano, że wypełnienie wodą zbiornika (co nie stanowi przedmiotu przedsięwzięcia) w dłuższej perspektywie czasowej w znacznym stopniu złagodzi warunki klimatyczne (podobnie jak dalsze zalesienia). Scharakteryzowany został także klimat lokalny odkrywki (raport, str. 167), ale i także i klimaty terenów okolicznych, jak np. teren zrehabilitowanego zwałowiska zewnętrznego i teren uprzemysłowiony, odpowiadający nie tylko rejonowi Bogatyni ale i także elektrowni Turów. Mimo, że nie wymagane z uwagi brzmienie art. 66 ust. 1 ustawy o oś – brak jest potrzeby uwzględniania emisji gazów cieplarnianych, w raporcie dokonano obliczeń śladu węglowego (str. 356-369). Do kroku 1 ww. obliczeń, tj. oszacowania wielkości historycznych emisji z lat 2013-2018, zaliczono także emisje pośrednie obejmujące emisje wynikające z dostaw energii, a całość energii w przypadku kopalni jest pozyskiwana z elektrowni Turów (por. raport, str. 628). Na etapie postępowania odwoławczego uszczegółowiono analizę skumulowaną o wielkość emisji dwutlenku węgla związaną ze spalaniem (por. uzupełnienie raportu o oś z 13 grudnia 2021 r.). Nadmienić należy, że przedstawione w ww. uzupełnieniach historyczne dane dotyczące emisji CO₂ dla elektrowni Turów w latach 2013-2018 pokrywają się za wyjątkiem roku 2014, z tymi przedstawionymi przez ██████████ przy piśmie z Greenpeace e.V. z dnia 14 grudnia 2020 r.). GDOŚ nie był w stanie jednak zweryfikować źródła błędu w tym przypadku z uwagi na brak aktywności linku podanego przez skarżących jako źródłowy: <https://prtr.eea.europa.eu/#/home>. Niemniej jednak dane te dotyczą ilości spalonego węgla i emisji w elektrowni mającej związek z przedsięwzięciem tylko skumulowany, w dodatku tylko w 2014 r., więc uznać należy za niemające wpływu na rozstrzygnięcie.

Informacje o oddziaływaniach na klimat w raporcie o oś zostały także zdywersyfikowane w każdym z analizowanych wariantów realizacji przedsięwzięcia. Wariant 1 został oceniony w tym zakresie najgorzej; charakteryzuje się największym śladem węglowym (7,897 mln Mg CO₂) wskutek większej pracy maszyn i urządzeń potrzebnych do przesunięcia mas ziemnych i koniecznej wycinki drzew i krzewów na zrehabilitowanym zwałowisku wewnętrznym (w raporcie błędnie wskazanym zewnętrznym – por. raport o oś, str. 72 zakres prac przy wypłycaniu zbiornika w wariantcie 1). Z kolei, pod kątem spalania wydobytego paliwa (biorąc pod uwagę skumulowane oddziaływanie z elektrownią Turów) wariant 3 charakteryzuje się największym oddziaływaniem na klimat z uwagi na wyższą emisję w ostatnich latach funkcjonowania kopalni w związku z wyższym wydobywaniem kopaliny w wariantcie 3 w wariantach 1 i 2. Przy czym, co należy dodać, różnica między całkowitą emisją skumulowaną gazów cieplarnianych w stosunku do wariantów 1 i 2 wynosi ok. 5%, co oznacza, że w tym ujęciu oddziaływanie na klimat wszystkich wariantów jest zbliżone. Podkreślić

należy, że kluczowym elementem emisji skumulowanej jest emisja związana ze spalaniem węgla brunatnego (stanowi ok. 96-97% emisji skumulowanej). Podsumowując wskazać należy, że przedsięwzięcie będzie oddziaływać na klimat; jest to oddziaływanie długoterminowe. Jak wynika z Krajowego raportu inwentaryzacyjnego 2022. Inwentaryzacja emisji i pochłaniania gazów cieplarnianych w Polsce dla lat 1988-2020 – raport syntetyczny (Krajowy Ośrodek Bilansowania i Zarządzania Emisjami (KOBiZE) w Instytucie Ochrony Środowiska – Państwowym Instytucie Badawczym, Warszawa, 2022), dostępny pod adresem: https://www.kobize.pl/uploads/materialy/materialy_do_pobrania/krajowa_inwentaryzacja_emisji/NIR_2022_raport_syntetyczny_PL.pdf, krajowa emisja gazów cieplarnianych w 2018 r. wyniosła 413,13 mln ton ekw. CO₂ wyłączając emisję i pochłanianie gazów cieplarnianych z kategorii 4. Użytkowanie gruntów, zmiany użytkowania gruntów i leśnictwo. W tym samym roku emisja CO_{2e} całkowita samego tylko przedsięwzięcia wyniosła 0,2 mln ton a elektrowni Turów 6,89 mln ton (por. uzupełnienia z dnia 13 grudnia 2021 r.). Wyliczenia organu co do emisji CO₂ w związku z funkcjonowaniem przedsięwzięcia i skumulowanym oddziaływaniem z elektrownią Turów pokrywają się w przybliżeniu z metodą zaproponowaną przez Stowarzyszenie Ekologiczne Eko-Unia (por. pismo z dnia 25 marca 2020 r., str. 7). Różnica w wynikach jest konsekwencją odmiennej, przyjętej do obliczeń wielkości zużycia węgla w 2018 r. Organ, za uzupełnieniami wnioskodawcy, przyjął wartość 6,9 mln ton węgla (rzeczywiste wydobycie) podczas gdy Stowarzyszenie przyjęło wartość uśrednioną 10 mln ton. Niezależnie czy przyjmować wartość opartą na rzeczywistych danych (7,09 mln ton) czy uśrednionych (10,3 mln ton) to wciąż oddziaływania na klimat nie można uznać za znaczące. Niemniej jednak zastosowane zostały środki minimalizacyjne, które wpływ przedsięwzięcia w tym zakresie zmięgują; nasadzenia na etapie rekultywacji tymczasowej przedsięwzięcia (pkt I.2.6 decyzji RDOŚ we Wrocławiu, zmodyfikowany pkt 2 decyzji GDOŚ) oraz nasadzenia (w podwojonej ilości) przewidziane w pkt I.3.1. decyzji RDOŚ we Wrocławiu, zmodyfikowanego pkt 8 decyzji GDOŚ.

Biorąc powyższe pod uwagę, zarzuty skarżących o braku oceny skumulowanej w zakresie klimatu są dla tut. organu niejasne, a wniosek o powołanie biegłego nieskuteczny. Ocena oddziaływania na klimat ma polegać na analizie sposobu w jakim konkretne przedsięwzięcie może oddziaływać na klimat a nie, co podnoszą skarżący, analizie dokumentów strategicznych w zakresie klimatu. Jeśli chodzi o zgodność z porozumieniem paryskim i innymi dokumentami właśnie o charakterze strategicznym to wskazać przede wszystkim należy, co wytyczy kierunek dalszych rozważań, że w przywołanej przez skarżących opinii dr hab. inż. [REDAKTOWANE] i dr [REDAKTOWANE] wskazano, że: nie jest możliwe jednoznaczne wskazanie, jaka część z zachodzących zmian jest spowodowana przez emisję wyłącznie z tego źródła (przypis GDOŚ: działalność kopalni i elektrowni Turów) ani tego, które z negatywnych zjawisk nie zaszłyby gdyby emisja ta została wyeliminowana (ww. opinia, str. 25). Porozumienie paryskie jako umowa międzynarodowa stanowi zobowiązanie kraju do realizacji określonych celów i podjęcia określonych działań, ale w żadnym swoim miejscu nie wskazuje, że realizacja tych działań ma się odbyć, czego żądają skarżący, poprzez wstrzymanie wydobycia kopaliny w kopalni Turów. Wręcz przeciwnie w art. 2 ust. 2 porozumienia wskazano, że porozumienie będzie wdrażane w sposób odzwierciedlający zasadę sprawiedliwości i zgodnie ze wspólnymi, chociaż zróżnicowanymi,

zasadami odpowiedzialności i możliwościami, w świetle różnych uwarunkowań krajowych. Z uwagi zatem na swój ogólny charakter postanowienia porozumienia nie mogą być stosowane bezpośrednio w przedmiotowej sprawie. Wskazanie skarżących, że porozumienie modyfikuje brzmienie art. 81 ustawy ooś i winno stanowić podstawę do odmowy wydania decyzji środowiskowej w tej sprawie (por. pismo Greenpeace e.V. z dnia 16 marca 2020 r.) jest całkowicie dla GDOŚ niezrozumiałe. Odnośnie argumentacji skarżących zawartej w piśmie z dnia 17 lutego 2022 r. i opinii *Ustosunkowanie się do złożonych wyjaśnień (..)*, co do udziału emisji z Turowa w budżecie węglowym (wg szacunków skarżących od 3,9 do 11,5%) i że wyczerpie to dostępny dla Polski budżet wskazać należy, że są to jedynie dywagacje bo ani wnioskodawca ani skarżący ani organ nie będą decydować którym podmiotom z którego sektora gospodarki udział w budżecie (i w jakiej ilości) będzie przydzielany. I nie jest to przedmiotem niniejszej sprawy, tak jak następne zarzuty skarżących zawarte w ww. piśmie co do konieczności zamknięcia wszystkich bloków w elektrowni Turów. Co już ustalono wcześniej przedsięwzięcie polegające na wydobyciu kopaliny, tu węgla brunatnego, nie jest tożsame z przedsięwzięciem polegającym na wytworzeniu energii elektrycznej. Wbrew twierdzeniom skarżących, nie całość wydobywanej kopaliny ze złoża jest spalana w elektrowni Turów. Przykładowo, do czerwca 2020 r. część kopaliny była sprzedawana klientom detalicznym (por. raport ooś, str. 37). To, że przeważająca część wydobytego węgla jest spalana w elektrowni Turów nie oznacza też, że tylko tam będzie spalana. Węgiel może być wykorzystany w każdej innej elektrowni węgla brunatnego i historycznie tak też było po przejęciu terenów przez Polskę z braku elektrowni Turów całość węgla brunatnego była dostarczana do elektrowni w Hirschfelde. W przyszłości, biorąc pod uwagę właściwości węgla brunatnego, który nie może być transportowany na duże odległości, może pojawić się w „zasięgu” węgla ze złoża inny jego odbiorca niż elektrownia Turów. Zatem nie można przedmiotowego przedsięwzięcia utożsamiać co notorycznie czynią skarżący z kompleksem Turów (kopalnia z elektrownią). Oddziaływanie na środowisko elektrowni ma znaczenie tylko o tyle o ile kumuluje się z oddziaływaniami przedsięwzięcia, ale inne aspekty funkcjonowania elektrowni nie wchodzą w zakres przedmiotowej sprawy.

W odniesieniu do zarzutów Stowarzyszenia ekologicznego Eko-Unia z pisma z dnia 25 marca 2020 r. zauważyć należy, że wskaźniki emisji niezorganizowanej metanu wskutek jego desorpcji z węgla były przedmiotem wezwania GDOŚ z dnia 10 czerwca 2020 r., w wyniku czego wnioskodawca, pismem z dnia 13 grudnia 2021 r., wyjaśnił omyłkę w zakresie przeliczenia jednostek (por. uzupełnienia z dnia 13 grudnia 2021 r., str. 6) oraz przedstawił poprawne współczynniki wskaźnika emisji. Nadto, ustalono, na podstawie dedykowanych badań metanowości złoża Turów (por. ww. uzupełnienia, str. 7), że wskaźnik emisji metanu dla obecnie eksploatowanego złoża wynosi $0,0051 \text{ m}^3/\text{MgC}$ (i tą wartość, z uwzględnieniem zasady przezorności, przyjęto do dalszych obliczeń), ale praktycznie, z uwagi na spalanie węgla w ciągu 1 h lub maksymalnie 3 dni te wartości są inne, odpowiednio: $0,00039 \text{ m}^3/\text{MgC}$ i $0,00231 \text{ m}^3/\text{MgC}$.

Jeśli chodzi o konieczność, w opinii Stowarzyszenia, przedstawienia w raporcie racjonalnych alternatyw, np. w postaci budowy przez wnioskodawcę alternatywy energetycznej opartej o odnawialne źródła energii, to wyjaśnić należy, że co już wskazano w części dotyczącej analizy

wariantowej, GDOŚ jest uprawniony wyłącznie do oceny przedsięwzięcia w kształcie zaproponowanym przez wnioskodawcę.

Udział stron i podmiotów występujących na ich prawach

W zakresie zarzutów naruszenia art. 10 Kpa (zarzut nr 3.1) wywodzonego przez skarżących w odwołaniach ze względu na przyspieszenie przez organ I instancji pierwotnie oznaczonego terminu zakończenia postępowania, zaakcentować trzeba, że jego naruszenie *należy oceniać z punktu widzenia uniemożliwienia stronie podjęcia konkretnie wskazanej czynności procesowej oraz wpływu tego uchybienia na wynik sprawy* (por. orzeczenie Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 9 grudnia 2019 r., sygn. akt: I SA/Wa 1090/19). Skarżący się zaś wskazali ogólnie, że *nie mogli przedłożyć szeregu ekspertyz naukowych co w efekcie spowodowało niepełne rozpoznanie stanu faktycznego sprawy*. W szczególności nie wskazali zatem których konkretnie ekspertyz nie mogli przedłożyć i czym konkretnie ekspertyzy te skutkowałyby w rozstrzygnięciu. Nie wskazali także by były to braki, których nie można było uzupełnić na dalszych etapach postępowania. Zgodnie bowiem ze stanowiskiem Naczelnego Sądu Administracyjnego *dla skuteczności zarzutu naruszenia zasady czynnego udziału stron w toczącym się postępowaniu administracyjnym koniecznym jest wykazanie, że zarzucane uchybienie uniemożliwiło stronie przeprowadzenie konkretnych czynności procesowych, a w następstwie realizację przysługujących jej praw i nie mogło być konwalidowane na późniejszych etapach tego postępowania, jak również, że naruszenie to miało istotny wpływ na wynik sprawy* (wyrok z dnia 9 czerwca 2022 r., sygn. akt: I OSK 841/19). Mimo niezapewnienia skarżącym udziału w postępowaniu pierwszej instancji (w ich opinii) mieli oni możliwość (z której skorzystali) skutecznego wniesienia odwołania (a wraz z nim dalszych ekspertyz naukowych) w wyniku czego GDOŚ uzyskał kontrolne uprawnienia instancyjne i w oparciu o bardzo bogaty materiał dowodowy ustalił stan faktyczny sprawy. Nadmienić trzeba także, że postępowanie pierwszoinstancyjne toczyło się blisko 5 lat, co uznać należy za wystarczający czas na przygotowanie i złożenie do akt nawet skomplikowanych technicznie dokumentów. Nawet Greenpeace e.V., wnioskując o dopuszczenie do udziału w postępowaniu na podstawie art. 44 ustawy ooś w dniu 24 grudnia 2019 r. (data wpływu wniosku do RDOŚ we Wrocławiu), miał blisko miesiąc na przygotowanie „obiecanych opinii”. Podkreślić należy, że akces organizacji ekologicznej do postępowania w sprawie wydania decyzji środowiskowej następuje z mocy prawa z dniem doręczenia swojego żądania organowi (tu 24 grudnia 2019 r.). Skarżący nie musiał zatem oczekiwać na wydanie przez RDOŚ we Wrocławiu postanowienia w tym zakresie (31 grudnia 2019 r.) i doręczenie go organizacji, bo postanowienie to miało charakter wyłącznie informacyjny i potwierdzający. Skarżący o tym wiedział bo sam w swoim piśmie procesowym wskazał, że zapoznał się z materiałem dowodowym już dzień przed wydaniem postanowienia, tj. 30 grudnia 2019 r. Oznaczony w zawiadomieniu organu termin na zapoznanie się z materiałem dowodowym (który według Greenpeace e.V. upłynął w dniu 2 stycznia 2020 r.) nie jest przy tym datą graniczną korzystania z gwarancji procesowych przez strony i traktowanych w tym zakresie zbieżnie z nimi uczestników na ich prawach. Powyższe oznacza, że po upływie 2 stycznia 2020 r., a do dnia wydania decyzji nadal istniała możliwość wniesienia nowych uwag i wniosków (w tym opinii naukowych), z której pozostali skarżący skorzystali, jak np. opinia mgr ██████████ przedstawiona przez Fundację Frank Bold z datą wpływu do organu 3 stycznia 2019 r. Także przywołana w piśmie Greenpeace e.V. opinia dr hab. ██████████ o miejscowości Sokołowska została skutecznie wniesiona

(pismem z dnia 9 stycznia 2020 r.) po upływie tego terminu a RDOŚ we Wrocławiu odniósł się do niej na str. 93 swojej decyzji. *Zawiadomienie o zakończeniu postępowania w sprawie oraz o możliwości wypowiedzenia się co do zebranych dowodów i materiałów nie jest decyzją administracyjną, nie jest również żadnym innym aktem procesowym, który kształtowałby sytuację prawną skarżącej, tak w ujęciu procesowym, jak i materialnym. Jest to wyraz aktywności procesowej organu, nakierowanej na realizację zasady informowania strony o przysługujących jej w toku postępowania prawach - art. 9 Kpa.* Nie można się zatem zgodzić z Greenpeace e.V. że jego udział w postępowaniu pierwszoinstancyjnym był z winy organu iluzoryczny, czego potwierdzeniem jest jakoby nie zamieszczenie informacji o tym fakcie w uzasadnieniu decyzji, referującym przebieg postępowania (pismo z dnia 16 marca 2020 r., str. 4). Co wskazano wyżej, organ I instancji nie był zobligowany do wydania postanowienia o akcesie organizacji ekologicznej, a jeżeli już to uczynił to postanowienie to ma charakter wyłącznie potwierdzający skutek prawny jaki nastąpił automatycznie w dniu 24 grudnia 2019 r. Nie był przy tym RDOŚ we Wrocławiu zobowiązany do zamieszczenia informacji o ww. postanowieniu w uzasadnieniu decyzji, a mimo to, wbrew nieprawdziwym informacjom przekazywanym przez Greenpeace e.V., to uczynił – na str. 87 swojej decyzji z dnia 21 stycznia 2020 r. Nie można także stawiać zarzutu RDOŚ we Wrocławiu w nie udzieleniu indywidualnej odpowiedzi Greenpeace e.V. na wniosek z dnia 2 stycznia 2020 r. o wydłużenie postępowania wyjaśniającego. Co do zasady bowiem organ ma obowiązek rozpatrzyć wszystkie uwagi i wnioski stron a także uczestników postępowania w uzasadnieniu decyzji kończącej postępowanie. A to organ I instancji uczynił zbiorczo (bo w odniesieniu także do wniosku innych skarżących, jak np. Fundacji Greenpeace Polska także wnoszącej o wydłużenie rozpatrywania sprawy) na str. 94-95 decyzji. W tym miejscu podkreślić należy, że GDOŚ nie podziela stanowiska RDOŚ we Wrocławiu o nadużyciu praw procesowych przez skarżących. Nie ma ono jednak znaczenia na wynik sprawy – organ I instancji rozpatrzył wszystkie wniesione na końcowym etapie swojego postępowania uwagi, wnioski i żądania uczestników, także obszernie opracowania i ekspertyzy. Podsumowując zatem stwierdzić należy, że wydanie decyzji przez RDOŚ we Wrocławiu po skutecznym doręczeniu stronom zawiadomienia o zgromadzenia materiału dowodowego i upływie 7 dniowego terminu na wypowiedzenie się nie doprowadziło do naruszenia art. 10 Kpa.

GDOŚ nie przekonuje także argumentacja co do felernie wybranego przez organ I instancji 7 dniowego terminu na wypowiedzenie się względem materiału dowodowego (zimowa przerwa świąteczna). Po pierwsze sposób liczenia terminów przewidziany w art. 57 § 4 Kpa zapewnia nie wliczenia do terminu dni ustawowo wolnych od pracy lub soboty. Po drugie 14 dniowy termin wskazany przez GDOŚ na ostateczne zapoznania się z aktami sprawy z odwołania przypadający na lipiec i sierpień także nie uzyskał aprobaty skarżących z uwagi na opłacone urlopy pełnomocników. W tym miejscu podkreślić należy, że uczestnicy postępowania stawiają tożsame zarzuty także względem GDOŚ co do terminu na zapoznanie się z aktami sprawy i mimo toczenia się postępowania odwoławczego od 2020 r. (a w tym czasie systematycznego przedkładania przez nich uzupełnień swoich stanowisk i opinii naukowych), także wnoszą o wydłużenie postępowania wyjaśniającego obiecując nowe opinie w sprawie. Wskazać należy, że zgodnie z art. 35 Kpa organy obowiązane są załatwiać sprawy bez zbędnej zwłoki, inaczej narażają się na zarzut przewlekłości lub wręcz beczynności w sprawie. Postępowanie administracyjne ma być pragmatyczne, to znaczy

powinno ono toczyć się sprawnie, szybko, oszczędnie, przy ograniczeniu czynności do niezbędnego minimum, z jednoznacznym ukierunkowaniem w celu uzyskania określonego efektu (wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 19 maja 2021 r., sygn. akt: I OSK 2639/18). Organ nie jest też zobowiązany do prowadzenia postępowania wyjaśniającego w sposób nieograniczony, a jedynie do momentu, gdy zebrany w sprawie materiał dowodowy pozwala na podjęcie prawidłowego rozstrzygnięcia. W przeciwnym razie, jak wskazuje Wojewódzki Sąd Administracyjny w Gliwicach nie byłoby praktycznie możliwości zakończenia żadnego postępowania administracyjnego z obawy, że jakiś dowód zostanie pominięty (wyrok z dnia 20 maja 2022 r., sygn. akt: III SA/Gl 1369/21). Po trzecie zaś wskazany zarówno przez RDOŚ we Wrocławiu jak i przez GDOŚ termin na zapoznanie się z materiałem dowodowym wyniósł minimum 7 dni, co jest uznawane w świetle orzecznictwa sądów administracyjnych, za wystarczające do zapewnienia niepozornego udziału stron w ocenie zgromadzonego materiału dowodowego (por. wyrok WSA w Kielcach z dnia 21 czerwca 2018 r., sygn. akt: II SA/Ke 341/18). Co więcej na etapie postępowania odwoławczego doszło do dwukrotnego zaproszenia stron do zapoznania się z materiałem dowodowym bowiem, zawiadomieniem z dnia 7 września 2022 r., GDOŚ ponownie wskazał na możliwość zapoznania się z aktami sprawy i wniesienia względem nich uwag i wniosków.

Względem zarzutu nr 1.1. wyjaśnić należy, że opinia [REDAKTION] z dnia 31 października 2019 r. została włączona do akt postępowania pierwszoinstancyjnego (tom XVII). W opinii tej podnoszone są m.in. błędna metodologia opisu modelu przedsięwzięcia, brak odniesienia do dynamiki sezonowej i pomiędzy poszczególnymi latami planowanej działalności, brak należytego rozważenia możliwości wystąpienia przemieszczania pionowego gruntów, odsyłania do innych dokumentów, niezalączonych do raportu czy niezacytowanych (np. pozwolenia wodnoprawne), brak informacji o rodzajach zanieczyszczeń uwalnianych do wód, brak parametrów stanu ekologicznego wód, błędne wnioski raportu w zakresie oddziaływania na wody, brak prognozy kumulacji zanieczyszczeń w wodach, brak w opisie i ocenie oddziaływania przyszłego zbiornika wodnego w wyrobisku, braki w danych pomiarowych. Wszystkie te kwestie były przedmiotem oceny zarówno organu I jak II instancji. O fakcie, że organ I instancji rozpatrzył ww. opinię świadczy choćby str. 91 skarżonej decyzji. Nie odniesienie się wprost w decyzji do każdego stawianego przez autora opinii zarzutu ale zbiorcze odniesienie się do konkretnych oddziaływań przedsięwzięcia jest jak najbardziej prawidłowe. Tym samym zarzut w zakresie nieuwzględnienia wniosków dowodowych nie strony ale podmiotu występującego na jej prawach jest nieuzasadniony. Podkreślić należy, że niektóre wskazania w opinii co do zawartości raportu oos nie pokrywają się z wymogami ustawowymi określonymi w art. 66 ust.1 ustawy oos i nie można z ich braku czynić zarzutu. Przykładem jest tu pożądanym przez [REDAKTION] model przedsięwzięcia, co jak tutaj organ rozumie, oznacza schemat działania przedsięwzięcia. W raporcie oos, zgodnie z art. 66 ust. 1 ustawy oos, znaleźć się ma opis planowanego przedsięwzięcia ale brak jest obowiązku stosowania schematów procesu produkcyjnego a tym bardziej obowiązku by schemat ten był uszczegółowiony w sposób przedstawiony przez autora jako przykładowy. Nadmienić przy tym należy, że ryciny przedstawione ww. opinii nie zostały przetłumaczone na język urzędowy co dyskredytuje je z materiału dowodowego. Autor opinii przytacza także aktualne brzmienie przepisów prawa (jak np.

art. 66 ust. 1 pkt 9 ustawy ooś), nie znajdujących zastosowania w przedmiotowej sprawie i z nich wywodzi nadmiarowe wymogi względem raportu ooś. Zgodnie bowiem z art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o zmianie ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2019 r. poz. 1712), do spraw wszczętych na podstawie ustaw zmienianych w art. 1 oraz w art. 3 i niezakończonych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy stosuje się przepisy dotychczasowe.

Udział społeczeństwa i postępowanie transgraniczne

Postępowanie w sprawie transgranicznego oddziaływania na środowisko, prowadzone wyłącznie na podstawie przepisów określonych w art. 108 – 112 ustawy ooś, jest postępowaniem wypadkowym w ramach postępowania w sprawie wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach. Art. 111 ust. 2 ww. ustawy nakłada na organ I instancji obowiązek rozpatrzenia oraz uwzględnienia przy wydaniu decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach uwag i wniosków złożonych przez inne państwo, jak również wyników konsultacji z tym państwem. Wyniki postępowania w sprawie transgranicznego oddziaływania na środowisko mają charakter poboczny w stosunku do wyników sprawy głównej, tj. postępowania w sprawie wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach. Zatem, ustalenia z postępowania w sprawie transgranicznego oddziaływania na środowisko prowadzone z innym państwem, nie mają charakteru rozstrzygającego co do istoty sprawy głównej. Ustalenia prowadzone z innym państwem prowadzone są przez organ I instancji, za pośrednictwem GDOŚ i mają charakter dowodowy. Do organu I instancji należy obowiązek analizy całego materiału dowodowego. Niemniej jednak, bezpośredni (bądź pośredni na podstawie art. 110 ust. 2 ww. ustawy) udział organu I instancji w postępowaniu w sprawie transgranicznego oddziaływania na środowisko powoduje, iż uzgodnienia z drugim państwem w formie konsultacji, o których mowa w art. 110 ust. 1 ww. ustawy, uznaje się za wiążące i stanowią rozstrzygnięcie sprawy pomiędzy właściwym organem Rzeczypospolitej Polskiej, a właściwym organem innego państwa, zgodnie z odpowiednimi dyspozycjami ustawowymi tych organów. Jednocześnie Konwencja z Espoo definiuje pojęcie strony jako umawiającej się strony niniejszej konwencji, zatem dotyczy ono Rządu Rzeczypospolitej Polskiej jako strony pochodzenia, w tym przypadku, tj. pod której jurysdykcją planowana działalność ma mieć miejsce. Republika Czeska i Republika Federalna Niemiec uznane są za strony narażone, tj. które mogą być narażone na transgraniczne oddziaływanie planowanej działalności planowanej do realizacji na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Jednocześnie ww. konwencja w art. 6 ust. 1 rozdziela jednoznacznie kwestię uwzględnienia w decyzji wyników oceny oddziaływania na środowisko, uwag złożonych przez społeczeństwo, uwag złożonych do raportu o oddziaływaniu na środowisko oraz wyników konsultacji w ramach postępowania w sprawie transgranicznego oddziaływania na środowisko. Konsultacje, o których mowa w art. 110 ustawy ooś oraz art. 5 Konwencji z Espoo, dotyczą konsultacji między stronami, tj. rządami odpowiednich państw. W przedmiotowym przypadku, wynikiem takich konsultacji były dwa dokumenty, tj. Protokół z konsultacji transgranicznych w formie spotkania ekspertów z Republiką Federalną Niemiec w sprawie wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach przedsięwzięcia pn. „Kontynuacja eksploatacji kopalni węgla brunatnego Turów” z dnia 4 września 2019 r. oraz Protokół z konsultacji transgranicznych w formie spotkania ekspertów z Republiką Czeską w sprawie wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach przedsięwzięcia pn. „Kontynuacja eksploatacji kopalni węgla brunatnego Turów” z dnia 3-4 października 2019 r. Zatem

ustalenia pomiędzy właściwymi organami Rzeczypospolitej Polskiej oraz stron narażonych należy uznać za wiążące organ I instancji w przedmiotowej sprawie. Z tego powodu, ustalenia z przedmiotowych spotkań zostały uwzględnione w decyzji organów obydwu instancji.

Odnosząc się zatem do zarzutów dotyczących rozprawy administracyjnej i sposobu odniesienia się do uwag przedstawionych w procedurze udziału zainteresowanej społeczności (zarzuty nr 3.3 i 3.4 oraz 1.5 i 2.3), podkreślić trzeba, że ewentualne naruszenie zasad dotyczących udziału społeczeństwa w postępowaniu musi podlegać ocenie, pod kątem ustalenia, czy owe naruszenia mogły mieć istotny wpływ na wynik sprawy. Zgodnie bowiem ze stanowiskiem Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Szczecinie z dnia 29 września 2016 r., sygn. akt: II SA/Sz 493/16: „Ustawa z 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko nie zawiera normy prawnej, która wskazywałaby, iż naruszenie zasad dotyczących udziału społeczeństwa w postępowaniu winno skutkować bezwzględną eliminacją z obrotu prawnego wydanych rozstrzygnięć. Oznacza to, iż ewentualne naruszenie zasad postępowania musi podlegać ocenie, pod kątem ustalenia, czy owe naruszenia mogły mieć istotny wpływ na wynik sprawy”. Jak wynika z akt sprawy, RDOŚ we Wrocławiu zapewnił społeczeństwu udział w postępowaniu, zgodnie z art. 79 ust. 1 ustawy ooś i na zasadach określonych w rozdziale 2 „Udział społeczeństwa w podejmowaniu decyzji” tej ustawy. W szczególności organ I instancji zgodnie zatem z dyspozycją przepisów zawartych w ustawie ooś:

- podał do publicznej wiadomości wszystkie informacje wymienione w art. 33 ust. 1, wskazując termin na wniesienie uwag i wniosków, tj. 24.01-13.02.2019 r. (obwieszczenie z dnia 21 stycznia 2019 r.) i 11.09-01.10.2019 (obwieszczenie z dnia 21 sierpnia 2019 r.)
- rozpatrzył uwagi i wnioski (art. 37 pkt 1);
- w uzasadnieniu decyzji podał informacje o udziale oraz sposób i zakres wzięcia pod uwagę uwag i wniosków (art. 37 pkt 2);
- podał do publicznej wiadomości informacje o wydanej decyzji i o możliwości zapoznania się z nią – obwieszczenie z dnia 24 stycznia 2020 r., znak: WOOŚ.4235.1.2015.57 (art. 38 i art. 85 ust. 3).

W ramach postępowania transgranicznego społeczeństwu niemieckiemu wyznaczono termin na składanie uwag 01.04.-23.04.2019 r. i 09.12-30.12.2019 r., wydłużony następnie do 20 stycznia 2020 r., natomiast społeczeństwu czeskiemu 09.05.-10.06.2019 r. i 30.08-30.09.2019 r. Podkreślić należy, że tuż przed wydaniem skarżonej decyzji zakończony został po stronie niemieckiej kolejny udział społeczeństwa. Wobec czego do organu I instancji już po wydaniu decyzji wpłynęły następujące uwagi i wnioski, które, zgodnie z art. 35 ustawy ooś pozostawione zostały bez rozpatrzenia:

- pismo ██████████ z datą wpływu do organu: 24 stycznia 2020 r.;
- pismo Landesverband Sachsen e.V. z dnia 20 stycznia 2020 r. z datą wpływu do organu: 27 stycznia 2020 r.;
- pismo Naturapark Zittauer Gebirge e.V. z dnia 16 stycznia 2020 r. z datą wpływ do organu 28 stycznia 2020 r.

Uwagi przedstawione w ww. pismach dotyczą oceny oddziaływania na środowisko i weryfikowanego w jej trakcie raportu o oś i nie zawierają zarzutów odnoszących się bezpośrednio do skarżonej decyzji.

W toku postępowania przed RDOŚ we Wrocławiu przeprowadzono także otwartą dla społeczeństwa (także niemieckiego i czeskiego) rozprawę administracyjną, która, zgodnie z art. 36 ustawy o oś, jest fakultatywnym elementem udziału społeczeństwa. Rozprawę organ I instancji przeprowadził w Bogatyni – tak, aby społeczeństwo znajdujące się w zasięgu potencjalnego oddziaływania planowanego przedsięwzięcia nie miało bariery związanej z długim dojazdem na miejsce spotkania zarówno z Republiki Czeskiej i Republiki Federalnej Niemiec. Rozprawa odbyła się w Bogatyńskim Ośrodku Kultury (sala kinowa), zapewniając możliwość udziału dużej liczbie osób. W szczególności, iż Ministerstwo Środowiska Republiki Czeskiej wskazywało w korespondencji elektronicznej z dnia 2 września 2019 r. (o której mowa w piśmie Ministerstwo Środowiska Republiki Czeskiej z dnia 2 października 2019 r., znak: MZP/2019/710/8013), iż dotychczasowy przebieg postępowania w sprawie transgranicznego oddziaływania na środowisko w Republice Czeskiej oraz doświadczenia z podobnymi przedsięwzięciami w Republice Czeskiej można oczekiwać udziału ok. 200 osób z samych Czech.

Zapewniono również tłumaczenie konsekwentne (nie była znana liczba uczestników rozprawy, co uniemożliwiało możliwość zabezpieczenia wystarczającej ilości sprzętu do tłumaczenia symultanicznego – przy tłumaczeniu konsekwentnym każdy mógł aktywnie brać udział podczas trwania całości rozprawy). Tłumaczenie zostało zapewnione przez tłumaczy, tłumaczących z języka czeskiego oraz z języka niemieckiego, na język polski, jak również analogicznie wypowiedzi w języku polskim tłumaczone były na język czeski i niemiecki.

Po przedstawieniu przez organ I instancji celu rozprawy, prawnych uwarunkowań związanych m.in. z możliwością składania uwag ustnych i pisemnych do protokołu oraz przebiegu dotychczasowej procedury administracyjnej oceny oddziaływania na środowisko, przedstawiona została (przez przedstawiciela wnioskodawcy) prezentacja projektu. Następnie otwarto możliwość zadawania pytań, zgłaszania uwag i wniosków, zarówno do organu prowadzącego postępowanie, jak i do inwestora i ekspertów, którzy wykonali raport o oś. Organ I instancji, z uwagi na dużą liczbę uczestników, poprosił, aby wystąpienia były zwięzłe i konkretne, trwające ok. 2 minut, co miało umożliwić zabranie głosu przez wszystkich chętnych uczestników rozprawy i zdyscyplinować pytających, aby skupiali się na kwestiach merytorycznych. Każdy mógł się wypowiadać i zadawać pytania na takich samych zasadach, niezależnie od języka jakim się posługiwał. Żadna z osób, bez względu na obywatelstwo i posługiwanie się językiem, nie miała, oprócz wyżej wymienionej prośby o zwięzłość, żadnego ograniczenia czasowego, tematycznego ani ilościowego wypowiedzi. Przekroczenie czasu wypowiedzi nie wiązało się z żadną sankcją, w szczególności z nieuwzględnieniem uwag wygłoszonych po czasie, czy uchylaniem pytań przez przewodniczącego. Każdy uczestnik rozprawy mógł wielokrotnie zgłaszać uwagi i zadawać pytania. Należy podkreślić, że rozprawa trwała od godziny 10:00 do 21:00 i w czasie jej trwania każdy miał możliwość wypowiedzenia się wielokrotnie. Organ I instancji zakończył rozprawę dopiero, kiedy nie pozostał żaden chętny do przedstawienia swojego stanowiska. W toku rozprawy, każde pytanie, uwaga i wniosek zostały zaprotokołowane, niezależnie od czasu, w jakim zostały zadane czy języka.

Podczas rozprawy każdy uczestnik mógł również składać uwagi i wnioski w formie pisemnej. Złożone pisma zostały włączone do protokołu. Protokół z rozprawy został opublikowany na stronie internetowej organu I instancji w 3 wersjach językowych (polskiej, czeskiej i niemieckiej), a informacje o sposobie zapoznania się z nim oraz kiedy i w jakiej formie można do niego składać zastrzeżenia podane zostały w obwieszczeniu, które podano do publicznej wiadomości, poprzez:

1. wywieszenie na tablicy ogłoszeń w siedzibie Burmistrza Miasta i Gminy Bogatynia;
2. publikację w Biuletynie Informacji Publicznej Miasta i Gminy Bogatynia;
3. wywieszenie w miejscu zwyczajowo przyjętym oraz w miejscu realizacji inwestycji (dokumentacja fotograficzna potwierdzająca wywieszenie na tablicach ogłoszeń znajduje się w aktach sprawy);
4. wywieszenie na tablicy ogłoszeń w siedzibie RDOŚ we Wrocławiu;
5. publikację w Biuletynie Informacji Publicznej RDOŚ we Wrocławiu;
6. ogłoszenie w prasie o zasięgu wojewódzkim – Gazecie Wyborczej Wrocław.

Dodatkowo, za pośrednictwem GDOŚ, odpowiednie organy Republiki Czeskiej oraz Republiki Federalnej Niemiec (korespondencja elektroniczna z dnia 30 września 2019 r.) zostały poinformowane o publikacji protokołu oraz możliwości składania zastrzeżeń do jego treści. Powyższa procedura umożliwiła każdemu zapoznanie się z przebiegiem rozprawy oraz zgłoszenia uwag i wniosków do protokołu – również osobom, które nie miały możliwości pozostania na rozprawie przez cały czas jej trwania. W terminie od dnia 1 października do dnia 17 października 2019 r., uczestnicy rozprawy mogli zapoznać się z jego treścią i złożyć stosowne zastrzeżenia. Wskazać zatem należy, że uczestnicy rozprawy niezadowoleni z jakości tłumaczenia mogli wnieść swoje uwagi na piśmie w trakcie rozprawy a dodatkowo mogli uzupełnić swoje wypowiedzi po zapoznaniu się w swoim języku z protokołem rozprawy dostępnym na stronie internetowej.

Podkreślić należy, że skarżący (np. Greenpeace Polska w odwołaniu z dnia 17 lutego 2020 r.) formułując konkretne zarzuty względem przebiegu rozprawy (jak np. niewłaściwa polityka sesyjna) nie wskazał czym powyższe uchybienia (w jego ocenie) skutkowały dla wyniku sprawy, a GDOŚ z urzędu tego wpływu nie dostrzega. Niezrozumiały jest także wniosek skarżących o powtórzenie tego środka dowodowego, skoro w ich ocenie rozprawa nie przyczyniła się ani do przyspieszenia ani do uproszczenia postępowania. Podkreślić należy, że nie można w przedmiotowym przypadku utożsamiać rozprawy otwartej dla społeczeństwa z rozprawą o której mowa w art. 89 § 1 Kpa choćby z powodu niepodpisania, stosowanie do postanowień art. 68 § 2 Kpa, protokołu z jej przebiegu przez wszystkie obecne osoby. Tym samym nie można oceniać spełnienia określonych w art. 89 Kpa celów rozprawy administracyjnej (albo rozliczać organ z art. 96 Kpa) bo ta przeprowadzona w sprawie została w ramach udziału społeczeństwa i służyła pełniejszej realizacji zasady informowania zainteresowanych. W ocenie GDOŚ brak jest także przesłanek do powtórzenia na etapie odwoławczym rozprawy administracyjnej; nie zapewni to ani uproszczenia czy przyspieszenia (a z uwagi na konieczność zastosowania art. 49 Kpa przy zawiadomieniu stron znacznie wydłuży) ani nie ma potrzeby wyjaśnienia sprawy przy udziale świadków, biegłych lub w drodze oględzin.

Jak skarżący (m.in. Greenpeace w odwołaniu z dnia 17 lutego 2020 r.) sami wskazali brak zgody albo negatywne nastawienie społeczeństwa do realizacji inwestycji nie stanowi przesłanki do

odmowy wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach, dlatego też organ I instancji mógł dalej kontynuować prowadzone postępowanie *mimo negatywnych wydzwieńków stanowisk zainteresowanych względem realizacji inwestycji*. Uwagi i wnioski wniesione w ramach udziału społeczeństwa ocenia się zaś wyłącznie w odniesieniu do niezbędnej dokumentacji sprawy a w szczególności raportu oos, do czego RDOŚ we Wrocławiu szeroko odniósł się w uzasadnieniu swojej decyzji m.in. na str. 15-17, 18-28, 31-45, 48-53, 54, 56-63, 65-68, 75, 82-87, 95-172. Brak jest przy tym podstawy do badania przez organ I instancji czy obawy społeczności lokalnej mają uzasadnione obawy, np. przy pomocy opinii biegłego (por. wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 20 lipca 2016 r., sygn. akt: II OSK 608/15). Mieć na uwadze należy także, że zgodnie z art. 37 pkt 2 ustawy oos organ w uzasadnieniu decyzji podaje informacje o udziale społeczeństwa w postępowaniu oraz o tym, w jaki sposób zostały wzięte pod uwagę i w jakim zakresie zostały uwzględnione uwagi i wnioski zgłoszone w związku z udziałem społeczeństwa. Nie oznacza to jednak, że organ ma obowiązek uwzględnić wszystkie uwagi wniesione na etapie udziału społeczeństwa (lub jakąś ich część). Organ ma obowiązek jedynie je rozpatrzyć i przedstawić w uzasadnieniu informację zwrotną ww. rozpatrzenia. I tak jeśli RDOŚ we Wrocławiu w uzasadnieniu wskazuje, że rekompensata finansowa i odszkodowania właścicieli nieruchomości po stronie polskiej, niemieckiej czy też czeskiej nie wchodzi w zakres decyzji środowiskowej to oznacza to, że nie wziął pod uwagę ww. uwag i w żadnym zakresie nie zostały one uwzględnione. Niedopuszczalne jest wywodzenie z obowiązków informacyjnych organu w udziale społeczeństwa i treści art. 37 pkt 2 ustawy oos (jak czyni to Region Liberec w swoim odwołaniu z dnia 18 lutego 2020 r.) konieczności uwzględnienia kwestii, które wolą ustawodawcy zostały wyłączone z zakresu merytorycznego decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach.

W zakresie zarzutów przedstawionych przez Greenpeace e.V. w piśmie z dnia 16 marca 2020 r. odnośnie przebiegu konsultacji społecznych z udziałem społeczeństwa niemieckiego wskazać należy, że w aktach postępowania RDOŚ we Wrocławiu znajdują się uwagi wniesione przez podmioty niemieckie tuż przed wydaniem decyzji z ich tłumaczeniami. Wydaje się zatem, że dla organu I instancji krótki czas od ich wpływu do organu do wydania decyzji był wystarczający do ich przetłumaczenia i rozpatrzenia, do czego organ był zobowiązany na podstawie art. 37 pkt 1 ustawy oos. Na str. 84 – 87 (poczynając od pisma [REDAKTION] i [REDAKTION] z dnia 6 stycznia 2020 r.) RDOŚ we Wrocławiu zreferował pokrótce zakres wniesionych przez podmioty niemieckie uwag i wniosków, wypełniając tym samym obowiązki z art. 37 pkt 2 ustawy oos. Wśród ww. uwag znalazły się także dwa stanowiska [REDAKTION] (e-mail z dnia 20 stycznia 2020 r. z godziny 18:48 i 19:22), w których wskazano na m.in brak badania możliwości przekształcenia elektrowni węglowych w gazowe (e-mail z godz. 18:48 i e-mail z godz. 19:22). W ocenie GDOŚ uwagę tę można zakwalifikować do zbiorczego określenia wykorzystanego na str. 86 decyzji „stwierdziła, iż inwestycja nie jest zgodna z ogólną polityką państw, w której dąży się do zahamowania zmian klimatycznych” i „wskazała na brak wystarczającego odniesienia się w zakresie ochrony klimatu”, w szczególności, że w e-mail z godz. 19:22 uwaga dotycząca elektrowni gazowych jest zamieszczona wśród uwag określonych przez samą wnoszącą jako „dotrzymanie europejskich zobowiązań w zakresie ochrony klimatu”. Nie można się zatem zgodzić z stwierdzeniem Greenpeace e.V., że „część uwag Pani [REDAKTION] po prostu pominięto w streszczeniu organu I instancji”. Organ

odwoławczy nie zgadza się także z oceną tego zagadnienia jako „ważnego” i wymagającego kompleksowej analizy, dłuższej niż 1 dzień. Podkreślić należy, że przedmiotem postępowania jest określenie środowiskowych uwarunkowań kontynuacji wydobywania węgla brunatnego a nie poszukiwanie alternatywnych metod wytwarzania energii, a także rozwoju i aktywizacji regionu Bogatyni. Organy obydwu instancji są związane wnioskiem inwestora oraz określonym w nim zakresem przedsięwzięcia i oceniają wyłącznie wpływ tego przedsięwzięcia na poszczególne komponenty środowiska. Nie badają istnienia ani alternatyw dla wydobywania węgla brunatnego w ogóle ani alternatyw dla kontynuacji eksploatacji złoża Turów w szczególności. Nie oceniają także innych przedsięwzięć związanych z produkcją i dystrybucją energii elektrycznej, jak np. elektrowni gazowych. To, że inne kraje europejskie (ani że taki jest europejski trend) podjęły działania w zakresie rezygnacji z paliw kopalnych (i jest to możliwe) nie oznacza, że organ ma wymusić takie działania na inwestorze ponieważ jest on uprawniony wyłącznie do oceny przedsięwzięcia w kształcie wskazanym we wniosku o wydanie decyzji. Tym samym GDOŚ nie widzi wpływu braku szczegółowego rozpatrzenia ww. uwagi przez organ I instancji na wynik przedmiotowej sprawy.

W odniesieniu do zarzutów naruszenia Konwencji z Espoo i Konwencji z Aarhus wskazać należy po pierwsze, że akty te (i postanowienia w nich zawarte) zostały włączone do polskiego porządku prawnego w ustawie o oś i nie ma potrzeby odnoszenia bezpośrednio do nich w konkretnej sprawie administracyjnej. Niemniej jednak art. 3 ust. 8 Konwencji z Espoo mówi o zapewnieniu możliwości złożenia uwag (co zostało przecież uczynione przez organ I instancji), a nie że organ ma się w pełni odnieść do uwag, także wskazanie tego przepisu przez skarżącego jest bezpodstawne. W art. 6 ust. 1 Konwencja stanowi zaś o potrzebie uwzględnienia uwag i wyników oceny oddziaływania na środowisko w decyzji kończącej, co także zostało uczynione. Zapewnienie równouprawnienia stron (z kraju pochodzenia i z kraju narażenia), stanowiącego przedmiot art. 2 ust. 6 Konwencji z Espoo, także zostało osiągnięte bowiem organ I instancji zapewnił tłumaczenie podczas rozprawy administracyjnej w językach państw narażonych a strony niemieckie i czeskie miały możliwość wnoszenia bezpośrednio do organu swoich uwag i wniosków. Wskazania z Konwencji w Aarhus, tj. art. 3 ust. 2 i 9, art. 6 ust. 7 i art. 6 ust. 8, także zostały urzeczywistnione w nadzorowanym postępowaniu bowiem udział społeczeństwa nie obejmował tylko społeczeństwa polskiego ale także niemieckie i czeskie; zainteresowani mieli możliwość wnoszenia uwag i wniosków, bez względu na obywatelstwo, narodowość lub miejsce zamieszkania a osoby prawne bez względu na miejsce rejestracji lub rzeczywisty ośrodek prowadzenia działalności. Sposób wnoszenia uwag obejmował zarówno formę pisemną jak i rozprawę publiczną, znaczna część uzasadnienia skarżonej decyzji stanowi odniesienie się organu do wyników udziału społeczeństwa.

W tym miejscu odnieść należy się także do zarzutu nieprawidłowego tłumaczenia skarżonej decyzji na język niemiecki, jaki został postawiony w piśmie Greenpeace e.V. z dnia 29 maja 2020 r., wskazującym, że wadliwe tłumaczenie utrudnia obronę racji organizacji zrzeszającej obywateli niemieckich niewładających językiem polskim. Wyjaśnić zatem należy, że fakt, że w sprawie zostało przeprowadzone postępowanie transgraniczne i decyzja I instancji została przetłumaczona na język niemiecki, a zasięg oddziaływania wykracza poza granice Rzeczypospolitej Polskiej, nie oznacza, że język polski przestał być językiem urzędowym w którym ma być prowadzone niniejsze

postępowanie. W ramach postępowania transgranicznego decyzja RDOŚ we Wrocławiu została przetłumaczona na języki państw narażonych, tj. język czeski i niemiecki, przez wnioskodawcę, zgodnie z brzmieniem art. 112 ustawy ooś, który z kolei korzystał z usług wyspecjalizowanego w zakresie tłumaczenia dokumentów obcojęzycznych biura tłumaczeń. Podkreślić należy, że tłumaczenie nie zastępuje oryginalnego dokumentu lecz służy jedynie ustaleniu, jaka jest treść tego dokumentu. Oznacza to, że podmioty niezadowolone z jakości tłumaczenia mogły samodzielnie zlecić tłumaczenie decyzji i dzięki temu móc zapoznać się z prawidłowym, w ich ocenie, brzmieniem decyzji, a w następstwie tego postawić względem decyzji, sformułowane w języku polskim konkretne zarzuty. Podmioty, które nie władają językiem polskim, a przystępują do postępowania prowadzonego w tym języku (jak np. organizacje społeczne występujące w sprawie) muszą się liczyć z koniecznością samodzielnego tłumaczenia dokumentów wytworzonych w toku takiego postępowania, a w tym uwzględniać czas na dokonywanie tłumaczenia przy planowaniu podejmowania przez siebie czynności procesowych. Dlatego też wnioskowanie o wydłużenie postępowania wyjaśniającego z uwagi na konieczność tłumaczenia wytworzonych w języku polskim dokumentów nie znajduje aprobaty GDOŚ. Odnosząc się do wskazanego przez skarżących przykładu błędnie przetłumaczonego pojęcia „ekran przeciwfiltracyjny” to podkreślić należy, że, co wynika z wiedzy organu potwierdzonej ponad dziesięcioletnim doświadczeniem w weryfikacji raportów, nie jest to środek minimalizacyjny powszechnie stosowany w ocenach oddziaływania na środowisko, jak np. ekran akustyczny (co niepodważa jego skuteczności tylko świadczy o specjalistycznym działaniu wskazanym do zastosowania przez specjalistów z dziedziny hydrogeologii) a co za tym idzie może nie istnieć jego odpowiednik w języku niemieckim, co znacznie utrudnia tłumaczenie niezależnie od kompetencji tłumacza. Wreszcie zaznaczyć należy, że skarżący nie wykazali czym konkretnie, obok „utrudnienia w obronie swoich racji” brak należytego w ich opinii tłumaczenia skutkował w wyniku sprawy, a GDOŚ z urzędu, zauważając wysoką aktywność organizacji społecznych w prowadzonym postępowaniu odwoławczym, tego wpływu nie dostrzega.

Obok zarzutu nieprawidłowego tłumaczenia decyzji Greenpeace e.V. postawił jeszcze zarzut nieprzetłumaczenia w określonym terminie, tj. do 18 lutego 2020 r., a nawet 2 marca 2020 r. (por. pismo Greenpeace e.V. z dnia 16 marca 2020 r.). W art. 112 ustawy ooś nie sprecyzowano jednak konkretnie terminu na przekazanie przetłumaczonej decyzji, wskazując jedynie, że ma się to odbyć bez zbędnej zwłoki. Biorąc pod uwagę obszerność decyzji a także jej skomplikowany język techniczny trudno oczekiwać jednak by tłumaczenie mogło zostać dokonane w terminie krótszym niż rzeczywisty. Podkreślić należy, że termin na wniesienie odwołania dla stron niemieckich i czeskich nie upływał w dniu 18 lutego 2020 r. ani nawet w dniu 2 marca 2020 r., więc brak jest korelacji w tym zakresie między przetłumaczeniem decyzji a możliwością wniesienia odwołania.

W odniesieniu do zarzutów Miasta Żytawa przedstawionych w piśmie z dnia 20 marca 2020 r. (pkt 6.1 z listy zarzutów) w kontekście nieprzetłumaczenia istotnych informacji z raportu, należy zauważyć, że ustawa ooś w art. 108 ust. 4 pkt 4 nie definiuje szczegółowo zakresu wykonania tłumaczeń na język drugiego państwa. Ustawa ta jedynie wskazuje, iż należy przetłumaczyć część raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko, która umożliwi państwu, na którego terytorium planowane przedsięwzięcie może oddziaływać, ocenę możliwego znaczącego

transgranicznego oddziaływania na środowisko. Jednocześnie Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Federalnej Niemiec o realizacji Konwencji o ocenach oddziaływania na środowisko w kontekście transgranicznym z dnia 25 lutego 1991 r., podpisana w Neuhausen am Rheinfall dnia 11 kwietnia 2006 r. (Dz. U. z 2007 r. Nr 232, poz. 1709), w art. 11 ust. 1 wskazuje, iż na język niemiecki tłumaczy się streszczenie nietechnicznej dokumentacji oceny oddziaływania na środowisko (w rozumieniu „raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko”) oraz te fragmenty dokumentacji oceny oddziaływania na środowisko, które umożliwią stronie narażonej ocenę przewidywanego znaczącego szkodliwego transgranicznego oddziaływania na środowisko i zajęcie stanowiska. Zatem o wyborze fragmentów raportu, które zostaną przetłumaczone na język państwa narażonego, decyduje strona pochodzenia według własnej interpretacji ich znaczenia dla postępowania. Ze względu na możliwe nie wystarczające przewidzenie potrzeb strony narażonej, przekazywana jest jej również cała dokumentacja w języku polskim, co nastąpiło odpowiednio pismem GDOŚ z dnia 12 lutego 2019 r., znak: DOOŚ-TSOOŚ.440.4.2015.MT.12 oraz podczas spotkania w dniu 4 września 2019 r. (Protokół z konsultacji transgranicznych w formie spotkania ekspertów z Republiką Federalną Niemiec w sprawie wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach przedsięwzięcia pn. „Kontynuacja eksploatacji kopalni węgla brunatnego Turów”). Należy zauważyć również, że ww. umowa w art. 11 ust. 2 przewiduje, że jeżeli drugie państwo uzna fragmenty dokumentacji oceny oddziaływania na środowisko, za niewystarczające do zajęcia stanowiska dotyczącego znaczącego szkodliwego transgranicznego oddziaływania planowanej działalności na środowisko, niezwłocznie informuje o tym odpowiedni organ Rzeczypospolitej Polskiej w trakcie trwania postępowania w sprawie transgranicznego oddziaływania na środowisko. Należy zauważyć, że właściwy organ Republiki Federalnej Niemiec (Saksoński Wyższy Urząd Górniczy) do przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko w kontekście transgranicznym, wyznaczony zgodnie z art. 2 ust. 3 ww. umowy oraz pismem z dnia 30 kwietnia 2015 r., znak: 12-8805/2, nie wnioskował o uzupełnienie zakresu tłumaczeń części raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko w trakcie trwania postępowania w sprawie transgranicznego oddziaływania na środowisko.

Oddziaływanie na ludzi i dobra materialne

Fundacja Frank Bold stawia w swoim odwołaniu z dnia 18 lutego 2020 r. zarzut braku należytego rozważenia wpływu przedsięwzięcia na ludzi (zarzut nr 1.5) wskazując, że RDOŚ we Wrocławiu oparł się wyłącznie na normach i standardach jakości środowiska. Stoi to w opozycji do wyjaśnień zawartych w uzasadnieniu decyzji (str. 164), że, według tego organu, ocena w raporcie ooś została wykonana z uwzględnieniem zarówno oddziaływań normowanych, jak zanieczyszczenia pyłem, czy hałasem, jak również oddziaływań nienormowanych. I rzeczywiście, co potwierdza GDOŚ, raport (str. 517-526) uwzględnia zarówno oddziaływania mierzalne jak i niemierzalne, co zgodne jest z oznaczonym przez ustawodawcę zakresem oceny oddziaływania na środowisko (por. art. 3 ust. 2 ustawy ooś). Do oddziaływań przedsięwzięcia na ludzi zaliczono zajęcie nowych terenów (rolniczych i mieszkalnych), likwidację obiektów użyteczności publicznej w miejscowości Opolno Zdrój, emisje z kopalni, uszkodzenie budynków wskutek przemieszczeń gruntów, odwadnianie wglębne, zmiany krajobrazu i widoków oraz zmiany w siedliskach gatunków roślin, zwierząt i grzybów (raport ooś, str. 517). Sprzężone z oddziaływaniami na ludzi i ich zdrowie są też oddziaływania na dobra materialne (w tym zabytki) spowodowane zajęciem terenu, odwadnianiem,

wyrobiska i zwałowaniem, kształtowaniem zboczy (raport ooś, str. 501). Podkreślić przy tym należy, że analiza oddziaływań (str. 504-505 raportu ooś) nie wykazała negatywnego oddziaływania na dobra materialne na terenie Republiki Czeskiej i Republiki Federalnej Niemiec z uwagi na brak zniszczenia obiektów budowlanych – teren realizacji przedsięwzięcia oddalony jest o ok. 0,5 km od budynków strefy przemysłowej Zittau i o ok. 4 km od najbliższych zabudowań po stronie niemieckiej oraz o ok. 1 km od zabudowań znajdujących się po stronie czeskiej (w miejscowości Uhelná). Zasięg prognozowanych osiadań gruntu o wartości do 5 cm i od 5 do 10 cm obejmuje natomiast tereny rolnicze (na północ od zabudowań miejscowości Uhelná) a do 5 cm niezabudowany fragment doliny Nysy Łużyckiej na wysokości strefy przemysłowej Zittau. Nie można się zgodzić ze skarżącymi, że ustalenia zawarte w tym zakresie w raporcie ooś *nie są poparte dowodami ani argumentami* (por. odwołanie Regionu Liberec z dnia 18 lutego 2020 r., str. 8). Na str. 327-345 raportu ooś przedstawiono oddziaływanie przedsięwzięcia na powierzchnię ziemi, gdzie przeanalizowano pionowe przemieszczenia powierzchni – osiadania i wzniosy. W prognozie wartości przemieszczeń terenu położonego na południe i południowy zachód od wyrobiska (w tym także Regionu Liberec i Gminy Grodek nad Nysą) uwzględniono projektowany docelowy układ skarp i układ skarp dla fazy likwidacji odkrywki (dla poszczególnych wariantów przedsięwzięcia), a analizy przebiegu deformacji terenu zostały przeprowadzone w siedmiu przekrojach geologicznych, co przedstawiono na rysunku nr 239 (raport ooś, str. 609). Jak wynika z ww. rysunku i zestawienia go z mapą topograficzną terenu, przekrój 6, 5, 3, 1 i 4 został wytyczony w kierunku Regionu Liberec a w kierunku konkretnie Gminy Grodek nad Nysą przekrój 6, 5 i częściowo przynajmniej także 3. Izolinie prognozowanych przemieszczeń pionowych zostały przedstawione na rysunkach 127-130 w raporcie ooś (str. 341-344), z których wynika, że faktycznie wartości uzyskiwane na terenie Czech oscylują na poziomie do 5 i od 5 do 10 cm i dotyczą wyłącznie terenów na północ od miejscowości Uhelná. Argumentacja Regionu Liberec co do spękanych ścian piwnic domów mieszkalnych w przygranicznych wioskach Heřmanice i Dětrichov była już przedmiotem analizy na etapie I instancji. W raporcie ooś, na str. 62 przedstawiono lokalizację reperów wysokościowych wraz z odpowiednią wartością przemieszczenia monitorowanego w okresie 1980 – 2014 r. Najbliżej położonym względem wskazanych miejscowości reperem jest reper nr 9806, który wykazał w monitorowanym okresie (tj. 34 lata) wartość przemieszczenia na poziomie 1 mm, co oznacza, że pęknięcia budynków o ile na tym terenie występują (czego skarżący w odwołaniu nie uprawdopodobnili) nie są skutkiem eksploatacji węgla w Kopalni. Także, wykonana już na potrzeby raportu analiza przebiegu deformacji terenu (por. rysunki 127-130 w raporcie ooś, str. 341-344), wykazała, że prognozowana wartość przemieszczeń, w związku z kontynuacją wydobycia, na tym terenie wynosi 0. Nie można zatem zgodzić ze skarżącymi, że kwestia wpływu przedsięwzięcia na warunki życia ludzi i dobra materialne była na etapie I instancji „zdawkowa”. Podkreślić należy, że organ w ramach oceny oddziaływania na środowisko weryfikuje przedłożony raport ooś i swoje ustalenia w zakresie poszczególnych komponentów środowiska przedstawia w decyzji ale nie oznacza to, że musi w tym uzasadnieniu powielać bardzo szczegółowe analizy merytoryczne (z uwzględnieniem metodologii) wykonane na etapie sporządzania raportu. Wystarczające jest zatem dla obowiązków wynikających z art. 107 Kpa i art. 85 ustawy ooś przedstawienie najważniejszych wniosków w tym zakresie. I tak jeśli RDOŚ we Wrocławiu wskazał w swojej decyzji, że deformacje nie będą miały znaczącego oddziaływania na dobra materialne w Republice Czeskiej, wskazując dodatkowo, że strona czeska nie ma

zainstalowanej sieci reperów na tym terenie, a zbieżne jest to z ustaleniami raportu o oś, korzystającego przecież z szczególnej mocy dowodowej, to jest to wystarczające i prawidłowe działanie. W tym miejscu podkreślić należy, że w zestawieniu z kompleksowym i specjalistycznym dokumentem jakim jest raport zarzuty skarżących względem niego są gołosłowne (jak np. w odwołaniu Regionu Liberec) i nie poparte żadnymi dowodami.

Niestwierdzenie w raporcie znacznego osiadania gruntów po stronie niemieckiej także jest przedmiotem sporu. Obliczenia z raportu zostały podważone m.in. w opinii dr hab. ██████████, gdzie stwierdzono, że osiadanie gruntów na odwodnionych obszarach trzeciorzędowymi sięgać będzie lokalnie do kilku m i 1 m na terytorium Niemiec w pobliżu granicy państwowej (por. pismo z dnia 25 listopada 2020 r.), jednak nie przedstawiając na to żadnych konkretnych danych a tym bardziej badań. Swoje wnioski autor wywiódł z analizy porównawczej, jakiej dokonał z innymi zagłębiami węgla brunatnego, jak np. kopalnia odkrywkowa Hambach z kopalniami Bergheim oraz Fortuna Garsdorf (por. opinia ██████████, str. 66). Na etapie swojej opinii z dnia 23 września 2019 r., autor tłumaczy, że porównania są dopuszczalne ze względu na podobne na obu obszarach wydobywania węgla brunatnego i prowadzą do analogicznego zachowania się drenażu. Doświadczenie organu świadczy jednak o bardzo ograniczonym zakresie możliwości porównywania warunków wodnych i środowiskowych na różnych obszarach, szczególnie jeśli są one tak oddalone od siebie jak złoża Turów i Zagłębie Reńskie. Dlatego też w tym zakresie tut. organ przyznaje większą wartość dowodową raportowi, który w swoich stwierdzeniach co do niezniszczenia przez realizację przedsięwzięcia obiektów budowlanych po stronie niemieckiej opiera się na indywidualnie wykonanej dla przedsięwzięcia prognozie wartości przemieszczeń pionowych terenu położonego na południe o wyrobiska, w ramach której w kierunku Zittau wyznaczono dwa przekroje – A i B geologiczne zboczy eksploatacyjnych (por. rysunek 239, raport, str. 609), a na rysunkach 127-130 przedstawiono izolnie prognozowanych sumarycznych przemieszczeń pionowych powierzchni ziemi. W rejonie Zittau izolnie układają się w ten sposób, że po początkowym wzniosie (wartości ujemne, co zgodnie z legendą ww. rysunków oznacza wznios terenu) notowane jest osiadanie gruntu w mm o wartości 0, z wyodrębnionymi obszarami osiadania o wartości 5 mm, ale na terenie Sieniawki a nie Zittau. Uzasadnienie dla takiego przebiegu izolnie zawarto w raporcie na str. 339, gdzie wskazano, że dodatkowe zwałowanie w południowo-zachodniej części przedmiotowego obszaru (przekroje 6, A i B na tym samym rysunku) spowoduje zmianę stanu naprężenia w górotworze i wywoła dodatkowe wypiętrzenia w strefie przykrawędziowej spowodowane m.in. zwiększonym parciem zwału, a osiadania będą ograniczać się do dna projektowanego zbiornika oraz masywu dosypanych gruntów zwałowych, poza którymi przyrosty przemieszczeń pionowych będą nieznaczne. Podkreślić należy, że pierwszeństwo przyznać należy zawsze dowodowi bezpośredniemu (w tym przypadku bezpośrednio, indywidualnie przygotowanych przez specjalistów analizach oddziaływania konkretnego przedsięwzięcia) aniżeli pośredniemu (tu, z braku badań, analiza porównawcza z innymi przypadkami). Powyższe ma znaczenie szczególnie w sytuacji, gdy w opinii Kruppa konfrontuje się swoje ustalenia z analizy porównawczej z danymi Saksońskiego Urzędu Górniczego, wskazując, że są to niepotwierdzone dane („To przebiegające w niezauważalny sposób osiadanie gruntu nie jest publicznie dokumentowane, pomimo, że pomiary są przeprowadzane przez Saksoński Urząd Górniczy, który według niepotwierdzonych danych miał określić skumulowane osiadanie gruntu o 30-60 cm na wschód od centrum miasta Żytawa”, opinia ██████████, str. 67). Autor wskazuje jednak w opinii z dnia 23 września 2022 r., że dane

uzyskane po sporządzeniu pierwszej opinii potwierdziły i sprecyzowały wcześniej nakreślone przez niego paralele do obszaru górniczego w Rhenish. GDOŚ ponownie zatem wskazuje na ograniczoną możliwość stosowania w ochronie środowiska i przyrody paraleli.

Podkreślić należy także, że inwestor przedstawił już w toku postępowania odwoławczego (pismo z dnia 24 września 2021 r.) weryfikację przeprowadzonych na etapie raportu oś badań w zakresie osiadania gruntów inną metodą aniżeli ta zastosowana w raporcie – *Ekspertyza naukowa analizująca osiadania terenu w otoczeniu KWB Turów na podstawie pomiarów sieci niwelacji precyzyjnej i satelitarnej interferometrii radarowej*, Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu, Instytut Geodezji i Geoinformatyki. Przy czym zauważyć należy, że jednym z postulatów wyrażonym w opinii ██████████, sporządzonej 17 września 2020 r., było właśnie przeprowadzenie badań sprawdzających ustalenia raportu oś innymi metodami. W ww. ekspertyzie wskazano, że w otoczeniu kopalni wyznaczono 33 punkty pomiarowe zlokalizowane na budynkach i obiektach, przy czym punkty zostały zlokalizowane odrębnie w obszarze przemysłowym Zittau (ciemnoniebieskie oznaczenia na mapie, ekspertyza, str. 64), a odrębnie w terenie miejskim Zittau (jasnożółte oznaczenie na ww. mapie). Dla tak określonych punktów wygenerowano wykresy czasowych zmian deformacji, które wykazały, że *deformacje wertykalne (dH) oscylują w granicach określonego poziomu istotności i wykryte wartości reprezentują szum pomiarowy. Nieco większe wartości deformacji rzędu 8 cm można zauważyć w miejscowości Bogatynia i Sieniawka, niemniej jednak wartości te nie wykraczają poza poziom istotności zatem nie wskazują jednoznacznie na występowanie deformacji w tym obszarze* (ekspertyza, str. 63). Przede wszystkim jednak ekspertyza dowiodła poprawności dotychczas wykonywanych obliczeń niwelacji precyzyjnej oraz ich wiarygodność, a także *nie wykazała żadnego obszaru wokół kopalni o innej kategorii niż 0 dla przeprowadzonej z użyciem przemieszczeń określonych dla okresu 2016-2021 analizy wskaźników deformacji terenów górniczych. Zatem były to w badanym okresie „tereny przydatne, niewymagające zabezpieczeń obiektów budowlanych na wpływy górnicze”*.

Dalej skarżący na przedmiotową okoliczność przywołują m.in. uzupełnienie opinii ██████████ (*Krótką opinią na temat osiadania gruntu w obszarze miejskim Zittau*, Saksonia, z dnia 16 maja 2021 r.), dane pozyskane z Saksońskiego Wyższego Urzędu Górniczego przedstawiające odchylenie w 2016 r., ekspertyzę rzeczoznawcy ██████████ (pismo Greenpeace e.V. z dnia 7 grudnia 2021 r.), Sprawozdanie geologiczne na temat uszkodzeń budowlanych w mieście Żytawa, Saksonia dr ██████████ z dnia 14 października 2021 r., a także dokumentację uszkodzeń budynku położonego przy ul. Franz-Könitzer-Strasse 20, 02763 Zittau (pismo Greenpeace e.V. z dnia 16 listopada 2021 r.). *Opinią w sprawie kontreksperyty PGE w zakresie KWB Turów*, dr ██████████ polemizuje z twierdzeniami wnioskodawcy w zakresie osiadań, a pismem z dnia 29 września 2022 r. wyjaśniono technikę prowadzenia pomiarów w obszarze miejskim Zittau. Skarżący w ww. pismach i opracowaniach koncentrują się właśnie na rejonie miasta Zittau i prognozują, że osiadanie gruntu rzędu do 20 cm w rejonie polsko-niemieckiej granicy państwowej, będzie się zmniejszać w obszarze miasta w kierunku zachodnim.

Podkreślić należy, że opracowania dokumentujące stan obecny budynków w mieście Zittau świadczą o tym, że budynki są spekane, ewentualnie, że wymagają zabezpieczenia, że przyczyn takiego stanu rzeczy należy poszukiwać w osiadaniu budynków, typowych dla terenów górniczych (por. pismo Greenpeace e.V. z dnia 16 listopada 2021 r.) ale nie wykazują związku przyczynowo-skutkowego z wydobywaniem z kopalni Turów. A trzeba wskazać, że teren ten historycznie jest terenem górniczym i nie tylko za sprawą wydobywania węgla ze złoża Turów, ale m.in. kopalni miasta

Żytawa Olbersdorf czy górnictwa podziemnego, o czym mowa w ekspertyzie, (str. 36-42) dr inż. [REDAKTOR] i dr hab. inż. [REDAKTOR] z dnia 24 maja 2022 r. pt. *Przygotowanie stanowiska polemicznego z zapisami ujętymi w zaskarżeniu przez Greenpeace decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach prowadzenia eksploatacji w KWB Turów*, przedłożonego przy piśmie wnioskodawcy z dnia 8 czerwca 2022 r. Nawet *Sprawozdanie geologiczne na temat uszkodzeń budowlanych w mieście Żytawa* [REDAKTOR] zakłada jedynie (a nie udowadnia) związek przyczynowy między formacjami pęknięć a środkami odwadniania kopalni odkrywkowej Turów (ww. sprawozdanie, str. 21), dodając, że *inne możliwe przyczyny nie są rozpoznane względnie można je wykluczyć (grunt budowlany, stare kopalnie, dawna odkrywkowa kopalnia Olbersdorf)*. Negując ustalenia (i zastosowaną metodykę) m.in. *Sprawozdania* [REDAKTOR], [REDAKTOR] i [REDAKTOR] [*Polemiczne stanowisko (...)*] wskazują, że zarówno opracowanie Czeskiej Służby Geologicznej (*Detekcja subsydencji za pomocą metody PSI na podstawie danych satelitarnych Sentinel-1 w pobliżu kopalni odkrywkowej Turów*) jak i Państwowego Instytutu Geologicznego (*Wyniki przetwarzania danych Sentinel-1 dla obszaru KWB turów i okolic oraz wstępna analiza deformacji powierzchni terenu*) nie dają odpowiedzi jakoby *źródło wykazanych przemieszczeń powierzchni było związane z prowadzoną eksploatacją węgla brunatnego w KWB Turów* (ekspertyza, str. 76). Organ zważył wiarygodność dowodową przedkładanych przez strony opracowań i kierując się zasadą, że to na stronie kwestionującej ustalenia raportu ciąży ciężar udowodnienia jego braków czy też nieprawdziwych stwierdzeń uznał, że opracowania przedkładane przez skarżących nie uprawdopodobniają (nawet, nie mówiąc o udowodnieniu) związku przyczynowo-skutkowego między złym stanem technicznym budynków w Zittau a przedmiotowym przedsięwzięciem. Podkreślić przy tym należy, co opisano dalej, że nawet jeśli związek taki byłby wykazany to ani RDOŚ we Wrocławiu ani GDOŚ nie są właściwi w zakresie przyznania skarżącym odszkodowania czy rekompensat za prowadzoną działalność górnictwem. Podsumowując nie można uznać by oddziaływanie na dobra materialne analizowanego przedsięwzięcia było znaczące. Nawet jeśli w wyniku dalszej eksploatacji węgla izolnie prognozy przemieszczeń pionowych, przedstawione w raporcie na str. 341-344, nie będą aktualne a rzeczywiste przemieszczenia będą nieznacznie większe, co próbują udowodnić skarżący, to wciąż w zasięgu takiego potencjalnego oddziaływania, ilość narażonych budynków nie jest duża. Wszak jak wskazano w raporcie, teren realizacji przedsięwzięcia oddalony jest o ok. 0,5 km od budynków strefy przemysłowej Zittau i o ok. 4 km od najbliższych zabudowań po stronie niemieckiej oraz o ok. 1 km od zabudowań znajdujących się po stronie czeskiej. Bezpośredniemu zniszczeniu nie ulegną zaś, co sugerują skarżący, wszystkie okoliczne miasta i wsie, a jedynie: 30 nieruchomości zabudowanych, w tym 70 budynków do rozbiórki w wariantach 1 i 2 a w wariantach 3 i 4 121 nieruchomości zabudowanych i 161 budynków do rozbiórki.

Odniesić należy się także do opinii w zakresie osiadań [REDAKTOR] z dnia 19 sierpnia 2019 r. W ocenie GDOŚ niezasadne jest dokumentowanie osiadań w obrębie kopalni Turów (z pewnością prognozowane osiadania będą tam dużo większe) co stanowi jeden z postulatów wyrażonych w ww. opinii. Wpływ ekranu przeciwfiltracyjnego na osiadanie gruntów także był przedmiotem analizy, wbrew twierdzeniom skarżących. W uzupełnieniach z dnia 30 sierpnia 2021 r. wskazano, że nie przewiduje się możliwości rozszczelnienia ekranu wskutek deformacji górotworu ze względu na metodę jego budowy; *otworowej niskociśnieniowej iniekcji stabilnego spoiwa, będącego roztworem hydroizolacyjnym bazującym na ultra drobnych modyfikowanych iltach (skład mieszanki stanowi tajemnicę przedsiębiorstwa). Spoiwo to po stabilizacji przybiera konsystencję ciała lepko-plastycznego. Jako*

takie posiada zdolność do plastycznych odkształceń. Zapobiega to powstawaniu spękań w obrębie tworzonego ekranu, w przypadku zaistnienia naprężeń i deformacji uszczelnianego górotworu. Utrzymywanie się plastycznych właściwości spoiwa będzie istniało w długim okresie czasu, z uwagi na jego stały kontakt z wodami podziemnymi. Być może polemika autora opinii wynika właśnie z niezrozumienia metody posadowienia ekranu. Nie jest to konstrukcja betonowa czy wykonana z innych materiałów, która może się „zawalić”, co sugeruje autor w poprzednich stanowiskach. Dodatkowo podkreślić należy, że działanie ekranu będzie poddawane monitoringowi, o czym mowa w pkt 10 decyzji GDOŚ.

W zakresie uwagi podniesionej na etapie zgromadzenia materiału dowodowego (m.in. pismo Fundacji Frank Bold z dnia 2 sierpnia 2022 r.) odnośnie pominięcia danych dotyczących osiadania gruntów po stronie niemieckiej w piśmie inwestora z dnia 30 sierpnia 2021 r. wyjaśnić należy, że ocenie, na podstawie art. 80 Kpa, poddawany jest cały materiał zgromadzony w sprawie w szczególności raport ooś, w której kwestia osiadania gruntów po stronie niemieckiej została objaśniona.

Skarżący zarzucają także wielokrotnie, że organ I instancji nie odniósł się do jakiejś kwestii bo wskazał, że ta kwestia nie wchodzi w zakres decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach. Przykładem jest tu kwestia wartości rekompensaty finansowej, odszkodowań, spadku wartości nieruchomości i utworzenia funduszu kompensacyjnego (por. odwołanie Regionu Liberec z dnia 18 lutego 2020 r.). Dlatego należy jeszcze raz wskazać skarżącym, że niezależnie od ich wiedzy w zakresie ocen oddziaływania na środowisko i standardów prawidłowo przeprowadzonej oceny, na które się powołują, w zakresie oceny i tym samym decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach nie wchodzi kwestie takie jak:

- wartość dóbr materialnych i odszkodowania z tego tytułu, co ma znaczenie w szczególności w kontekście postulatów mieszkańców Opolna Zdrój, *właścicieli nieruchomości w gminie Uhelna i innych dotkniętych gminach* (por. odwołanie Regionu Liberec z dnia 18 lutego 2020 r.), ale także obywateli Republiki Federalnej Niemiec (por. pismo z dnia 25 listopada 2020 r.). Uzupełniająco wskazać należy, że zakresu merytorycznego decyzji (tj. nie uwzględnienia w nim wartości i szkód w dobrach materialnych) nie zmieniają, w ocenie GDOŚ, wywodzone przez skarżących zobowiązania międzynarodowe w zakresie prewencji szkód transgranicznych (pismo z dnia 25 listopada 2020 r.) i brzmienie art. 12 i 16 Traktatu między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Federalną Niemiec o dobrym sąsiedztwie i przyjaznej współpracy, podpisany w Bonn dnia 17 czerwca 1991 r. (Dz.U.1992.14.56 z dnia 1992.02.17), dalej traktat z Bonn. Nie można także zgodzić się ze stanowiskiem o konieczności badania w ramach niniejszego postępowania „zgodności przedmiotowego przedsięwzięcia z postanowieniami traktatu z Bonn” (por. pismo skarżących z 25 listopada 2020 r.), czy też Układu między Rzeczpospolitą Polską a Czeską i Słowacką Republiką Federacyjną o dobrym sąsiedztwie, solidarności i przyjacielskiej współpracy, sporządzonego w Krakowie dnia 6 października 1991 r. (Dz.U.1992.59.296 z dnia 1992.08.10, por. pismo Greenpeace e.V. z dnia 16 marca 2020 r.) ale wskazać można, że decyzja środowiskowa dla kontynuacji wydobywania ze złoża Turów (gdzie przeprowadzone zostało postępowanie transgraniczne a strony niemieckie mają zapewniane prawo udziału w postępowaniu) wpisuje się bezpośrednio w postanowienia przywołanego w ww. piśmie art. 16 traktatu, gdzie mowa o ustaleniu i likwidacji obciążeń środowiska na obszarach przygranicznych, w szczególności w dorzeczu Odry;

- bezpieczeństwa użytkowania instalacji (nie sprecyzowano w odwołaniu o jaki rodzaj bezpieczeństwa Fundacji chodzi);

- oddziaływanie na obiekty budowlane (w tym budynki mieszkalne, obiekty infrastruktury technicznej oraz obiekty zabytkowe) spowodowane deformacjami terenu. Oddziaływania powyższe, kwalifikowane jako szkody górnicze, podlegają regulacjom przepisów o naprawianiu szkód, tj. działu VIII ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. – Prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. z 2015 r. poz. 196, ze zm.) „Odpowiedzialność za szkody”, a tym samym wykraczają poza przedmiot postępowania w sprawie określenia środowiskowych uwarunkowań realizacji przedsięwzięcia. Również podejmowanie działań ochronnych, jak i wykonywanie wzmocnień i napraw budynków i innych obiektów, które zostały objęte szkodami górniczymi, znajduje się poza przedmiotem i zakresem niniejszego postępowania i rozstrzygnięcia sprawy;

- ocena zjawisk społecznych, socjologicznych i gospodarczych na danym terenie. Ani od raportu ooś ani od decyzji środowiskowej nie można wymagać, czego oczekują skarżący, stanowienia kompetendium wiedzy na temat danego obszaru. Przedmiotem postępowania jest konkretne przedsięwzięcie i jego wpływ na środowisko ale już nie dany obszar i perspektywy jego rozwoju. Przeceniają skarżący kompetencje organów obydwu instancji wskazując, że a contrario „przyszłość regionu Bogatyni jest czynnikiem który mógłby wpłynąć na sentencję decyzji” a „RDOŚ we Wrocławiu dezawuuje bezpośrednio problemy społeczne mieszkańców Opolna Zdrój” (por. pismo Greenpeace e.V. z dnia 16 marca 2020 r.).

Dlatego też tut. organ nie uznaje trafności zarzutów w tym zakresie (w odwołaniu Fundacji Frank Bold zarzuty te przedstawione są ogólnie i sprowadzają się do konieczności stosowania metodyki indyjskiej w zakresie zjawisk socjologicznych rodziny). Także środek dowodowy w postaci oględzin jest środkiem fakultatywnym i tym samym nie można z braku przychylenia się RDOŚ we Wrocławiu do wniosku uczestnika w tym zakresie czynić organowi zarzutów. W odwołaniu z dnia 18 lutego 20220 r. Fundacja Frank Bold wskazała, że celem oględzin miało być *osobiste obiektywne zbadanie przez organ planowanej linii odkrywki i na tej podstawie ocena czy tereny pozostające poza zakresem wykupu przez inwestora zachowują swój charakter w najwyższym możliwym stopniu* (str. 35). Zgodnie z art. 85 Kpa organ może przeprowadzić oględziny w razie potrzeby. Jednak trudno w okolicznościach tej sprawy potrzebę taką zdiagnozować. Z miejscowości Opolno Zdrój w materiale dowodowym znajduje się bardzo obszerna dokumentacja fotograficzna a w raporcie ooś zamieszczono także szczegółowe mapy (skala 1:10 000) przedstawiające relację granicy planowanego przedsięwzięcia i budynków Opolna Zdrój (por. załącznik nr 6.1 mapa zasięgu akustycznego oddziaływania Kopalni Węgla Brunatnego Turów). Więc w tym zakresie oględziny miałyby służyć do ustalenia stanu faktycznego, który już jest ustalony za pomocą innych środków dowodowych. Ponadto wykup nieruchomości, tj. takie kwestie jak określenie nieruchomości przeznaczonych do wykupu, utrata wartości nieruchomości nieprzeznaczonych do wykupu, utrata funkcjonalności pozostałej części niewykupionej nieruchomości - w przypadku wykupu jedynie jej części, odszkodowania, pozostają poza zakresem decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach. Wobec czego także w zakresie braku oględzin zarzut naruszenia art. 7, 77 i 107 Kpa w zw. z art. 62 ust.1 pkt 1 lit. a ustawy ooś jest nieuzasadniony.

Odnosnie wykupu nieruchomości skarżący podnieśli także konieczność wezwania wnioskodawcy o przedstawienie harmonogramu planowanego postępu frontu eksploatacyjnego w

Odkrywce Turów, w tym planowanych prac w związku z poszerzeniem odkrywki Turów, w tym dokładnego czasokresu zajmowania poszczególnych obszarów, planów dot. budowy infrastruktury i wykupu gruntów, argumentując to oddziaływaniem na ludzi (czasookres wykupu na cele górnicze), faunę i florę i zabytki (por. pismo Fundacji Greenpeace Polska z dnia 7 maja 2021 r.). Wyjaśnić należy zatem, że informacje skarżącego o zawartości raportu ooś w zakresie harmonogramu prac są nieaktualne bowiem np. w uzupełnieniach z dnia 28 lutego 2022 r. przedstawiono przewidywane czasookresu postępu prac w kierunku Opolno Zdrój (por. rysunek 3 na str. 18). Przedstawione w tym zakresie informacje były wystarczające do przeprowadzenia oceny na wszystkie komponenty środowiska a nie tylko te wskazane przez skarżącego. W szczególności posłużyły zapewnieniu odpowiedniej ochrony akustycznej mieszkańców Opolno Zdrój (por. warunki określone w pkt 6 i 15 niniejszej decyzji). Organ odwoławczy nie podziela jednak stwierdzenia skarżącego, że oddziaływaniem na ludzi będzie czasookres wykupu nieruchomości bowiem, jak już wskazano wyżej, wykup nieruchomości nie wchodzi w zakres decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach niezależnie czy to w kontekście oddziaływania na ludzi, dobra materialne czy też zabytki. W przypadku np. zabytków w raporcie ooś wskazano, że wykup nieruchomości następuje najczęściej z wyprzedzeniem dwuletnim, ale kiedy dokładnie dana nieruchomość na której posadowiony jest obiekt zabytkowy będzie wykupiona dla organu środowiskowego nie jest istotna. Wystarczające jest stwierdzenie, że dany teren zostanie pozbawiony zabytku (a wraz z nim określonej wartości historycznej, kulturowej czy też artystycznej), a na wnioskodawcy ciąży, określony w decyzji I instancji warunek przewidujący sposób postępowania z takim obiektem w przypadku jego ujawnienia (por. pkt I.2.25 decyzji RDOŚ we Wrocławiu). Jeśli chodzi zaś o gatunki flory i fauny to wskazać należy, że raporcie ooś wskazano, że niezależnie od przyjętego wariantu kontynuacji eksploatacji, w ostatnich fazach poszerzenia odkrywki po roku 2030, zostaną zniszczone: stanowiska rakietyka pospolitego *Pleurozium schreberi* na łącznej powierzchni około 20 ha i stanowiska widłozęba miotłowego *Dicranum scoparium* na łącznej powierzchni około 20 ha (występuje razem z rakietykiem pospolitym). W przypadku innych zinwentaryzowanych w raporcie siedlisk i gatunków chronionych rok w którym nastąpi zniszczenie stanowiska nie ma znaczenia. Dodatkowo, z uwagi na fakt, że są to pojedyncze stanowiska roślin chronionych, które w całości zostaną zniszczone to harmonogram prac możliwy do określenia w tym momencie nie da możliwości określenia bardziej rygorystycznych sposobów postępowania ze wskazanymi gatunkami. Odpowiednie sposoby postępowania w przypadku konieczności zniszczenia bądź ingerencji w siedlisko gatunku chronionego określają odrębne przepisy ustawy o ochronie przyrody.

Żadną argumentacją dla tut. organu nie jest fakt, że wnioskodawca, w przypadku realizacji innych przedsięwzięć (tj. odkrywka Gubin) albo inne podmioty podejmujące realizację przedsięwzięcia w zakresie wydobywania kopaliny (np. odkrywka Ościsłowo) harmonogramy wykupu nieruchomości udostępniały publicznie albo zamieszczały w raporcie ooś. Podkreślić należy, co jednocześnie będzie odpowiedzią organu na zarzuty związane z nieuwzględnieniem analogii między przedmiotowym przedsięwzięciem a odkrywką węgla brunatnego Złoczew czy też węgla kamiennego Dankowice 1 (por. pismo Fundacji Frank Bold z dnia 26 stycznia 2022 r.) lub innych przedsięwzięć, że organ rozpatruje sprawy indywidualnie w zależności od występujących w nich

określonych okoliczności faktycznych i prawnych i bezcelowe jest porównywanie spraw i zapadłych w nich rozstrzygnięć. Skarżący słusznie za kierunek interpretacyjny przepisów w zakresie ocen oddziaływania na środowisko przyjmują wytyczne i wskazówki udzielane przez GDOŚ. Niemniej jednak, co należy podkreślić, rozstrzygnięcie ma być adekwatne do okoliczności sprawy a sprawy dotyczące innych odkrywek węgla brunatnego i kamiennego charakteryzują się co do zasady zawsze innymi uwarunkowaniami lokalizacyjnymi i technologicznymi. Przywiązanie skarżących do wysokich standardów orzekania GDOŚ winno przenosić się na ich zaufanie do organu w zakresie utrwalonej praktyki rozstrzygania spraw na zasadzie określonej w art. 8 § 2 Kpa.

Oddziaływanie na zabytki

Skarżący zarzucają także naruszenie art. 7 w zw. z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej oraz art. 6 *in principio* Kpa w zw. z art. 4 pkt 1-3 i art. 6 ustawy o zabytkach, w zw. z art. 5 Konstytucji poprzez brak skutecznej ochrony zabytków znajdujących się na obszarze planowanego przedsięwzięcia i jego oddziaływania. Wyjaśnić należy, że organ I instancji odniósł się do tej kwestii na str. 157-159 decyzji. Organ wskazał, że przedsięwzięcie będzie negatywnie oddziaływać na zabytki i stanowiska archeologiczne. Jego realizacja wiązać się będzie ze zniszczeniem trzech stanowisk archeologicznych i rozbiórką lub przeniesieniem ok. 14 zabytków wpisanych do ewidencji zabytków (w wariantach 1 i 2) a w wariantach 3 ok. 50 obiektów wpisanych do gminnej ewidencji zabytków oraz 1 obiektu wpisanego do rejestru zabytków. Niezrozumiałe są zatem dla GDOŚ zarzuty skarżących względem RDOŚ we Wrocławiu odnośnie *désintéressement* organu w tym zakresie. Podkreślić należy, że dla decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach nieistotne jest czy dany obiekt będzie podlegał rozbiórce czy też relokacji, a ponadto pozwolenie w tym zakresie jest podejmowane przez organy ochrony zabytków, tj. w świetle art. 89 ustawy o zabytkach, ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, w imieniu którego zadania i kompetencje, w tym zakresie, wykonuje Generalny Konserwator Zabytków oraz wojewodę, w imieniu którego zadania i kompetencje, w tym zakresie, wykonuje wojewódzki konserwator zabytków. Decyzja określa bowiem środowiskowe uwarunkowania, zatem w jej zakresie wystarczające jest ustalenie, że obszar na którym dotychczas takie zabytki istniały traci je bezpowrotnie w tym sensie, że zostaje pozbawiony określonej wartości artystycznej, naukowej czy historycznej jaką niosło ze sobą występowanie na tym terenie danego zabytku. Dalsze losy zabytku a w szczególności informacje o nieruchomości na której dany zabytek będzie przeniesiony, warunkach jej ochrony, warunkach transportu itd., znajdują się poza zakresem decyzji środowiskowej. Jak GDOŚ ustalił względem obiektów wpisanych do rejestru zabytków istnieje procedura ich przeniesienia i jest ona zależna w całości od wojewódzkiego konserwatora zabytków. Zgodnie bowiem z § 2 rozporządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 2 sierpnia 2018 r. w sprawie prowadzenia prac konserwatorskich, prac restauratorskich i badań konserwatorskich przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków albo na Listę Skarbów Dziedzictwa oraz robót budowlanych, badań architektonicznych i innych działań przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, a także badań archeologicznych i poszukiwań zabytków (Dz. U. z 2021 r. poz. 81) wniosek o wydanie pozwolenia, o którym mowa w § 1 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia, tj. wniosek o przemieszczenie zabytku nieruchomego, składa się do wojewódzkiego konserwatora zabytków właściwego odpowiednio dla miejsca położenia albo przechowywania zabytku, poszukiwania

zabytków albo prowadzenia badań archeologicznych. W tym miejscu podkreślić należy, że wszelkie roboty budowlane podejmowane przy zabytku wpisanym do rejestru, w jego otoczeniu albo nawet inne działania, które mogłyby prowadzić do naruszenia substancji lub zmiany wyglądu zabytku wpisanego do rejestru wymagają pozwolenia wojewódzkiego konserwatora zabytków (por. art. 36 ustawy o zabytkach). Rozbiórka obiektów wpisanych do rejestru jest możliwa ale dopiero po wykreśleniu ich z rejestru zabytków. Zgodnie z art. 39 Prawa budowlanego decyzja o pozwoleniu na rozbiórkę obiektu budowlanego wpisanego do rejestru zabytków może być wydana po uzyskaniu decyzji Generalnego Konserwatora Zabytków działającego w imieniu ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego o skreśleniu tego obiektu z rejestru zabytków. Wobec powyższego ewentualne przeniesienie w przedmiotowym przypadku możliwe byłoby w odniesieniu do obiektu przy Kasztanowej 22, który jako jedyny z rejestru zabytków (stan na datę opracowania raportu oos) będzie usunięty w związku z realizacją przedsięwzięcia w wariancie 2, ale zarówno jego przeniesienie jak i rozbiórka będzie wymagało decyzji organów ochrony zabytków. W przypadku obiektów wpisanych do gminnej ewidencji zabytków stanowisko organu ochrony zabytków jest podejmowane w drodze postanowienia uzgadniającego w postępowaniu przed organem architektoniczno-budowlanym w sprawie rozbiórki obiektu budowlanego.

Skarżący konieczność ustalenia w niniejszym postępowaniu czy dany obiekt będzie przeniesiony czy też rozebrany upatrują m.in. w art. 4 pkt 1-3 ustawy o zabytkach, zawierającym ogólne wskazania działań mających na celu ochronę zabytków, jak np. zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych umożliwiających trwałe zachowanie zabytków. Nawet jeżeli przyjąć, że dyrektywy postępowania z zabytkami, opisane w ww. przepisie odnoszą się nie jedynie do organów właściwych w zakresie ochrony zabytków ale wszystkich organów administracji publicznej, jak chcą tego skarżący, to podkreślić należy, że organy mogą takie działania podejmować wyłącznie w zakresie swojej właściwości. Żądanie Greenpeace e.V. (pismo z dnia 16 marca 2020 r.) do podejmowania działań *w zakresie ochrony zabytków niezależnie od zakresu obszaru zadań ustawowych* prowadziło do naruszenia zasady praworządności i działania na podstawie i w granicach prawa. Skoro nawet, według przedstawicieli doktryny, organy ochrony zabytków, działając na podstawie ww. przepisu, nie dysponują możliwością swobodnego doboru instrumentów prawnych dla realizacji zarysowanych przed nimi celów (por. Cherka M. (red.), Antoniak P., Elżanowski F.M., Wąsowski K.A., Komentarz do art. 4 – ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami) to trudno oczekiwać by organy inne niż organy ochrony zabytków prowadziły, za namową skarżących, działania wykraczające ich zadania ustawowe. Zgodnie zaś ze stanowiskiem Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 7 kwietnia 2017 r., sygn. akt: II OSK 2037/15, *organy są zobowiązane do ochrony zabytków, która w rozumieniu art. 4 ww. ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami polega na podejmowaniu działań służących zachowaniu wartości zabytkowych przy wykorzystaniu przysługujących organom środków i instrumentów o charakterze władczym*. Dlatego też, i w myśl art. 62 ust. 1 pkt 1 lit. c, art. 66 ust. 1 pkt 3 oraz ust. 1 pkt 7 lit. d a także art. 82 ust. 1 pkt 1 lit. b ustawy oos, w ramach wydawania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach i szeroko pojętej ochrony zabytków została w sprawie przeprowadzona ocena oddziaływania na zabytki.

Zdiagnozowane na etapie raportu ooś zostały wspomniane wyżej stanowiska archeologiczne i zabytki nieruchome, wpisane do rejestru zabytków i gminnej ewidencji zabytków (por. raport str. 506-508). Jeśli chodzi o obiekt przy ul. Kasztanowej 22 w Opolnie Zdrój, co udało się GDOŚ ustalić, to na etapie sporządzenia raportu był on wpisany do rejestru zabytków (por. raport, str. 259 – nr wpisu A/6016 z dnia 2 sierpnia 2016 r.). Decyzja Dolnośląskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków z dnia 2 sierpnia 2016 r. o wpisie została jednak uchylona decyzją Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 6 kwietnia 2017 r., znak: DOZ-OAiK.660.1038.2016.UB-[40/16], a sprawa przekazana do ponownego rozpatrzenia organowi I instancji. W wyniku ponownego rozpatrzenia Dolnośląski Wojewódzki Konserwator Zabytków, decyzją Nr 767/2022 z dnia 8 kwietnia 2022 r., znak: WRiD.5130.25.2016.BL, orzekł o niewpisaniu ww. obiektu do rejestru zabytków nieruchomych. Jak wynika z informacji uzyskanych telefonicznie z Departamentu Ochrony Zabytków Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego ww. decyzja jest z uwagi na wniesienie skutecznych odwołań, nieostateczna. Na dzień wydania niniejszej decyzji usunięciu ulegnie zatem 14 obiektów ujętych w gminnej ewidencji budynków i ani jeden ujęty w rejestrze zabytków. Szczegółowe informacje dotyczące ww. obiektów zostały przedstawione jako karty obiektów zabytków w załączniku nr 5 do raportu ooś. Ustalono także, że w granicach przedsięwzięcia brak jest pojedynczych zabytków ruchomych i innych stanowisk archeologicznych o wartościach artystycznych, naukowych lub historycznych. Do gminnej ewidencji zabytków wpisany został także układ ruralistyczny w miejscowości Opolno Zdrój. Jak wynika z raportu ooś, str. 259, strefa ochrony konserwatorskiej z 2012 r. została zawężona w stosunku do pierwotnie proponowanej i na dzień wydania decyzji organu I i II instancji, realizacja przedsięwzięcia nie będzie wiązać się z bezpośrednim zniszczeniem tego układu. Uwagi zawarte w piśmie Greenpeace e.V. z dnia 16 marca 2020 r. (str. 8), tj. *decyzja taka nie może przewidywać zniszczenia Opolna Zdrój ani milcząco godzić się na jego zniszczenie – w szczególności przez określenie, że na obszarze, w którym znajduje się kompleks ruralistyczny ma się znaleźć element odkrywki*, są zatem nieprawdziwe. W ramach realizacji przedsięwzięcia w wariantcie 2 przewiduje się pozyskanie 30 nieruchomości i rozbiórkę 70 budynków (i mieszkalnych i gospodarczych, do których zalicza się także 14 obiektów z gminnej ewidencji zabytków). Do obiektów tych zaliczyć należy obiekty użyteczności publicznej jak przedszkole, ośrodek zdrowia, szkoła podstawowa i dom pomocy społecznej (por. raport str. 19). Ale nie oznacza to, że cała miejscowość Opolno Zdrój ulegnie zniszczeniu (wraz z realizacją inwestycji w wariantcie wybranym do realizacji). Jak wynika bowiem z analizy załączników graficznych do raportu i jego wyjaśnień, jak np. z mapy przedstawiającej zasięgi lejów depresji, część południowa 1b – por. uzupełnienia z dnia 28 lutego 2022 r., tylko północno-zachodnia część tej miejscowości ulegnie likwidacji. Zbieżne jest to zresztą z ustaleniami z raportu w którym wskazano na str. 503, że miejscowość Opolno Zdrój znajduje się na głównym kierunku eksploatacji i do roku 2044 będzie następowało zbliżenie się odkrywki do tej miejscowości, a w końcowym stanie tylko część jej zabudowy zostanie zlikwidowana w wariantcie 1 i 2. To w wariantcie 3 większość zabudowy tej miejscowości zostałaby zlikwidowana wraz z chronionym układem urbanistycznym (por. raport str. 787). Przywołany przez skarżących fragment wypowiedzi inwestora (por. pismo Fundacji Greenpeace Polska z dnia 3 października 2020 r., str. 9), w ocenie GDOŚ, nie świadczy wcale, co twierdzą odwołujący, że zniszczenie obejmie znaczącą część miejscowości. Podkreślić należy dalej,

że w wariancie 2 *element odkrywki nie znajdzie się*, jak twierdzą skarżący, *na obszarze kompleksu ruralistycznego* bo ten ujęty w gminnej ewidencji zabytków został ograniczony i aktualnie odległość między granicą przedsięwzięcia (w wariancie 2) a granicą układu ruralistycznego wynosi od ok. 10-15 m po północno-wschodniej stronie układu do ok. 50-150 m na jego północy (por. karty adresowe Gminnej Ewidencji Zabytków, raport, str. 259, zestawione z mapą sytuacyjno-wysokościową). Postulaty skarżących objęcia szerszego terenu układu ruralistycznego ochroną konserwatorską na podstawie wpisu do rejestru zabytków (por. opinia [REDAKTOWANE], str. 9) lub też objęcia indywidualną ochroną poszczególnych obiektów wchodzących w jego skład (por. opinia dr hab. [REDAKTOWANE] pt. *Analiza dotycząca zabytków Opolna Zdroju*) winny być kierowane do właściwego organu, tj. Dolnośląskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, który na mocy art. 8 ust. 1 ustawy o zabytkach prowadzi rejestr zabytków znajdujących się na terenie województwa, a na podstawie na 9 ust. 1 ww. ustawy wydaje decyzje warunkujące wpis zabytku do rejestru.

Wskazać należy, że przeprowadzona ocena oddziaływania na zabytki odnosiła się do trzech analizowanych wariantów realizacji przedsięwzięcia, tj. 1, 2 i 3 i wykazała, że największe oddziaływanie w tym zakresie cechuje wariant 3; jego realizacja wiązałaby się z usunięciem 2 budynków objętych ochroną (stan na dzień opracowania raportu, obecnie 1) poprzez wpis w rejestr zabytków i 50 budynków wpisanych do gminnej ewidencji zabytków.

Nie można przy tym raportowi stawiać zarzutu nieuwzględnienia obiektów innych niż wykazane w rejestrze i ewidencji nawet o porównywalnych do nich cechach i charakterze zabytkowym. W art. 66 ust. 1 pkt 3 ustawy oś wskazano wyraźnie, że raport powinien zawierać opis istniejących w sąsiedztwie lub w bezpośrednim zasięgu oddziaływania planowanego przedsięwzięcia zabytków chronionych na podstawie przepisów o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, a w art. 66 ust. 1 pkt 7 lit. d ustawy oś, że uzasadnienie proponowanego wariantu winno odnosić się m.in. do zabytków i krajobrazu kulturowego, objętego istniejącą dokumentacją, w szczególności rejestrem lub ewidencją zabytków. Wystarczające jest zatem dla raportu oś wykazanie obiektów objętych rejestrem i ewidencją, mimo, że, dzięki skarżącym, organ jest w posiadaniu dokumentacji o innych obiektach o charakterze zabytkowym. Tak ukształtowany raport oś został poddany weryfikacji organów (uwzględniającej na zasadzie swobodnej oceny materiału dowodowego także materiały przedłożone przez skarżących) w wyniku czego ustalono, że wariant 3 najbardziej negatywnie oddziałuje na zabytki - w raporcie oś wskazano, że dojdzie w wyniku jego realizacji do całkowitej likwidacji miejscowości Opolno-Zdrój wraz z jej układem urbanistycznym oraz dużą liczbą obiektów mających wysokie walory architektoniczne (raport oś, str. 787). Nie został on zatem dopuszczony do realizacji. W tym miejscu wyjaśnić należy, że pismem z dnia 5 lipca 2018 r. wnioskodawca zmodyfikował wniosek o wydanie decyzji poprzez wskazanie zamiast dotychczasowego wariantu 3 wariant 2 jako przez siebie proponowany.

Jak wskazano w raporcie, (raport, str. 502) oddziaływanie w zakresie wyszczególnionych w Gminnej Ewidencji Zabytków obiektów, oraz pozostałych noszących znamiona obiektów zabytkowych, znajdujących się w granicach przedsięwzięcia będzie oddziaływaniem pewnym, bezpośrednim i nieodwracalnym. Nie można jednak uznać by było to oddziaływanie negatywnie znaczące. Miejscowość Opolno Zdrój, w wyniku realizacji wariantu 2, wciąż będzie

charakteryzowała się licznymi obiektami wpisanymi do gminnej ewidencji zabytków - bezpośredniemu zniszczeniu ulegnie 14 obiektów na wpisanych do ewidencji 67, a układ ruralistyczny, tj. za art. 3 pkt 12 ustawy o zabytkach, przestrzenne założenie miejskie lub wiejskie, zawierające zespoły budowlane, pojedyncze budynki i formy zaprojektowanej zieleni, rozmieszczone w układzie historycznych podziałów własnościowych i funkcjonalnych, w tym ulic lub sieci dróg, w granicach ustanowionych przez organ właściwy do prowadzenia ewidencji, nie zostanie zniszczony. W tym miejscu podkreślić należy, że, jak wynika z rozmowy telefonicznej przeprowadzonej z pracownikiem Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków we Wrocławiu, Delegatura w Jeleniej Górze (notatka w aktach sprawy), Gminna Ewidencja Zabytków dla miejscowości Opolno Zdrój została wykonana szczegółowo i wyczerpująco, zatem prawdopodobieństwo nie uwzględnienia w niej obiektów, których cechy bezsprzecznie kwalifikują je do objęcia ochroną czy to przez wpis do rejestru czy to przez ujęcie w gminnej ewidencji, jest niskie. W tym miejscu podkreślenia wymaga, że na podstawie ustawy o zabytkach formą ochrony zabytków jest wyłącznie wpis do rejestru zabytków. Niemniej jednak podkreśla się, co zauważył pracownik Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków we Wrocławiu, że obiekty ujęte w gminnej ewidencji zabytków podlegają ochronie funkcjonalnej jako tzw. nienazwane formy ochrony. Dlatego też organ I instancji kierując się materialną definicją zabytku wskazaną w art. 3 pkt 1 ustawy o zabytkach, w pkt I.2.25 swojej decyzji wskazał sposób postępowania w przypadku ujawnienia jakichkolwiek zabytków wypełniających definicję ustawową. Wyjaśnić należy, że konieczność zniszczenia zabytku ujętego w gminnej ewidencji czy też wpisanego do rejestru nie stanowi bezwzględnej przeszkody do wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach. Jak wskazano wyżej, ich zniszczenie każdorazowo jest oceniane na etapie decyzji następczych przez organ właściwy zakresie ochrony zabytków. Zarzuty z odwołania co do nie przeprowadzenia oceny na zabytki i nie sformułowania warunków realizacji przedsięwzięcia względem tego rodzaju oddziaływania są zatem chybione. Chybiony jest także postulat wydania z ww. racji decyzji kasatoryjnej – stan faktyczny sprawy został w ocenie GDOS w zakresie zabytków w pełni rozpoznany; nie doszło tym samym do naruszenia przepisów postępowania.

Wbrew twierdzeniom skarżących ocenie podlegały także oddziaływania na obiekty (także zabytkowe) znajdujące się poza granicą przedsięwzięcia (a więc nie bezpośrednio zniszczone przez realizację inwestycji), ale narażone na ewentualne uszkodzenia w wyniku pionowego przemieszczania się terenu (por. raport, str. 501-502). Analiza obejmowała zarówno obiekty usytuowane po stronie polskiej, niemieckiej oraz czeskiej i wykazała, że oddziaływanie w tym zakresie wystąpi wyłącznie w odniesieniu do obiektów budowlanych w miejscowości Opolno Zdrój. Zdiagnozowane zostały budynki o trzech klasach odporności: 0, 1 i 2, przy czym czym skala uszkodzeń zależy od klasy odporności, gabarytów budynków (długości fundamentów) oraz wielkości i kierunku osiadania gruntu (por. raport, str. 502). Co ważne struktury i elementy układu ruralistycznego (oddalonego przecież zaledwie o ok. 10-15 m od granic przedsięwzięcia) nie ulegną żadnym przekształceniom na skutek osiadania gruntu. Greenpeace e.V. w piśmie z dnia 16 marca 2020 r. wskazuje, że *zagadnienie to należy ściśle zbadać, w szczególności w celu określenia bezpiecznej odległości krawędzi przyszłego wyrobiska odkrywki od zabytków*. W opinii GDOS, określenia bezpiecznej odległości od krawędzi wyrobiska nie jest uzasadnione bowiem przeprowadzone w raporcie o oś

analizy poszły o krok dalej i uwzględniły stan poszczególnych budynków znajdujących się w strefie wpływu. I tak budynki o klasie odporności 0 i 1 (7) z dużym prawdopodobieństwem zostaną uszkodzone z uwagi na ich wydłużony kształt i wiek (zbudowane przed 1945 r.). Budynki o klasie odporności 2 (3) już teraz mają stwierdzone spękania elementów konstrukcji, co, biorąc pod uwagę nierównomierne osiadania i wydłużony kształt może skutkować ich uszkodzeniem. Sumarycznie ustalono, że 10 zdiagnozowanych obiektów będzie wymagało zabezpieczenia konstrukcji a w przypadku 2, ze względu na zły stan techniczny, to zabezpieczenie jest bezcelowe. Podkreślić należy, że na tych ustaleniach ocena oddziaływania na środowisko się kończy – organ nie jest właściwy do precyzowania rodzaju i zakresu zastosowanych zabezpieczeń w konstrukcji obiektów budowlanych.

Poza zakresem sprawy są pozostałe przywołane przez skarżących argumenty takie jak utworzenie skansenu i związany z tym rozwój regionu (powstanie nowych miejsc pracy, zmiana profili zawodowego mieszkańców, produkt turystyczny, o którym mowa w opinii pt. *Strategia rozwoju ekomuzeum w Opolnie Zdrój – „Opolno Zdrój – perla krajobrazu kulturowego Łużyce”*, itd.), a także relacje dobrosąsiedzkie i przestrzeń do wymiany kulturalnej i porozumienia polsko-niemieckiego (por. pogląd w sprawie Interessengemeinschaft Bauernhaus e.V.).

Analiza wariantowa

Zgodnie z art. 66 ust. 1 pkt 5 ustawy ooś, raport powinien zawierać opis analizowanych wariantów, w tym:

- a) wariantu proponowanego przez wnioskodawcę oraz racjonalnego wariantu alternatywnego,
- b) wariantu najkorzystniejszego dla środowiska, wraz z uzasadnieniem ich wyboru.

Z konstrukcji ww. przepisu wynika, że wariant najkorzystniejszy dla środowiska może pokrywać się z wariantem proponowanym przez wnioskodawcę albo z racjonalnym wariantem alternatywnym. Zasadniczo różne winny być więc wariant proponowany i racjonalny wariant alternatywny, a każdy z nich winien być jednoznacznie określony. I tym obowiązkom raport z lipca 2019 r. zadośćuczynił. Na str. 72 raportu skonkretyzowano warianty poddane ocenie oddziaływania na środowisko (wariant 1, 2 i 3), różniące się między sobą, wbrew twierdzeniom skarżących, w zakresie skali i sposobów oddziaływania na środowisko. W argumentacji skarżących widać przy tym niespójność bowiem zarzucają oni, że wariant 1 różni się od wariantu 2 (inwestycyjnego) wyłącznie sposobem przygotowania wyrobiska do rekultywacji, zakładając identyczny zakres eksploatacji (por. odwołanie Fundacji Frank Bold, str. 7). Zdaniem skarżących zatem, likwidacja przedsięwzięcia nie stanowi już elementu oceny oddziaływania na środowisko, bo rozwiązania techniczne na tym etapie, mające przełożenie na skalę i rodzaj oddziaływań, nie mogą, w ich ocenie różnicować wariantów. Stoi to w oczywistej sprzeczności z treścią ich zarzutów względem pominięcia fazy likwidacji przedsięwzięcia. O zakresie oceny przesądził zaś ustawodawca, wskazując wyraźnie w art. 66 ust. 6 ustawy ooś, że raport o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko powinien uwzględniać oddziaływanie przedsięwzięcia na etapach jego realizacji, eksploatacji lub użytkowania oraz likwidacji. W świetle ww. przepisu żaden z etapów funkcjonowania przedsięwzięcia nie może być pomijany ale też i priorytetyzowany w ocenie. Zatem dopóki uda się wykazać różnice w zakresie skali i rodzaju oddziaływania na środowisko nawet

wyłącznie na samym etapie likwidacji inwestycji (a w przedmiotowym przypadku te różnice występują) to nie można mówić o pozorności analizy wariantowej. Przy czym podkreślenia wymaga, że to nie różnice parametrów technicznych wariantów są istotne, ale przełożenie ich na skalę i rodzaj zdiagnozowanych oddziaływań na środowisko. Może się bowiem zdarzyć sytuacja, że przedsięwzięcie jest realizowane w paru wariantach według tych samych parametrów ale w innej lokalizacji, co powoduje, że oddziaływania są już zasadniczo różne. Stąd zarzut o delikatnych tylko różnicach w parametrach technicznych wariantu 1 i 2 w tabeli nr 7 na str. 76 raportu jest bezzasadny. Trudno też uznać by różnice w ww. parametrach technicznych były faktycznie „delikatne”, I tak, według tabeli, wielkość robót ziemnych (relokacja mas zwałowych dla uformowania podparcia zboczy wyrobiska poeksploatacyjnego) wynosi 393 mln m³ w wariancie 1 podczas gdy w wariancie 2 tylko 154 (tj. mniej niż połowa wartości). Powierzchnia nowopowstałej wierzchowiny wymagająca ponownych działań rekultywacyjnych w wariancie 1 wynosi 500 ha, a w wariancie 2 tylko 260 ha. Oddziaływania na etapie likwidacji przedsięwzięcia w wariancie 1 i 2, szczególnie w zakresie oddziaływania na powierzchnię ziemi, będą tym samym istotnie różne, biorąc pod uwagę choćby fakt, że czas trwania robót ziemnych w wariancie 1 wynosi 12 lat a w wariancie 2 tylko 4, co ma wprost przełożenie także na długość trwania oddziaływania w zakresie zapylenia i emisji hałasu. Zbiornik powstały w wyniku realizacji inwestycji w wariancie 1 (maksymalna głębokość 140 m) będzie przy tym płytszy o ok. 90 m i większy (powierzchnia lustra wody 2284 ha) w stosunku do zbiornika z wariantu 2 (maksymalna głębokość 230 m, powierzchnia lustra wody 1960 ha), ale nie spowoduje to istotnych różnic w oddziaływaniu na wody bowiem pojemność zbiorników będzie porównywalna (1512 i 1556,5 mln m³). Podkreślić należy, że także i wariant 3 w sposób istotny różni się od pozostałych analizowanych rozwiązań. Przede wszystkim wiąże się on z poszerzeniem odkrywki o nowy teren, w kierunku południowo wschodnim, w kierunku miejscowości Opolno Zdrój. W tym rozwiązaniu dojdzie do powiększenia obszaru eksploatacji o 59 ha (por. raport, str. 73). Dlatego też niezrozumiałe jest dla organu stanowisko skarżących, że w sprawie mamy do czynienia z jednym tylko wariantem w trzech niewielkich modyfikacjach dotyczących technicznych rozwiązań w odniesieniu do wyrobiska (por. odwołanie Fundacji Frank Bold, str. 11). Dalej Fundacja Frank Bold podnosi (por. pismo z dnia 26 stycznia 2022 r.), że przygotowanie wyrobiska do rekultywacji końcowej nie jest głównym przedsięwzięciem realizowanym w ramach analizowanego zamierzenia inwestycyjnego bo jest nim wydobywanie kopaliny ze złoża. Należy się w tym zakresie z organizacją nie zgodzić, bo samo zaprzestanie wydobywania kopaliny nie oznacza, w okolicznościach analizowanej sprawy, granicy czasowej przedsięwzięcia objętego wnioskiem. Tą granicą jest bowiem likwidacja zakładu górniczego i wraz z nią prowadzone kształtowanie skarp zbocza eksploatacyjnego i skarp zboczy zwałowiska wewnętrznego. Samo wypełnianie ukształtowanego zbiornika wodą jest już zaś odrębnym przedsięwzięciem, dodatkowo, zgodnie z wolą ustawodawcy, przedsięwzięciem mogącym zawsze znacząco oddziaływać na środowisko (§ 2 ust. 1 pkt 35a rozporządzenie oos z 2019 r.). Tym samym nie można samego przygotowania wyrobiska do rekultywacji traktować jako odrębnego zamierzenia inwestycyjnego, ale jako jeden z ostatnich etapów przedmiotowego przedsięwzięcia, co oznacza, że jest możliwe i prawnie dopuszczalne wariantowanie przedsięwzięcia właśnie z uwagi na ten etap. Ponadto organ odwoławczy nie uznaje za słuszne argumentacji Fundacji, dostrzegając

jej wzajemną sprzeczność z treścią odwołania (*mamy de facto do czynienia z jednym tylko wariantem przedsięwzięcia w trzech niewielkich modyfikacjach dotyczących technicznych rozwiązań w odniesieniu do wyrobiska*, odwołanie Fundacji, str.11), że wariant 3 jest tak bardzo różny od wariantu 1 i 2, że jest już odrębnym przedsięwzięciem (*opisuje realizację innego przedsięwzięcia tego samego rodzaju*, por. pismo z dnia 26 stycznia 2022 r., str. 6). Przy wydobywaniu kopaliny dopuszczalne jest bowiem wariantowanie w zakresie ilości węgla ostatecznie wydobytego. W wariantach 1 i 2 zasoby operatywne węgla wyniosą zaś 302,3 mln Mg a w wariantach 1 i 2 294,2 mln Mg, ale wciąż dotyczą tego samego złoża i lokalizacji wyrobiska, przy czym w wariantach 1 i 2 wyrobisko zostanie powiększone.

Dalej skarżący zarzucają niewskazanie wariantu najkorzystniejszego dla środowiska. Tymczasem w ocenie GDOŚ wariant ten nie musi być samodzielny, szczególnie, że w sprawie została zapewniona siatka porównawcza rozwiązań alternatywnych z uwagi na analizę 3 odrębnych sposobów realizacji przedsięwzięcia. Wariant najkorzystniejszy dla środowiska może się bowiem pokrywać albo z wariantem inwestycyjnym albo wariantem alternatywnym, jeśli powyższe potwierdza ocena oddziaływania na środowisko. W raporcie oos dokonano analizy porównawczej wariantów, która wykazała, że wariant najkorzystniejszy na środowisko pokrywa się z wariantem inwestycyjnym. Wariant 2 charakteryzuje się tym, że mniejszym oddziaływaniem na klimat poprzez mniejszą emisję CO₂ w porównaniu z pozostałymi wariantami ale przede wszystkim wiąże się z najmniejszym spodziewanym oddziaływaniem na powierzchnię ziemi (por. raport oos, str. 788, tabela 232). Wbrew sugestiom skarżących kryteria analizy wariantów nie muszą być każdorazowo zdywersyfikowane i oparte o różne przesłanki takie jak czynniki społeczne, ekonomiczne czy też przestrzenne. Za wystarczającą uznać należy, jak w przedmiotowym przypadku, analizę opartą wyłącznie o szczegółowo określone kryteria środowiskowe. Skarżący podtrzymują także, że wybór wariantu winien być oparty o zasadę ekonomiczności i szeroko pojęty rachunek ekonomiczny nie tylko ten obciążający inwestora ale też ten rzeczywisty, który poniosą społeczności lokalne. Wyjaśnić zatem należy, że w analizie porównawczej wariantów zostało uwzględnione i oddziaływanie na ludzi (w którym najgorzej wypadł wariant 3), i na dobra materialne (też wariant 3 najgorszy). Do oddziaływań przedsięwzięcia na ludzi zaliczono, co już wskazano, zajęcie nowych terenów (rolniczych i mieszkalnych), likwidację obiektów użyteczności publicznej w miejscowości Opolno Zdrój, emisje z kopalni, uszkodzenie budynków wskutek przemieszczeń gruntów, odwadnianie wstępne, zmiany krajobrazu i widoków oraz zmiany w siedliskach gatunków roślin, zwierząt i grzybów (raport oos, str. 517). Tak ujęta analiza oddziaływania na ludzi jest, w ocenie GDOŚ, w pełni wystarczająca i brak jest obowiązku przedstawiania konkretnego bilansu zysków i strat jakie poniosą społeczności lokalne, np. z tytułu opóźnienia transformacji energetycznej, czego żądają skarżący. Brak jest także obowiązku uwzględniania ww. bilansu w analizie wariantowej.

Podkreślenia wymaga, że, poza przypadkami z art. 69 ust. 1 ustawy oos, nie można narzucić inwestorowi, o ile te zaproponowane przez niego spełniają wymagania ustawowe, liczby ani sposobów analizowania w ramach oceny, wariantów realizacji inwestycji. To sam wnioskodawca decyduje jakie rozwiązania lokalizacyjne czy techniczne proponuje jako racjonalny wariant alternatywny. Zgodnie bowiem z wyrokiem Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 16 maja 2017 r., sygn. akt: II OSK 2105/16, *właściwy organ nie może narzucić wariantu realizacji przedsięwzięcia wnioskodawcy lecz tylko dokonuje oceny wybranych co najmniej trzech wariantów zgodnie z wymaganiami, które*

określił art. 66 ustawy oos. Dlatego też wskazywanie przez skarżących jakie konkretnie rozwiązania winny zostać przeanalizowane w raporcie, jak np. ograniczenie czasowe wydobycia, skrócenie wydobycia do roku 2030 czy kontynuowanie eksploatacji w aktualnym wyrobisku, jest nieuprawnione. Powyższe nie ulega zmianie nawet w obliczu wskazywanej przez skarżących katastrofy klimatycznej (por. odwołanie Fundacji Frank Bold, str. 9-11), czy też przewidywanego oddziaływania na miejscowość Opolno Zdrój. Warty uwagi jest także fakt, że w analizie porównawczej wariantów uwzględniono oddziaływanie na klimat (wariant 1 w tym zakresie ma największe oddziaływanie), a także, co wskazano wyżej oddziaływanie na ludzi i dobra materialne. Także wykazywanie oddziaływania w odniesieniu do jednego komponentu środowiska nie oznacza konieczności wskazywania w analizie wariantowej specjalnego, dedykowanego minimalizacji tego oddziaływania wariantu realizacji przedsięwzięcia, czego żąda Stowarzyszenie ekologiczne Eko-Unia w piśmie z dnia 25 marca 2020 r. (*aby RDOŚ we Wrocławiu wezwał inwestora do przedstawienia takiego wariantu prowadzenia działalności górniczej, który zapewni, że na obszarach zamieszkałych nie będą występować przekroczenia dopuszczalnych stężeń pyłu zawieszonego*, por. ww. pismo, str. 8). Stosowane są bowiem środki minimalizujące, w miarę konieczności także kompensacyjne, które mają za zadanie zmitygować stwierdzone oddziaływanie, a w zakresie emisji do powietrza takie środki zostały zastosowane. Stowarzyszeniu należy także wyjaśnić, że przedmiotem niniejszej decyzji nie jest rozbudowa kopalni z elektrownią, a więc wariantowanie sposobu realizacji elektrowni jest niedopuszczalne, poprzez proponowanie przez Stowarzyszenie *drugiego wariantu – zobowiązania do wyłączenia starych bloków łącznie 1500 MW, a pracy tylko nowego bloku 450 MW w tzw. podstawie, z uzupełnieniem, energii dla regionu – bilansowaniem przez OZE w tym wariant transformacji energetyki w regionie węglowym Bogatyni w 100% na OZE w oparciu o środki UE* (pismo z dnia 25 marca 2020 r., str. 12).

Wreszcie nie można się także zgodzić ze skarżącymi, ze względu na datę wszczęcia postępowania, że w sprawie znajduje zastosowanie przywołane w odwołaniach aktualne brzmienie art. 66 ust. 1 ustawy oos, wskazujące, że opis wariantów winien uwzględniać szczególne cechy przedsięwzięcia lub jego oddziaływania a wariant najkorzystniejszy dla środowiska musi charakteryzować się racjonalnością (por. odwołanie Fundacji Frank Bold, str. 7). Wywodzenie z tego tytułu nadmiarowych obowiązków względem raportu oos jest nieuprawnione.

Zgodność decyzji z postanowieniami umowy, uzasadnioną opinią, postanowieniem Wiceprezesa Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 21 maja 2021 r., wydane w sprawie C-121/21 R Czechy / Polska

Organ odwoławczy nie uznaje za słuszne zarzutów skarżących odnośnie konieczności zapewnienia zgodności wydanej przez siebie decyzji z postanowieniami umowy. Podkreślić należy, że dokument ten nie podlegał ratyfikacji. Związanie Rzeczypospolitej Polskiej postanowieniami umowy nastąpiło w trybie zatwierdzenia przez Radę Ministrów. Powyższe ma tę konsekwencję, że jej postanowienia nie stanowią części krajowego porządku prawnego – źródła prawa, w rozumieniu art. 87 Konstytucji. Co za tym idzie, powoływanie się przez uczestników postępowania administracyjnego na zobowiązania z niej wynikające nie może odnieść pożądanego skutku w postaci konieczności ich uwzględnienia przez organ wydający decyzję omawianej sprawie. Argument Fundacji Greenpeace Polska wyrażony w pkt I uzasadnienia pisma z dnia 18 maja 2022

r., dotyczący zasady bezpośredniego stosowania umów międzynarodowych, nie może zatem zostać uwzględniony.

Kontynuacja eksploatacji węgla brunatnego Turów jako przedsięwzięcie w rozumieniu art. 59 ust. 1 pkt 1 ustawy ooś, podlega ocenie oddziaływania na środowisko zgodnie z wymogami odpowiednich przepisów tej ustawy. Wpływ przedsięwzięcia na środowisko w ramach przeprowadzanej oceny oddziaływania na środowisko oceniany jest w oparciu o przedłożony w sprawie raport ooś. Fakt zobowiązania się Rzeczypospolitej Polskiej do podjęcia działań określonych w umowie, np. zobowiązanie do budowy wału ziemnego (art. 4 umowy) czy też w zakresie bariery ochronnej wód podziemnych (art. 8 umowy) pozostaje bez wpływu na prowadzone postępowanie administracyjne. Należy wskazać, że oddziaływania m.in. akustyczne, których zapobieganie w stosunku do terytorium Republiki Czeskiej ma zapewnić wał ziemny, nie zostały wykazane w ramach prowadzonego postępowania wyjaśniającego. Zobowiązanie do budowy wału jest wynikiem porozumienia pomiędzy stronami umowy mającego, co wynika z preambuły umowy m.in. „polubowne zakończenie sporu dotyczącego kopalni Turów”, a jego realizacja nie ma związku z warunkami środowiskowymi jakie mogą być nałożone na inwestora, bowiem te są wynikiem wyłącznie odniesienia się do ustaleń poczynionych w ramach postępowania wyjaśniającego – oceny oddziaływania na środowisko.

Podkreślić należy, że decyzja o środowiskowych uwarunkowaniach jest decyzją administracyjną wydawaną w konkretnej sprawie administracyjnej, tj. określenia środowiskowych uwarunkowań realizacji inwestycji. Zawarte w tej decyzji warunki realizacji muszą zatem być pochodną wyłącznie przeprowadzonego w tej sprawie postępowania administracyjnego a w szczególności oceny oddziaływania na środowisko. Tylko zatem zdiagnozowane na etapie oceny oddziaływania na środowisko oddziaływania inwestycji (i dobrane adekwatnie względem nich środki minimalizujące i kompensujące) mogą uzasadniać nałożenie na inwestora decyzją określonych obowiązków prawnych. Na treść decyzji środowiskowej, w szczególności warunków nią określonych, nie powinny mieć wpływu okoliczności inne niż, te wynikające z przeprowadzonej oceny oddziaływania na środowisko. Z uwagi na powyższe za niezasadne należy uznać wcześniej wskazane wnioski uczestników postępowania o „przeprowadzenie oceny oddziaływania na środowisko z uwzględnieniem tych inwestycji, poszerzenie raportu środowiskowego” (Stowarzyszenie Ekologiczne Eko-Unia oraz Greenpeace Česká Republika), czy też konieczności przeprowadzenia postępowania dowodowego (Fundacja Greenpeace Polska) ze względu na „różnice w rozwiązaniach oraz działaniach przewidzianych w umowie i w decyzji RDOŚ we Wrocławiu”. Należy tu zwrócić uwagę, że jeśli w ocenie Fundacji Greenpeace Polska decyzja środowiskowa powinna uwzględniać zobowiązania umowy, np. budowę wału ziemnego, co miałyby wynikać z faktu jej zawarcia, to trzeba też zauważyć, że budowa wału nie stanowi części przedsięwzięcia, które polega na eksploatacji węgla, a jedynie wypełnienie zobowiązania umowy. Nie powstaje zatem konieczność przeprowadzenia postępowania wyjaśniającego w tym zakresie. Takie byłoby niezbędne, gdyby budowę wału brano pod uwagę jako środek zapobiegawczy wynikający z analiz np. w zakresie hałasu. Ocena w tym zakresie ma odpowiednie zastosowanie do wszelkich zobowiązań wynikających z umowy a niemających odzwierciedlenia w raporcie ooś dla omawianego przedsięwzięcia. Uwzględnienie w decyzji środowiskowej zobowiązań wynikających z

umowy, w celu zapewnienia w trakcie realizacji przedsięwzięcia zabezpieczenia interesu publicznego, a także możliwości sprawowania społecznej kontroli nad przestrzeganiem postanowień umowy, jak postuluje Stowarzyszenie Ekologiczne Eko-Unia, nie znajduje uzasadnienia ze wskazanych powyżej względów, a ponadto sama umowa przewiduje sposób rozstrzygnięcia sporów dotyczących wykonywania jej postanowień (art. 13 umowy). Należy też zauważyć, że na mocy umowy Rzeczpospolita Polska zobowiązała się do działań, które w sposób oczywisty wykraczają poza zakres sprawy, tj. prowadzonego postępowania administracyjnego (np. przelew na rzecz Ministerstwa Środowiska Republiki Czeskiej i na rzecz Kraju Liberadzkiego). Z uwagi na brak jednoznacznych postanowień umowy odnoszących się do sposobu realizacji poszczególnych działań w niej określonych nie ma podstaw do żądania ich uwzględnienia w decyzji określającej środowiskowe uwarunkowania dla kontynuacji eksploatacji kopalni Turów w oparciu o jej postanowienia. Z powyższych względów nieadekwatne są przytoczone przez Fundację Greenpeace Polska tezy komentarza do art. 9 oraz uzasadnienia wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 11 maja 2005 r., sygn. akt: K 18/04. Wniosek z dnia 15 lutego 2022 r. o wystąpieniu do Ministra Klimatu i Środowiska o odpis umowy *w razie wątpliwości*, a także z dnia 18 maja 2022 r. o uzupełnienie akt o dokumenty, które strona polska winna przedłożyć stronie czeskiej tj. projektu budowlanego bariery ochronnej wód podziemnych wraz z informacjami towarzyszącymi, dokumentacji projektowej wału ziemnego oraz studium akustyczne i studium dyspersji, są zatem nieuzasadnione.

Odnośnie postulatu uwzględnienia w decyzji uzasadnionej opinii Komisji Europejskiej i postanowienia Wiceprezesa Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 21 maja 2021 r., wydanego w sprawie C-121/21 R Czechy / Polska wskazać należy, że wniesiona w trybie art. 259 TFUE przez Republikę Czeską skarga o stwierdzenie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego z dnia 26 maja 2021 r. (w ramach której został złożony na podstawie art. 279 TFUE wniosek o zastosowanie niezbędnego środka tymczasowego) została wycofana w toku postępowania odwoławczego, więc brak jest zasadności ich uwzględnienia przy wydawaniu niniejszej decyzji. Tym samym wniosek Fundacji Greenpeace Polska z dnia 25 stycznia 2021 r. o wystąpieniu o przedłożenie treści uzasadnionej opinii jest nieskuteczny.

Pozostałe zarzuty skarżących

W zakresie zarzutów z odwołania Stowarzyszenie Ekologiczne Eko-Unia (por. pkt 4.1 z listy zarzutów) wskazać należy, że kwestia rygoru została rozpatrzona odrębnym rozstrzygnięciem i w tej sprawie administracyjnej nie będzie rozpatrywana dodatkowo; organ odwołania Stowarzyszenia w tej części przekazał wraz z pozostałymi aktami sprawy Wojewódzkiemu Sądowi Administracyjnemu w Warszawie. Odnośnie rozbieżności ilościowej i jakościowej podkreślić należy, że organ odwoławczy nie prowadzi statystyk jaka część decyzji poświęcona jest warunkom a jaka innym jej składowym i uważa je za całkowicie bezcelowe. W zakresie rozbieżności jakościowej nadmienić należy, że te sformułowania z warunków określonych przez RDOŚ we Wrocławiu które były nazbyt ogólnikowe albo niejednoznaczne organ odwoławczy doszczegółowił.

Mając na uwadze powyższe, orzeczono jak w sentencji.

Pouczenie

- decyzja jest ostateczna w administracyjnym toku instancji;
- strona może wnieść skargę na niniejszą decyzję, zgodnie z art. 52 § 2 ustawy z dnia 30 sierpnia 2002 r. Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (Dz. U. z 2022 r. poz. 329, ze zm.), dalej Ppsa. Skargę wnosi się na piśmie do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie, za pośrednictwem Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska, w terminie 30 dni od dnia otrzymania decyzji;
- wnosząc skargę na niniejszą decyzję strona, zgodnie z art. 230 Ppsa, obowiązana jest do uiszczenia wpisu od skargi w kwocie 200 zł. Strona, co wynika z art. 239 Ppsa, może być zwolniona z obowiązku uiszczenia kosztów sądowych;
- stronie, zgodnie z art. 243 Ppsa, może być przyznane, na jej wniosek, prawo pomocy. Wniosek ten wolny jest od opłat sądowych.

Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska
Zastępcę Generalnego Dyrektora
Ochrony Środowiska

Marek Kajs

Otrzymują:

1. [redacted] – pełnomocnik PGE Górnictwo i Energetyka Konwencjonalna SA, ONE WAY [redacted]
2. r.pr. [redacted] – pełnomocnik Gmina Gródek nad Nysą, Kancelaria BBKD Adwokaci i Radcowie Prawni, [redacted]
3. Region Liberec, U Jezu 642/2a, 461 80 Liberec 2, Krajsky urad Libereckeho kraje, Republika Czeska;
4. Fundacja Frank Bold, ul. M. Skłodowskiej-Curie 4/3, 31 – 025 Kraków,
5. [redacted] – pełnomocnik Fundacji Greenpeace Polska i Greenpeace e.V., [redacted]
6. Stowarzyszenie Ekologiczne „Eko-Unia”, ul. Białoskórnicza 26, 50 – 134 Wrocław,
7. [redacted] – pełnomocnik Stowarzyszenia Greenpeace Česká republika, ul. M. Skłodowskiej-Curie 4/3, 31 – 025 Kraków,
8. Miasto Żytawa, Grosse Kreisstadt Zittau, Stadtverwaltung Zittau, Postfach 1458, 02754 Zittau, Bundesrepublik Deutschland, Republika Federalna Niemiec,
9. Pozostałe strony postępowania na podstawie art. 49 Kpa w związku z art. 16 ustawy z dnia 7 kwietnia 2017 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania administracyjnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 935) oraz art. 74 ust. 3 ustawy o os w związku z art. 6 ust. 2 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o zmianie ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1936) i art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o zmianie ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1712), poprzez obwieszczenie lub w inny zwyczajowo przyjęty sposób publicznego ogłaszania, w:
 - Urzędzie Miasta i Gminy Bogatynia, ul. 1 Maja 29, 59 – 920 Bogatynia,
 - Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska we Wrocławiu, Al. Jana Matejki 6, 50 – 333 Wrocław,
 - Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska, ul. Wawelska 52/54, 00 – 922 Warszawa;
 - Ministerstwie Środowiska Republiki Czeskiej ul. Vršovická 1442/65, Praga 10, 100 10, Republika Czeska;
 - Wyższym Urzędzie Górniczym Saksonii (Sächsisches Oberbergamt) Skrzynka pocztowa 13 64, 09583 Freiberg, Republika Federalna Niemiec;
 - Ministerstwie ds. Energii, Ochrony Klimatu, Środowiska i Rolnictwa Kraju Związkowego Saksonia (Sächsisches Staatsministerium für Energie, Klimaschutz, Umwelt und Landwirtschaft) Skrzynka pocztowa 10 05 10, 01076 Drezno, Republika Federalna Niemiec;
 - Ministerstwie Środowiska, Ochrony Przyrody i Bezpieczeństwa Reaktorów Atomowych (Bundesministerium für Umwelt, Naturschutz und Reaktorsicherheit), Wydział G I 2, ul. Stresemannstraße 128-130, D-10117 Berlin, Republika Federalna Niemiec.

Do wiadomości:

1. Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska we Wrocławiu, Al. Jana Matejki 6, 50 – 333 Wrocław.